

Ocena stanu sanitarnego

województwa podlaskiego

2022

© Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Białymstoku, 2023

Opracowano pod kierunkiem: *Ewy Jakubowicz*

Zespół redakcyjny: *Iwona Sienkiewicz, Małgorzata Kruszewska, Izabela Szamrej, Urszula Czyżewska, Elżbieta Kamińska, Anna Sawicka, Ewa Cylwik, Justyna Winnicka, Marta Krahel, Karol Tomkiel, Anna Suchocka, Edyta Romanowska-Konopko, Agnieszka Bajguz, Jerzy Kopczuk, Irena Jarocka, Anna Dudko, Ignacy Dąbrowski, Grzegorz Szkopiec, Ewa Wojtkowska*

Koordynator projektu: *Artur Żamojda*

Opracowanie graficzne i edycja tekstu: *Jolanta Górczyńska*

Zdjęcia wykorzystane w opracowaniu: www.stock.chroma.pl, www.pixabay.com, www.freepik.com, zasoby własne WSSE w Białymstoku.

Wydawca:

Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Białymstoku

ul. Legionowa 8

15-099 Białystok

tel. +48 85 740 85 40, +48 85 732 70 22

fax. +48 85 740 48 99

e-mail: wsse.bialystok@sanepid.gov.pl

<https://www.gov.pl/web/wsse-bialystok>

SPIS TREŚCI

I. ODDZIAŁ EPIDEMIOLOGII:	9
1. Stan sanitarny obiektów prowadzących działalność leczniczą	10
1.1 Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	16
1.2 Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	16
1.3 Szpitale	16
1.4 Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	18
1.5 Działalność lecznicza wykonywana w ramach praktyki zawodowej	18
1.6 Odpady medyczne	20
1.7 Podsumowanie	21
2. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych	22
2.1 Koronawirus SARS-COV-2	26
2.2 Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji i eliminacji: odra, różyczka, poliomyelitis, gruźlica	35
2.3 Zachorowania i podejrzenia zachorowań nas grypę	39
2.4 Krztusiec	46
3. Choroby przenoszone drogą krwi	47
3.1 Wirusowe zapalenia wątroby typu C	47
3.2 Nowo wykryte zakażenia HIV i zachorowania na AIDS	48
4. Choroby przenoszone drogą pokarmową	50
4.1 Zakażenia bakteryjne	50
4.2 Zakażenia wirusowe	51
4.3 Ogniska zakażeń pokarmowych	52
5. Choroby przenoszone przez kleszcze	54
6. Styczność i narażenie na wściekliznę	60
7. Choroby zakaźne wywołane przez bakterie otoczkowe	61
7.1 Inwazyjna choroba meningokokowa	61
7.2 Inwazyjna choroba pneumokokowa	62
8. Zakażenia szpitalne	63
9. Działania związane z osobami przebywającymi na terenie Polski w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie	66
10. Szczepienia ochronne	68
11. Podsumowanie	74
II. ODDZIAŁ HIGIENY PRACY I NADZORU NAD CHEMIKALIAM I	76
1. Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego	78
2. Ocena środowiska pracy i narażenia zawodowego	85
3. Nadzór nad czynnikami biologicznymi	91
4. Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.	93
5. Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009-2032”	97
6. Nadzór nad warunkami pracy i oceną narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych	98
7. Rozpowszechnianie informacji nt. bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach	99

	kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao	
8.	Choroby zawodowe	100
9.	Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami	106
10.	Nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3	109
11.	Nadzór nad produktami biobójczymi	111
12.	Nadzór nad detergentami	113
13.	Nadzór nad produktami kosmetycznymi	115
14.	Nadzór nad środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi	117
14.	Promocja zdrowia oraz współpraca z innymi instytucjami	120
15.	Podsumowanie	121
III.	ODDZIAŁ BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA	122
1.	Urzędowa kontrola żywności w ujęciu ogólnym	123
2.	Urzędowa kontrola materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	126
3.	Urzędowa kontrola jakości zdrowotnej żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	127
4.	Urzędowa kontrola jakości tłuszczu używanych do smażenia w zakładach żywności i żywienia	133
5.	Urzędowa kontrola pozostałości pestycydów w środkach spożywczych	134
6.	Działania w ramach sieci powiadamiania i współpracy (ACN) - systemy: wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF) oraz współpracy i pomocy administracyjnej (AAC)	135
7.	Urzędowa kontrola żywności „prozdrowotnej”	141
8.	Urzędowa kontrola żywności genetycznie zmodyfikowanej (GMO)	144
9.	Graniczna kontrola sanitarna produktów przywożonych z państw trzecich na teren Unii Europejskiej oraz wywożonych poza jej obszar	145
10.	Urzędowa kontrola w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz sposobu i jakości żywienia w jednostkach systemu oświaty	148
11.	Działania w zakresie egzekwowania obowiązującego prawa żywnościowego	149
12.	Współpraca i współdziałanie z innymi organami kontrolnymi	152
13.	Działalność edukacyjno - informacyjna	156
14.	Podsumowanie	159
IV.	ODDZIAŁ HIGIENY KOMUNALNEJ	160
1.	Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2022 r.	161
1.1	Pod względem parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na wodę	164
1.2	Pod względem parametrów mikrobiologicznych wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na wodę	166
1.3	Ocena jakości wody w innych urządzeniach wodociągowych dostarczających wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi	168
2.	Obiekty użyteczności publicznej	170
2.1	Ustępy publiczne i ogólnodostępne	172
2.2	Domy pomocy społecznej, inne placówki organizacyjne pomocy społecznej i placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie i domy dla bezdomnych	172
2.3	Pływalnie kryte i odkryte	173
2.4	Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpiele	180
3.	Obiekty hotelarskie	187

3.1	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	187
4.	Dworce autobusowe, dworce i stacje kolejowe	188
5.	Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług	188
6.	Przystanie żeglugi śródlądowej, jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych	190
7.	Nadzór nad przejściami granicznymi województwa podlaskiego	191
8.	Inne obiekty użyteczności publicznej	192
9.	Środki transportu	193
10.	Nadzór nad jakością wody ciepłej pochodzącej z instalacji wewnętrznej budynków użyteczności publicznej województwa podlaskiego, w aspekcie występowania bakterii <i>Legionella sp.</i>	193
11.	Nadzór nad obiektami przeznaczonymi na pobyt uchodźców z Ukrainy z terenu województwa podlaskiego	194
12.	Podsumowanie	195
V. ODDZIAŁ ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO		197
1.	Ocena stanu sanitarnego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	198
2	Podsumowanie	204
VI. ODDZIAŁ HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY		205
1.	Baza lokalowa i stan sanitarno - techniczny stałych placówek oświatowo - wychowawczych	207
2.	Organizacja procesów nauczania	210
3.	Dożywianie uczniów	216
4.	Nadzór nad szkołami wyższymi	217
5.	Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach	218
6.	Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego	219
7.	Ocena warunków wypoczynku dzieci i młodzieży	221
8.	Akcje zainicjowane przez Wojewódzką Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Białymstoku w 2022 r.	223
19	Podsumowanie	227
VII. ODDZIAŁ HIGIENY RADIACYJNEJ		229
1.	Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej	230
	Podsumowanie	238
VIII ODDZIAŁ PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ		239
1.	Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odtyniowych	240
1.1	Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”	241
1.2	Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”	241
1.3	Program edukacyjny „Bieg po zdrowie”	242
1.4	Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”	243
1.5	Światowy Dzień Bez Tytoniu	243
1.6	Światowy Dzień Rzucania Palenia	244
1.7	Nadzór nad przestrzeganiem art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r.	245
2.	Profilaktyka chorób zakaźnych	245
2.1	Profilaktyka zakażeń koronawirusem. Promocja szczepień ochronnych przeciw COVID - 19	246
2.2	Profilaktyka HIV/AIDS	246
2.3	Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych	248
2.4	Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby	249

	2.5	Profilaktyka chorób odkleszczowych	250
	2.6	Promocja szczepień ochronnych	251
3.		Profilaktyka uzależnień	252
	3.1	Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”	251
	3.2	Projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”	253
4.		Profilaktyka chorób nowotworowych	254
	4.1	Program profilaktyki czerniaka „Znamię! Znam je?”	255
5.		Promocja zdrowego stylu życia	256
	5.1	Ogólnopolski Program Edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”	256
	5.2	Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”	257
	5.3	Kampania informacyjna „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood	258
	5.4	Promocja bezpiecznych zachowań zdrowotnych	259
6.		Światowy Dzień Zdrowia	260
7.		Działania informacyjno - edukacyjne skierowane do uchodźców	261
8.		Podsumowanie	262
IX. DZIAŁ LABORATORYJNY			263
1.		Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego	264
	1.1	Badania środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz struktury żywienia	266
	1.2	Badania wody	269
	1.3	Badania żywności genetycznie zmodyfikowanej	271
	1.4	Badania powietrza i pomiary hałasu w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej	273
	1.5	Badania i pomiary w zakresie higieny radiacyjnej	274
	1.6	Podsumowanie	278
X. MEDYCZNE LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNE			280
1.		Ocena stanu sanitarnego w zakresie Medycznego Laboratorium Diagnostycznego	280
	1.1	Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD WSSE w Białymstoku	281
	1.2	Sekcja Diagnostyki Medycznej MLD PSSE w Łomży	285
	1.3	Sekcja Badań Mikrobiologicznych MLD PSSE w Suwałkach	285
	1.3	Podsumowanie	286
XI. SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ			287
1.		System zarządzania w działalności inspekcyjnej	288
2.		System zarządzania i akredytacji działalności laboratoryjnej	289
XII. ZAŁĄCZNIKI DO OCENY STANU SANITARNEGO			291
1.		Oddziału Epidemiologii	292
2.		Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży	304

Szanowni Państwo

Pragnę Państwu przedstawić Ocenę stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2022 rok. Ocena stanu sanitarnego jest podsumowaniem działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w roku 2022 na terenie Podlasia. Ukazuje pracę inspekcji sanitarnej szczebla wojewódzkiego i powiatowego. Została sporządzona przez zespół pracowników Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku w oparciu o dane własne i przesłane przez czternaście stacji powiatowych, działających w naszym województwie. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, jak co roku, włożyli w swoją pracę wiele wysiłku, by zapewnić bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańcom naszego regionu.

Podjęliśmy szereg działań zapobiegających szerzeniu się groźnych chorób zakaźnych. Realizowaliśmy z powodzeniem zadania z zakresu zdrowia publicznego, takie jak: nadzór nad warunkami pracy w zakładach pracy, nadzór nad podmiotami leczniczymi, obiektami użytku publicznego, placówkami oświatowo-wychowawczymi. Nadzorowaliśmy bezpieczeństwo w zakresie produkcji i obrotu żywnością, jakości i sposobu żywienia, kontrolowaliśmy jakość zdrowotną produktów żywnościowych, które trafiały na nasz stół. Dbaliśmy o jakość wody do spożycia, wody w kąpieliskach i na basenach. Sprawowaliśmy także szeroki nadzór nad niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi wykorzystywanymi w produktach, które stosujemy w naszym życiu zawodowym jak i prywatnym. Kontrolowaliśmy jakość i bezpieczeństwo innych produktów wprowadzanych do powszechnego obrotu, z którymi mieszkańcy naszego województwa mają codzienny kontakt. Dbaliśmy o to, aby kosmetyki, środki dezynfekcyjne i inne preparaty chemiczne, posiadały właściwy i bezpieczny dla człowieka skład, oznakowanie itp.

Duża część naszych działań skupiła się na zapewnieniu odpowiednich warunków higieniczno-sanitarnych i bezpieczeństwa zdrowotnego w przedszkolach, szkołach, zakładach pracy, a także w innych obiektach użyteczności publicznej, funkcjonujących w strefie usług, z których korzystamy na co dzień, między innymi hotele, pensjonaty, zakłady fryzjerskie, gabinety kosmetyczne. Nasze wysiłki kierowaliśmy również w stronę podmiotów leczniczych, nadzorując je pod kątem higieniczno-sanitarnym, aby zapewniony był w nich wysoki poziom świadczeń. Staraliśmy się zapobiegać negatywnym skutkom wpływu szkodliwych i uciążliwych czynników na zdrowie ludzi już na etapie planowania przestrzennego, projektowania, lokalizacji i realizacji różnych inwestycji. Dzięki zaangażowaniu pracowników Laboratoriów i Medycznych Laboratoriów Diagnostycznego działających w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego uzyskiwaliśmy przydatne analizy, wyniki badań i pomiarów oraz wykrywaliśmy niebezpieczne patogeny krążące w naszym środowisku.

Przez ten rok promowaliśmy wśród mieszkańców Podlasia zdrowy styl życia. Informowaliśmy o zagrożeniach płynących z niewłaściwego odżywiania, braku aktywności fizycznej, nieprzestrzegania zasad higieny, stosowania używek, zagrożeniach dotyczących groźnych chorób zakaźnych czy czynnikach powodujących powstawanie chorób nowotworowych. W związku z obecnością w naszym województwie osób, które po wybuchu konfliktu zbrojnego w Ukrainie przekroczyły granicę Polski realizowaliśmy również działania profilaktyczne skierowane do tej grupy odbiorców.

W rok 2022 wprowadziliśmy szereg zmian, rozwiązań i innowacji, by nasza praca lepiej służyła społeczeństwu. Te wszystkie działania mają swoje odzwierciedlenie w prezentowanym opracowaniu.

Pragnę, aby dane zawarte w dokumencie, były przydatne wszystkim mieszkańcom Podlasia i instytucjom odpowiedzialnym za realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego.

Ewa Jakubowicz

p.o. Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego
Inspektora Sanitarnego

Białystok, kwiecień 2023

ODDZIAŁ EPIDEMIOLOGII

PUNKT SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

Stan sanitarny obiektów prowadzących działalność leczniczą

Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2022 r. w województwie podlaskim nadzorowała działalność leczniczą w:

- 1084 podmiotach leczniczych, w tym: 42 szpitalach, 11 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 3 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, 3 sanatoriach, 2 hospicjach, 834 przychodniach /ośrodkach zdrowia/poradniach/ambulatoriach z izbą chorych/lecznicach, 40 zakładach badań diagnostycznych i medycznych laboratoriach diagnostycznych, 35 zakładach rehabilitacji leczniczej, 114 innych - gdzie indziej nie sklasyfikowanych. Dane liczbowe obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS w 2022 r.

Wyszczególnienie			Liczba urządzeń i obiektów						
			według ewidencji na 31 XII 2022	skontrolowanych					
				ogółem	% kontrolowanych	ze stwierdzonym złym stanem			
				higieniczno-sanitarnym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym			
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	Ogółem		1	1084	464	42,8	3	6	10
	szpitalne	szpitale ogółem	2	42	26	61,9	2	1	0
		w tym szpitale jednolodowe	3	7	1	14,3	0	0	0
		w tym szpitale uzdrowiskowe	4	1	0	0	0	0	0
	inne niż szpitalne	zakłady opiekuńczo-lecznicze	5	11	4	36,4	0	1	0
		zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze	6	3	2	66,7	0	0	0
		zakłady rehabilitacji leczniczej	7	2	0	0	0	0	0
		sanatoria	8	3	1	33,3	0	0	0
		hospicja	9	2	1	50	0	0	0
		inne	10	1	0	0	0	0	0

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice	11	834	367	44	1	2	9
	zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne	12	40	11	27,5	0	1	0
	zakłady rehabilitacji leczniczej	13	33	7	21,2	0	1	0
	inne ogółem	14	113	45	39,8	0	0	1
	w tym uzdrowiskowe	15	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane z MZ-46 - Dział 4. Stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą.

- 910 praktykach zawodowych, w tym: 473 indywidualnych praktykach lekarskich, 385 specjalistycznych praktykach lekarskich, 30 grupowych praktykach lekarskich, 13 indywidualnych, grupowych i specjalistycznych praktykach pielęgniarskich oraz 36 innych obiektach wykonujących działalność leczniczą przez praktyki zawodowe. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS w 2022 r.

Wyszczególnienie			Liczba urządzeń i obiektów					
			według ewidencji na 31 XII 201722	Skontrolowanych				
				ogółem	% kontrolowanych	Ze stwierdzonym złym stanem		
						higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	910	181	19,9	0	0	0
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	473	101	21,4	0	0	0
	W tym indywidualne praktyki lekarzy dentystów	3	349	80	22,9	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	385	61	15,8	0	0	0
	W tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów	5	167	20	1,2	0	0	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	30	5	16,7	0	0	0
	W tym grupowe praktyki lekarzy dentystów	7	20	3	15	0	0	0
	Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	3	2	66,7	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	1	1	100	0	0	0
	Grupowe praktyki pielęgniarek	10	9	1	11,1	0	0	0
	Inne	11	36	10	27,8	0	0	0

Źródło: Dane z MZ-46 - Dział 4. Stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą.

W 2022 roku na 1994 podmioty lecznicze i praktyki zawodowe będące w ewidencji skontrolowano 645 obiektów wykonujących działalność leczniczą, co stanowi ok. 32,3%:

W związku z prowadzonym nadzorem

- stan sanitarny skontrolowanych obiektów wykonujących działalność leczniczą oceniono negatywnie w 19 obiektach, co stanowi ok. 1%,
- wydano 216 decyzji merytorycznych, 46 decyzji płatniczych,
- wystawiono 165 postanowień, 15 tytułów wykonawczych,
- nałożono 15 mandatów karnych na kwotę 3400,00 zł,
- nałożono 1 karę pieniężną na kwotę 500,00 zł.

Tabela 3. Obiekty, w których wykonywana była działalność lecznicza, skontrolowane przez PIS województwa podlaskiego

Rodzaj placówki	Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	% skontrolowanych obiektów objętych ewidencją
Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ogółem	2022	1994	645	32,35
	2021	2011	250	12,43
	2020	2032	115	5,66

Źródło: Dane z MZ-46 - Dział 4. Stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz opracowanie własne.

W 2022 roku w 3 podmiotach leczniczych stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny, co stanowi 0,28% spośród ujętych w ewidencji, w 6 przypadkach kontrola wykazała tylko zły stan higieniczno-sanitarny, tj. 0,55% oraz w 10 podmiotach leczniczych kontrola wykazała nieprawidłowy stan techniczny, co stanowi 0,92%.

Z przedstawionych danych jednoznacznie wynika, iż nadzór bieżący nad podmiotami leczniczymi był w znacznym stopniu ograniczony. Powyższe związane było z koniecznością wykonywania licznych zadań związanych z wystąpieniem na terenie naszego kraju epidemii COVID-19. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowały działania mające na celu zapobieżenie rozprzestrzenianiu się zakażeń SARS-CoV-2 na terenie województwa podlaskiego. Z uwagi na zaistniałą sytuację epidemiologiczną zawieszono w dużym stopniu przeprowadzanie kompleksowych kontroli sanitarnych.

Tabela 4. Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ze stwierdzonym złym stanem sanitarnym i technicznym wg kontroli PIS

Źródło: Dane z MZ-46 - Dział 4. Stan sanitarny pomieszczeń i urządzeń wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz opracowanie własne.

Obiekty	Rok	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym	% obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym
Podmioty lecznicze	2022	464	3	0,65
	2021	152	0	-
	2020	70	3	4,29
Praktyki zawodowe	2022	181	0	-
	2021	98	0	-
	2020	45	0	-

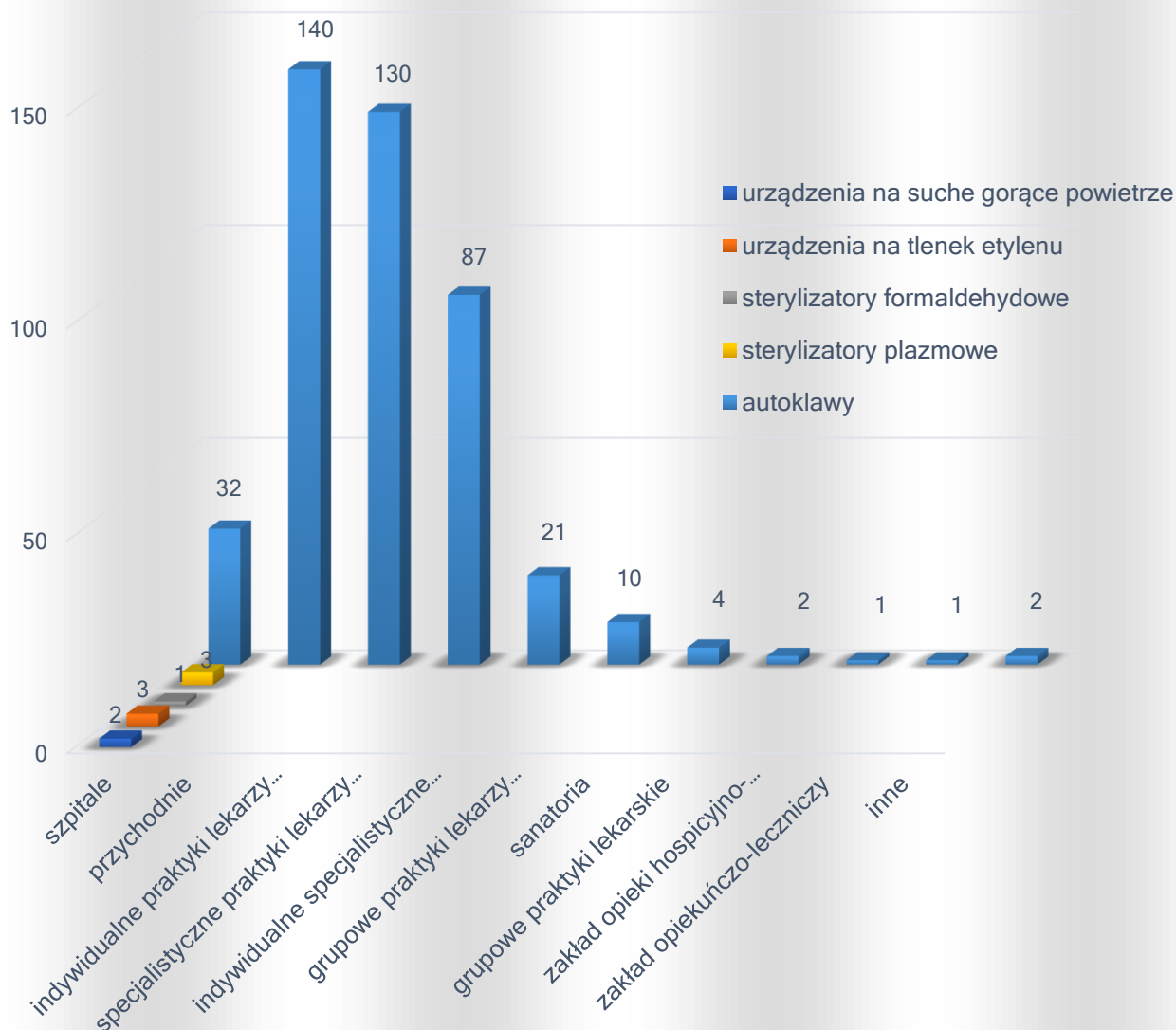
Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą wyposażone były w następujące urządzenia sterylizacyjne: 430 autoklawów, 2 sterylizatory na suche gorące powietrze, 3 urządzenia na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 1 urządzenie z wykorzystaniem formaldehydu, co przedstawiono poniżej.

Wykres 1. Wyposażenie skontrolowanych obiektów wykonujących działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE.

Wyposażenie obiektów, w których wykonywana była działalność lecznicza w urządzenia sterylizacyjne, w rozbiciu na poszczególne rodzaje przedstawia się następująco:

Wykres 2. Wyposażenie obiektów, w których wykonywano działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE.

Dezynfekcja sprzętu wielokrotnego użycia prowadzona była zazwyczaj w pomieszczeniu udzielania świadczenia w specjalnie do tego celu wydzielonych i opisanych pojemnikach z przykrywą i sitem, dostosowanych do ilości dezynfekowanego sprzętu. Mycie i dezynfekcja narzędzi i sprzętu odbywała się w większości podmiotów w sposób manualny, natomiast w części zakładów leczniczych, w którym podmiot leczniczy wykonuje działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne - maszynowo.

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze

Do podmiotów leczniczych zaliczane są: szpitale, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, zakłady rehabilitacji leczniczej, hospicja i inne podmioty (pogotowie ratunkowe, stacja krwiodawstwa), przychodnie/ ośrodki zdrowia/ poradnie/ ambulatoria z izbami chorych/ lecznice, zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, zakłady rehabilitacji leczniczej.

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 464 obiektach tej grupy, co stanowiło 42,8% ujętych w ewidencji. Liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2021 o 312. Powyższe wynikało wznowienia pracy związanej z nadzorem bieżącym podmiotów leczniczych. Zmniejszona liczba kontroli w latach 2000-2021 związana była z koniecznością wykonywania licznych zadań ze względu na wystąpienie epidemii COVID-19 na terenie naszego kraju.

Stan sanitarny oceniono negatywnie jedynie w 3 obiektach, co stanowiło 0,65% ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Stwierdzone podczas kontroli szpitali/przychodni usterki natury sanitarno-technicznej to: zniszczone powierzchnie ścian, sufitów i podłóg; zniszczona stolarka drzwiowa i okienna; zniszczone, skorodowane powierzchnie sprzętów, zacieki, ubytki farby i tynku na sufitach, ścianach; zniszczona tapicerka kozetek, łóżek, uniemożliwiająca skuteczne wykonanie procedur dezynfekcyjnych.

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

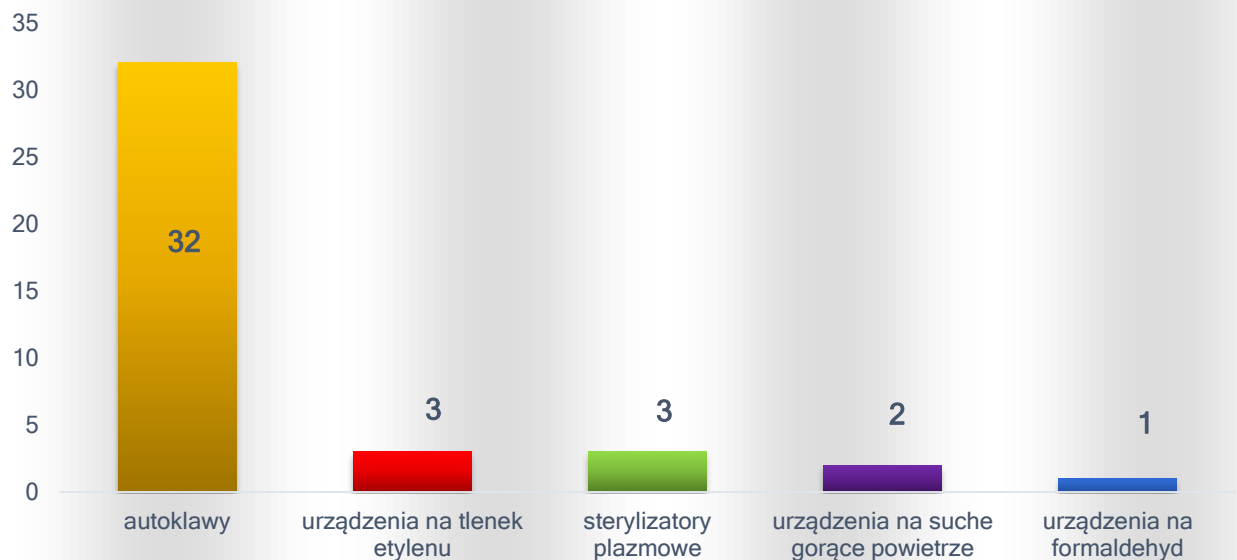
Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 34 obiektach tej grupy (26 szpitalach, 8 innych niż szpitale), co stanowiło 53,13% ujętych w ewidencji (64). Stan sanitarny oceniono negatywnie w 2 obiektach (szpital, zakład opiekuńczo-leczniczy), co stanowiło 5,88% ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Szpitala

W województwie podlaskim w 2022 r. nadzorowano 42 szpitale. Podczas kontroli w 2 szpitalach stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny, a w 1 zły stan higieniczno-sanitarny. Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami podczas kontroli szpitali były: zniszczone powierzchnie ścian, sufitów i podłóg, zacieki na sufitach oraz ścianach, zniszczone powierzchnie sprzętów, uniemożliwiające prowadzenie prawidłowego procesu mycia i dezynfekcji, zniszczona stolarka. W szpitalach priorytet stanowi zapewnienie coraz wyższego standardu warunków sanitarno-technicznych, w jakich udzielane są świadczenia zdrowotne.

W obiektach, w których stwierdzono uchybienia Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości.

W 2022 roku skontrolowane szpitale wyposażone były w 32 sterylizatory parowe, 2 sterylizatory na suche gorące powietrze, 3 sterylizatory na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 1 sterylizator formaldehydowy, co obrazuje poniższy wykres:

Wykres 3. Podmioty lecznicze - stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne - wyposażenie w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE.

Podczas kontroli w szpitalach stwierdzono, że:

- urządzenia sterylizacyjne systematycznie poddawane są kontroli wewnętrznej,
- prawidłowo przygotowuje się sprzęt i materiał do sterylizacji,
- stosuje się właściwe systemy opakowań sterylizacyjnych,
- dobór metody sterylizacji uzależniony jest ściśle od rodzaju i właściwości materiałów oraz rodzaju i sposobu ich opakowania,
- wyroby medyczne sterylne przechowywane są w sterylizatorniach w magazynach materiału sterylnego - na regałach, zgodnie z opracowanymi przez szpitale procedurami,
- czas przechowywania jest uzależniony od rodzaju i sposobu opakowania materiałów oraz warunków magazynowania.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne

W 2022 r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowały następujące podmioty wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne: 834 przychodnie/ośrodki/poradnie/ambulatoria; 40 zakładów badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, 33 zakłady rehabilitacji leczniczej oraz 113 innych podmiotów udzielających ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych.

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 430 obiektach tej grupy na 1020 zarejestrowanych, co stanowiło 42,16% ujętych w ewidencji. W tej grupie zwiększyła się w ewidencji liczba obiektów o 2.

Stan sanitarny i techniczny oceniono negatywnie w 1 obiekcie, co stanowiło 0,23% ogółu skontrolowanych w tej grupie. W 2 przypadkach kontrola wykazała tylko zły stan higieniczno-sanitarny, tj. 0,47%. Stwierdzone nieprawidłowości podczas kontroli to: zniszczone sitka odpływowe w umywalkach; zniszczona bateria umywalkowa w gabinecie lekarskim; nieprawidłowo urządzone pomieszczenie porządkowe.

Zły stan higieniczno-sanitarny odnotowano w 4 podmiotach. Stwierdzone uchybienia dotyczyły między innymi: nieprawidłowości w zakresie dokumentacji związanej z obowiązkiem podejmowanych działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, nieprawidłowości w zakresie postępowania z odpadami medycznymi, niewłaściwego postępowania ze sprzętem jednorazowego oraz narzędziami wielokrotnego użytku, braku przestrzegania procedur.

Zły stan techniczny dotyczył 9 podmiotów. Stwierdzono: zabrudzone powłoki malarskie oraz ubytki tynku na ścianach i sufitach, złuszczenia farby na parapecie, ubytki farby na futrynie drzwiowej, popękaną terakotę, zniszczony sprzęt będący na wyposażeniu, zniszczoną stolarkę drzwiową, skorodowane powierzchnie rur i kratek odpływowych oraz baterii umywalkowych w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

Obiekty udzielające ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych wyposażone były w 140 autoklawy.

Działalność lecznicza wykonywana w ramach praktyki zawodowej

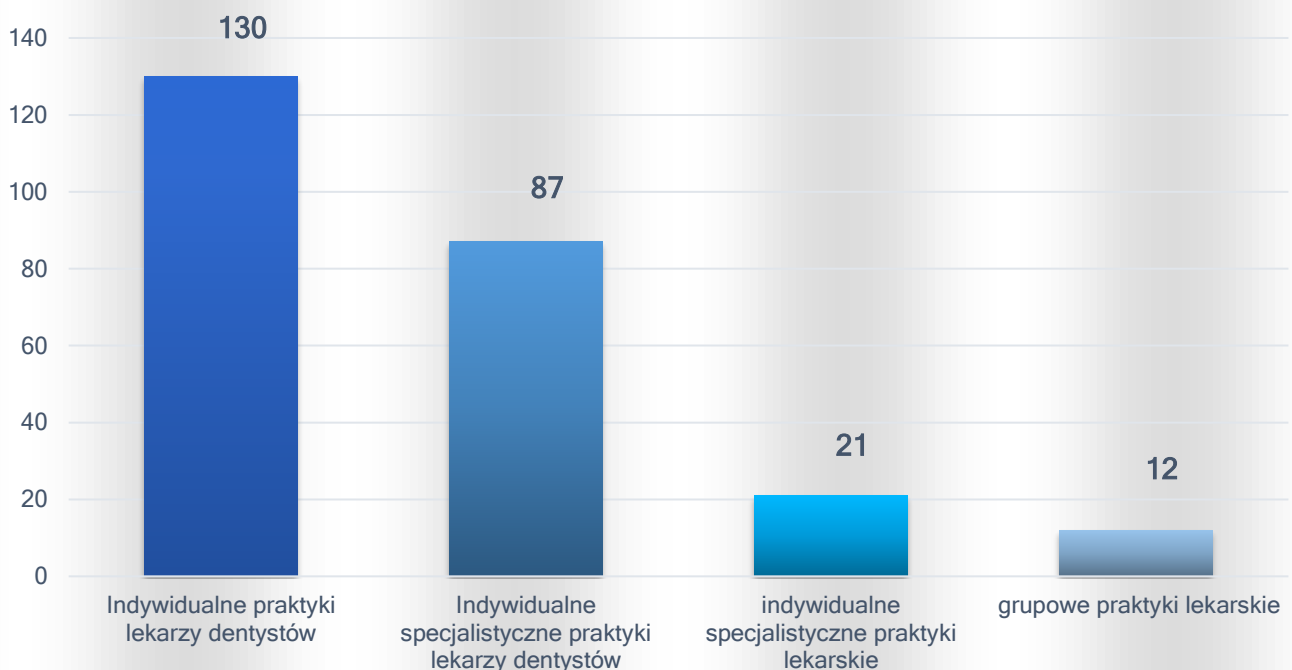
Działalność lecznicza wykonywana jest w ramach: indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej, grupowej praktyki lekarskiej, indywidualnej praktyki lekarzy dentyków; indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarzy dentyków, indywidualnej praktyki pielęgniarek, indywidualnej specjalistycznej praktyki pielęgniarek, grupowej praktyki pielęgniarek.

Kontrolę stanu sanitarnego działalności leczniczej wykonywanej przez praktykę zawodową przeprowadzono w 181 obiektach tej grupy, co stanowiło 19,89% ujętych

w ewidencji. Wskaźnik w zakresie wykonalności kontroli w 2021 r. kształtował się na poziomie 10,54%. Stan sanitarny i techniczny ww. grupy obiektów nie budził zastrzeżeń.

W gabinetach działających w ramach indywidualnych i grupowych praktyk lekarskich i pielęgniarskich na terenie województwa podlaskiego stan sanitarno - techniczny, funkcjonalność oraz wyposażenie w sprzęt były odpowiednie do udzielanych w nich świadczeń. W gabinetach zabiegowych, w których wykorzystywane były narzędzia wielokrotnego użytku zaobserwowano ciągle doskonalenie procesu dezynfekcji i sterylizacji narzędzi, poprzez zakup nowego sprzętu medycznego, stosowanie skuteczniejszych środków dezynfekcyjnych, a także nowych autoklawów.

Sterylizacja wyrobów medycznych odbywała się w 250 autoklawach, które są na wyposażeniu gabinetów praktyk zawodowych. Największa liczba autoklawów przypada na: indywidualne praktyki lekarzy dentystów - 130 oraz indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów - 87. W niektórych przypadkach usługa w zakresie przeprowadzenia sterylizacji zlecana była innym podmiotom - centralnym sterylizatorniom. Obecnie przeważa stosowanie sprzętu sterylnego jednorazowego użytku

Wykres 4. Wyposażenie praktyk zawodowych, w których wykonywana była działalność lecznicza, w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2022 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE.

Ze względu na trwający stan zagrożenia epidemicznego COVID-19, chorobę wywołaną wirusem SARS-CoV-2, w roku 2022 wystąpiły duże utrudnienia w przeprowadzaniu kontroli w szpitalach i innych podmiotach udzielających świadczeń

zdrowotnych, co miało wpływ na mniejszą liczbę przeprowadzonych bieżących kontroli w tych obiektach.

Odpady medyczne

Podczas czynności kontrolnych obiektów objętych nadzorem na terenie województwa podlaskiego sprawdzano sposób postępowania z odpadami medycznymi, powstałymi w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych. Weryfikowano zasady zbierania, czasowego magazynowania, warunki transportu wewnętrznego na terenie podmiotów leczniczych. Szczegółowej inspekcji podlegały procesy segregacji poszczególnych odpadów na stanowiskach pracy. Dokonywano także oceny w zakresie prawidłowości czasu przetrzymywania, sposobu oznakowania pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów medycznych. Sprawdzeniu podlegało opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami w zakresie gospodarki odpadami oraz analizowano dokumentację potwierdzającą ich odbiór i unieszkodliwienie.

Odpady medyczne wytwarzane w szpitalach były prawidłowo identyfikowane. Stosowano worki/pojemniki o określonym kolorze. Wszystkie szpitale posiadały podpisane umowy z wyspecjalizowanymi firmami na odbiór i utylizację odpadów. Odpady medyczne wytworzone w szpitalach skontrolowanych na terenie województwa podlaskiego unieszkodliwiane były przez termiczne spalanie w spalarniach.

W skontrolowanych podmiotach udzielających świadczeń zdrowotnych segregacja odpadów odbywa się w miejscu ich wytworzenia. Odpady niebezpieczne, za wyjątkiem odpadów o ostrych końcach i krawędziach, były zbierane w miejscu ich powstawania do worków jednorazowego użycia, koloru czerwonego, wytrzymałych, odpornych na działanie wilgoci i środków chemicznych, z możliwością jednokrotnego zamknięcia. Zużyte przedmioty o ostrych końcach i krawędziach zbierane były w pojemnikach jednorazowego użycia, sztywnych, odpornych na działanie wilgoci, mechanicznie odpornych na przekłucie oraz przecięcie. Worki jednorazowego użycia były umieszczane na stelażach lub w sztywnych pojemnikach, napełniane do 2/3 objętości, zamykane i przekazywane do miejsca lub pomieszczenia służącego do wstępnego magazynowania odpadów niebezpiecznych. Transport wewnętrzny odpadów medycznych z miejsca powstawania do miejsca magazynowania lub odbioru odbywał się środkami transportu przeznaczonymi wyłącznie do tego celu, w sztywnych pojemnikach wielokrotnego lub jednorazowego użycia lub na specjalnie przeznaczonych do tego celu wózkach. W zależności od ilości wytwarzanych odpadów medycznych istniały różne miejsca ich magazynowania. Podmioty wytwarzające małe ilości odpadów magazynowały je w przeznaczonych do tego celu przenośnych urządzeniach chłodniczych zlokalizowanych w wydzielonych

pomieszczeniach. W przypadku większej ilości odpadów przetrzymywane były w przeznaczonych do tego celu magazynach.

Nieprawidłowości w zakresie gospodarki odpadami medycznymi stwierdzono jedynie w czterech obiektach (2 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, 1 Poradnia Medycyny Pracy, 1 Zakład Rehabilitacji Leczniczej). Dotyczyły one: braku umywalki z bieżącą zimną i ciepłą wodą wyposażonej w dozowniki z mydłem i środkiem do dezynfekcji rąk oraz ręczniki jednorazowego użytku; nieopisania odpadów medycznych w lodówce, braku dokumentacji potwierdzającej odbiór odpadów medycznych, braku pojemników na odpady medyczne.

Podsumowanie:

1. Odsetek obiektów ocenianych ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym:
 - 0,27% przychodni/ośrodków/poradni/ambulatoriów (1 obiekt),
 - 7,70% odnotowano w grupie szpitali (2 obiekty).
2. Stan sanitarno-techniczny podmiotów leczniczych, w których wykonywana była działalność lecznicza oceniony został negatywnie w 0,65%.
3. Sukcesywnie zmniejsza się stosowanie sprzętu wielorazowego użytku na rzecz zwiększonej ilości sprzętu jednorazowego użytku, co stanowi ograniczenie narażenia ryzyka zakażenia.
4. W podmiotach leczniczych instalowane są wysokiej klasy sprzęty oraz wymieniane są standardowe materiały budowlane na takie, które sprzyjają zachowaniu wyższego stopnia aseptyczności.
5. W wyniku wykonania nakazów decyzji nałożonych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego oraz prowadzonych prac remontowych z inicjatywy właścicieli, poprawie ulega stan sanitarno - techniczny podmiotów leczniczych.
6. Modernizacje zespołów operacyjnych, polepszają jakość leczenia, a także mają na celu ograniczenie zakażeń pooperacyjnych.

Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

Na kształtowanie się sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w dalszym ciągu duży wpływ ma panujący stan zagrożenia pandemią koronawirusa. W 2022 roku zaobserwowano wzrost zachorowań na choroby wieku dziecięcego (płonica, ospa wietrzna), a także zakażeń jelitowych wywołanych m.in. przez rotawirusy. Dane epidemiologiczne dotyczące wybranych chorób zakaźnych na terenie województwa zostały przedstawione w formie tabelarycznej w oparciu o przygotowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny - Państwowy Instytut Badawczy (NIZP-PZH-PIB) w Warszawie, meldunki dwutygodniowe o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatrucia zgłoszone w 2022 r. na zlecenie Głównego Inspektora Sanitarnego.

Tabela 5. Liczba zachorowań i współczynnik zapadalności w województwie podlaskim w latach 2021 - 2022

Jednostka chorobowa	2021		2022**	
	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności*	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
Salmonelloza - zatrucia pokarmowe	160	13,6	176	15
Salmonelloza - posocznica	5	0,4	2	0,2
Salmonelloza - inne zakażenia pozajelitowe	3	0,3	1	0,1
Czerwonka bakteryjna (szigelozą)	0	0	2	0,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą	2	0,2	4	0,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> enterokrwotoczną (werotoksyczną)	0	0	1	0,1
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> inną i bno	0	0	3	0,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Campylobacter</i>	2	0,2	10	0,9
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i>	10	0,8	2	0,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	408	34,6	467	39,8

Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - inne określone	30	2,5	36	3,1
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - nieokreślone	50	4,2	37	3,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	25	71,5	25	115,9
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe gronkowce	0	0	1	0,1
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe jadem kielbasianym (botulizm)	2	0,2	1	0,1
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nieokreślone	2	0,2	0	0
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe u dzieci do lat 2	1	2,9	0	0
Giardioza (lamblioza)	108	9,2	204	17,4
Wirusowe zakażenia jelitowe - wywołane przez rotawirusy	221	18,8	1514	129
Wirusowe zakażenia jelitowe - wywołane przez norowirusy	195	16,5	191	16,3
Wirusowe zakażenia jelitowe - inne określone	89	7,6	255	21,7
Wirusowe zakażenia jelitowe - nieokreślone	414	35,1	416	35,5
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	446	1275,6	716	3318,5
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - ogółem	605	51,3	804	68,5
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - dzieci do lat 2	149	426,1	186	862,1
Tularemia	9	0,8	6	0,5
Leptospiroza	2	0,2	0	0
Mikobakteriozy - inne i BNO	1	0,1	0	0
Listerioza	5	0,4	7	0,6
Krztusiec	29	2,5	35	3
Płonica (szkarlatyna)	54	4,6	333	28,4
Choroba meningokokowa inwazyjna - ogółem	3	0,3	4	0,3

Choroba meningokokowa inwazyjna - zapalenie opon mózgowych	0	0	3	0,3
Choroba meningokokowa inwazyjna - posocznica	3	0,3	1	0,1
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - ogółem	33	2,8	79	6,7
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - róża	30	2,5	62	5,3
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - inna określona i nieokreślona	3	0,3	17	1,4
Kiła wrodzona	0	0	1	0,1
Kiła - wczesna	19	1,6	12	1
Kiła późna	0	0	1	0,1
Kiła - inne postacie kiły i kiła nieokreślona	9	0,8	4	0,3
Rzeżączka	14	1,2	16	1,4
Inne choroby przenoszone drogą płciową przez Chlamydie	24	2	21	1,8
Borelioza z Lyme - ogółem	718	60,9	930	79,3
Borelioza z Lyme - neuroborelioza	2	0,2	5	0,4
Gorączka plamista i inne riketsjozy - anaplazmoza	1	0,1	2	0,2
Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat	2	0,2	0	0
Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	192	16,3	311	26,5
Kleszczowe zapalenie mózgu	52	4,4	132	11,3
Inne wirusowe zapalenie mózgu - opryszczkowe	2	0,2	2	0,2
Inne wirusowe zapalenie mózgu - określone	0	0	3	0,3
Inne wirusowe zapalenie mózgu - nieokreślone	2	0,2	2	0,2
Wirusowe zapalenie opon mózgowych - enterowirusowe	0	0	9	0,8

Wirusowe zapalenie opon mózgowych - inne określone i nieokreślone	6	0,5	12	1
Ospa wietrzna	2278	193,3	5392	459,6
Różyczka	1	0,1	3	0,3
Wirusowe zapalenie wątroby typu A	2	0,2	0	0
Wirusowe zapalenie wątroby typu B - ostre	0	0	1	0,1
Wirusowe zapalenie wątroby typu B - przewlekłe i BNO	53	4,5	103	8,8
Wirusowe zapalenie wątroby typu C - przewlekłe i BNO	40	3,4	77	6,6
Wirusowe zapalenie wątroby inne i nieokreślone	1	0,1	6	0,5
AIDS - Zespół nabytego upośledzenia odporności	2	0,2	7	0,6
Nowo wykryte zakażenia HIV	21	1,8	38	3,2
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	17	1,4	26	2,2
Bąblowica (echinokokoza)	6	0,5	7	0,6
<i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna - ogółem	30	2,5	79	6,7
<i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna - zapalenie opon mózgowychi/lub mózgu	6	0,5	3	0,3
<i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - posocznica	24	2	66	5,6
<i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - inna określona i nieokreślona	2	0,2	11	0,9
Haemophilus influenzae, inwazyjna - ogółem	2	0,2	3	0,3
Haemophilus influenzae inwazyjna - posocznica	1	0,1	2	0,2
Haemophilus influenzae, inwazyjna - inna określona i nieokreślona	1	0,1	1	0,1
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne określone	1	0,1	2	0,2
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne, nieokreślone	3	0,3	2	0,2

Zapalenie opon mózgowych inne i nieokreślone	6	0,5	12	1
Zapalenie mózgu inne i nieokreślone	0	0	3	0,3
Grypa - ogółem	0	0	536	45,7
Grypa u dzieci w wieku 0-14 lat	0	0	282	163,7
Inne wrodzone i choroby pasożytnicze toksoplazmoza	0	0	1	0,1
Zatrucia naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm - grzyby	0	0	1	0,1
Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)	79271	6727,3	56021	4774,7

* współczynnik zapadalności na 100 tys. mieszkańców

** Dane te są weryfikowane i mogą ulec zmianie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Koronawirus SARS-CoV-2

SARS-CoV-2 to wirus z rodziny koronawirusów. Do 2019 roku poznano 6 wirusów powodujących zakażenia u ludzi. Cztery z nich powodują łagodne przeziębienie. Dwa pozostałe (SARS i MERS) mogą prowadzić do ostrej niewydolności oddechowej. Epidemia koronawirusa SARS-CoV-2 rozpoczęła się w grudniu 2019 roku w Wuhan w Chinach, gdzie po raz pierwszy rozpoznano tego wirusa. 11 lutego 2020 r. choroba otrzymała nazwę COVID-19, a trzy dni później wywołujący ją patogen nazwę wirus SARS-CoV-2.

COVID-19 jest zaliczany do grupy zoonoz. Przenoszenie patogenów zarówno między zwierzętami i ludźmi, jak i ludźmi i zwierzętami odbywa się jako element naturalnego cyklu biologicznego.

Przełamanie bariery międzygatunkowej i kolonizowanie populacji ludzkiej przez patogeny opisywane jest najczęściej przez model zakładający

5 etapów cyklu życia „nowego” patogenu odzwierzęcego:

1. pierwszy etap przebiega wśród zwierząt, następuje namnożenie się wirusa do krytycznej reprezentatywności (powszechności występowania w środowisku danego regionu).
2. drugi etap to przełamanie bariery międzygatunkowej zwierzę - człowiek i skolonizowanie lokalnej społeczności przez nowy patogen tzw. rozlewanie się (ang. spillover)

3. w trzecim etapie następuje rozprzestrzenienie w populacji ludzkiej, czyli choroba jest przenoszona między ludźmi i ujawnia się w społecznościach poza miejscem powstania, czyli etap wykrycia COVID-19 w Wuhan.
4. czwarty etap to kontynentalne, a następnie globalne rozpowszechnienie nowej choroby.
5. w etapie 5 następuje wynalezienie leków i/lub szczepionki, co zazwyczaj nie usuwa w całości patogenu ze społeczności ludzkiej, ale pozwala na jego kontrolowanie.

Objawy COVID-19 są efektem namnażania się wirusa SARS-CoV-2 w górnych drogach oddechowych, z dalszą migracją do innych narządów oraz miejscowo i ogólnoustrojowo rozwijającej się odpowiedzi układu immunologicznego. Są to objawy ogólne (grypopodobne) oraz takie, które wynikają z miejscowo rozwijającego się stanu zapalnego.

U niewielkiego odsetka pacjentów po przebyciu zakażenia koronawirusem rozwijają się ciężkie powikłania. Objawy ze strony układu oddechowego mogą mieć charakter zwłóknienia płuc powodującego postępującą niewydolność oddechową. W przypadku układu krążenia problem może stanowić przewlekła niewydolność serca związana z przebyłym wirusowym zapaleniem mięśnia sercowego. Opisywane są również liczne przypadki nawracającej zatorowości płucnej prowadzącej do niewydolności układu oddechowego i serca. Objawy neurologiczne mogą mieć rozmaity charakter - od udaru niedokrwiennego mózgu do bardziej dyskretnych, lecz znacznie utrudniających funkcjonowanie zaburzeń poznawczych o charakterze mgły mózgowej - trudności ze skupieniem uwagi, zaburzeniami pamięci i znacznym upośledzeniem funkcjonowania intelektualnego. Termin „długi COVID” jest obecnie powszechnie używany do scharakteryzowania objawów występujących od 4 do 12 tygodni, jak i w okresie późniejszym po zachorowaniu. Występują zmęczenie, trudności poznawcze, zaburzenia nastroju, bóle głowy, bezsenność, zawroty głowy oraz wiele innych objawów naczyniowo-sercowych, neurologicznych, neuropsychiatrycznych, gastrologicznych, dermatologicznych i innych. „Długi COVID” zgłaszany jest również przez pacjentów z łagodnym początkowym przebiegiem infekcji niewymagającym hospitalizacji ani leczenia.

W chwili obecnej szczepionka przeciw COVID-19 to jeden z najważniejszych elementów, dzięki któremu możemy wirusa wyeliminować.

Od 28 marca 2022 r. zniesiona została większość dotychczas obowiązujących ograniczeń, nakazów i zakazów (ustanowionych uchylanym rozporządzeniem z dnia 25 lutego 2022 r.), w tym m.in.:

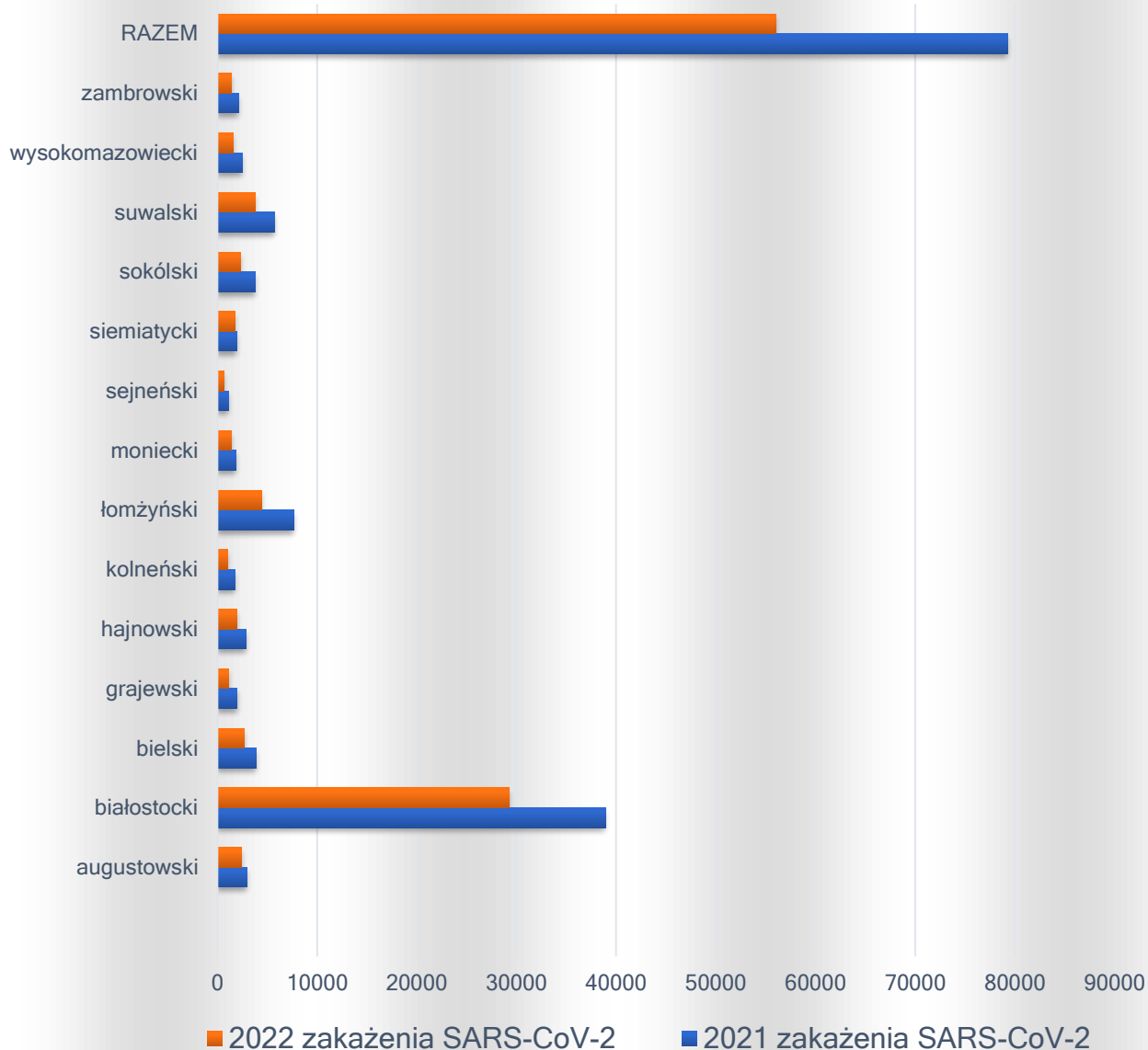
- zniesienie nakazu zasłaniania ust i nosa (z wyjątkiem budynków, w których prowadzona jest działalność lecznicza oraz w aptekach - obowiązujące do końca 2022 r.),
- kwarantannę, izolację albo izolację w warunkach domowych, poddanie się obowiązkowej kwarantannie po przekroczeniu granicy RP,
- wymóg posiadania negatywnego wyniku testu diagnostycznego w kierunku SARS-CoV-2 w przypadku przekraczania granicy RP z państw spoza strefy Schengen/UE.

Od dnia 16 maja 2022 roku zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 1027) odwołano na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Jednocześnie ogłoszono stan zagrożenia epidemicznego, który będzie aktualny do odwołania.

W 2022 r. na terenie województwa podlaskiego zebrano następujące dane statystyczne (stan na dzień 31.12.2022 r.):

- liczba przypadków potwierdzonych zakażeń SARS-CoV-2 wynosi 56021, co wskazuje na prawie 30% spadek liczby przypadków w stosunku do 2021 r. (79271). Spadek liczby zakażeń oraz liczby hospitalizacji zaobserwowano na terenie wszystkich powiatów. Współczynnik zachorowalności - 4876,8 na 100 000, w tym 5212 osób było hospitalizowanych.
- liczba przypadków możliwych zakażeń SARS-CoV-2 wynosi 49, współczynnik zachorowalności - 4,3 na 100 000, brak osób hospitalizowanych.
- najmłodszą osobą zakażoną SARS-CoV-2 był noworodek (chłopiec), a najstarszą 108-letnia kobieta,
- największa liczba przypadków zakażeń wystąpiła na terenie powiatu białostockiego - 29 287, o 9626 przypadków mniej w porównaniu z rokiem 2021, łomżyńskiego - 4472, suwalskiego - 3816, a najmniejsza w powiecie sejneńskim - 698,
- wśród osób zakażonych 6729 osób stanowiły dzieci do 18 r.ż (12% wszystkich zakażeń), 102 osoby to byli cudzoziemcy, 28 587 osób stanowiły osoby zaszczepione - 51%. Poniższe wykresy przedstawiają liczbę przypadków oraz hospitalizacji na terenie województwa podlaskiego w latach 2021-2022:

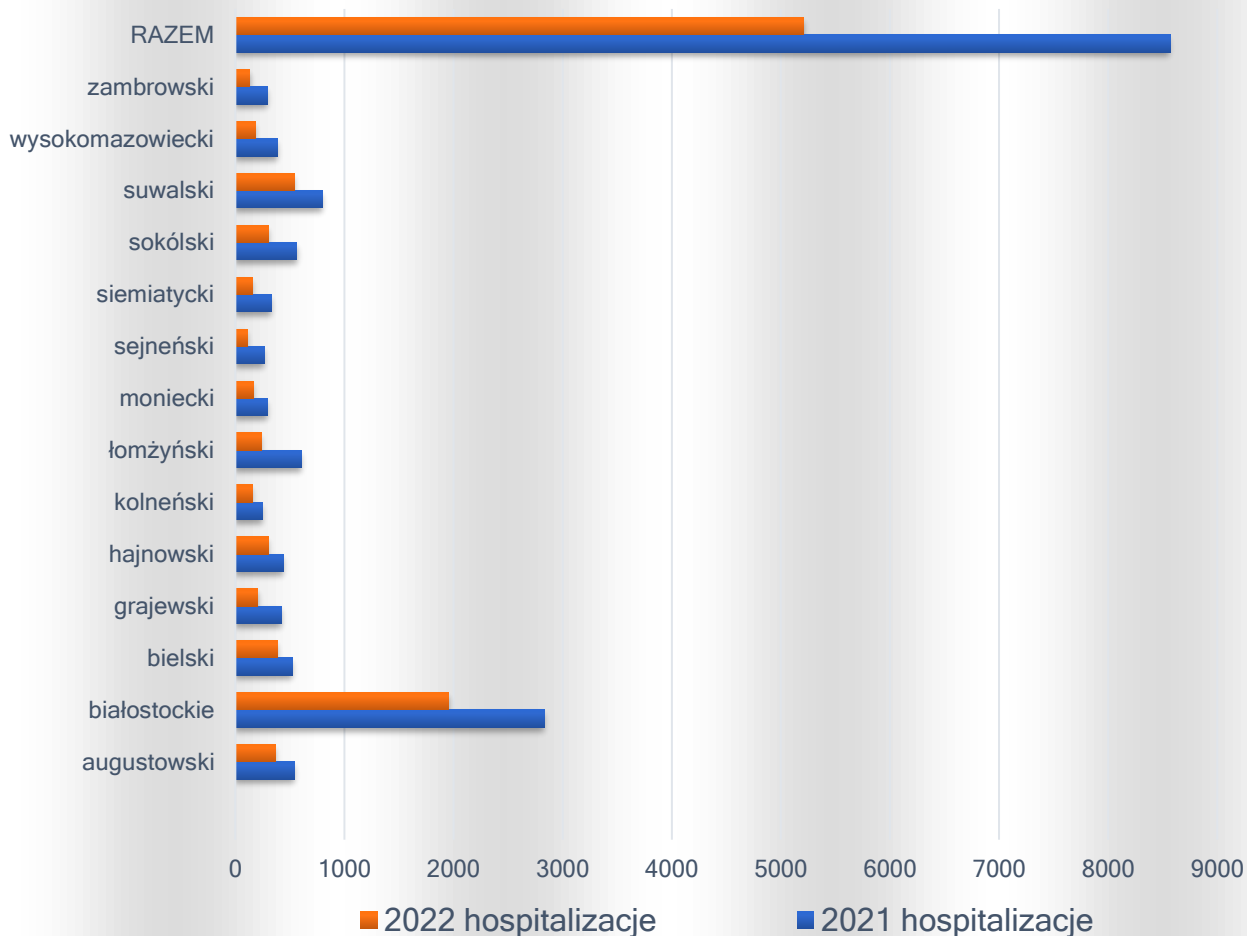
Zakażenia SARS-CoV-2 w woj. podlaskim w latach 2021 -2022

Wykres 5. Liczba przypadków zakażeń SARS-CoV-2 na terenie województwa podlaskiego w latach 2021-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Hospitalizacje SARS-CoV-2 w woj. podlaskim w latach 2021 -2022

Wykres 6. Liczba hospitalizacji SARS-CoV-2 na terenie województwa podlaskiego w latach 2021-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

- w 2022 r. z powodu SARS-Cov-2 hospitalizowano 5212 osób, o 40% mniej niż w roku poprzednim (8567),
- kwarantanną objęto łącznie 85882 osoby,
- nadzorem epidemiologicznym objęto łącznie 3610 osób,
- liczba zgonów z powodu koronawirusa wyniosła 541, co stanowi jedynie 22,5% ogólnej liczby zgonów z powodu SARS-CoV-2 w 2021 r. (2408). Średnia wieku wśród zmarłych - 78, najmłodsza osoba miała 5 miesięcy (chłopiec z chorobami współistniejącymi, nieszczepiony), a najstarsza 102 (kobieta z chorobami współistniejącymi, nieszczepiona). Najwięcej zgonów zanotowano na terenie powiatu białostockiego - 163, łomżyńskiego - 58, augustowskiego - 48, najmniej- sejneńskiego - 12 osób i siemiatyckiego - 15.

Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące zgonów z powodu COVID-19 w latach 2021-2022.

Tabela 6. Liczba zgonów z powodu COVID-19 na terenie województwa podlaskiego wg wieku w 2021 r., w podziale na powiaty.

Lp.	Przyczyna zgonu ³		Liczba zgonów wg wieku zmarłych 2021														
	Kod ICD-10 ⁴	Określenie słowne ⁵	0	1	2-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+	Ogółem	w tym podejrzenia		
Augustów	U07.1	COVID-19 wirus zidentyfikowany	0	0	0	0	0	0	1	1	1	19	159	181	0		
Białystok			0	0	0	0	1	0	3	5	24	57	629	719	2		
Bielsk Podlaski			0	0	0	0	0	0	0	1	1	10	128	140	0		
Grajewo			0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	58	64	1		
Hajnówka			0	0	0	0	0	0	0	1	2	11	140	154	0		
Kolno			0	0	0	0	0	0	0	0	2	6	84	92	1		
Łomża			0	0	0	0	0	0	0	6	7	24	234	271	1		
Mońki			0	0	0	0	0	0	1	0	3	6	46	56	0		
Sejny			0	0	0	0	0	0	1	0	3	1	50	55	0		
Siemiatycze			0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	87	90	0		
Sokółka			0	0	0	0	0	0	0	2	6	13	131	152	0		
Suwałki			0	0	0	0	0	0	0	2	4	17	229	252	0		
Wysokie Mazowieckie			0	0	0	0	0	0	1	0	3	13	93	110	0		
Zambrów			0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	74	78	1		
RAZEM					0	0	0	0	1	0	7	22	59	183	2142	2414	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wykazanych na podstawie "Rocznego raportu o zgonach oraz podejrzeniach zgonów z powodu zakażeń i chorób zakaźnych" za okres 01.01.2021 r. - 31.12.2021 r.

Tabela 7. Liczba zgonów z powodu COVID-19 na terenie województwa podlaskiego wg wieku w 2022 r., w podziale na powiaty

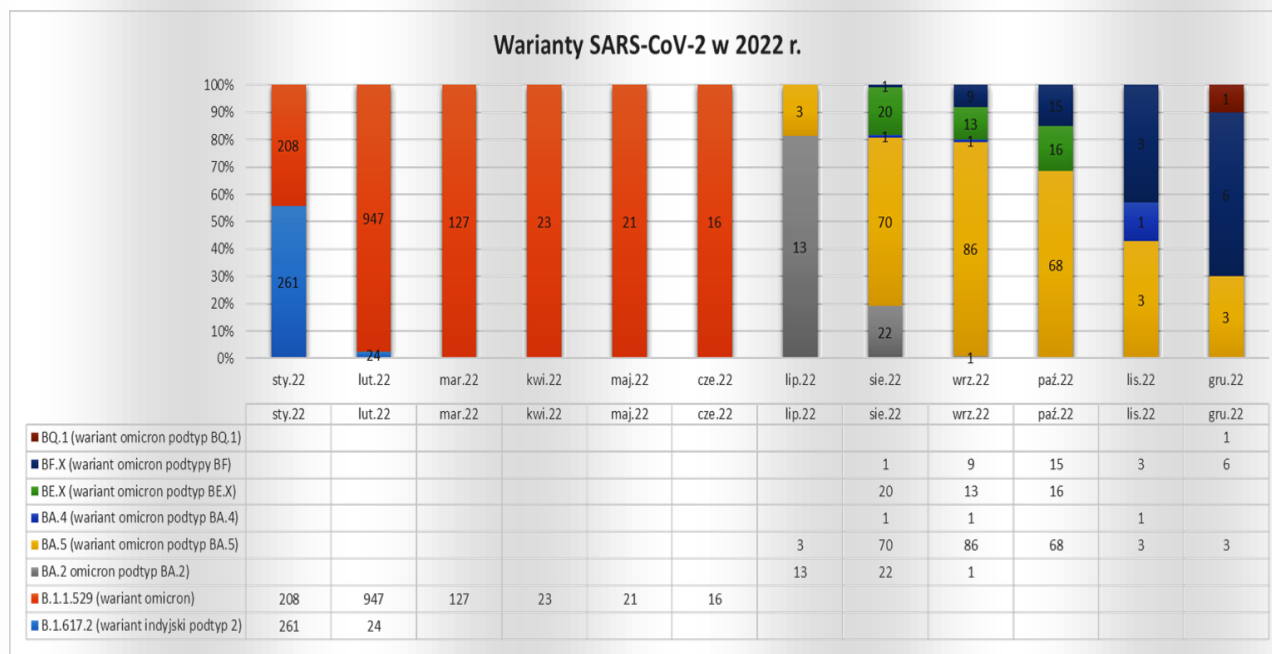
Lp.	Przyczyna zgonu ³		Liczba zgonów wg wieku zmarłych 2022													
	Kod ICD-10 ⁴	Określenie słowne ⁵	0	1	2-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+	Ogółem	w tym podejrzenia	
Augustów	U07.1	COVID-19 wirus zidentyfikowany	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Białystok			0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	46	48	0	
Bielsk Podlaski			0	0	0	0	0	0	0	3	6	5	149	163	0	
Grajewo			0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	26	28	1	
Hajnówka			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	15	0	
Kolno			0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	37	39	0	
Łomża			0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	18	22	0	
Mońki			0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	56	58	0	
Sejny			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	19	0	
Siemiatycze			0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	11	12	0	
Sokółka			0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	14	15	0	
Suwałki			0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	30	32	0	
Wysokie Mazowieckie			0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	41	43	0	
Zambrów			0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	26	27	0	
RAZEM					0	0	0	0	0	1	7	12	13	488	521	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wykazanych na podstawie "Rocznego raportu o zgonach oraz podejrzeniach zgonów z powodu zakażeń i chorób zakaźnych" za okres 01.01.2022 r. - 31.12.2022 r.

Początkowo próby pobrane na terenie województwa podlaskiego badano w laboratorium Zakładu Wirusologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny i Epidemiologii oraz laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, co generowało wyższe koszty transportu materiału biologicznego. W 2022 r. wiele laboratoriów wykonywało testy PCR, w tym WSSE w Białymstoku. Wiele placówek, w tym lekarzy POZ wykonywało także testy antygenowe.

W bieżącym roku sprawozdawczym wykonano łącznie 248 274 badania w kierunku SARS CoV-2 dla osób z województwa podlaskiego. Liczba badań w roku 2021 wyniosła 468 822, co oznacza 47% spadek w 2022 r. Największą liczbę badań na terenie województwa podlaskiego wykonano 01.02.2022 r. - przebadano 4286 prób.

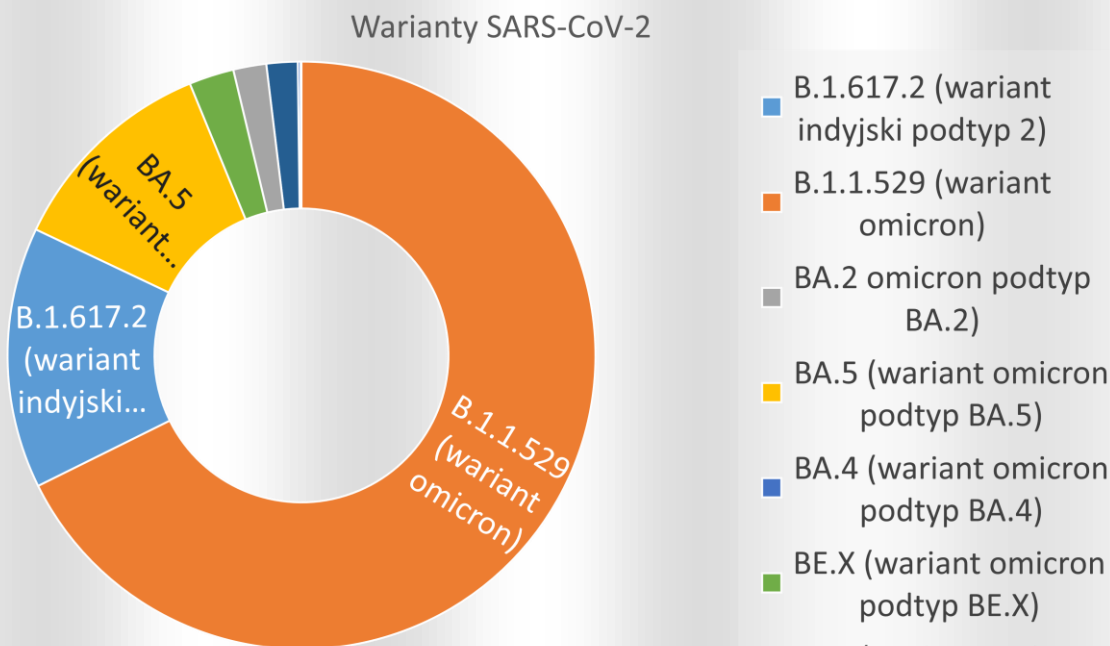
Wirusy nieustannie zmieniają się poprzez mutację, a zmiany w wirusie SARS-CoV-2, wynikające z procesów ewolucji i adaptacji, są obserwowane na całym świecie. W związku z powyższym w 2022 roku kontynuowano rozpoczęty w 2021 roku na terenie kraju molekularny nadzór nad koronawirusem. W ramach realizacji wspomnianego nadzoru na terenie województwa podlaskiego w 2022 roku uzyskano 1983 wyniki sekwencjonowania. Wykres 7 przedstawia uzyskane dane.

Wykres 7. Liczba wariantów SARS-CoV-2 na terenie woj. podlaskiego w 2022 r. w podziale na miesiące
Źródło: Opracowanie własne WSSE na podstawie uzyskanych wyników sekwencjonowania.

W 2022 r. na terenie województwa podlaskiego dominował wariant omicron. W drugiej połowie roku rozpoczęto różnicowanie wskazanego wariantu na konkretne sublinie. W lipcu 2022 r. dominował podtyp BA.2, który stopniowo był wypierany przez

wariant BA.5. W ostatnich dwóch miesiącach roku najwięcej przypadków zarejestrowano z sublinii BF.X.

Wykres 8. Udział wariantów SARS-CoV-2 w woj. podlaskim w roku 2022

Źródło: Opracowanie własne WSSE na podstawie uzyskanych wyników sekwencjonowania.

W związku z panującą pandemią oraz stanem zagrożenia epidemicznego w województwie podlaskim kontynuowano następujące działania mające na celu walkę z wirusem:

1. Sporządzano raporty dotyczące danych statystycznych (wykonane próby, hospitalizacje, kwarantanny, nadzory epidemiologiczne, ozdowieńcy, zgony, przypadki potwierdzone zakażeń SARS-CoV-2, niepożądane odczyny poszczepienne po szczepieniu p/Covid-19);
2. Zbierano szczegółowe informacje dotyczące dodatnich przypadków zachorowań, u których wykryto alertowy wariant SARS-CoV-2 i przygotowywano cykliczne sprawozdania z wyników sekwencjonowania;
3. Sporządzano raporty dotyczące ognisk zakażeń koronawirusem;
4. Prowadzono dokładny rejestr wszystkich osób z potwierdzonym wynikiem badań w kierunku SARS-CoV-2, a także rejestr zgonów oraz ozdowieńców;
5. Monitorowano sytuację epidemiologiczną w domach pomocy społecznej, zakładach opiekuńczo-leczniczych, hospicjach. Wykonywano w powyższych placówkach badania profilaktyczne pensjonariuszy i personelu;

6. Zbierano informacje dotyczące nałożonych kar w drodze decyzji administracyjnych;
7. Prowadzono postępowania odwoławcze w związku z przypadkami naruszenia zasad, przepisów mających na celu ograniczanie epidemii zakażeń SARS-CoV-2;
8. Udzielano odpowiedzi na liczne zapytania ze strony mediów oraz osób prywatnych na wnioski o udostępnienie informacji publicznej;
9. Przekazywano zasady postępowania z osobami podejrzanymi o zakażenie nowym koronawirusem opracowane przez GIS oraz definicję przypadku na potrzeby nadzoru nad zakażeniami ludzi nowym koronawirusem SARS-CoV-2;
10. Przekazywano dane do PSSE, innych województw oraz GIS i NIZP-PZH dotyczące osób z województwa podlaskiego przebywających w innych częściach kraju i świata;
11. Wykorzystywano aktywnie nowe systemy teleinformatyczne: EWP (system Ewidencji Wjazdów do Polski) oraz SEPIS (System Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej) do bieżącej pracy związanej z opracowywaniem danych do raportów, ognisk, analizy sytuacji epidemiologicznej;
12. Udzielano wsparcia powiatowym stacjom sanitarno-epidemiologicznym w zakresie przeprowadzania wywiadów epidemiologicznych i wprowadzania ich do systemu SEPIS;
13. Kontynuowano współpracę z Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia Ministerstwa Zdrowia (Centrum e-Zdrowia);
14. Przekazywano procedury dotyczące postępowania w przypadku choroby wysoce niebezpiecznej w celu zastosowania zasad postępowania zawartych w tej procedurze w związku z występowaniem zachorowań spowodowanych nowym koronawirusem, dostosowując je do aktualnych informacji dotyczących ww. wirusa;
15. Przeprowadzono szkolenia dla kierowników komórek organizacyjnych szpitala, pielęgniarek oddziałowych, lekarzy, Zespołu ds. Zakażeń Szpitalnych dotyczące wiadomości na temat koronawirusa, postępowania z osobami podejrzanymi o zakażenie koronawirusem ze szczególnym zwróceniem uwagi na zastosowanie środków ochrony;
16. Na bieżąco udzielano Zespołom ds. Zakażeń Szpitalnych informacji, porad i przeprowadzano konsultacje w sprawie organizacji miejsca ewentualnej izolacji pacjenta z podejrzeniem o zakażenie koronawirusem;
17. Uczestniczono w sesjach Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego, Narodowego Funduszu Zdrowia, Urzędu Marszałkowskiego w czasie których omawiano działania zapobiegające rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2;

18. Uczestniczono w licznych szkoleniach i webinarjach dotyczących bieżącej sytuacji epidemiologicznej, sposobów przeciwdziałania pandemii, metod diagnostyki i leczenia SARS-CoV-2;
19. Przekazywano ulotki, plakaty oraz instrukcje do mycia rąk, przypomniano również o konieczności zapewnienia wszelkich środków ochrony indywidualnej;
20. Przesyłano pisma do szpitali z poleceniem monitorowania i przekazywania informacji nt. podejrzeń/zakażeń koronawirusem;
21. Zamieszczano na stronie internetowej WSSE i PSSE oraz portalach społecznościowych informacje dotyczące koronawirusa SARS -CoV-2;
22. Przeprowadzono szkolenia pracownikom Inspekcji Sanitarnej nt. zakażeń nowym koronawirusem;
23. Utrzymywano stały kontakt z oddziałami zakaźnymi i pracownikami zespołów zakażeń szpitalnych;
24. Udzielano wielu informacji dotyczących koronawirusa na bieżąco (24 godz. na dobę);
25. Przekazywano informacje dotyczące objęcia nadzorem osób podróżujących narażonych na zakażenie SARS-CoV-2. Listy pasażerów analizowano w oparciu o system WinSCP.

Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji i eliminacji: odra, różyczka, poliomyelitis, gruźlica.

Odra, różyczka

Odra jest ostrą chorobą zakaźną wywołaną przez wirus RNA, sklasyfikowany jako Morbillivirus, z rodziny Paramyxoviridae. Choroba przebiega z wysoką gorączką, zapaleniem spojówek, wysypką i kaszlem. Źródłem zakażenia jest chory na odrę w okresie zaraźliwości, tj. od 5 dni przed wystąpieniem wysypki i do 3 dni okresu wysypkowego.

Odra i różyczka odpowiadają cechom chorób możliwych do eliminacji. Konieczność różnicowania zakażeń wywołanych obydwoma wirusami oraz ich podobieństwo w zakresie możliwości eliminacji stały się podstawą włączenia obu tych wirusów do jednego programu Światowej Organizacji Zdrowia:

- rezerwuarem wirusów jest jedynie człowiek,
- po przebytych zakażeniu nie stwierdza się nosicielstwa wirusa,
- środowisko nie jest skażone tymi patogenami,
- istnieje skuteczny środek zapobiegawczy w postaci bezpiecznej szczepionki.

W Polsce od 2001 r. realizowany jest program eliminacji odry i różyczki, koordynowany przez Światową Organizację Zdrowia. Program zakłada utrzymanie odsetka osób szczepionych przeciw odrze na poziomie 95% oraz raportowanie i potwierdzanie laboratoryjne wszystkich podejrzeń zachorowań na odrę. Odra jest nadal groźną chorobą zakaźną, szerzącą się głównie w środowisku osób nieszczepionych. Odsetek wyszczepialności przeciw odrze w województwie podlaskim w 2021 roku wśród dzieci w 2 roku życia wynosił 66%, w 2022 r. - 66,8%, wśród dzieci w 6 roku życia - 81% w 2021 r., w 2022 r. - 80,6 % i 10 roku życia - 66% w 2021 r. i 70% w 2022 r. Szczepienia ochronne odgrywają kluczową rolę w profilaktyce zachorowań na odrę. W 2021 oraz w 2022 roku w województwie podlaskim nie odnotowano zachorowań na odrę.

Różyczka jest ostrą chorobą wirusową przebiegającą z gorączką oraz wysypką. Pomimo relatywnie łagodnego przebiegu, zapobieganie różyczce jest niezwykle istotne ze względu na powodowanie przez tę chorobę zespołu wad wrodzonych (zespół różyczki wrodzonej) u dzieci urodzone przez kobiety, które uległy zakażeniu w trakcie trwania ciąży.

W województwie podlaskim w 2021 roku zarejestrowano 1 przypadek różyczki (współczynnik zapadalności wynosił 0,1 na 100 tys. mieszkańców). W roku 2022 zarejestrowano 3 przypadki (współczynnik zapadalności wynosił 0,3 na 100 tys. mieszkańców).

Pomimo, odnotowywanego od kilku lat spadku liczby przypadków, Polska uznawana jest za kraj, w którym różyczka występuje endemicznie.

Poliomyelitis (ostre nagminne porażenie wiotkie)

Poliomyelitis jest ostrą chorobą wirusową przebiegającą najczęściej w postaci bezobjawowego zakażenia lub niecharakterystycznych objawów z przewodu pokarmowego. W przypadku wystąpienia postaci porażennej powoduje trwałe upośledzenie narządu ruchu lub nawet zgon spowodowany porażeniem mięśni oddechowych. W 2022 roku na świecie zgłoszono 30 przypadków poliomyelitis wywołanego dzikim wirusem polio typu 1 (WPV1). Zachorowania wystąpiły w Pakistanie (20 przypadków), Afganistanie (2 przypadki) i Mozambiku (8 przypadków). W 2021 roku odnotowano 6 zachorowań na WPV1, natomiast w 2020 r. odnotowano globalnie 140 zachorowań wywołanych typem 1 dzikiego wirusa polio (Afganistan 56 przypadków, Pakistan - 84). Z uwagi na sytuację epidemiologiczną poliomyelitis na świecie konieczne jest prowadzenie intensywnego nadzoru w Polsce. Nadzór wirusologiczny jest prowadzony poprzez badanie próbek kału w kierunku obecności wirusa polio u wszystkich dzieci, u których występują porażenia. Nadzór nad zgłaszalnością polega na comiesięcznych wizytach na oddziałach dziecięcych ze

szczególnym uwzględnieniem oddziałów neurologii dziecięcej oraz stałym kontakcie telefonicznym z wyżej wymienionymi oddziałami.

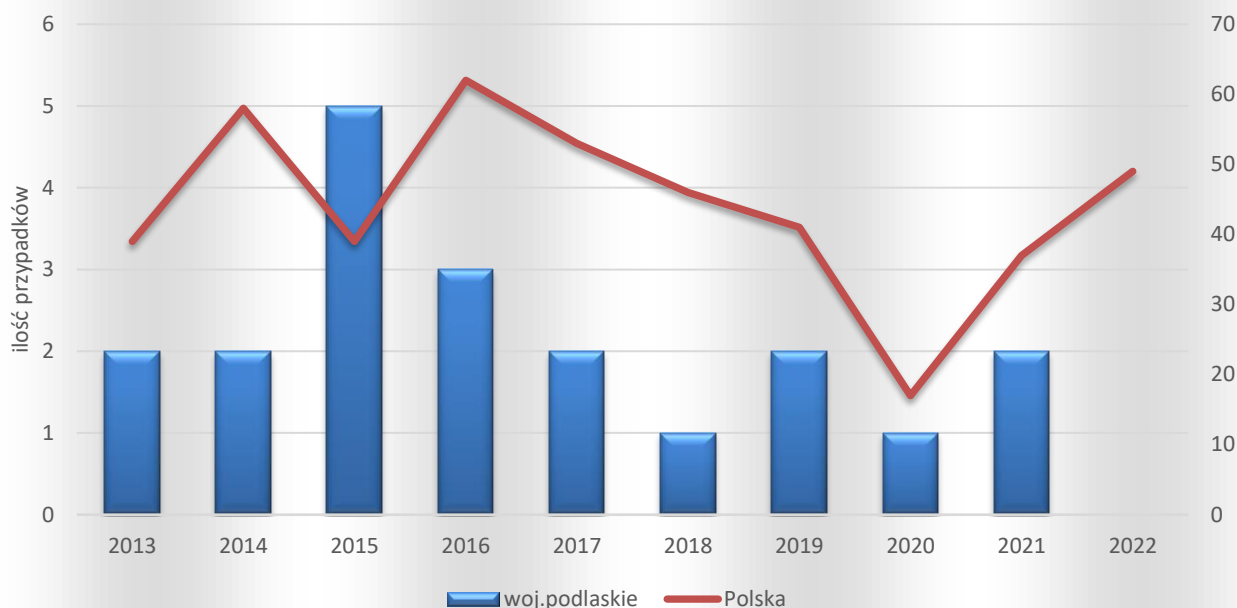
W Polsce w 2022 roku zarejestrowano 49 przypadków ostrych porażenia wiotkich u dzieci w wieku 0-14 lat (współczynnik zapadalności 0,84 na 100 tys. mieszkańców). Natomiast w województwie podlaskim nie zarejestrowano przypadków ostrego porażenia wiotkiego u dzieci w wieku 0-14 lat.

Tabela 8. Ostre porażenia wiotkie w województwie podlaskim i w Polsce w latach 2013-2022.

ROK	Ostre porażenia wiotkie			
	Województwo podlaskie	Zapadalność na 100 000	Polska	Zapadalność na 100 000
2013	2	1,16	39	0,67
2014	2	1,16	58	1,01
2015	5	2,93	39	0,68
2016	3	1,76	62	1,08
2017	2	1,17	53	0,91
2018	1	0,58	46	0,79
2019	2	0,2	41	0,70
2020	1	0,2	17	0,29
2021	2	0,2	37	0,63
2022	0	0	49	0,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Ostre porażenia wiotkie w latach 2013-2022

Wykres 9. Ostre porażenia wiotkie w województwie podlaskim i w Polsce w latach 2013-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Gruźlica

Wywoływana jest przez *Mycobacterium tuberculosis*. Początek choroby jest trudny do uchwycenia z powodu braku objawów charakterystycznych dla gruźlicy. Bakterie wywołujące gruźlicę atakują głównie układ oddechowy, jednak choroba może dotyczyć również innych tkanek i narządów (np. kości, ośrodkowego układu nerwowego).

W województwie podlaskim, podobnie jak w całym kraju, najczęściej występującą postacią kliniczną choroby jest gruźlica płuc. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zachorowań na gruźlicę jest na porównywalnym poziomie.

W 2022 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 63 zachorowania (współczynnik zapadalności wynosi 5,4 przypadków na 100 tys. mieszkańców) i jest wyższy niż w roku 2021 (55 przypadków - współczynnik zapadalności wynosił 4,7 przypadków na 100 tys. mieszkańców). Najwyższa zapadalność występuje wśród osób w wieku 45-65 lat, natomiast wśród dzieci i młodzieży odnotowuje się znacznie niższy odsetek zachorowań. W 2022 r. odnotowano 2 zgony z powodu gruźlicy.

Powiatami o najwyższych w województwie współczynnikach zachorowalności są: białostocki, zambrowski oraz suwalski.

Strukturę zachorowań w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2013-2022 obrazuje poniższa tabela:

Tabela 9. Liczba zachorowań na gruźlicę wszystkich postaci w woj. podlaskim wg grup wieku w latach 2013-2022.

Lata	Ogółem	0-14 lat	15-19 lat	20-44 lata	45-64 lata	≥65 lat	Zapadalność na 100 tys.
2013	150	0	2	30	67	51	12,5
2014	134	2	2	35	57	38	11,2
2015	125	2	1	39	52	31	10,5
2016	121	0	0	25	53	43	10,2
2017	131	1	2	32	56	40	11,1
2018	86	2	0	26	34	24	7,3
2019	114	2	3	23	58	28	9,7
2020	65	6	2	17	29	11	5,5
2021	55	1	1	19	22	12	4,7
2022	63	2	1	18	24	18	5,4

*dane dot. 2022 r. zebrane zostały na podstawie formularzy ZLK-2, ZLB-2, które po weryfikacji przez IGiChP mogą ulec zmianie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z formularzy ZLK-2, ZLB-2 uzyskanych z PSSE

Jedną z ważniejszych metod zapobiegania szerzeniu się gruźlicy w społeczeństwie jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe poddanie chorego leczeniu.

Przepisy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi nakładają na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz przewidują obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę w okresie wydalania prątków gruźliczych (prątkowania) lub z uzasadnionym podejrzeniem o prątkowanie. Osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę w okresie prątkowania podlegają nadzorowi epidemiologicznemu, badaniom klinicznym i diagnostycznym. Swoistą metodą zapobiegania gruźlicy jest szczepienie BCG, wykonywane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych u noworodków w dowolnym czasie przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego.

Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę

Grypa jest ostrą chorobą zakaźną układu oddechowego wywołaną zakażeniem wirusem grypy przenoszonym drogą kropelkową. Zachorowania wywołane przez wirusy grypy należące do rodziny *Orthomyxoviridae* obejmują trzy typy A, B i C. Nieleczona grypa może doprowadzić do wielu powikłań. Najczęstsze z nich to zapalenia płuc, zapalenia ucha środkowego, angina paciorkowa, zaostrzenie chorób przewlekłych, chorób serca, astmy czy cukrzycy, a nawet śmierci. W 2022 r. zarejestrowano w województwie podlaskim 3 zgony z powodu grypy. Wszystkie zgony dotyczyły osób w wieku powyżej 65 lat.

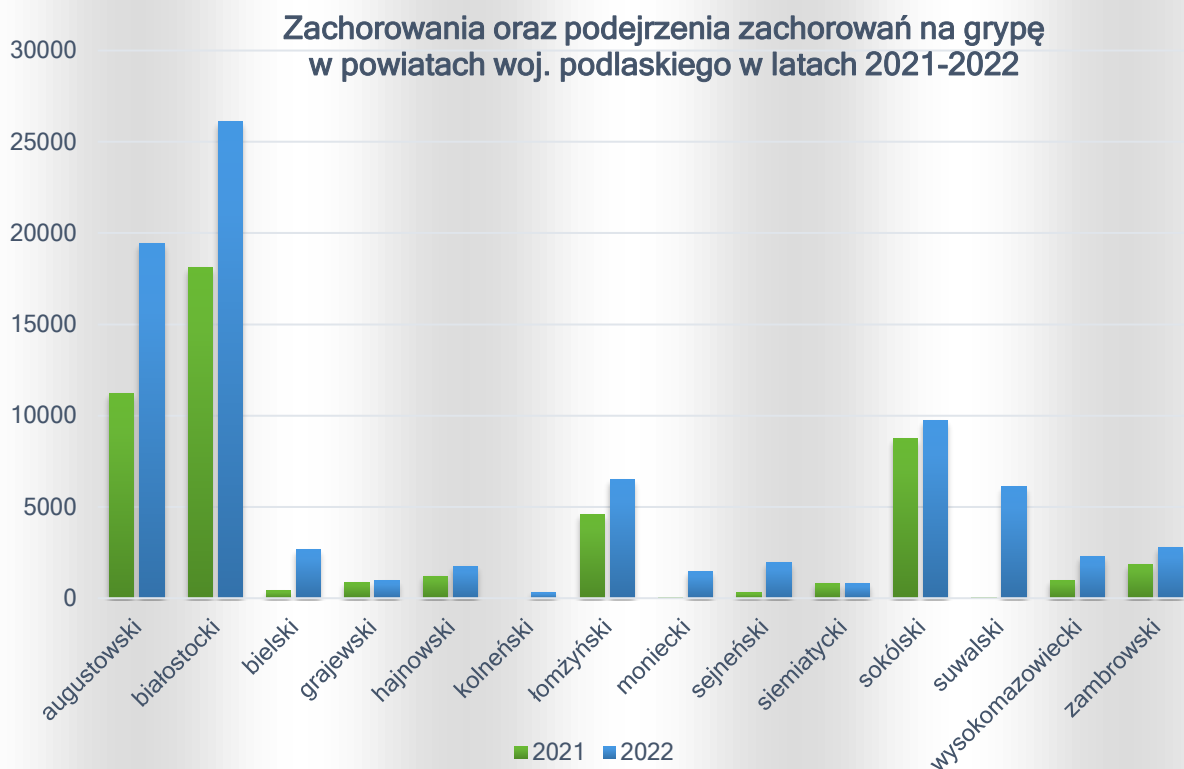
Grypa występuje przez cały rok, ale najwyższą zapadalność obserwuje się w miesiącach jesiennych i zimowych. Analiza zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę wskazuje ich systematyczny wzrost, a ze względu na dużą zmienność genetyczną wirusa i występowania dużej ilości powikłań może stanowić globalne zagrożenie i wymaga globalnej koordynacji epidemiologicznej.

Tabela 10. Zachorowania oraz podejrzania zachorowań na grypę w podziale na powiaty w latach 2021-2022.

Zachorowania oraz podejrzania zachorowań na grypę		
Powiat	Rok	
	2021	2022
augustowski	11200	19432
białostocki	18118	26094
bielski	405	2675
grajewski	874	945
hajnowski	1214	1763
kolneński	0	324
łomżyński	4604	6502
moniecki	2	1482
sejneński	299	1944
siemiatycki	815	801
sokólski	8753	9727
suwalski	19	6095
wysokomazowiecki	987	2257
zambrowski	1854	2781
województwo	49144	82822

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania o zachorowaniach i podejrzaniach zachorowań na grypę zgłoszonych w 2021 oraz w 2022 r.

W województwie podlaskim w 2022 roku zachorowało 82 822 osoby (współczynnik zapadalności wynosił 7059,0 na 100 tys. mieszkańców), w tym 20 076 zachorowań dotyczyło dzieci do 14 r.ż. (współczynnik zapadalności wyniósł 11653,1 na 100 tys. mieszkańców) - zał. 1 i 2.

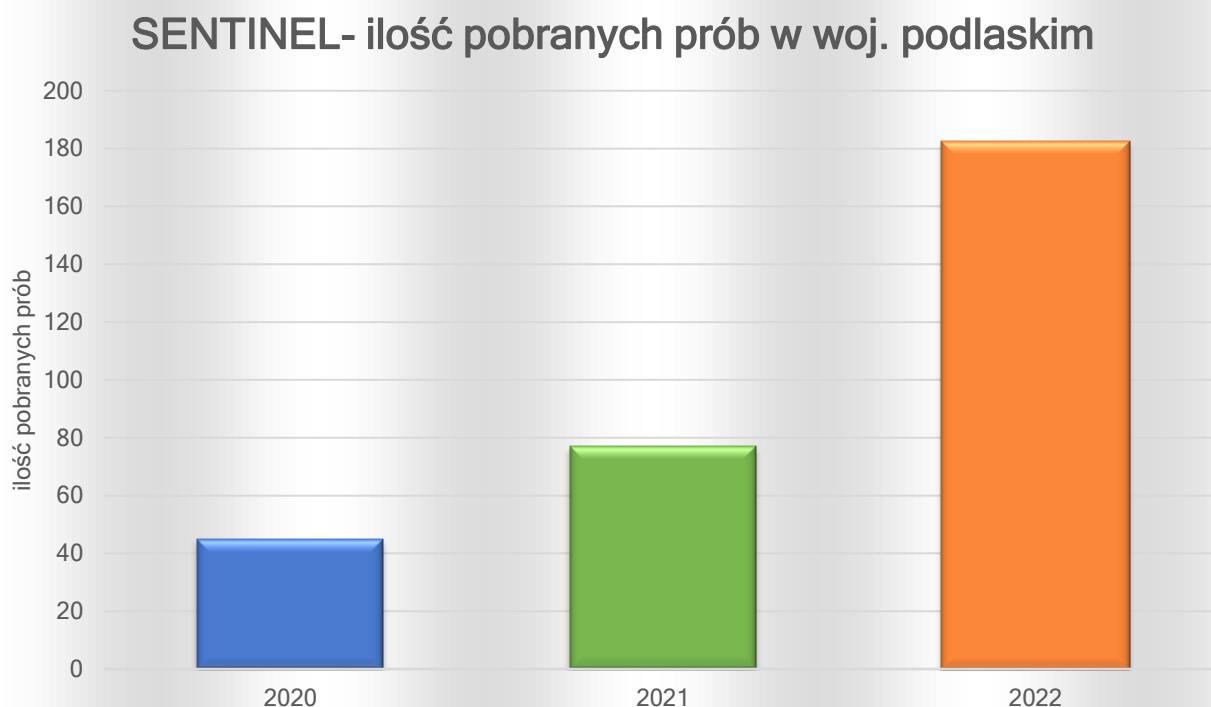

Wykres 10. Zachorowania oraz podejrzenia zachorowań na gripę w podziale na powiaty w latach 2021-2022. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na gripę zgłoszonych w 2021 oraz w 2022 r.

W województwie podlaskim prowadzony był monitoring zachorowań i podejrzeń zachorowań w ramach programu SENTINEL, tj. systemu nadzoru wirusologicznego i epidemiologicznego nad gripą w Polsce. Biorą w nim udział wytypowani lekarze medycyny rodzinnej z całego województwa podlaskiego. Wirusologiczny nadzór SENTINEL polega na badaniu w Medycznym Laboratorium Diagnostycznym Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku wymazów z nosogardła od pacjentów, u których wystąpiły objawy podejrzenia grypy. Laboratorium WSSE Białystok w ramach jednego badania różnicuje następujące wirusy: grypa typu A, grypa typu B, RSV oraz SARS-CoV-2. Następnie wyniki dotyczące typu wirusa grypy izolowane od pacjentów przekazywane są do Krajowego Ośrodka ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładzie Higieny - Państwowym Instytucie Badawczym.

W stosunku do lat ubiegłych w 2022 roku znacząco wzrosła ilość pobieranych prób w ramach nadzoru SENTINEL. W 2022 roku pobrano 182 próbki od pacjentów. Natomiast w 2021 roku ogółem pobrano do badań wirusologicznych 77 wymazów od pacjentów, w żadnym z przypadków nie stwierdzono grypy. W 2020 roku pobrano 45 wymazów, w tym w 6 przypadkach potwierdzono obecność wirusa grypy typu A i podtypu A/H1N1/pdm09,

w 13 przypadkach obecność wirusa grypy typu A podtypu A /H3N2 i w 1 przypadku wirusa grypy typu A.

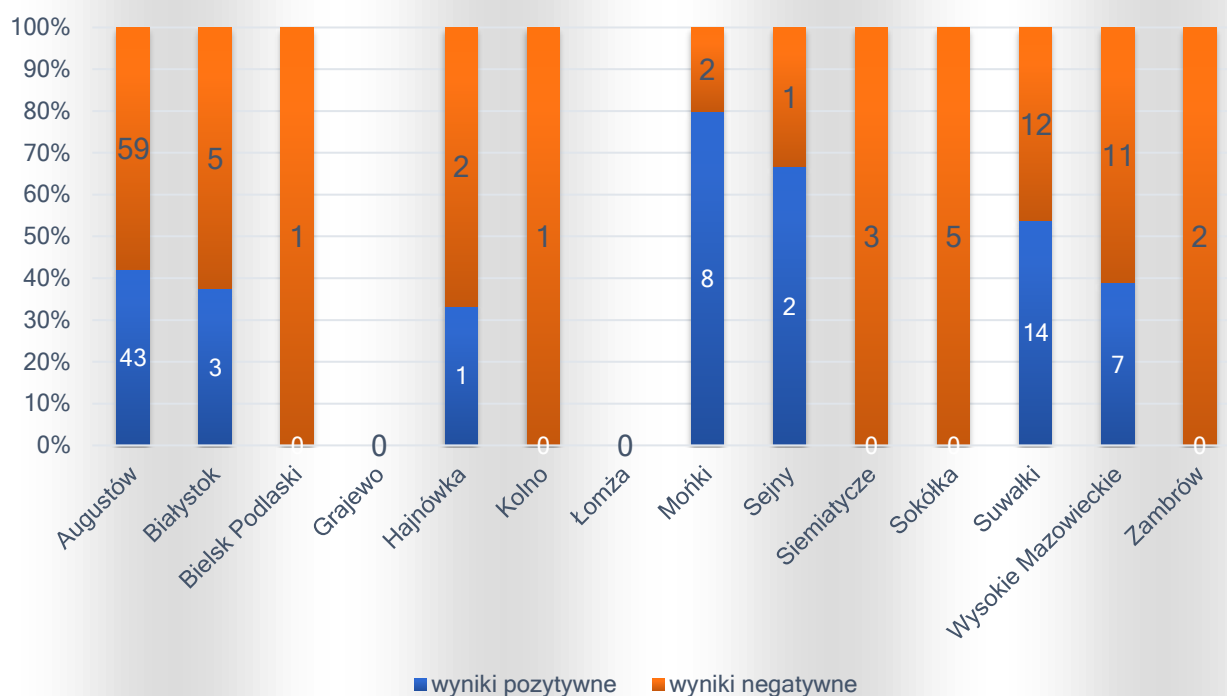

Wykres 11. Ilość pobranych prób w woj. podlaskim w ramach nadzoru SENTINEL na przestrzeni lat 2020-2022.

Źródło: Dane własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

Poniższy wykres przedstawia ilość pobranych wymazów oraz rozkład procentowy wyników pozytywnych i negatywnych w poszczególnych powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych w województwie podlaskim. Lekarze z powiatów augustowskiego, suwalskiego oraz wysokomazowieckiego pobrali najwięcej wymazów od pacjentów - odpowiednio: 102, 26 i 18.

Ilość pobranych wymazów wg PSSE

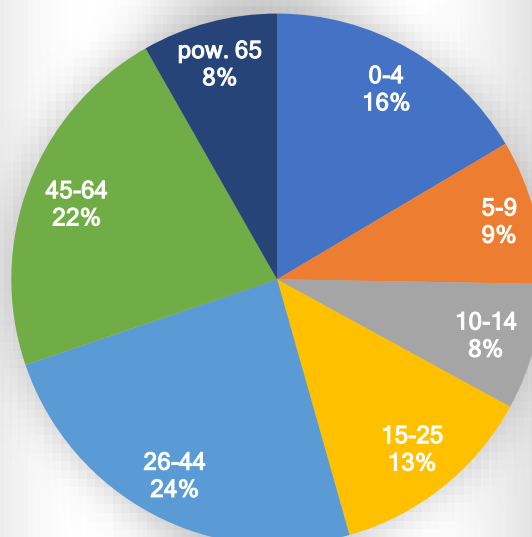
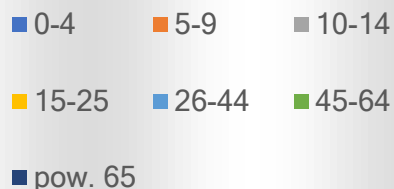

Wykres 12. Ilość pobranych wymazów w ramach nadzoru SENTINEL w 2022 roku w podziale na powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa podlaskiego.

Źródło: Dane własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

Najliczniejszą grupą wiekową, u której pobrano wymazy to osoby w wieku 26-44 lata, stanowiące 24% przebadanych osób. Osoby w wieku 45-64 lat stanowiły 22% przebadanych pacjentów, 0-4 lata- 18%, 15-25 osób- 13%. Dzieci w wieku 5-9 lat stanowiły 9%, a osoby w wieku 10-14 lat oraz powyżej 65 roku życia po 8% przebadanych osób.

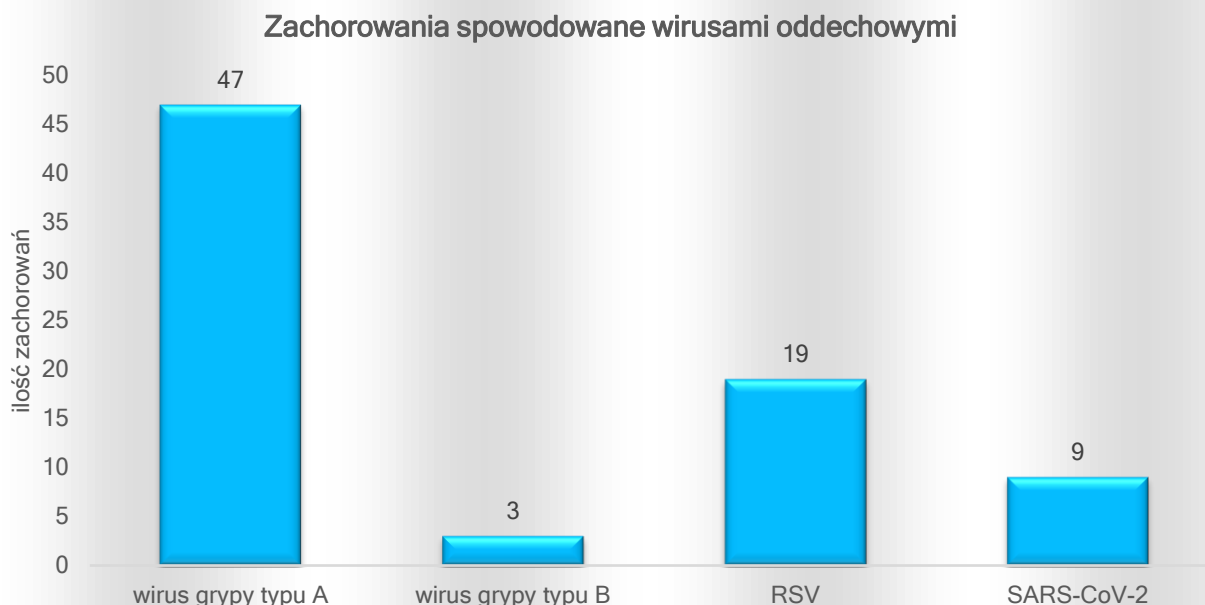
Rozkład wiekowy pacjentów

Wykres 13. Rozkład wiekowy pacjentów, od których pobrano wymazy do badań wirusologicznych w ramach programu SENTINEL w 2022 roku.

Źródło: Dane własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

W ubiegłym roku 78 wymazów dało wynik pozytywny. Wśród pacjentów z dodatnim wynikiem u 47 osób wykryto wirusa grypy typu A, a u 3 osób wirusa grypy typu B. Ponadto u 19 osób stwierdzono zakażenie wirusem RSV (ang. Respiratory Syncytial Virus), czyli syncytialnym wirusem nabłonka dróg oddechowych, natomiast u 9 osób wirusem SARS-CoV-2.

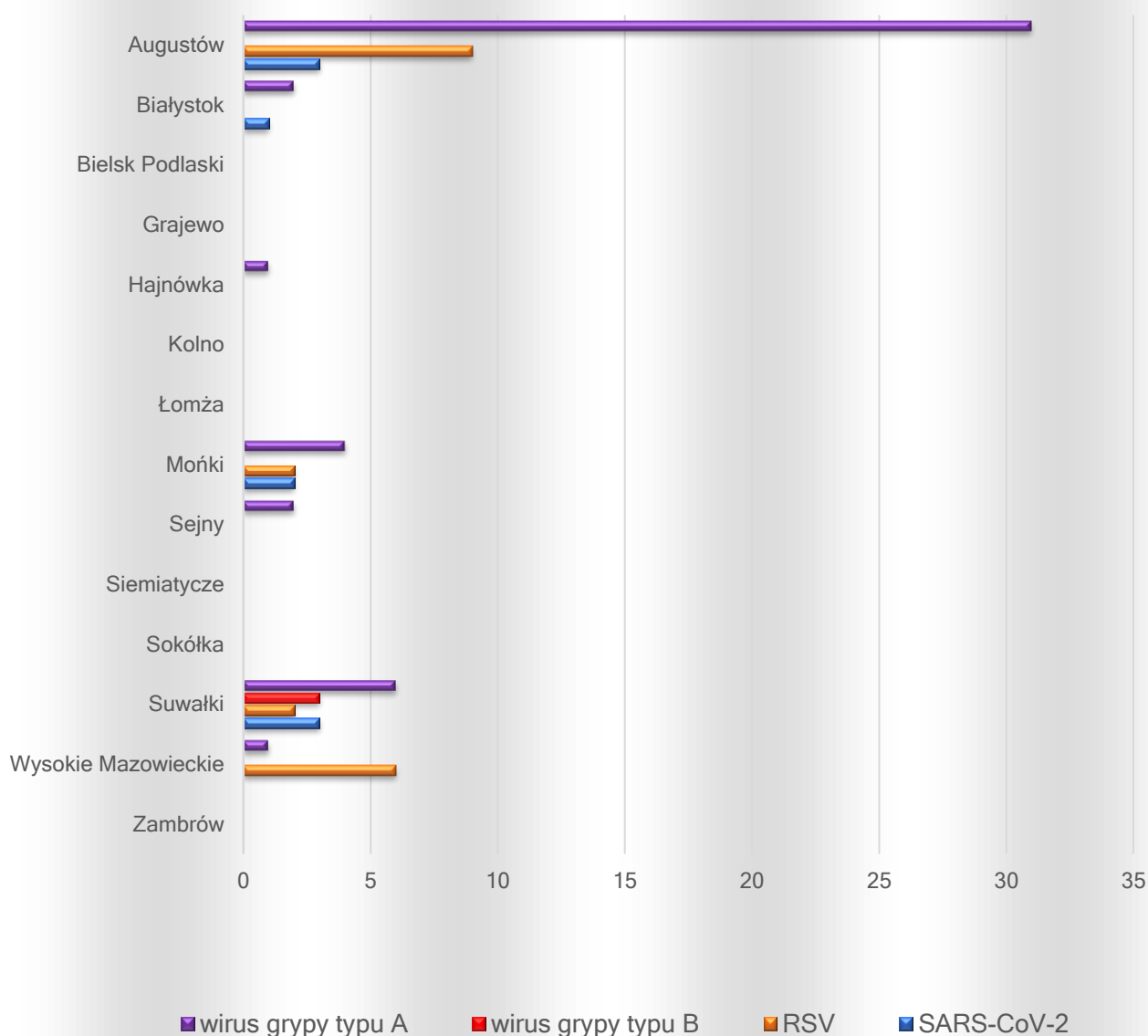

Wykres 14. Ilość zachorowań spowodowanych określonymi wirusami oddechowymi wykrytymi w ramach programu SENTINEL w 2022 r.

Źródło: Dane własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

W 2022 roku najwięcej zachorowań spowodowanych wirusem grypy typu A (31 osób) stwierdzono w powiecie augustowskim, w powiecie suwalskim wykryto ten wirus u 6 osób, a w powiecie monieckim u 4. Wirusa grypy typu B stwierdzono u 3 osób zamieszkałych w powiecie suwalskim. Zachorowania spowodowane wirusem RSV wykryto w powiecie augustowskim u 9 osób, wysokomazowieckim - 6, suwalskim - 2 oraz monieckim u 2 osób. Zakażenia SARS-CoV-2 stwierdzono w sumie u 9 osób. Zachorowania wystąpiły w powiecie augustowskim, suwalskim, monieckim oraz białostockim.

Zachorowania spowodowane wirusami oddechowymi

Wykres 15. Zachorowania spowodowane określonymi wirusami oddechowymi w podziale na powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne woj. podlaskiego w 2022 r.

Źródło: Dane własne na podstawie uzyskanych wyników badań.

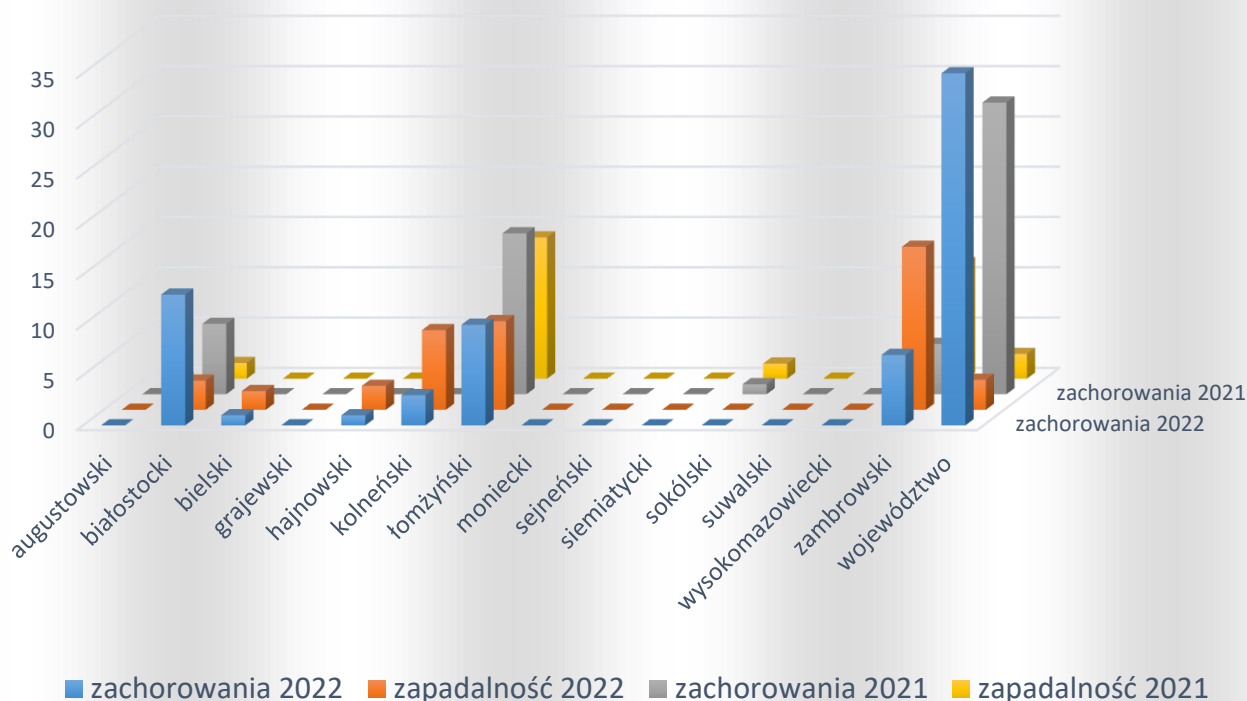
Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną, wysoce zaraźliwą wywołaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertussis*.

W 2021 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 29 przypadków zachorowań na krztusiec (współczynnik zapadalności 2,5 na 100 tys. mieszkańców) - zał. nr 3, 23 osoby hospitalizowano. Odnotowano spadek zachorowań w stosunku do roku 2020 o 39 przypadków. W 2022 r. liczba zachorowań wyniosła 35 - co oznacza wzrost o 6 przypadków w stosunku do roku poprzedniego. Współczynnik zapadalności wynosi 3 na 100 000 mieszkańców, 23 osoby hospitalizowano. Najwięcej przypadków zanotowano w powiecie białostockim - 13 oraz łomżyńskim - 10. Podane informacje przedstawia wykres nr 16.

Krztusiec należy traktować jako nawracające zagrożenie dla zdrowia publicznego, nie tylko wśród dzieci, ale również młodzieży i osób dorosłych. W zwalczaniu krztuśca rekomenduje się obok prowadzenia powszechnych szczepień u dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, także szczepienia przypominające u osób dorosłych.

Liczba zachorowań oraz współczynnik zapadalności na krztusiec w woj. podlaskim w podziale na powiaty.

Wykres 16. Liczba zachorowań oraz współczynnik zapadalności na krztusiec w woj. podlaskim w podziale na powiaty w latach 2021-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach zgłoszonych w 2021 oraz w 2022 r.

Choroby przenoszone drogą krwi

Wirusowe zapalenia wątroby typu C

W województwie podlaskim w 2021 roku zarejestrowano 40 przypadków WZW typu C (współczynnik zapadalności 3,4 na 100 tys. mieszkańców - zał. nr 4). W 2022 r. zgłoszono 77 przypadków (współczynnik zapadalności 6,6 na 100 tys. mieszkańców), co stanowi prawie dwukrotny wzrost w stosunku do roku poprzedniego, 24 osoby były hospitalizowane. Wykres 17 przedstawia liczbę przypadków oraz współczynnik zapadalności na wirusowe zapalenie wątroby typu C na terenie województwa podlaskiego w latach 2021-2022 w podziale na powiaty.

Ze względu na bezobjawowy przebieg choroby oraz brak szczepionki, wirus HCV stanowi bardzo poważne zagrożenie, gdyż nieleczone zakażenie może doprowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych, takich jak: marskość wątroby, rak wątroby.

Rozpoznanie zakażenia wirusem HCV, możliwie wczesne od chwili zakażenia, zwiększa szanse na skuteczne leczenie przeciwwirusowe.

Brak szczepionki przeciwko HCV powoduje, że szerzeniu się zachorowań na WZW C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych, polegających na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek. Celowe są również działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, mające na celu podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa o WZW typu C z zakresu zapobiegania szerzeniu się zakażenia HCV.

Skorzystaj z bezpłatnego badania przesiewowego w kierunku:

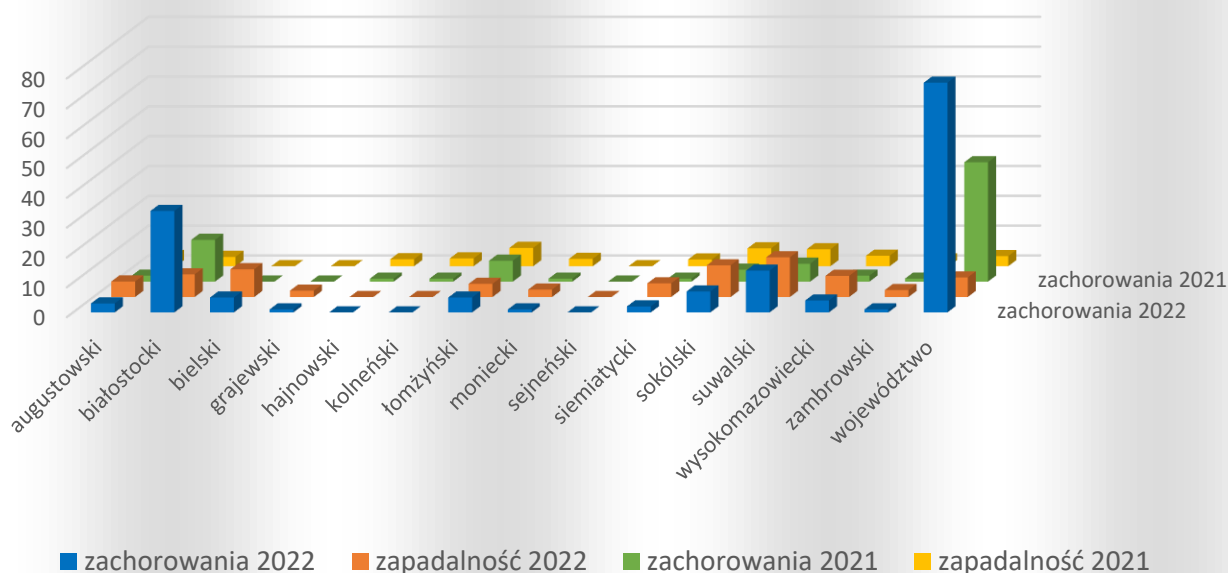
HCV HIV kiły

Zapraszamy

do wykonania bezpłatnych testów

Gdzie i kiedy?: **GABINET SZCZEPIEŃ WSSE ...23-24 listopada 2022... godz. 9:00 - 12:00**

Liczba zachorowań oraz współczynnik zapadalności na HCV w woj. podlaskim w podziale na powiaty

Wykres 17. Liczba zachorowań oraz współczynnik zapadalności na HCV w woj. podlaskim w podziale na powiaty w latach 2021-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach zgłoszonych w 2021 oraz w 2022 r.

Nowo wykryte zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

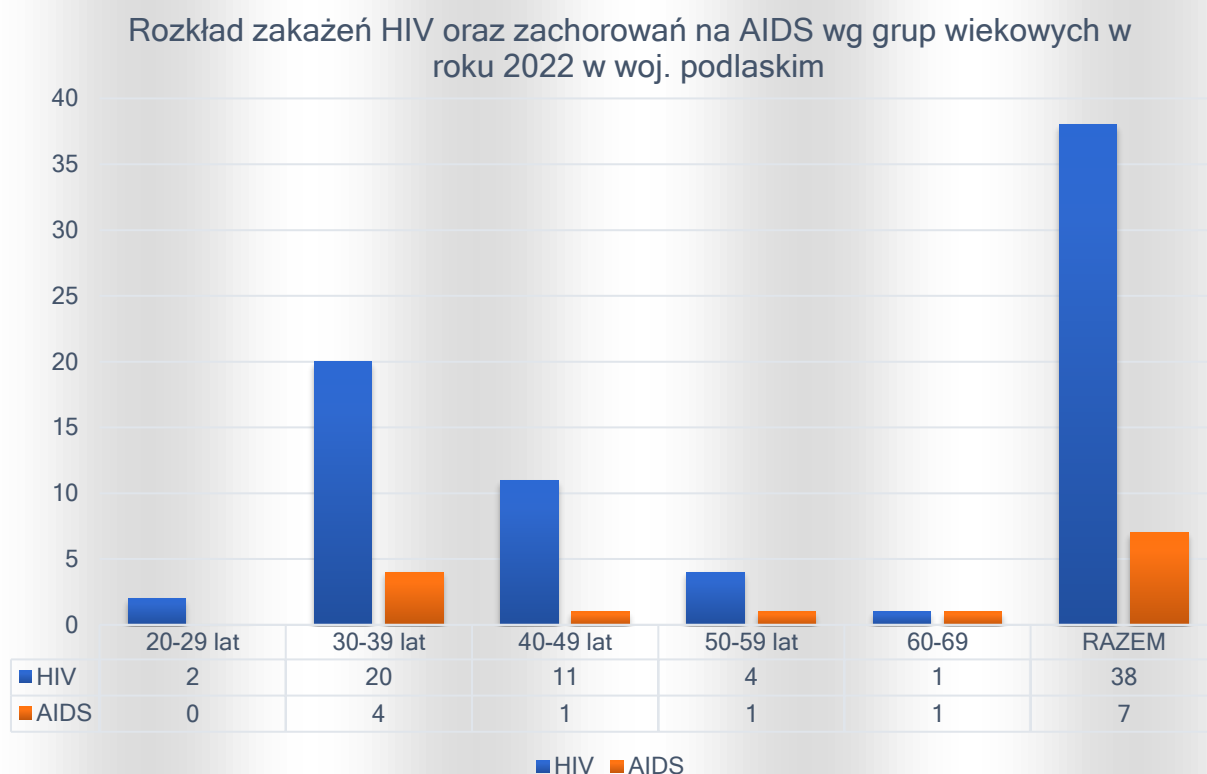
Wirus HIV szerzy się za pośrednictwem kontaktów seksualnych, poprzez kontakt z zakażoną krwią lub drogą wertykalną (z matki na dziecko). Kontakty seksualne to obecnie główna droga zakażeń w Polsce. Obserwuje się powszechny brak odniesienia ryzyka zakażenia HIV do własnej osoby. Często jest mniemanie, iż problem ten dotyczy wyłącznie określonych grup ryzyka.

Podstawą oceny sytuacji epidemiologicznej w 2021 r. były wyniki analizy zgłoszeń nowo wykrytych zakażeń HIV i zachorowań AIDS rozpoznanych w roku 2021 roku. W województwie podlaskim liczba nowo wykrytych zakażeń HIV wzrosła w stosunku do 2020 roku. Zarejestrowano 21 przypadków (współczynnik zapadalności 1,8 na 100 tys. mieszkańców), w tym u mężczyzn - 17 przypadków (81 %), u kobiet - 4 przypadki (19 %). Rozkład zakażeń wg. wieku jest następujący: 20-29 lat (4 przypadki), 30-39 lat (7 przypadków), 40- 49 lat (9 przypadków) i 50-59 lat (1 przypadek).

W 2021 r. w województwie podlaskim rozpoznano 2 przypadki AIDS u mężczyzn.

W 2022 r. zgłoszono 38 przypadków zakażeń HIV (współczynnik zapadalności wyniósł 3,2 na 100 tys. mieszkańców: 2 w powiecie augustowskim, 28 w powiecie białostockim, 1 w powiecie grajewskim, 1 w powiecie hajnowskim, 2 w powiecie monieckim, 1 w powiecie sokólskim, 1 w powiecie suwalskim, 2 w powiecie zambrowskim. 15 zakażeń stwierdzono u kobiet i 23 u mężczyzn. Liczba zachorowań na AIDS wynosiła 7, tj. 1 w powiecie augustowskim, 5 w powiecie białostockim, 1 w powiecie monieckim. W 2022 r. zanotowano 1 zgon w grupie wiekowej 50-59 lat, w wyniku choroby wywołanej przez HIV, której skutkiem jest encefalopatia oraz 1 zgon w grupie wiekowej 50-59 lat w wyniku choroby wywołanej przez HIV, której skutkiem są mnogie choroby sklasyfikowane gdzie indziej. Powyższe dane obrazują załączniki nr 5 i 6.

Rozkład zakażeń HIV oraz zachorowań na AIDS wg wieku przedstawia wykres 18:

Wykres 18. Rozkład zakażeń HIV oraz zachorowań na AIDS wg grup wiekowych w roku 2022 na terenie woj. podlaskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach zgłoszonych w 2021 oraz w 2022 r.

Choroby przenoszone drogą pokarmową

Do chorób przenoszonych drogą pokarmową zalicza się zarówno choroby odzwierzęce przenoszone poprzez żywność, które są najpowszechniejszą przyczyną zakażeń w tej grupie chorób, jak również choroby, które występują wyłącznie u człowieka, takie jak zakażenia rotawirusowe, norowirusowe.

Zakażenia bakteryjne

W 2022 r. zarejestrowano 176 przypadków zachorowań na salmonelozę - zatrucia pokarmowe (współczynnik zapadalności 15,0 na 100 tys. mieszkańców), co obrazuje zał. nr 7.

Głównym źródłem zakażeń pokarmowych spowodowanych odzwierzęcymi pałeczkami *Salmonella* było mięso drobiowe oraz jaja i produkty je zawierające.

W województwie podlaskim na dzień 31.12.2022 roku było zarejestrowanych 86 nosicieli pałeczek *Salmonella*, w tym 4 nosiciele *Salmonella Typhi* oraz 4 nosiciele Paratyphi B.

W 2022 roku zarejestrowano 7 przypadków listeriozy wywołanej przez bakterię *Listeria monocytogenes* (współczynnik zapadalności 0,6 na 100 tys. mieszkańców). Nastąpił wzrost zachorowań w porównaniu do roku 2021 (współczynnik zapadalności 0,4 na 100 tys. mieszkańców). W wyniku posocznicy listeriozowej zmarła 1 osoba - kobieta powyżej 80 roku życia, obciążona chorobami współistniejącymi, hospitalizowana.

Do zakażeń u człowieka dochodzi poprzez spożycie żywności zanieczyszczonej tym drobnoustrojem, głównie: wieprzowiny, drobiu, serów z niepasteryzowanego mleka krowiego. Najbardziej narażone na zakażenie pałeczkami *Listerii* są osoby z obniżoną odpornością, tj. dzieci, kobiety w ciąży, chorzy przyjmujący leki immunosupresyjne.

W 2022 roku zarejestrowano 2 przypadki czerwonki (współczynnik zapadalności 0,2 na 100 tys. mieszkańców) wywołanej przez bakterie z rodzaju *Shigella*.

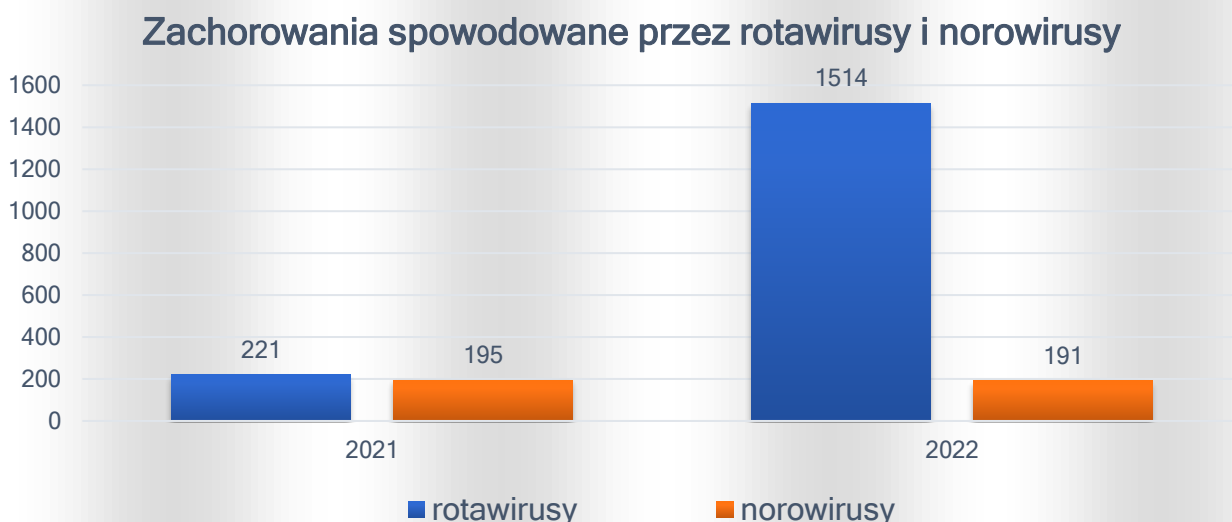
Szigeloza (czerwonka) zalicza się do chorób brudnych rąk. Do zakażeń u człowieka dochodzi poprzez przeniesienie bakterii na skórze rąk lub przedmiotach do jamy ustnej, skażony pokarm i wodę. Objawia się gorączką, nudnościami, wymiotami, jadłowstrętem, kurczowymi bólami brzucha, ostrą wodnistą biegunką także z domieszką śluzu i krwi. Na szigelozę narażone są głównie osoby podróżujące do krajów strefy tropikalnej i rozwijających się. Profilaktyką zakażeń jest przestrzeganie podstawowych zasad higieny, mycie rąk, spożywanie żywności przetworzonej termicznie, niestosowanie lodu do napojów.

Zakażenia wirusowe

W województwie podlaskim w 2022 roku zarejestrowano 1514 przypadków wirusowego zakażenia jelitowego - wywołanych przez rotawirusy (współczynnik zapadalności 129,0 na 100 tys. mieszkańców). Nastąpił znaczny wzrost zachorowań w porównaniu do 2021 roku o 1293 przypadki (współczynnik zapadalności wynosił 18,8 na 100 tys. mieszkańców).

Przyczyną zakażeń pokarmowych o etiologii wirusowej, są także zakażenia norowirusowe.

W 2022 r. zarejestrowano 191 przypadków zachorowań (współczynnik zapadalności 16,3 na 100 tys. mieszkańców). Odnotowano spadek zachorowań w stosunku do roku 2021 o 4 przypadki.

Wykres 19. Zachorowania spowodowane przez rotawirusy i norowirusy w woj. podlaskim w 2021 roku i 2022 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach zgłoszonych w 2021 oraz w 2022 r.

Biegunki i zatrucia pokarmowe nadal są istotną przyczyną chorobowości u dzieci w wieku do lat 2. W większości były one spowodowane zakażeniami wirusowymi, zwłaszcza wywołanymi przez rotawirusy. Należy zauważyć, że do zakażeń i zatruc pokarmowych u dzieci w wieku do lat 2 dochodzi niemal wyłącznie w środowisku domowym. W 2022 roku zarejestrowano 716 przypadków wirusowych zakażeń jelitowych u dzieci do lat 2 (współczynnik zapadalności wyniósł 3318,5 na 100 tys. mieszkańców). W porównaniu do 2021 roku nastąpił znaczący wzrost o 270 przypadków (zarejestrowano 446 przypadków, współczynnik zapadalności wynosił 1275,6 na 100 tys. mieszkańców).

W zapobieganiu zbiorowym zakażeniom układu pokarmowego, występującym w środowisku domowym najważniejszą rolę odgrywa oświata zdrowotna, poprzez

propagowanie szczepień ochronnych małych dzieci przeciw rotawirusom oraz kształtowanie zachowań prozdrowotnych na rzecz zwiększania higieny osobistej, otoczenia oraz higieny przygotowania posiłków.

Ogniska zakażeń pokarmowych

W 2022 roku w województwie podlaskim odnotowano 10 ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych, w 2021 roku 6 ognisk, w 2020 roku 3 ogniska zbiorowych zatruc pokarmowych, w 2019 - 17 ognisk, 2018 - 14 ognisk, w 2017 - 12 ognisk, w 2016 - 22 ogniska.

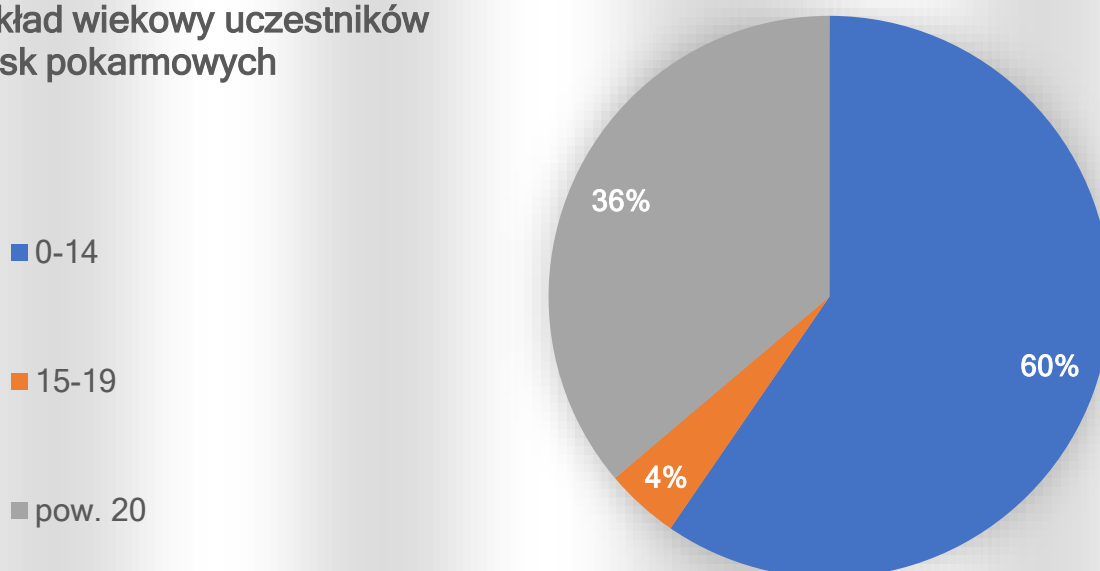

Wykres 20. Ogniska zatruc pokarmowych w latach 2016-2022 w województwie podlaskim.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE.

Na przestrzeni 6 lat można zaobserwować spadek ognisk zatruc pokarmowych w województwie podlaskim. Na znaczny spadek ilości ognisk w 2020 roku wpłynęła pandemia, która wiązała się z lockdownem oraz wzmożoną higieną. Od 2020 roku ilość ognisk zatruc pokarmowych stopniowo wzrasta.

W sumie w 2022 roku w zbiorowych ogniskach zachorowało 47 osób, w tym 14 dzieci do lat 14, co stanowi 60% liczby chorych. Hospitalizowano 23 osoby, w tym 18 dzieci do 14 r.ż. i 1 dziecko w grupie wiekowej 15-19 lat.

Rozkład wiekowy uczestników ognisk pokarmowych

Wykres 21. Rozkład wiekowy uczestników ognisk pokarmowych w woj. podlaskim w 2022 roku.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE.

Czynnikami etiologicznymi zakażeń pokarmowych były: *Salmonella Enteritidis* - 4 ogniska, *Salmonella* grupa D - 1, *Salmonella Enterica subspecies Enterica* - 1 ognisko, *Rotavirus* - 3 ogniska i *Giardia* - 1 ognisko. W 6 ogniskach zakażeń pokarmowych miejscem narażenia było środowisko domowe. W 1 ognisku jako miejsce narażenia wskazano przedszkole i żłobek. 3 ogniska zakażeń pokarmowych wystąpiły w punktach pobytowych uchodźców z Ukrainy.

Najczęściej jako środki spożywcze będące czynnikiem ryzyka zachorowań podawano jaja, mięso drobiowe.

W każdym przypadku ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową prowadzone były dochodzenia epidemiologiczne i podejmowano adekwatne do sytuacji działania przeciwepidemiczne.

Choroby przenoszone przez kleszcze

Borelioza z Lyme jest wieloukładową chorobą zakaźną wywoływaną przez krętki *Borrelia burgdorferi sensu lato*, przenoszona przez kleszcze z rodzaju *Ixodes*. Borelioza może przyjmować różne postacie, takie jak: skórna, stawowa, neurologiczna, zaburzenia układu krążenia czy objawy neuropsychiczne.

Województwo podlaskie jest terenem endemicznego występowania chorób, których wektorem przenoszenia są kleszcze. Obecność na naszym terenie wielu kompleksów leśnych sprzyja zachorowaniom związanym z istnieniem ognisk w przyrodzie, w których patogeny krążą w biocenozie naturalnych gospodarzy - zwierząt i ich przenosicieli kleszczy.

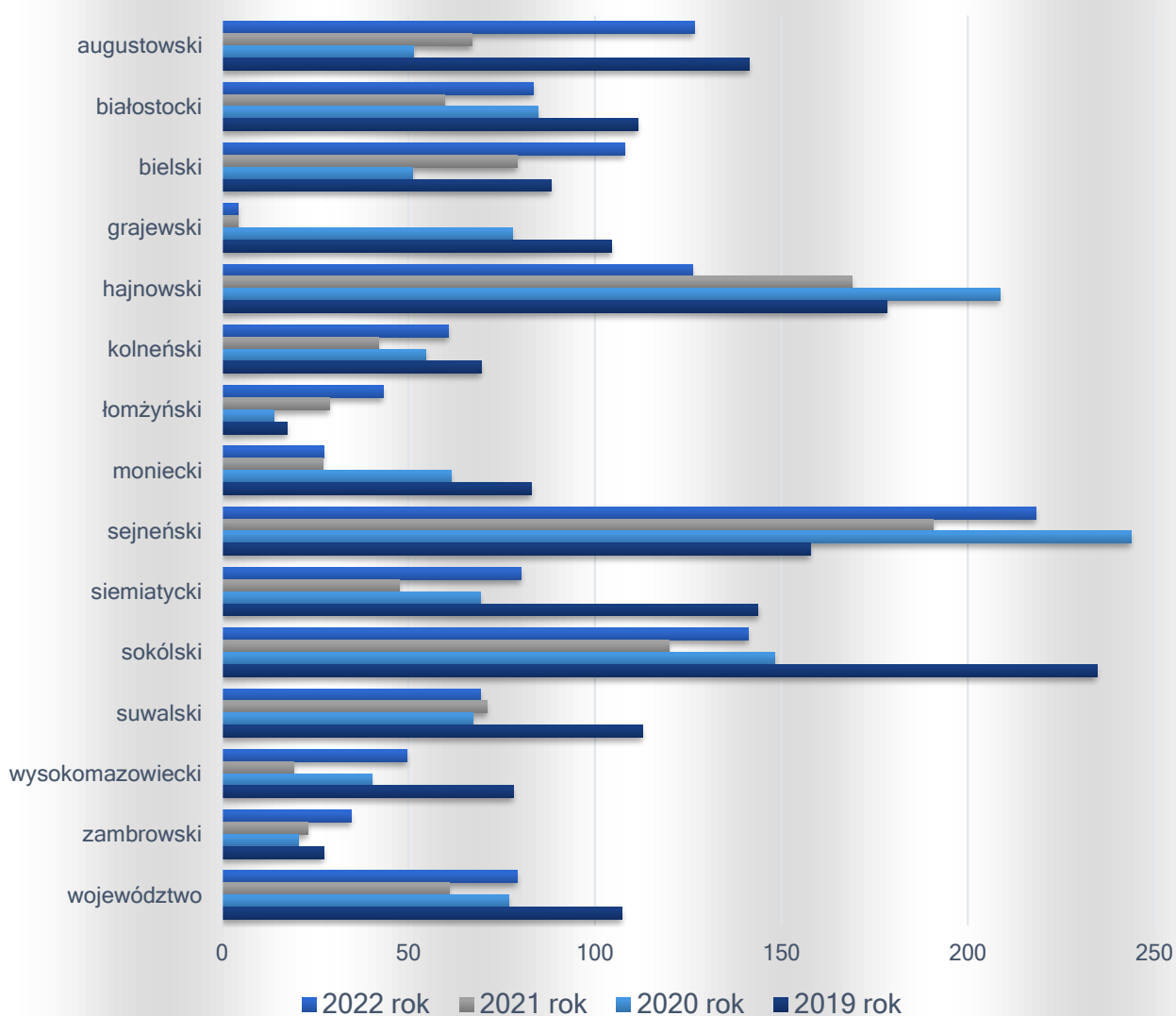
Tabela 11. Zachorowania na boreliozę w latach 2019-2022 w powiatach województwa podlaskiego.

Liczba zachorowań na boreliozę				
Powiat	rok			
	2022	2021	2020	2019
augustowski	73	39	30	83
białostocki	374	267	378	496
bielski	58	43	28	49
grajewski	2	2	37	50
hajnowski	53	72	90	78
kolneński	23	16	21	27
łomżyński	49	33	16	20
moniecki	11	11	25	34
sejneński	43	38	49	32
siemiatycki	35	21	31	65
sokólski	93	80	100	160
suwalski	73	75	71	119
wysokomazowiecki	28	11	23	45
zambrowski	15	10	8	12
WOJ. PODLASKIE	930	718	907	1270

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

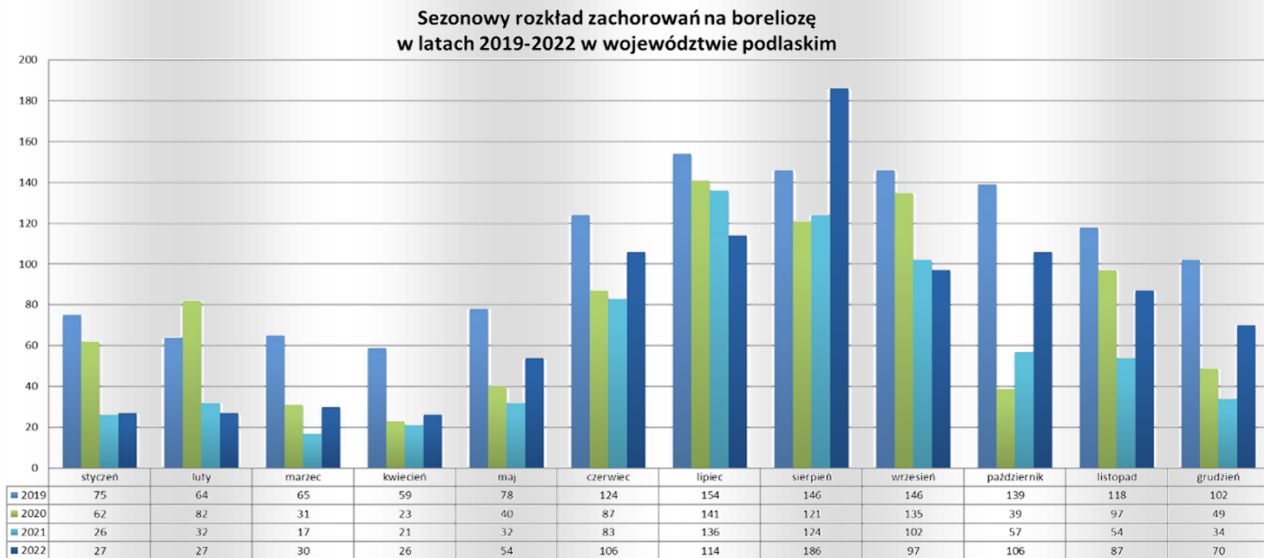
W roku 2022 w województwie podlaskim na boreliozę zachorowało 930 osób (współczynnik zapadalności wynosił 79,3 na 100 tys. mieszkańców), w 2021 roku odnotowano 718 przypadków zachorowań. Najwyższą zapadalność na boreliozę w 2022 roku zanotowano w powiatach: sejneńskim, sokólskim, augustowskim, hajnowskim i bielskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 218,4; 141,2; 126,6; 126,2; 108,0 na 100 tys. mieszkańców). Zachorowania i zapadalność obrazuje tabela 6, wykresy 1 i 2 oraz zał. nr 8.

Zapadalność na boreliozę w powiatach woj. podlaskiego w latach 2019-2022
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

Wykres 22. Zapadalność na boreliozę w powiatach woj. podlaskiego w latach 2019-2022. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Sezonowy rozkład zachorowań na boreliozę w latach 2019-2022 obrazuje wykres 23. Najwięcej zachorowań na przestrzeni lat odnotowano w okresie letnim: czerwiec-wrzesień. Najmniej zimą i wiosną: styczeń-maj. W lipcu 2022 roku zgłoszono 114, a w sierpniu 186 zachorowań na boreliozę. Najmniej zachorowań na boreliozę w 2022 roku zarejestrowano w kwietniu - 26, styczniu i lutym - po 27 przypadków.

Wykres 23. Sezonowy rozkład zachorowań na boreliozę w latach 2019-2022 w województwie podlaskim.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Kleszczowe zapalenie mózgu to ostra choroba wirusowa, która często wiąże się z powikłaniami neurologicznymi. Źródłem infekcji może być ukąszenie przez zakażonego kleszcza, spożycie niepasteryzowanego mleka zakażonego zwierzęcia lub znacznie rzadziej transfuzja krwi lub przeszczep narządu od osoby w fazie wiremii.

Kleszczowe zapalenie mózgu (KZM) jest drugą pod względem częstości występowania chorobą przenoszoną przez kleszcze. W 2022 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 132 zachorowania na KZM (współczynnik zapadalności 11,3 na 100 tys. mieszkańców) i odnotowano znaczny wzrost w porównaniu do roku 2021 (52 zachorowania).

Tabela 12. Zachorowania na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2019-2022 w powiatach województwa podlaskiego.

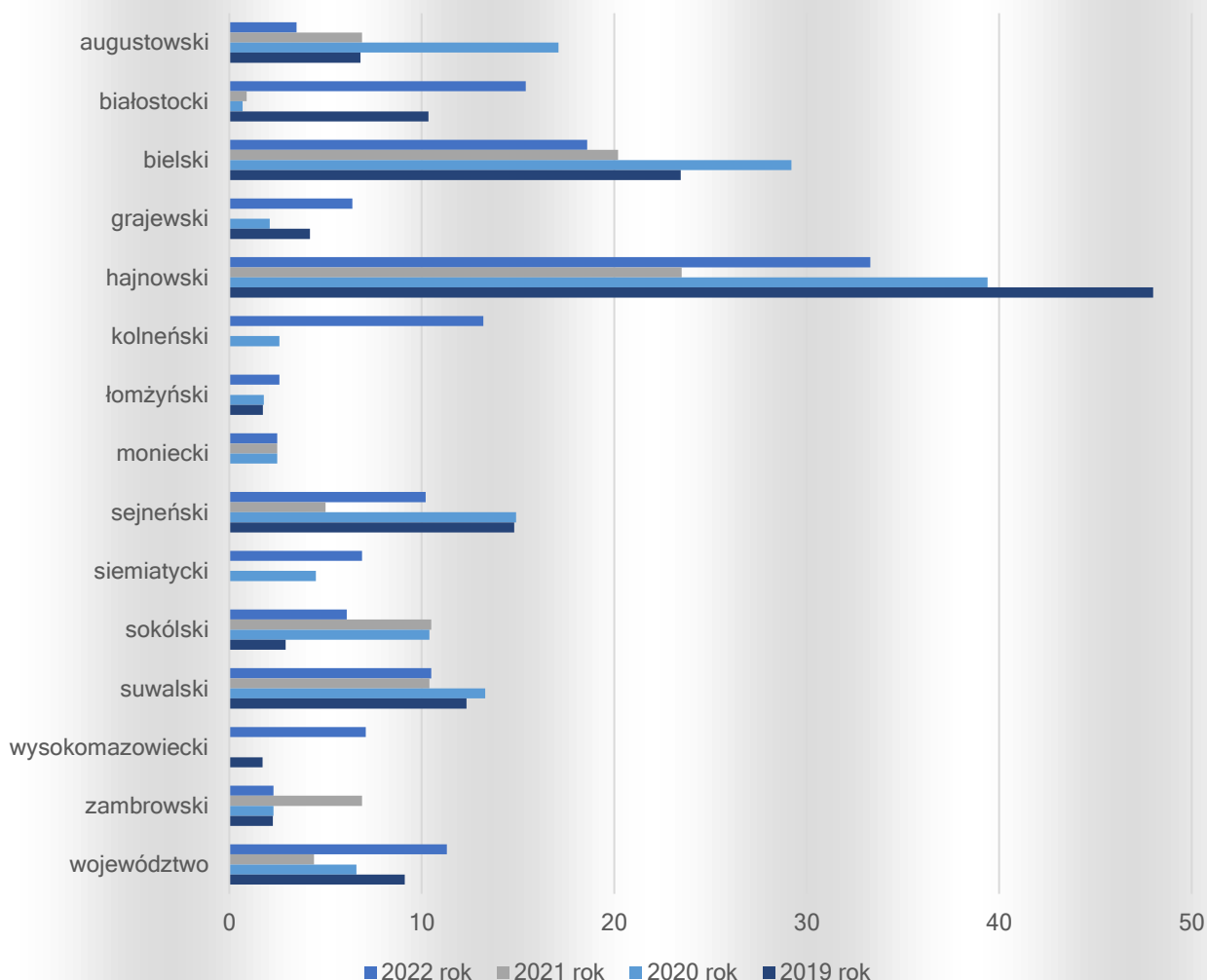
Liczba zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu				
Powiat	liczba przypadków			
	2022	2021	2020	2019
augustowski	2	4	10	4
białostocki	69	4	3	46
bielski	10	11	16	13
grajewski	3	0	1	2
hajnowski	14	10	17	21
kolneński	5	0	1	0
łomżyński	3	0	2	2
moniecki	1	1	1	0
sejneński	2	1	3	3
siemiatycki	3	0	2	0
sokólski	4	7	7	2
suwalski	11	11	14	13
wysokomazowiecki	4	0	0	1
zambrowski	1	3	1	1
WOJ. PODLASKIE	132	52	78	108

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Najwyższą zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu zanotowano w powiatach: hajnowskim, bielskim, białostockim i kolneńskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 33,3; 18,6; 15,4; 13,2 na 100 tys. mieszkańców), co obrazuje Tabela 7, wykresy 3 i 4 oraz zał. nr 9.

Zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu w powiatach woj. podlaskiego w latach 2019-2022

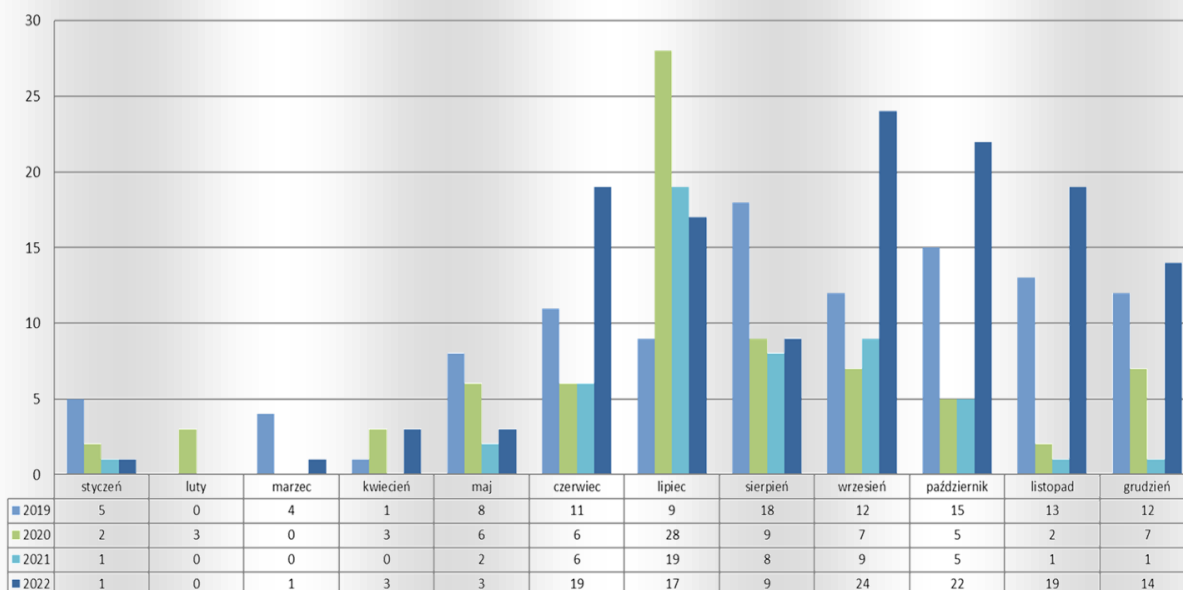
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

Wykres 24. Zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu w powiatach woj. podlaskiego w latach 2019-2022. Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Sezonowy rozkład zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2019-2022 obrazuje wykres 25. Najwięcej zachorowań na przestrzeni lat odnotowano latem i jesienią: lipiec-listopad. Najmniej zimą i wiosną: styczeń-maj. We wrześniu 2022 roku zgłoszono 24, a w październiku - 22 zachorowania na kleszczowe zapalenie mózgu. Najmniej zachorowań na kzm w 2022 roku zarejestrowano w styczniu i marcu - po 1 przypadku, natomiast w lutym zachorowań nie było.

Sezonowy rozkład zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu
w latach 2019-2022 w województwie podlaskim

Wykres 25. Liczba zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2019-2022 w województwie podlaskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Wieloletnie badania i obserwacje wykazały, że szczepienia są uznawane za najskuteczniejsze zabezpieczenie przed kleszczowym zapaleniem mózgu i jego następstwami.

Tularemia

Francisella tularensis, wewnątrzkomórkowa bakteria Gram-ujemna (rodzina *Francisellaceae*, rząd *Thiotrichales*, klasa *Gammaproteobacteria*) jest czynnikiem wywołującym tularemię.

Okres inkubacji tularemii wynosi zwykle 3-5 dni, ale może wynosić od 1 do 21 dni, w zależności od sposobu zakażenia i dawki zakaźnej.

Tularemia to często długa i wyniszczająca choroba. Wczesne objawy choroby są grypopodobne (np. gorączka, zmęczenie, dreszcze, ból głowy). Istnieje kilka postaci klinicznych choroby, które są zależne od drogi wejścia bakterii:

- postać anginowa lub krtaniowa z przewlekłym zapaleniem gardła po spożyciu skażonej wody lub pokarmu;
- formy węzłowe i wrzodziejąco-węzłowe z miejscową limfadenopatią i w przypadku tej ostatniej owrzodzenia skórno; formy te następują po zakażeniu bakteriami za pośrednictwem stawonogów z pierwotnym wrzodem w miejscu zakażenia;

- postać oczno-węzłowa z zapaleniem spojówek i miejscową limfadenopatią po zanieczyszczeniu spojówki;
- postać płucna z infekcją płuc po inhalacji bakterii lub infekcją ogólnoustrojową;
- postać trzewna (ból brzucha, wymioty, biegunka);
- postać duropodobna z ciężkimi objawami ogólnoustrojowymi; ta forma może być wynikiem dowolnej drogi wejścia bakterii.

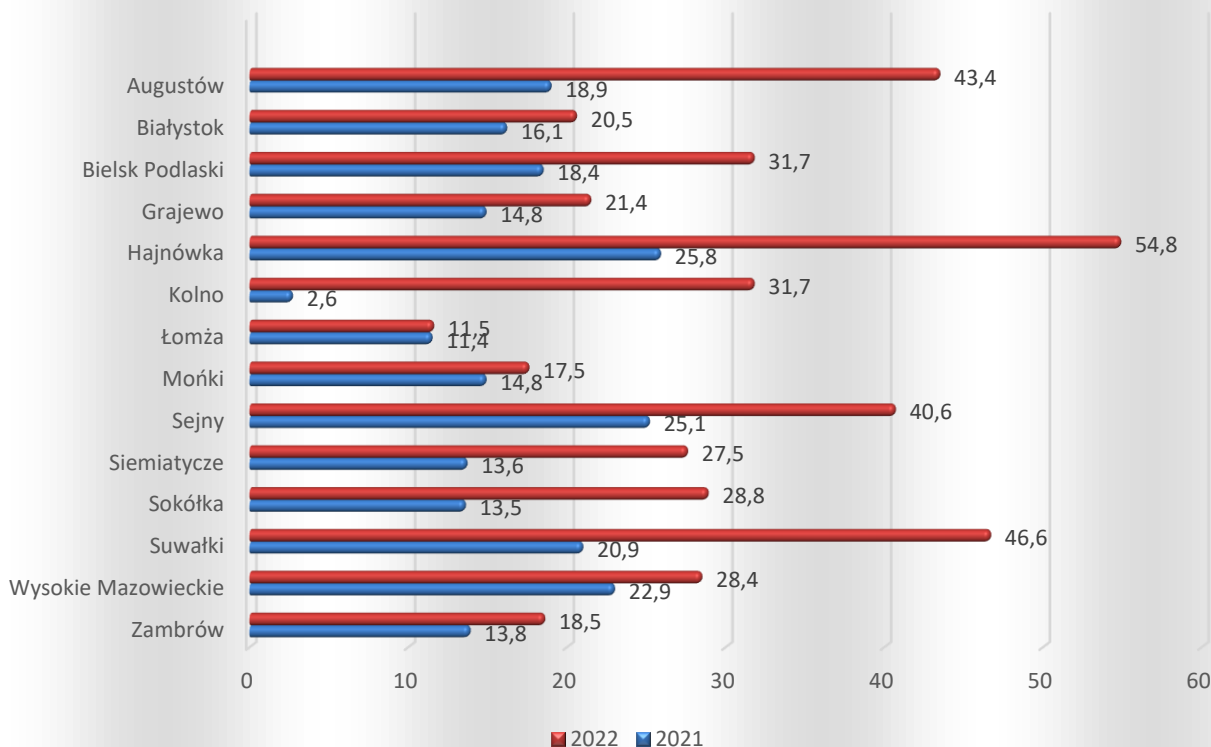
Większość pacjentów zostaje w pełni wyleczona w wyniku długiej antybiotykoterapii, jednak objawy choroby mogą się utrzymywać przez wiele tygodni. Nieleczona tularemia wiąże się ze śmiertelnością rzędu 5-15%, natomiast leczona 1-3%.

W 2021 r. na terenie województwa podlaskiego zanotowano 9 przypadków tularemii (współczynnik zapadalności wynosi 0,8 na 100 tys. mieszkańców). W 2022 r. zgłoszono 6 przypadków (współczynnik zapadalności wynosi 0,5 na 100 tys. mieszkańców). U 5 osób stwierdzono postać wrzodziejąco-węzłową, u 1 osoby postać węzłową. Chorobę stwierdzono u 3 kobiet i 3 mężczyzn. W grupie wiekowej 30-39 -1 osoba, 40-49 - 1 osoba, 50-59 - 1 osoba, 60-69 - 2, 70-79 - 1. Przeprowadzono dochodzenia epidemiologiczne celem ustalenia źródła zakażenia, a właściwe stacje sanitarno-epidemiologiczne dokonały zgłoszenia tularemii do organów Inspekcji Weterynaryjnej.

Styczność i narażenie na wściekliznę

Wścieklizna to ostra wirusowa choroba ośrodkowego układu nerwowego ssaków, dla człowieka śmiertelna. Wirus wścieklizny przenoszony jest na człowieka ze śliną chorego zwierzęcia poprzez ugryzienie albo oślinienie uszkodzonej skóry lub błony śluzowej. Głównym rezerwuarem wirusa są zwierzęta dzikie i domowe (tj. psy, wilki, lisy, nietoperze, ale także wiewiórki i koty). Jedynym sposobem zapobiegania śmiertelnym skutkom zakażenia jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień p/wściekliznie.

Nadal zagrożeniem dla ludności województwa podlaskiego są pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę. W stosunku do 2021 roku w 2022 roku odnotowano znaczący wzrost osób zakwalifikowanych do szczepień z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzanyymi o wściekliznę. W 2022 roku do szczepień zakwalifikowano 311 osób, w 2021 roku - 192 osoby. - zał. nr 10.

Wykres 26. Zapadalność - osoby zakwalifikowane do szczepień poekspozycyjnych przeciwko wścieklicznie.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-56 - rocznych sprawozdań o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Osoby podejrzane o narażenie na zakażenie wirusem wściekliczyny poddawane są szczepieniom poekspozycyjnym (cykl 5 szczepień p/wścieklicznie). Powodem przerywania cyklu szczepień jest wykluczenie choroby u zwierzęcia poddanego obserwacji, będącego źródłem narażenia. W 2022 roku na terenie województwa podlaskiego nie wykryto żadnego przypadku wściekliczyny.

Choroby zakaźne wywoływane przez bakterie otoczkowe

Inwazyjna choroba meningokokowa

W 2021 r. w woj. podlaskim zarejestrowano 3 przypadki zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców), wszystkie przypadki to posocznice. W dwóch przypadkach potwierdzono szczep *Neisseria meningitidis* z grupy B, w jednym przypadku serogrupy nie badano. W 2022 r. nastąpił nieznaczny wzrost liczby zachorowań - zanotowano 4 przypadki, wszystkie osoby hospitalizowano (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców). 3 przypadki to zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, 1 przypadek to posocznica -zał. nr 11. W 3

przypadkach potwierdzono szczep *Neisseria meningitidis* z grupy B, w jednym szczep *Neisseria meningitidis* z grupy C.

W prowadzonym dochodzeniu epidemiologicznym objęto nadzorem osoby mające kontakt z chorymi i zastosowano wobec nich chemioprophylaktykę. Wszystkie zachorowania miały charakter zachorowań sporadycznych. Prowadzono skoordynowane działania zapobiegawcze przez lekarzy, mikrobiologów, pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych i Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń OUN.

W przypadku wystąpienia zakażenia meningokokowego najważniejsze są szybkie i skoordynowane działania wszystkich odpowiednich służb. Przede wszystkim informacja od lekarza ze szpitala, w którym zdiagnozowano zakażenie meningokokowe (potwierdzone lub podejrzane) - powinna dotrzeć bez zwłoki - w ciągu 24 h do odpowiedniej stacji sanitarno-epidemiologicznej, która niezwłocznie musi podjąć działania mające na celu ustalenie listy osób mających bezpośredni kontakt z chorym. Takim osobom należy jak najszybciej podać odpowiednią chemioprophylaktykę i rozważyć zasadność zastosowania immunoprophylaktyki. Na każdym etapie postępowania bardzo istotna jest rzetelna informacja na temat charakterystyki zakażeń meningokokowych.

Inwazyjna choroba pneumokokowa

Szczepy *Streptococcus pneumoniae* są przyczyną zapalenia ucha środkowego, zapalenia gardła, zatok oraz zapalenia płuc często o ciężkim przebiegu z posocznicią i zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat. Bezobjawowe nosicielstwo w jamie nosowo-gardłowej jest duże u niemowląt oraz u dzieci w wieku przedszkolnym i sięga 60%. Skuteczną metodą zapobiegania zakażeniom pneumokokowym są szczepienia ochronne. W 2021 roku w województwie podlaskim odnotowano 30 zakażeń *Streptococcus pneumoniae* (współczynnik zapadalności 2,5 na 100 tys. mieszkańców), w tym 6 przypadków zapalenia opon mózgowych i/lub mózgu, 24 przypadki posocznicy. Nie odnotowano zgonów z powodu sepsy o etiologii *S. pneumoniae*.

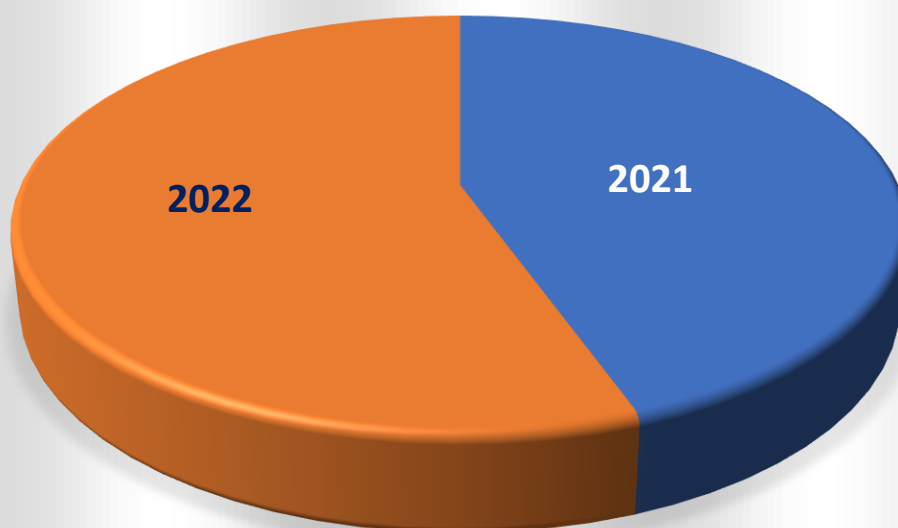
W 2022 r. zanotowano ponad 2,5 - krotny wzrost liczby zakażeń *Streptococcus pneumoniae* -79, (współczynnik zapadalności 6,7 na 100 tys. mieszkańców), w tym 3 przypadki zapalenia opon mózgowych i/lub mózgu, 66 przypadków posocznicy oraz 11 przypadków innych określonych i nieokreślonych. Zgłoszono 4 zgony z powodu posocznicy wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae*.

Masowe szczepienia małych dzieci chronią też pośrednio osoby starsze, które najczęściej zakażają się od dzieci poprzez eliminację nosicielstwa tej bakterii.

Zakażenia szpitalne

W bieżącym roku sprawozdawczym poprawiła się zgłaszalność ognisk szpitalnych, szczególnie zakażeń i ognisk epidemicznych wywołanych wirusem SARS CoV-2.

Placówki medyczne, będące pod nadzorem powiatowych stacji sanitarno - epidemiologicznych województwa podlaskiego, w 2022 roku zgłosiły łącznie 142 ogniska zakażeń szpitalnych.

Wykres 27. Liczba ognisk szpitalnych w latach 2021-2022 w województwie podlaskim.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE oraz placówek medycznych.

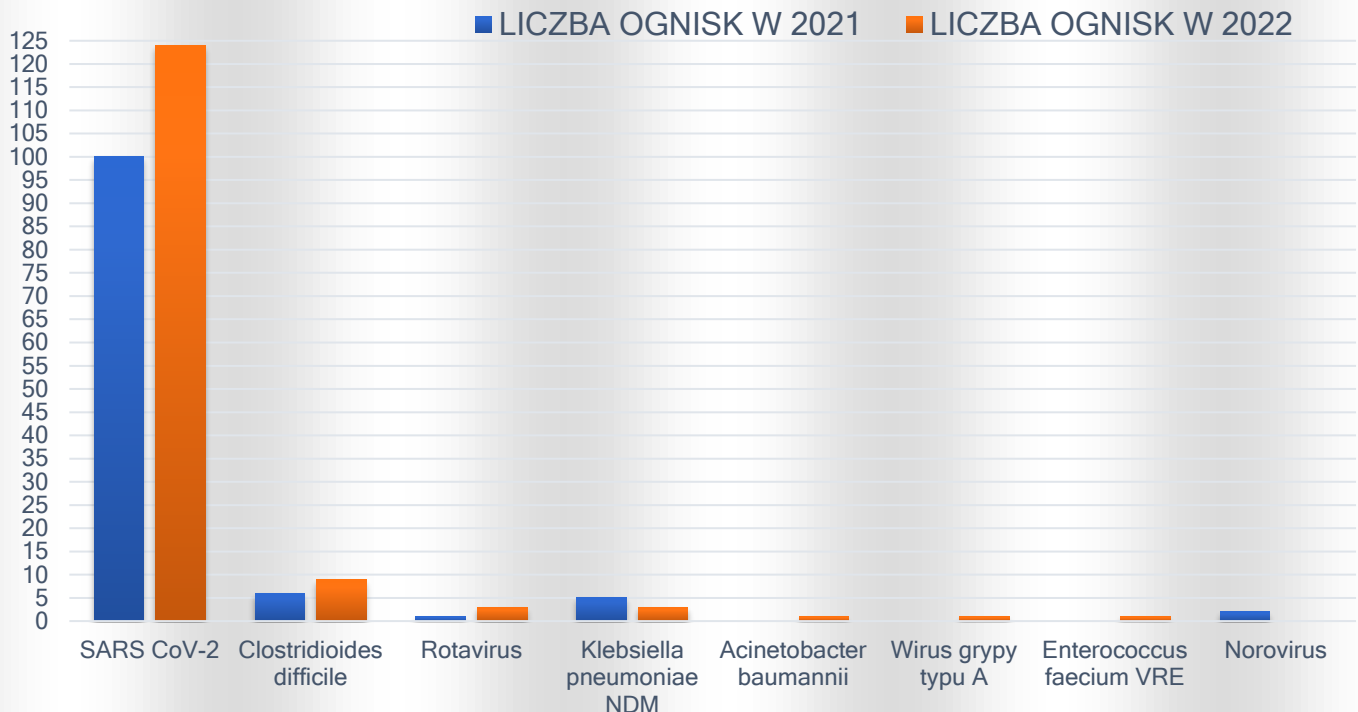
Dominującym czynnikiem etiologicznym ognisk epidemicznych zarejestrowanych w 2022 roku był koronawirus SARS CoV-2. Ogniska szpitalne wywołane były następującymi czynnikami etiologicznymi:

- SARS CoV-2 - 124 ogniska;
- Clostridioides difficile - 9 ognisk;
- Rotavirus - 3 ogniska;
- Klebsiella pneumoniae NDM - 3 ogniska;
- Acinetobacter baumannii - 1 ognisko;
- Wirus grypy typu A - 1 ognisko;
- Enterococcus faecium VRE - 1 ognisko.

Liczba osób w ogniskach - 1678.

W 2022 roku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgłoszono 2 transmisje kolonizacji Klebsiella pneumoniae NDM.

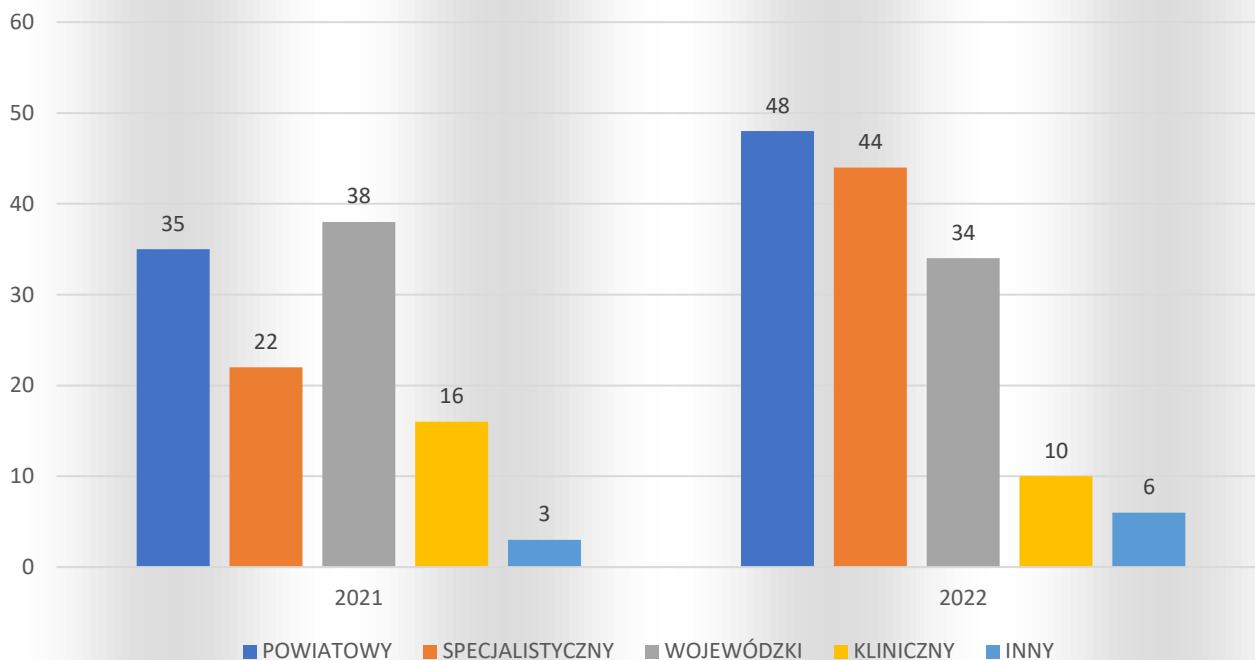
W roku 2021 zgłoszono 114 ognisk szpitalnych: SARS CoV-2 - 100 ognisk, Clostridioides difficile - 6, Klebsiella pneumoniae NDM/MBL/OXA-48 - 5, Rotavirus - 1 ognisko oraz Norovirus - 2. Liczba osób w ogniskach - 2564.

Wykres 28. Liczba ognisk epidemicznych w podmiotach leczniczych w latach 2021-2022 w województwie podlaskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE oraz placówek medycznych.

W bieżącym roku sprawozdawczym, najwięcej ognisk szpitalnych zarejestrowano w szpitalach powiatowych - 48, w szpitalach specjalistycznych - 44 ogniska, w szpitalach wojewódzkich - 34 ogniska, w szpitalach klinicznych - 10 ognisk oraz 6 ognisk wystąpiło w innych szpitalach.

Wykres 29. Liczba ognisk szpitalnych w podziale na rodzaj szpitala w latach 2021-2022 w województwie podlaskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE oraz placówek medycznych.

Od dnia 16 maja 2022 roku zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia zniesiony został stan epidemii, a wprowadzono stan zagrożenia epidemicznego. Obecnie zachorowalność na COVID-19 jest monitorowana w podobny sposób jak grypa.

W 2022 roku w województwie podlaskim kontynuowano działania podjęte od początku epidemii wywołanej wirusem SARS CoV-2:

- prowadzono analizę sytuacji epidemiologicznej na terenie województwa podlaskiego;
- na bieżąco aktualizowano zasady postępowania epidemiologicznego i medycznego oraz dostosowywano do aktualnych potrzeb;
- prowadzono wzmożony nadzór epidemiologiczny nad placówkami ochrony zdrowia;
- współpracowano oraz udzielano Zespołom ds. Zakażeń Szpitalnych informacji, porad oraz przeprowadzano konsultacje;
- ściśle współpracowano z Głównym Inspektorem Sanitarnym oraz Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładem Higieny - Państwowym Instytutem Badawczym, konsultantami wojewódzkimi w dziedzinie epidemiologii i chorób zakaźnych, mikrobiologii i innymi jednostkami organizacyjnymi i zarządzającymi województwem;

- prowadzono szkolenia dla kierowników komórek organizacyjnych szpitali, pielęgniarek oddziałowych, lekarzy oraz Zespołów ds. Zakażeń Szpitalnych, dotyczące postępowania z osobami podejrzanymi o zakażenie koronawirusem ze szczególnym zwróceniem uwagi na zastosowanie środków ochrony;
- pozyskiwano informacje o osobach zakażonych oraz poddanych hospitalizacji.

W bieżącym okresie sprawozdawczym, w porównaniu do lat ubiegłych zauważono spadek zgłaszalności ognisk epidemicznych wywołanych przez antybiotykooporne szczepy *Klebsiella pneumoniae* (3 ogniska oraz 2 transmisje kolonizacji).

W roku 2021 zgłoszono 5 ognisk, transmisji kolonizacji nie zarejestrowano, natomiast w 2020 roku zgłoszono 6 ognisk i 3 transmisje kolonizacji. Liczba wykonywanych badań przesiewowych przed przyjęciem do zakładów opieki zdrowotnej zmniejszyła się w stosunku do lat poprzednich (w 2019 r. - 53977, w 2020 r. - 31258, w 2021 r. - 30564, w 2022 r. - 28466).

Na uwagę zasługuje fakt zgłoszeń większej liczby ognisk szpitalnych wywołanych beztlenową bakterią Gram dodatnią *Clostridioides difficile*, w porównaniu do roku poprzedniego. W 2022 r. wykazano 9 ognisk szpitalnych, w których zakażonych było 69 pacjentów, natomiast w 2021 roku - 6 ognisk, 24 osoby zakażone.

Należy zaznaczyć, iż w 2022 roku na skutek zakażenia COVID-19 zmarło 541 osób, a z powodu zapalenia jelita cienkiego i grubego wywołanego przez *Clostridioides difficile* zgłoszono 5 zgonów. Natomiast w 2021 roku liczba zgonów z powodu COVID-19 wyniosła 2408 osób, a w wyniku zapalenia jelita cienkiego i grubego wywołanego przez *Clostridioides difficile* zmarły 3 osoby.

Działania związane z osobami przebywającymi na terenie Polski w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie

W związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie i stałym napływem ludności ukraińskiej oraz działaniami dotyczącymi przyjmowania cudzoziemców, codziennie zbierano dane oraz przesyłano meldunki do Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczące:

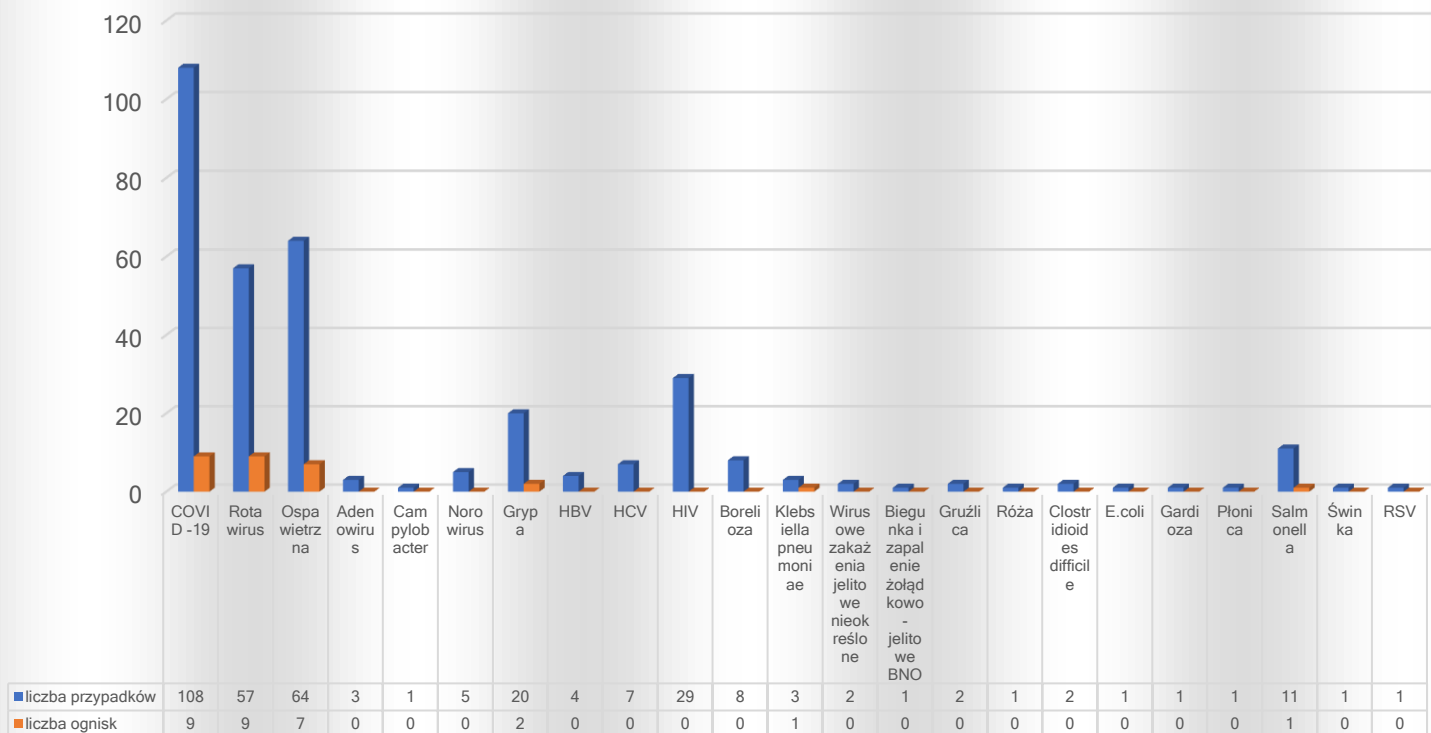
- liczby obiektów wskazanych przez Wojewodę Podlaskiego do pobytu cudzoziemców,
- liczby wszystkich miejsc, liczby wolnych miejsc,
- liczby oraz narodowości osób przebywających w miejscach wskazanych przez Wojewodę Podlaskiego,
- liczby cudzoziemców przebywających w punktach recepcyjnych, liczby wolnych miejsc w punktach recepcyjnych.

Podejmowano następujące działania:

1. Wizytowano punkty recepcyjne oraz punkty pobytowe;
2. Przekazywano organizatorom i przedstawicielom uchodźców wojennych z Ukrainy, m.in. ulotki informacyjne/plakaty w języku polskim i ukraińskim dotyczące:
 - kalendarza szczepień,
 - informacji o szczepieniach p/Covid-19;
 - komunikatu z dnia 4 marca 2022 r. w sprawie realizacji szczepień ochronnych u dzieci, które przekroczyły granice Rzeczypospolitej Polskiej z Ukrainą w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa wraz z uzupełnieniem o wytyczne dotyczące sposobu realizacji szczepień u dzieci na podstawie Programu Szczepień Ochronnych (PSO) na 2022 rok;
 - informacji z Krajowego Centrum ds. AIDS;
 - informacji w sprawie bezpiecznego przygotowywania posiłków.
3. Przedstawiono i porównano kalendarz szczepień ochronnych polski i ukraiński;
4. Przeprowadzono pogadanki na temat szczepień p/Covid-19;
5. Przekazano organizatorom wizytówki z danym teleadresowymi / kontaktowymi (numer infolinii, adres strony internetowej, email i numer telefonu Państwowej Inspekcji Sanitarnej);
6. Przeprowadzono instruktaże organizatorom dotyczące zachowywania reżimu sanitarnego w punktach;
7. Sprawdzono w każdym punkcie pobytowym warunki sanitarno - techniczne;
8. Utrzymywano stałą i regularną współpracę z centrami zarządzania kryzysowego na obszarze województwa podlaskiego w zakresie ochrony stanu zdrowia uchodźców;
9. Zbierano i przekazywano informacje do Głównego Inspektoratu Sanitarnego w Warszawie o stopniu wykonywania szczepień u dzieci urodzonych przez obywatelki Ukrainy względem liczby urodzeń w Polsce w okresie od 24 lutego do dnia 31 grudnia 2022 r.

Na bieżąco monitorowano sytuację epidemiologiczną wśród obywateli Ukrainy w zakresie pojawienia się pojedynczych zakażeń, chorób zakaźnych oraz ognisk epidemicznych. Natychmiastowo podejmowano działania przeciwepidemiczne w miejscach pobytu cudzoziemców z Ukrainy.

Zachorowania wśród osób narodowości ukraińskiej przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Zachorowania wśród uchodźców z Ukrainy w 2022 r. w województwie podlaskim w podziale na liczbę przypadków i liczbę ognisk.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PSSE.

Szczepienia ochronne

Szczepienia ochronne to najskuteczniejsza forma ochrony w walce z niebezpiecznymi, często śmiertelnymi chorobami zakaźnymi. Rezygnacja ze szczepień ochronnych ma wymiar zarówno zdrowotny - wynikający z utraty zdrowia, jak i ekonomiczny - wynikający z utraconych możliwości zarobkowania oraz z kosztów poniesionych na rzecz leczenia. Straty te obejmują całe społeczeństwo, nie tylko jednostki dotknięte zakażeniem. Dlatego też wysoki odsetek zaszczepialności, gwarantujący odporność populacyjną leży w interesie całej społeczności.

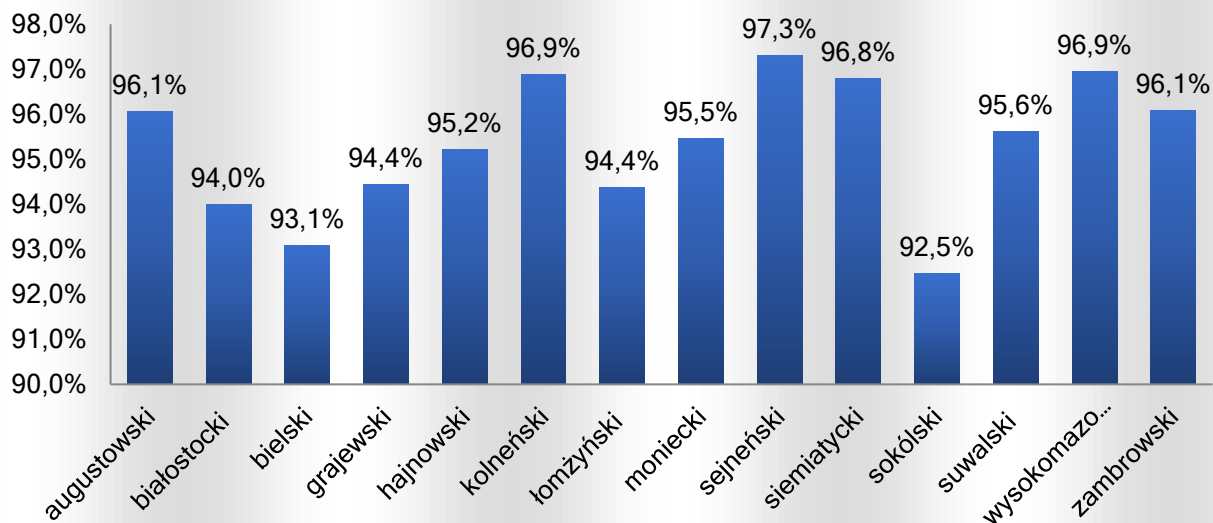
W woj. podlaskim w 2022 r. szczepieniami obowiązkowymi objęto 217.284 dzieci i młodzieży do lat 19 (dane wg sprawozdania MZ-54 za 2022 r.). Szczepienia te prowadziło 267 świadczeniodawców w 391 punktach szczepień.

Obowiązkowe szczepienia dzieci i młodzieży zapobiegające gruźlicy, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, błonicy, tężcowi, krztuścowi, inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b, poliomyelitis, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, odrze, nagminnemu zakażeniu przyusznic (śwince), różyczce, ospie wietrznej, rotawirusom oraz wścieklicznie finansowane ze środków publicznych przez Ministerstwo Zdrowia realizowane były zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2022 rok (PSO). Dokument, o którym mowa opublikowano w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia, poz. 85 w formie Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 28.10.2021 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2022 rok, na podstawie art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2022 r. poz. 1657 z późn. zm.). Program ten w porównaniu z rokiem 2021 nie zawierał istotnych zmian.

Zmiany w PSO zakresie szczepień obowiązkowych dotyczyły jedynie czasu podania czwartej dawki szczepionki wysokoskojarzonej przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi, polio i inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b. Czwartą dawkę podawano w dwunastym miesiącu, a nie jak wcześniej w szesnastym-osiemnastym miesiącu. W zakresie szczepień zalecanych doprecyzowano także wiek podania szczepionki przeciwko *Neisseria meningitidis*, szczepionkę przeciwko *Neisseria* grupy B podawano od szóstego tygodnia życia, a przeciwko grupom A, C, W, Y od ósmego tygodnia życia.

Jednym z pierwszych szczepień obowiązkowych, jakie przyjmuje dziecko jest szczepienie przeciw gruźlicy (BCG). Powinno być ono przeprowadzone przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego. Szczepienie BCG w pierwszych dobach życia zmniejsza ryzyko zachorowania na gruźlicę o ciężkim przebiegu u dzieci - pod postacią rozsianą, gruźliczego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub zgonu w przebiegu gruźlicy. W województwie podlaskim w 2022 r. na 8803 karty uodpornienia nowourodzonych dzieci zaszczepionych zostało 8333 noworodków i niemowląt - co stanowi około 94,7 % założonych kart. Stan zaszczepienia noworodków i niemowląt na terenie powiatów województwa podlaskiego obrazuje poniższy wykres. Najniższy poziom wyszczepialności odnotowany został na terenie powiatu sokólskiego i bielskiego. Najwyższy stan zaszczepienia - na poziomie 97,3%, odnotowany został na terenie powiatu sejneńskiego, równie wysoki na poziomie 96,9% na terenie powiatów kolneńskiego i wysokomazowieckiego.

Poziom zaszczepienia przeciwko gruźlicy w województwie podlaskim w roku 2022 jest podobny do poziomu osiągniętego w roku 2021, kiedy przeciwko gruźlicy zaszczepiono 94,6 % dzieci.

Wykres 31. Stan zaszczepienia dzieci urodzonych w 2022 r. szczepionką przeciwgruźliczą finansowaną ze środków MZ w woj. podlaskim.

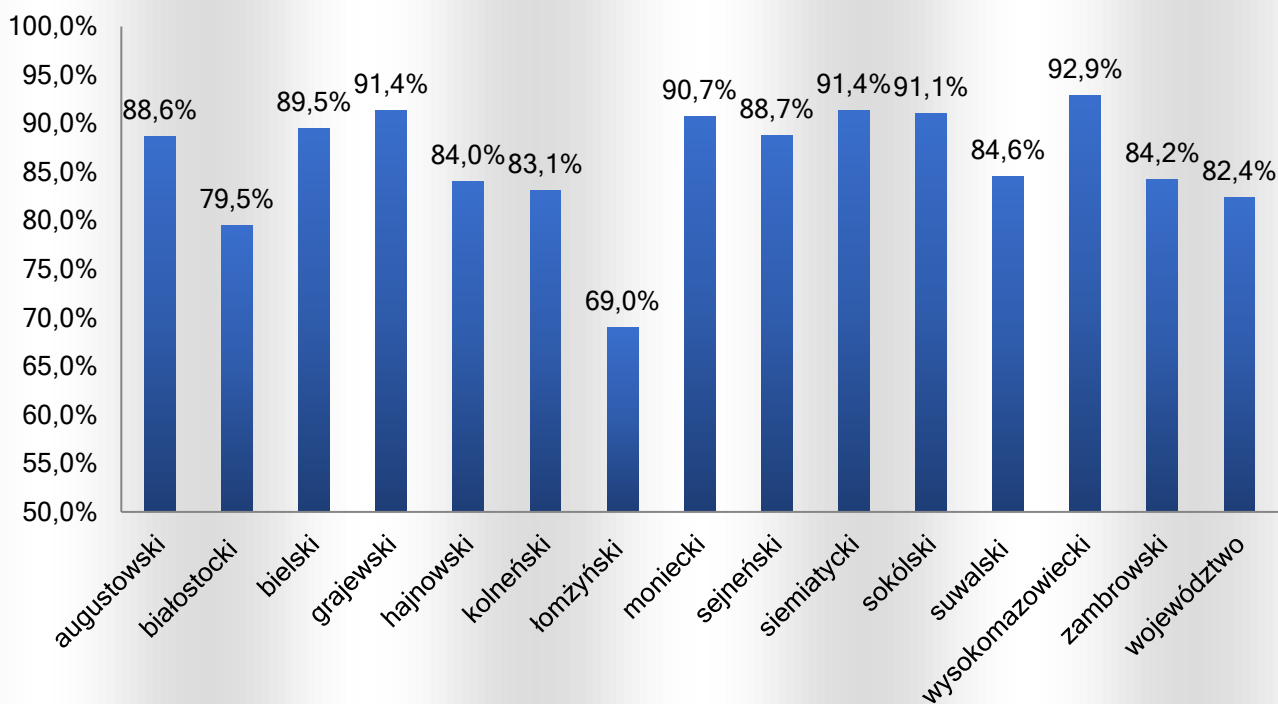
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-54 - rocznych sprawozdań ze szczepień ochronnych.

Szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi wykonuje się wg Programu Szczepień Ochronnych, w pierwszym, drugim, szóstym, czternastym oraz dziewiętnastym roku życia.

Odsetek dzieci zaszczepionych dawkami szczepienia podstawowego w drugim roku życia wynosił 90,6% i jest to najlepiej wyszczepiona grupa dzieci przeciw błonicy i tężcowi. W 6. roku życia szczepieniami pierwszą dawką przypominającą objęto jedynie 56% populacji. Poziom zaszczepienia przeciwko błonicy i tężcowi w roku 2022 był jednakowy, jak w roku 2021, kiedy to spadek wszczepialności spowodowany został pandemią Covid-19. Analizując zaś grupę dzieci w 7. roku życia można zauważyć wzrost zaszczepienia do poziomu 81,1 % w roku 2022, co świadczy o uzupełnianiu zaległych braków w zaszczepieniu populacji siedmiolatków. Podobna sytuacja zauważalna jest w grupie młodzieży w 14 roku życia, kiedy odsetek zaszczepionych dzieci II dawką szczepienia przypominającego wynosił 70,2 %, zaś w grupie 15-latków 90,1% co również świadczy o uzupełnianiu zaległych szczepień. Niemniej jednak w porównaniu z rokiem 2021 widoczny jest nieznaczny spadek - o 2 punkty procentowe. Wśród grupy osób, które ukończyły 19. rok życia poziom zaszczepienia przeciwko błonicy i tężcowi III dawką przypominającą w roku 2022 jest podobny do poziomu osiągniętego w roku 2021, kiedy przeciwko błonicy i tężcowi zaszczepiono 86 % dzieci.

Szczepienia przeciw pneumokokom należą do szczepień obowiązkowych od 2017 r. wg Programu Szczepień Ochronnych, powinny być podawane bezpłatnie dzieciom od 6. tygodnia i w 2. roku życia oraz dzieciom do ukończenia 5. roku życia z grup ryzyka wymienionych w PSO. W województwie podlaskim w 2022 r. podobnie jak w roku 2021

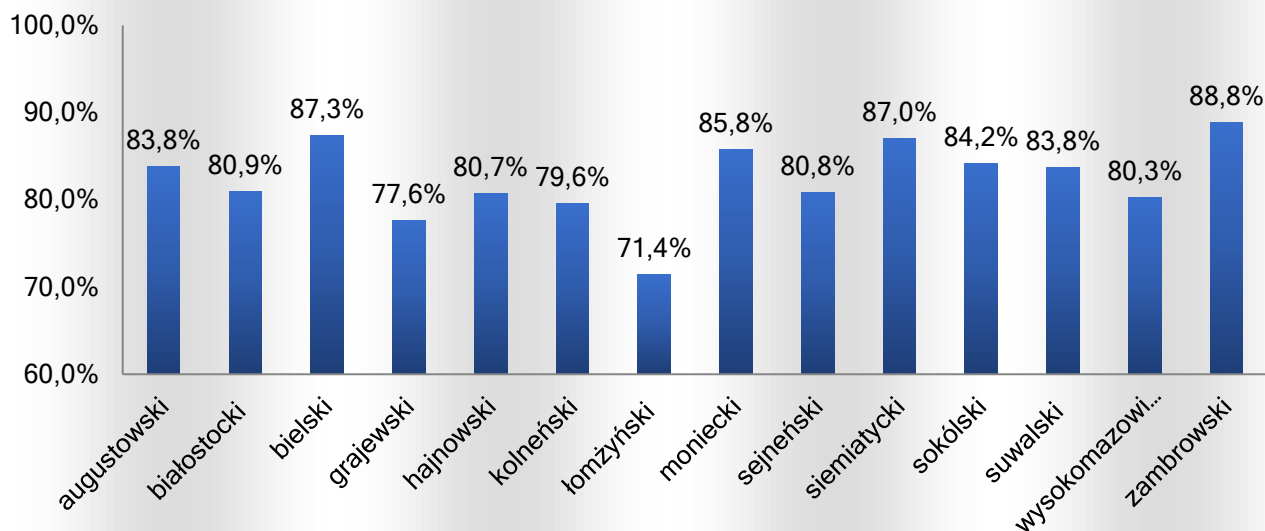
zaszczepionych szczepionką finansowaną ze środków publicznych było około 82% dzieci, które ukończyły 2. rok życia. Najwięcej zaszczepionych dzieci w 3. roku życia odnotował powiat wysokomazowiecki - 92,9 %, natomiast najniższy poziom wyszczepialności sprawozdano w powiecie łomżyńskim, gdzie zaszczepiono 69 % omawianej grupy. Odsetek zaszczepionych dzieci, które ukończyły 2. r.ż. w poszczególnych powiatach obrazuje poniższy wykres.

Wykres 32. Stan zaszczepienia dzieci urodzonych w 2020 r. w woj. podlaskim szczepionką p/zakażeniem wywołanym przez *Streptococcus pneumoniae*.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-54 - rocznych sprawozdań ze szczepień ochronnych.

Od 2021 roku do Programu Szczepień Ochronnych do szczepień obowiązkowych, tj. finansowanych ze środków publicznych wprowadzono szczepienia przeciw rotawirusom. Szczepienie to realizowano preparatem Rota Teq. Preparat podaje się niemowlętom między 6 a 32 tygodniem życia. Schemat obejmuje 3 dawki podane doustnie w odstępie co najmniej 4 tygodni. Pierwszą dawkę należy podać niemowlętom po ukończeniu 6 tyg., ale nie później niż do 12 tygodnia życia. Ostatnią dawkę szczepionki należy podać najlepiej przed ukończeniem 20-22 tygodnia życia, ale nie później niż przed ukończeniem 32. tygodnia życia. Odsetek dzieci w 2 r.ż. w pełni zaszczepionych (tj. trzema dawkami) w poszczególnych powiatach obrazuje wykres nr 33.

Wykres 33. Stan zaszczepienia dzieci urodzonych w 2021 r. w woj. podlaskim szczepionką Rota Teq.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MZ-54 - rocznych sprawozdań ze szczepień ochronnych.

Ogólny stan zaszczepienia dzieci w 3 roku życia w woj. podlaskim w 2022 roku w odniesieniu do wymogów Programu Szczepień Ochronnych utrzymuje się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie, znacznie poniżej średniej krajowej. Analiza wykazała, że w 2022 roku jedynie 76,6% dzieci zostało całkowicie zaszczepionych, 20,4% częściowo oraz aż 3% całkowicie niezaszczepionych.

Głównym powodem systematycznego obniżania się wykonawstwa szczepień obowiązkowych u dzieci i młodzieży jest, podobnie jak w latach poprzednich, działalność formalnych i nieformalnych grup antyszczepionkowych oraz wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną. W wyniku tych działań rodzice nie wyrażali zgody na szczepienie dzieci. W porównaniu z 2021 rokiem, na podstawie danych z kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych, odnotowano systematycznie wzrastającą liczbę dzieci, których rodzice/opiekunowie uchylają się od obowiązku szczepień ochronnych (w 2020 roku 2272 dzieci, w 2021 roku 3001, w 2022 roku 3595).

Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne woj. podlaskiego wystawiły w 2022 roku 330 upomnień zawierających wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Wystosowano 82 wnioski o egzekucję administracyjną, wystawiono 82 tytuły wykonawcze.

W związku z pogarszającą się sytuacją w zakresie szczepień obowiązkowych u dzieci i młodzieży pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych woj. podlaskiego przeprowadzili 272 doraźne kontrole w placówkach wykonujących szczepienia,

dokonując przeglądu wykonawstwa szczepień. Zainicjowano wspólne kontrole, tj. przeprowadzane przez pracowników PSSE i WSSE.

W 2022 roku PPWIS przyjął 64 zgłoszenia niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP), z czego 45 po szczepieniach innych niż p/COVID-19 - głównie po szczepieniu przeciw odrze, śwince i różyczce oraz po szczepieniu przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi z komponentą pełnokomórkową i po szczepieniu p/pneumokokom. 32 zgłoszenia dotyczyły chłopców, a 13 - dziewcząt. Większość zgłoszeń stanowiły odczyny łagodne (84,4%). Kwalifikację zgłoszeń z poszczególnych powiatów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Kwalifikacja zgłoszeń NOP po szczepieniach innych niż p/Covid-19 w woj. podlaskim w 2022 r.

POWIAT	Liczba zgłoszeń ogółem	KWALIFIKACJA			
		ciężki	poważny	łagodny	nie NOP
Augustowski	3		1	2	
Białostocki	26			25	1
Bielski	1			1	
Grajewski	1		1		
Hajnowski	1			1	
Kolneński	2			1	1
Łomżyński	3		1	2	
Moniecki	1			1	
Sejneński	0				
Siemiatycki	0				
Sokółski	2		1	1	
Suwalski	2			2	
Wysokomazowiecki	0				
Zambrowski	3		1	2	
Łącznie:	45		5	38	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z rejestru NOP w 2022 r. w woj. podlaskim.

Najczęściej zgłaszanymi niepożądanymi odczynami poszczepiennymi po szczepieniach innych niż BCG była gorączka, nasilony odczyn w miejscu wstrzyknięcia oraz wysypka. Po szczepieniach BCG zgłaszano m.in. krosty ropne i powiększenie regionalnych węzłów chłonnych.

Po szczepieniu przeciw Covid-19 zarejestrowano 19 niepożądanych odczynów poszczepiennych, z czego 16 łagodnych. Podobnie jak w przypadku szczepień realizowanych na podstawie PSO, najczęściej zgłaszanymi odczynami była gorączka i nasilony odczyn w miejscu wstrzyknięcia.

Tabela 14. Kwalifikacja zgłoszeń NOP w woj. podlaskim w 2022 r. wg producenta preparatu.

	Comirnaty	Johnson & Johnson	Moderna	SUMA
Łagodny	10	2	4	16
Poważny	3	0	0	3
Ciężki	0	0	0	0
SUMA	13	2	4	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z rejestru NOP w 2022 r. w woj. podlaskim.

Podsumowanie

1. Jedną z najważniejszych zmian w roku 2022 było zakończenie epidemii i wprowadzenie stanu zagrożenia epidemicznego. Zniesiono również obowiązek odbywania kwarantanny i izolacji domowej w związku z zakażeniem SARS-CoV-2. Liczba zakażeń w Polsce oraz województwie podlaskim spadła. Niestety nie oznaczało to zakończenia walki z wirusem. COVID-19 generował potrzebę dalszych działań zapobiegawczych, nie mniej jednak zmiana sublinii na wersję z lżejszym przebiegiem klinicznym spowodowała znaczny spadek liczby hospitalizacji oraz zgonów. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, szczególnie Oddziału Epidemiologii, nadal monitorowali sytuację związaną z zakażeniami, hospitalizacjami, zgonami, ogniskami oraz sekwencjonowaniem.
2. Zmniejszenie dystansu społecznego, wzrost liczby spotkań towarzyskich i powrót do życia społecznego sprzed pandemii spowodowały zwiększenie liczby innych chorób wirusowych oraz bakteryjnych, szczególnie chorób wieku dziecięcego. Nastąpił duży wzrost zachorowań na inne wirusy oddechowe, takie jak grypa i RSV. Zaobserwowano ponad dwukrotny wzrost liczby zachorowań na ospę wietrzną oraz giardiozę. Liczba zakażeń rotawirusowych wzrosła z 221 w roku 2021 do 1514 w roku 2022. Współczynnik zapadalności na płonicę wzrósł z 4,6 w 2021 roku do 28,4 w 2022 roku. Zgłoszono ponad dwukrotnie więcej przypadków zakażeń inwazyjnej choroby pneumokokowej, a także inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes* w stosunku do roku poprzedniego.
3. Województwo podlaskie nadal jest terenem endemicznym zachorowań na choroby odkleszczowe, w tym boreliozę. W 2022 roku wzrosła liczba zachorowań ogółem, jak również liczba zachorowań na neuroboreliozę. Szczególnie narażone na zachorowanie są osoby zawodowo związane z przebywaniem w lesie (leśnicy, drwale), osoby zbierające grzyby oraz runo leśne i mieszkańcy terenów zalesionych. Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych (noszenie właściwej odzieży i obuwia, stosowania

repelentów) oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza. Liczba rejestrowanych, potwierdzonych przypadków boreliozy głównie pod postacią wczesną (rumień wędrujący) świadczy o wysokiej świadomości pacjentów, szybkim zgłaszaniu się do lekarza, a co za tym idzie szybkim wdrożeniu leczenia. Liczba przypadków kleszczowego zapalenia mózgu wzrosła w 52 w 2021 r. do 132 w 2022 r. Monitorowania sytuacji epidemiologicznej wymagają także zachorowania na tularemie.

4. Znaczący wzrost liczby zachorowań na grypę w 2022 r. jednoznacznie wskazuje na konieczność prowadzenia ciągłego nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego SENTINEL. Powyższy system jest niezbędny jako wczesne ostrzeżenie przed epidemią grypy oraz celem identyfikacji szczepów wirusa aktualnie krążących w populacji.
5. Poliomyelitis wciąż stanowi poważny problem ogólnoswiatowy, dlatego prawidłowe prowadzenie nadzoru epidemiologicznego jest niezbędne do wczesnego wykrywania nowych przypadków polio i OPW oraz w celu zapobiegania rozprzestrzeniania się choroby.
6. W związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie i stałym napływem do Polski obywateli tego państwa, szukających m.in. schronienia i pomocy medycznej wzmożono czujność w zakresie pojawiania się nowych przypadków chorób zakaźnych.
7. Nadal monitorowane są zakażenia szpitalne wywołane przez Gram ujemne pałeczki jelitowe *Klebsiella pneumoniae*, które stanowią problem epidemiologiczny szpitali województwa podlaskiego. Kluczowym elementem strategii jest jak najszybsze wykrycie szczepów i wdrożenie procedur zapobiegających rozprzestrzeniania szczepów wytwarzających karbapenemazy typu NDM.
8. Zakażenia beztlenową bakterią Gram dodatnią *Clostridioides difficile* stanowią nadal ogromne wyzwanie w zakresie walki z zakażeniami szpitalnymi. W 2022 roku na terenie województwa podlaskiego zanotowano łącznie 467 przypadków zakażeń, w tym 463 hospitalizacje. Zgłoszono 5 zgonów. Natomiast w roku 2021 zarejestrowano 408 zakażeń, w tym 394 osoby były hospitalizowane. 3 osoby zmarły. Jest to problem, który wymaga ciągłego monitorowania i przestrzegania procedur ograniczających ich rozprzestrzenianie.
9. W 2022 roku zanotowano dwukrotny wzrost zachorowań (103 osoby) na wirusowe zapalenie wątroby typu B przewlekłe w porównaniu do roku 2021 (53 osoby). Rozkład zachorowań w poszczególnych powiatach obrazuje zał. nr 12. Powyższe wskazuje na konieczność wzmożonej profilaktyki polegającej m.in. na promocji szczepień przeciw WZW typu B, wykonywaniu badań przesiewowych oraz stosowaniu jednorazowego sprzętu podczas wykonywania świadczeń medycznych i usług pozamedycznych przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.

ODDZIAŁ HIGIENY PRACY i NADZORU NAD CHEMIKALIAMI

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami

Działania pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami Państwowej Inspekcji Sanitarnej polegają przede wszystkim na ochronie zdrowia pracowników przed niekorzystnym wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy oraz zapobieganiu chorobom zawodowym.

Działania te są realizowane poprzez nadzór nad warunkami środowiska pracy, polegający między innymi na identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, analizie pomiarów stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy oraz kontroli przestrzegania przepisów między innymi z zakresu: bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy, oceny ryzyka zawodowego, występowania substancji chemicznych i ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, występowania szkodliwych czynników biologicznych w środowisku pracy. Ponadto realizując zadania pełniono nadzór nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem substancji chemicznych i ich mieszanin, produktów biobójczych, prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, wprowadzaniem do obrotu detergentów i produktów kosmetycznych, jak również przestrzeganiem przepisów w zakresie środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych.

1. Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego

W 2022 r. w ewidencji pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 5321 zakładów (w 2021 r. liczba zakładów wynosiła - 5199, wzrost liczby zakładów wynika głównie z nowych zadań realizowanych przez pion higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami). Ogółem zatrudniały one 142 148 osób, z czego 86 723 pracowało w warunkach czynników szkodliwych.

Trzystopniowa ewidencja województwa podlaskiego przedstawiała się następująco:

I grupa: zakłady, w których podczas wstępnej oceny nie stwierdzono występowania czynników szkodliwych dla zdrowia lub w których czynniki szkodliwe dla zdrowia występują poniżej 0,1 NDS oraz poniżej 0,2 NDN - 2100 zakładów;

II grupa: zakłady, w których występują czynniki szkodliwe, ale ich stężenia i natężenia nie przekraczają dopuszczalnych poziomów - występują w przedziale od 0,1 do 1,0 NDS oraz od 0,2 do 1,0 NDN łącznie - 2497 zakładów;

III grupa: zakłady, w których stwierdza się przekroczenie dopuszczalnych poziomów czynników szkodliwych dla zdrowia (powyżej 1,0 NDS/N) lub występują w nich czynniki rakotwórcze - 724 zakłady.

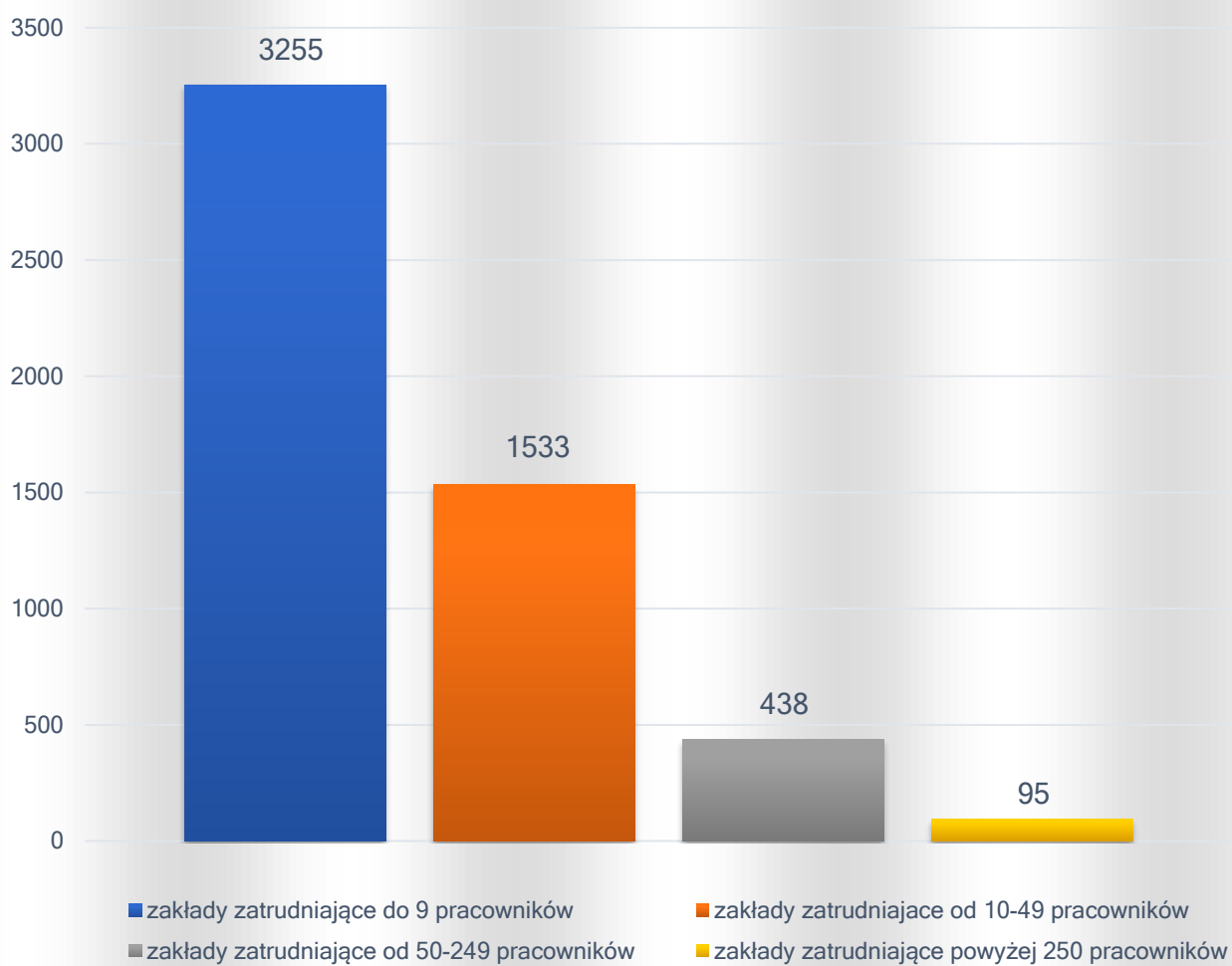
Tabela 15. Ewidencja zakładów pionu higieny pracy woj. podlaskiego w 2022 r.

Grupa ewidencji	Liczba zakładów	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych	Razem w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach	Ogólna liczba pracujących w warunkach czynników szkodliwych
I	2 100	13 686	1 227	5 321	142 148	86 723
II	2 497	58 168	38 308			
III	724	70 294	47 188			

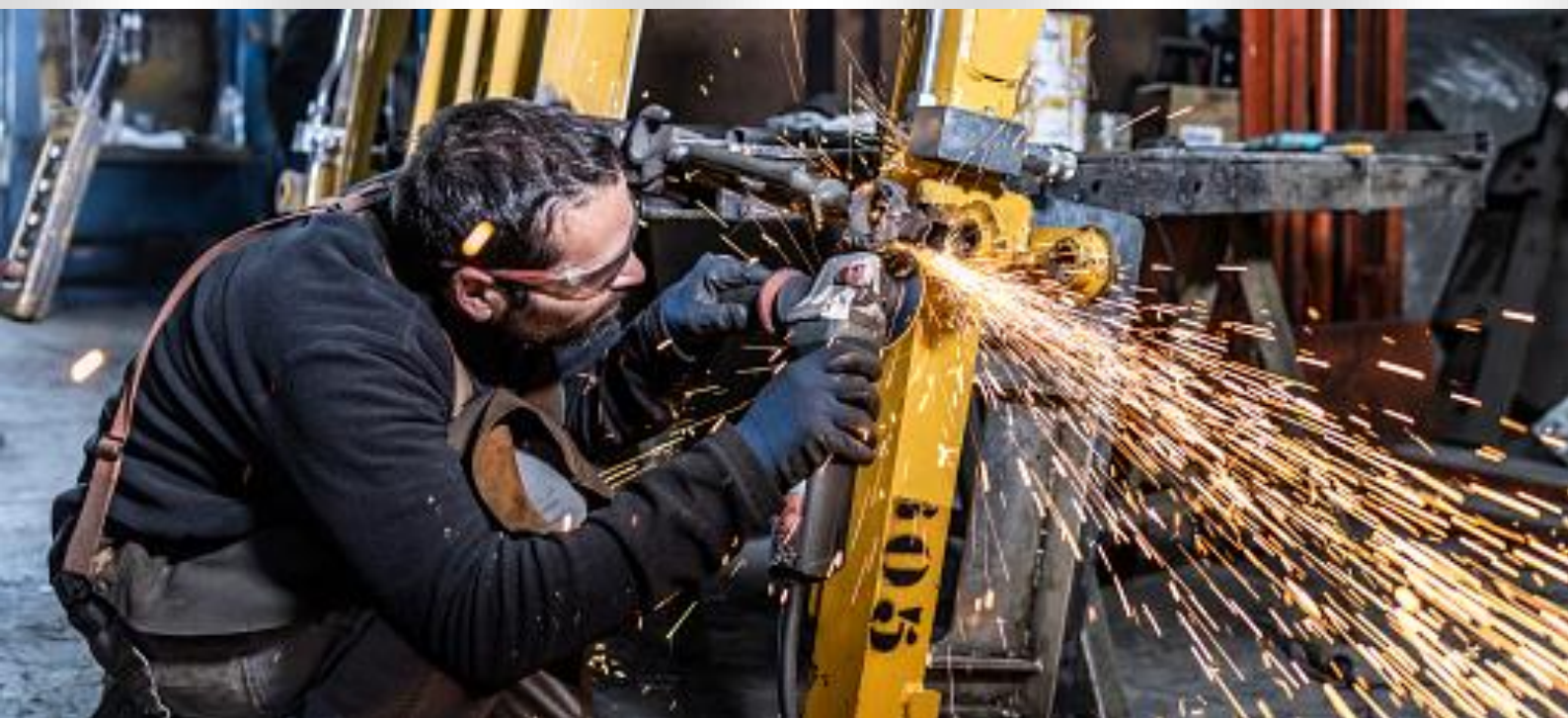
Podobnie jak w latach poprzednich w województwie podlaskim przeważają zakłady małe, zatrudniające do 9 osób - 3255 zakładów, co stanowi 61,2% wszystkich zakładów. W poszczególnych powiatach liczba działających podmiotów gospodarczych jest zróżnicowana, najwięcej zaewidencjonowano w powiecie białostockim - 2057 obiektów (w powiecie białostockim działa 38,7% wszystkich zakładów województwa podlaskiego), najmniejsza liczba zakładów znajdowała się w powiecie sejneńskim - 91 obiektów. Struktura zakładów w ewidencji w zależności od liczby zatrudnionych pracowników przedstawia się następująco:

- zakłady zatrudniające do 9 pracowników - 3255 (61,2%),
- zakłady zatrudniające od 10 - 49 pracowników - 1533 (28,8%),
- zakłady zatrudniające od 50 - 249 pracowników - 438 (8,2%),

- zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników - 95 (1,8%).

Wykres 34. Struktura zakładów wg wielkości zatrudnienia.

Na terenie województwa podlaskiego, podobnie jak w latach poprzednich, w ewidencji najwięcej zakładów pracy znajdowało się w następujących branżach:

- handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (PKD 47) - 858 zakładów,
- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (PKD 46) - 607 zakładów,
- handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych (PKD 45) - 479 zakładów,
- opieka zdrowotna (PKD 86) - 318 zakładów.

W roku 2022 przeprowadzono 1342 kontrole, podczas których skontrolowano 1192 zakłady, zatrudniające łącznie 74517 osób. Nastąpił znaczny wzrost przeprowadzonych kontroli w stosunku do roku ubiegłego, tj. 911 kontroli w 2021 r. Pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego podczas kontroli zwracali szczególną uwagę na:

- przestrzeganie przepisów w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy oraz profilaktyki chorób zawodowych,
- ekspozycję pracowników na szkodliwe i uciążliwe czynniki w środowisku pracy,
- narażenie na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- wprowadzanie do obrotu i stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin, prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, produktów biobójczych, detergentów oraz produktów kosmetycznych,
- warunki pracy i ocenę narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych,
- bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest.

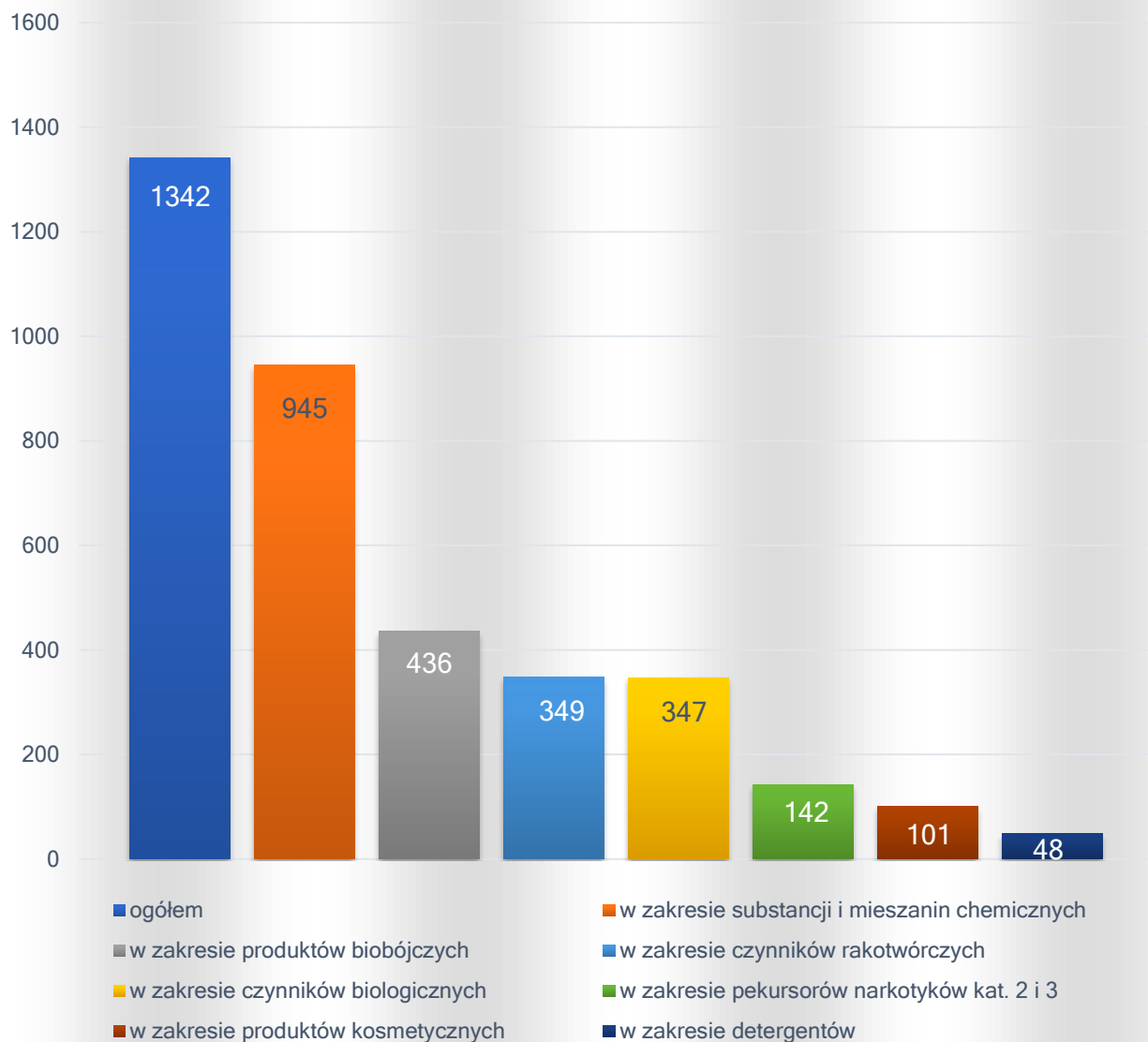
Strukturę gospodarki w 2022 r. na terenie nadzorowanych przez pion higieny pracy powiatów wg prowadzonej działalności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Gałęzie przemysłu wg PKD, w których przeprowadzono najwięcej kontroli w 2022 r.

Symbol działu PKD	Nazwa działu	Liczba kontroli	Odsetek całkowitej liczby kontroli	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych	Odsetek zatrudnionych w zakładach skontrolowanych
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	296	22,07%	1702	2,28%
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowym	170	12,67%	2160	2,91%
10	Produkcja artykułów spożywczych	93	6,92%	9497	12,74%
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli: produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wypalania	87	6,48%	3323	4,47%
84	Administracja publiczna i obrona narodowa	53	3,95%	3857	5,18%
31	Produkcja mebli	52	3,87%	2752	3,69%
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	50	3,73%	454	0,61%
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	50	3,73%	2037	2,73%

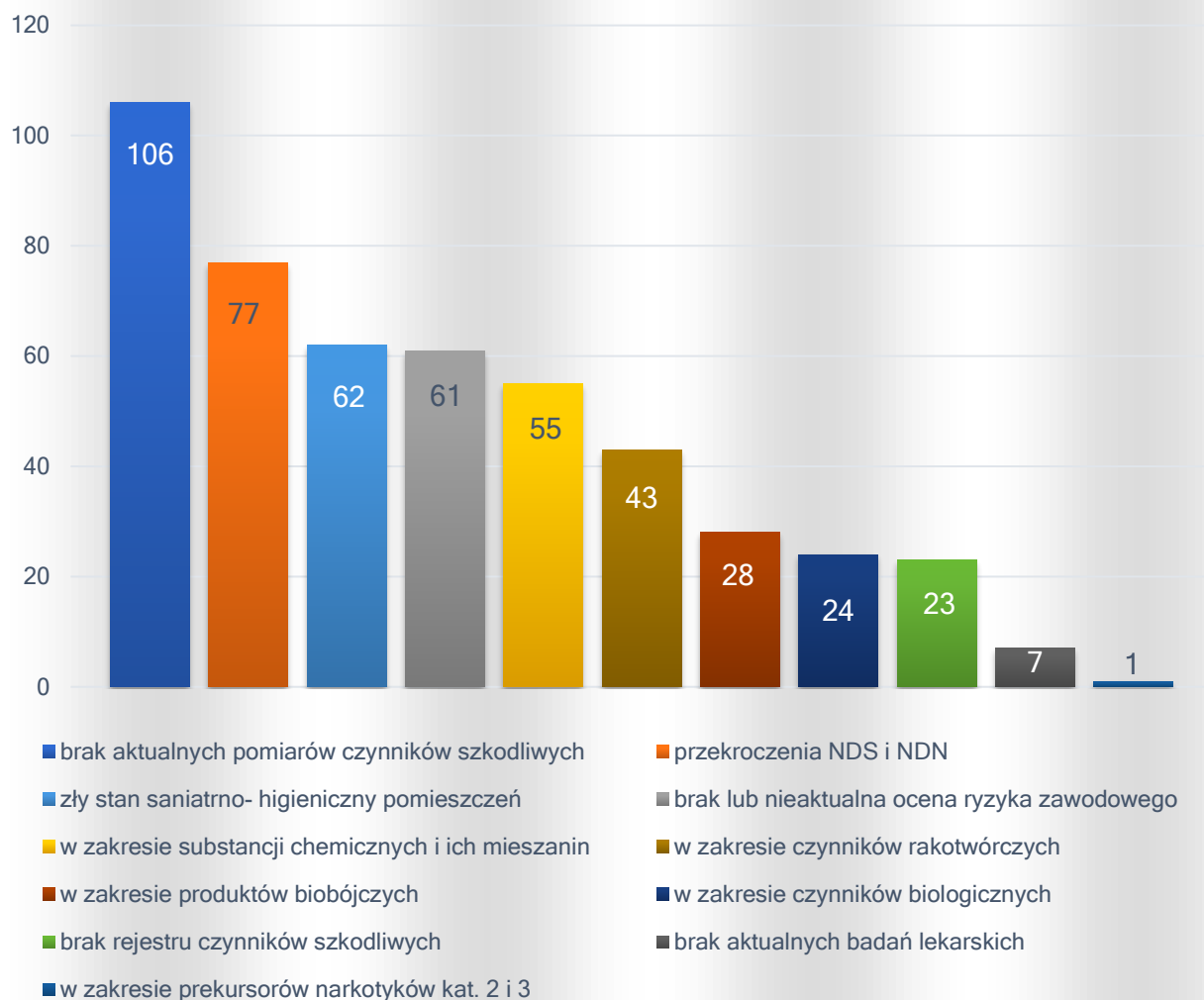
Największa liczba pracowników w zakładach skontrolowanych znajdowała się w następujących działach gospodarki:

- opieka zdrowotna (PKD 86) - 12 459 pracowników,
- produkcja artykułów spożywczych (PKD 10) - 9497 pracowników,
- produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana (PKD 28) - 5682 pracowników,
- edukacja (PKD 85) - 4326 pracowników.

Wykres 35. Liczba kontroli w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w 2022 r.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości podczas kontroli w 2022 r. przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 36. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w skontrolowanych zakładach w 2022 r.

Wskutek stwierdzonych w trakcie kontroli naruszeń wydano 358 decyzji administracyjnych oraz 295 decyzji płatniczych i 7 mandatów karnych na kwotę 850 zł. W porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła liczba decyzji administracyjnych, w 2021 r. wydano 253. Podobnie wzrosła liczba decyzji płatniczych, których w 2021 r. wydano 204. Decyzje administracyjne wydane w zakresie poprawy warunków pracy zawierały przede wszystkim nakazy dotyczące:

- badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy - 358 nakazów,
- obniżenia NDS/N czynników szkodliwych - 240 nakazów,
- substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy - 113 nakazów,
- oceny ryzyka zawodowego - 90 nakazów,
- substancji chemicznych i ich mieszanin - 86 nakazów,

- produktów biobójczych - 59 nakazów,
- czynników biologicznych - 42 nakazy,
- unieruchomienia stanowiska - 3 nakazy.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli oraz postępowania administracyjnego w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 17. Realizacja zadań pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami województwa podlaskiego w 2022 r.

PSSE/ WSSE	Liczba zakładów w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach objętych ewidencją	Liczba zakładów pracy skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych	Liczba kontroli	Liczba decyzji
Augustów	291	8310	76	3551	98	27
Białystok	2057	57617	259	26115	289	162
Bielsk Podlaski	251	10149	64	6077	71	5
Grajewo	157	4113	55	3130	61	12
Hajnówka	296	7736	102	6614	119	16
Kolno	100	1934	46	1161	46	5
Łomża	420	10489	145	5483	158	3
Mońki	144	1634	41	817	42	7
Sejny	91	831	30	380	36	3
Siemiatycze	310	4145	88	2353	94	16
Sokółka	277	5706	98	3386	107	31
Suwałki	480	15910	97	7959	114	48
Wysokie Mazowieckie	273	6412	53	3401	60	13
Zambrów	160	5219	31	2259	40	9
WSSE Białystok	14	1943	7	1831	7	1
SUMA	5321	142148	1192	74517	1342	358

2. Ocena środowiska pracy i narażenia zawodowego

Nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy ma na celu zwiększenie ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy. Czynniki te mogą niekorzystnie wpływać na zdrowie osób pracujących, zaś ekspozycja w dłuższym okresie może prowadzić do powstawania schorzeń i chorób zawodowych. Rozpoznanie środowiska pracy pod kątem narażenia pracownika na czynniki szkodliwe dla zdrowia stanowi kluczowy element oceny warunków zdrowotnych środowiska pracy.

Identyfikacja źródła zagrożenia związana z rodzajem stosowanych procesów technologicznych, wykorzystywanych urządzeń, materiałów i surowców oraz sposób wykonywania pracy są podstawą analizy narażenia zawodowego pracowników na czynniki szkodliwe występujące na stanowisku pracy. Ponadto podczas kontroli oceniano stan pomieszczeń pracy, zaplecze higieniczno - sanitarne, wyposażenie osób zatrudnianych w odzież roboczą i sprzęt ochrony osobistej. Na terenie województwa podlaskiego w 2022 r. pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami przeprowadzili 969 kontroli w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy w 934 zakładach zatrudniających łącznie 74517 osób. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wszczęto postępowania administracyjne, które skutkowały wydaniem 291 decyzji zawierających 1241 nakazów.

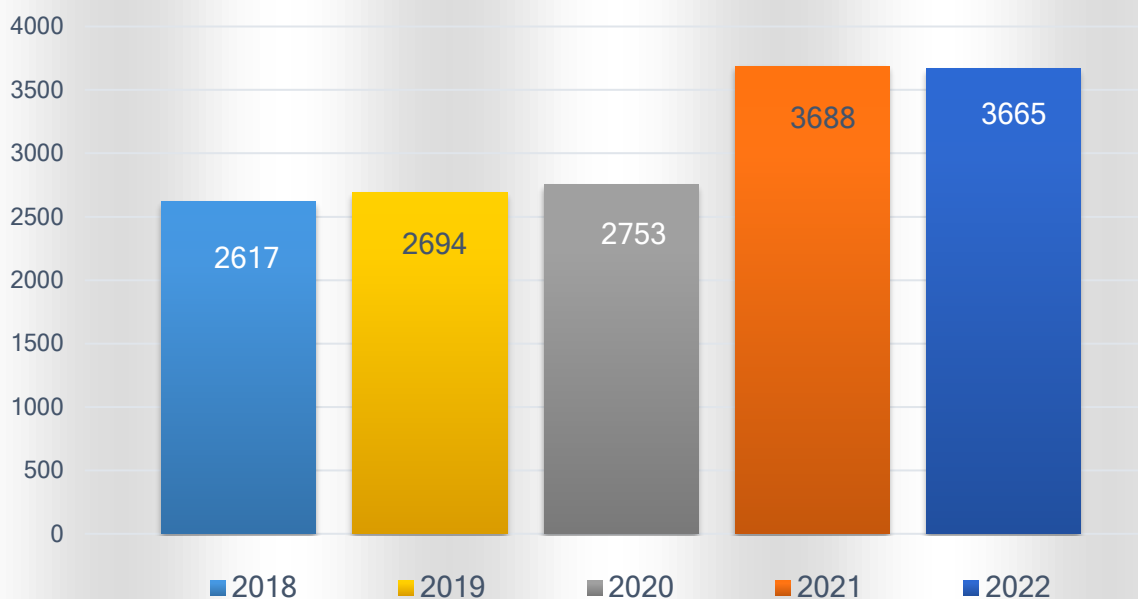
Odpowiednio w powiecie suwalskim (72,7 %), białostockim (58,9 %) oraz monieckim (48%) wydano największą liczbę decyzji w odniesieniu do ilości przeprowadzonych kontroli, co zapewniło poprawę warunków zdrowotnych na stanowiskach pracy. Szczegółowe wyniki realizacji zadań pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Realizacja nadzoru w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy na terenie województwa podlaskiego w 2022 r.

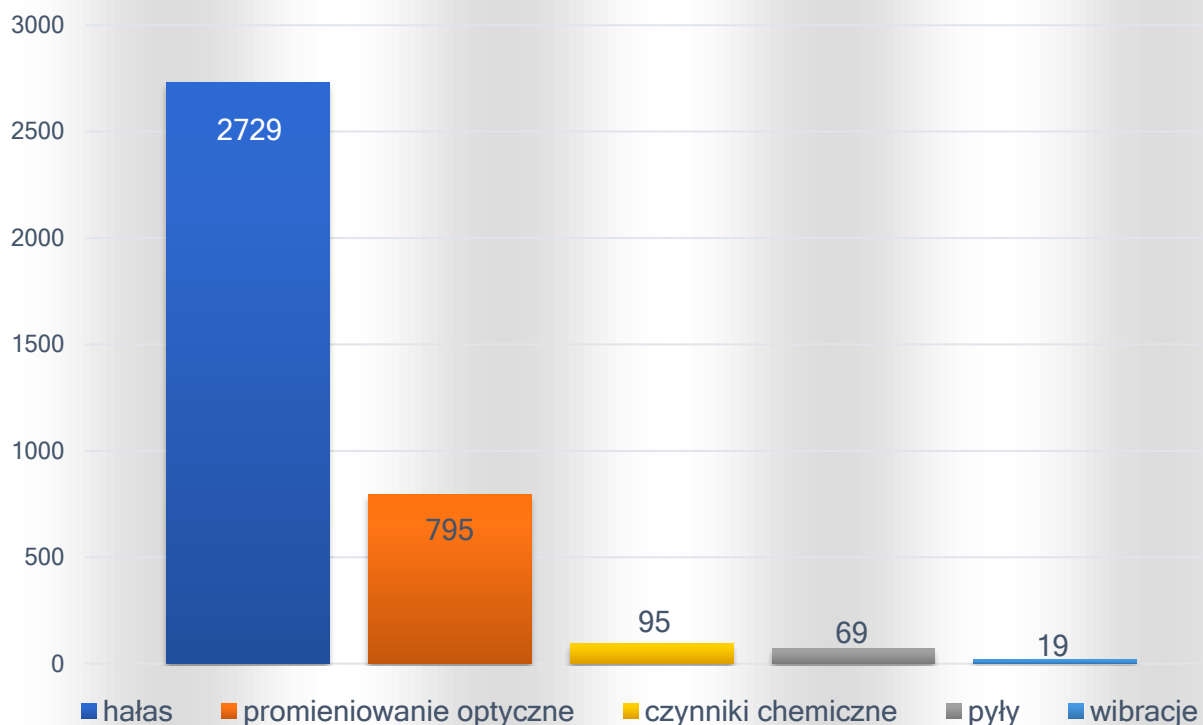
PSSE/ WSSE	Liczba zakładów pracy skontrolowanych	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów	Liczba zatrudnionych w warunkach szkodliwych w zakładach skontrolowanych
Augustów	60	72	27	194	2620
Białystok	164	168	99	322	16181
Bielsk Podlaski	47	47	5	31	2281
Grajewo	43	43	12	80	2309
Hajnówka	83	83	13	50	4470
Kolno	46	46	5	18	880
Łomża	135	137	3	3	4335
Mońki	24	25	12	14	586
Sejny	12	12	3	7	151
Siemiatycze	74	74	16	150	1876
Sokółka	98	107	29	203	2500
Suwałki	59	66	48	85	5540
Wysokie Mazowieckie	51	51	9	42	2908
Zambrów	31	31	9	42	1785
WSSE Białystok	7	7	1	0	1535
SUMA	934	969	291	1241	49 957

Analiza narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników badań i pomiarów wykazała, że w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy podobnie, jak w roku ubiegłym (3688 osób) pracowało 3665 osób, co stanowi 4,9 % ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach. Dominującym czynnikiem szkodliwym dla zdrowia w środowisku pracy na terenie województwa podlaskiego, nadal pozostaje ponadnormatywny hałas - narażonych 2729 osób, co stanowi 3,7 %.

Dane dotyczące liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2018 - 2022 przedstawia poniższy wykres.

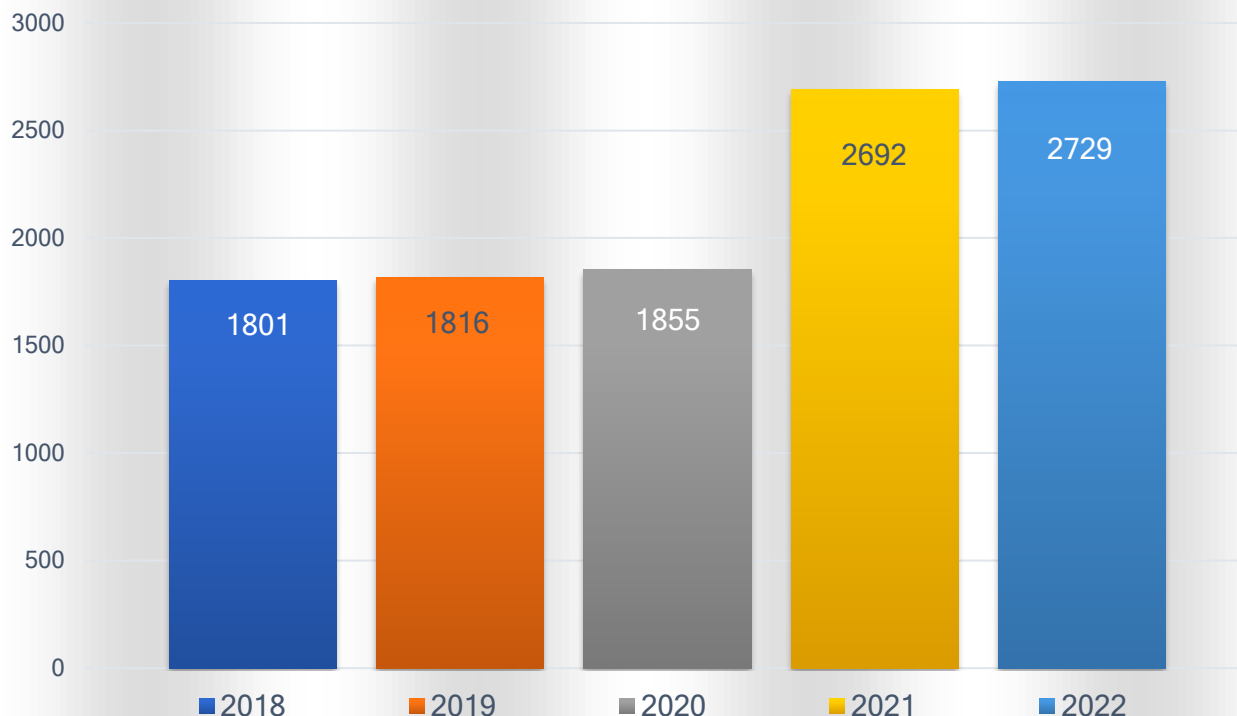

Wykres 37. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2018-2022

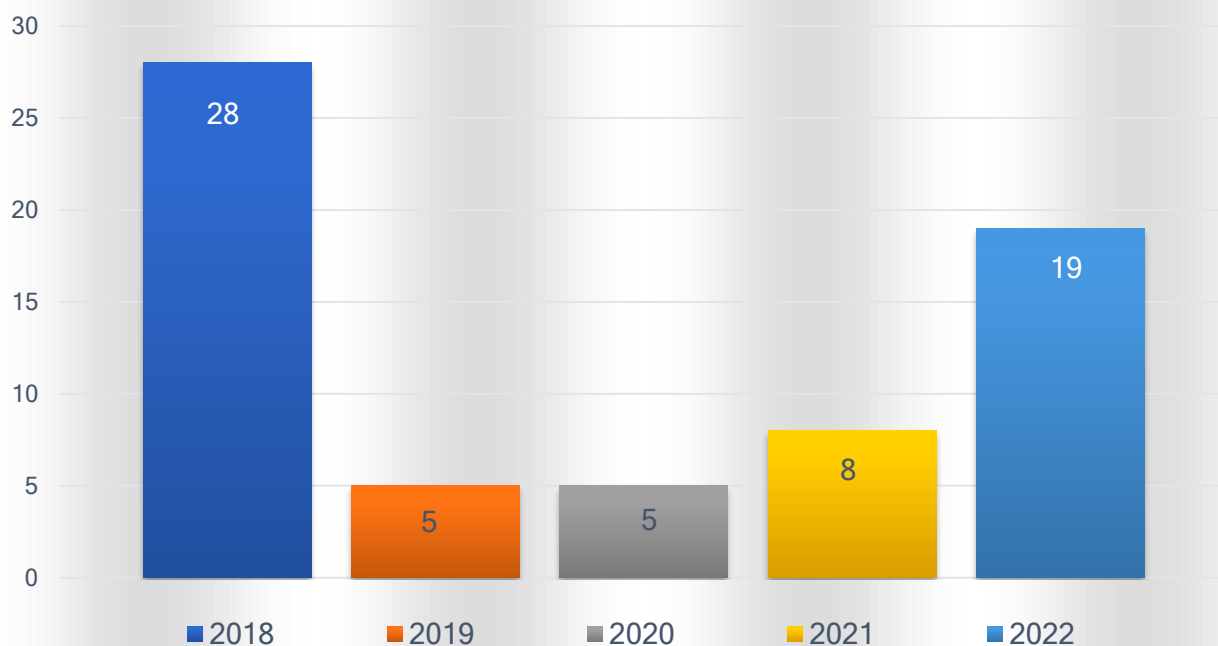

Wykres 38. Liczba zatrudnionych na stanowiskach pracy, gdzie stwierdzono przekroczenie NDS/NDN/MDE w 2022 r.

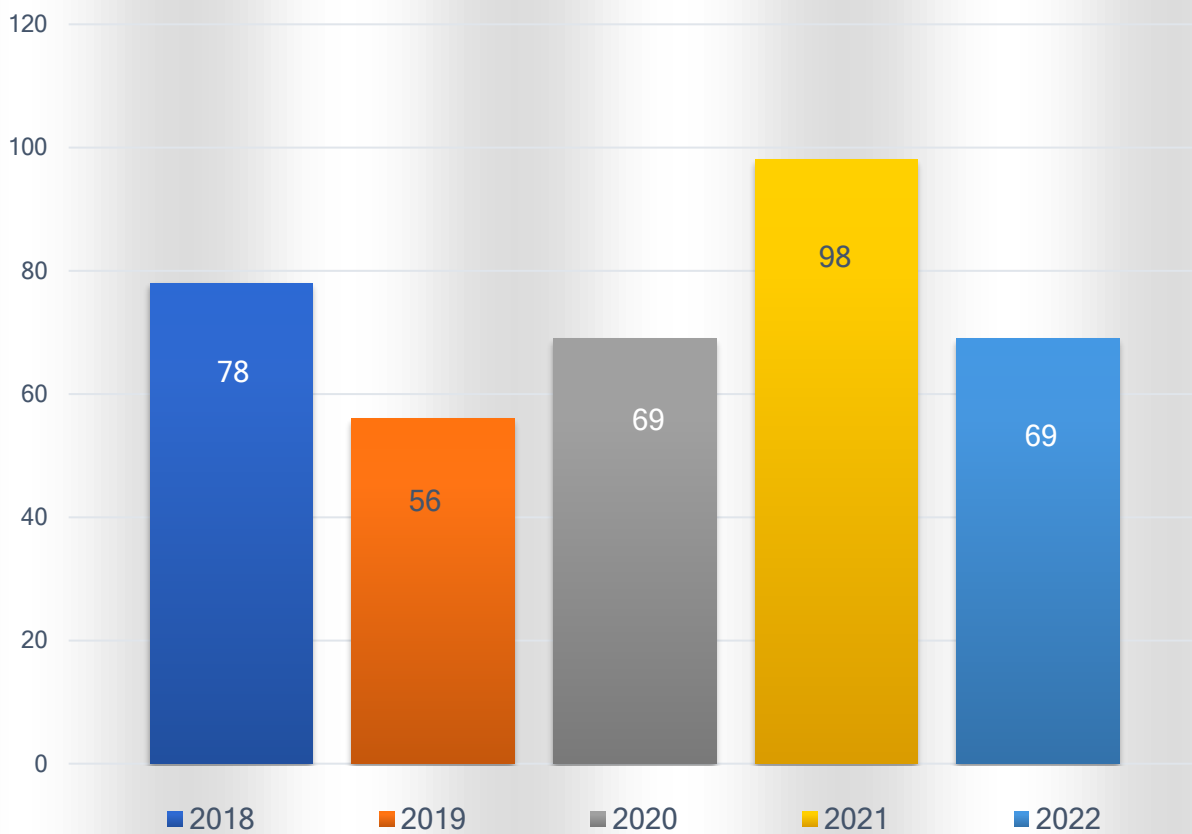
Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono przekroczone normatywy higieniczne w oparciu o wyniki badań środowiskowych w latach 2018 - 2022 przedstawiają poniższe wykresy.

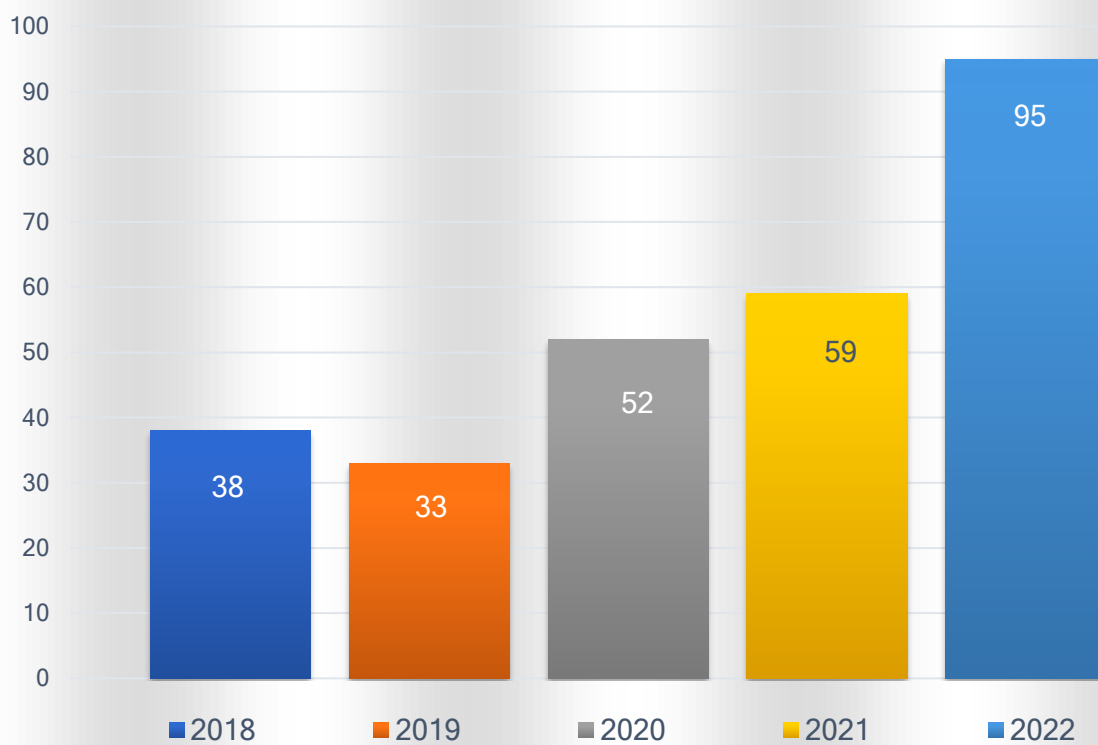
Wykres 39. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach hałasu w latach 2018-2022

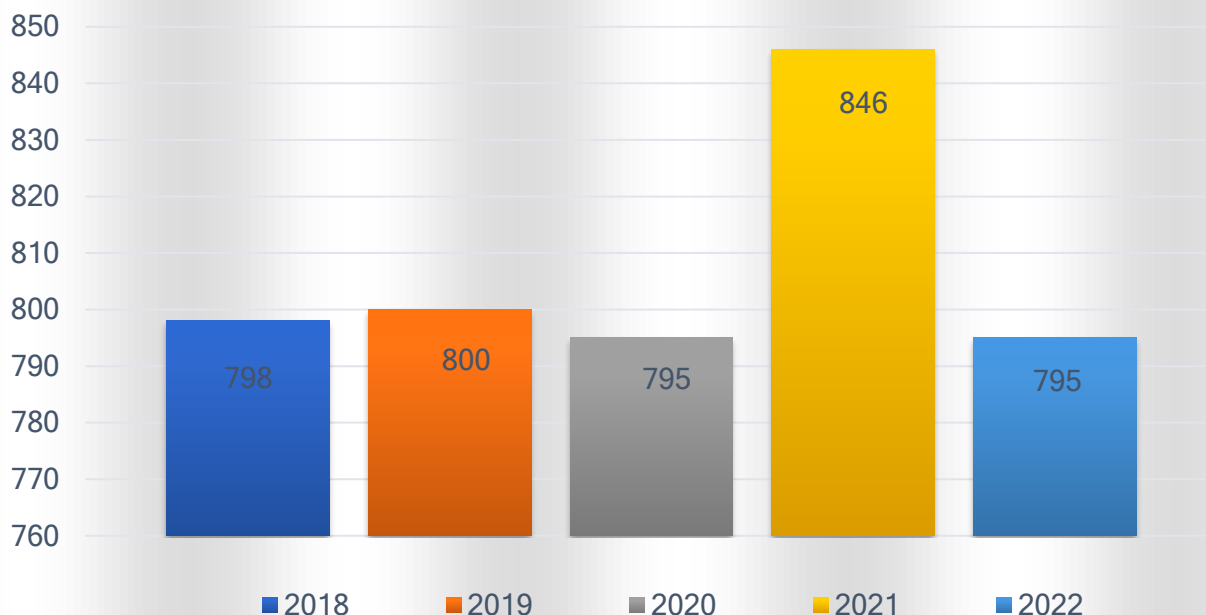
Wykres 40. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach wibracji w latach 2018-2022

Wykres 41. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach pyłów w latach 2018-2022

Wykres 42. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników chemicznych w latach 2018-2022

Wykres 43. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach promieniowania optycznego w latach 2018-2022.

Weryfikacja zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników pomiarów i analiz wykazała, że w warunkach czynników szkodliwych na terenie województwa podlaskiego pracowało 49 957 osób, tj. 67,0% ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach. Wielu pracowników ekspozowanych było na oddziaływanie kilku czynników szkodliwych jednocześnie. W skontrolowanych zakładach podobnie, jak w latach ubiegłych najwięcej osób pracowało w narażeniu na hałas (51,2%), którego udział wśród pracowników powiatu białostockiego był największy (26,4%) i uległ zwiększeniu o 8,2% w porównaniu do 2021 r. W powiecie suwalskim jako drugim w województwie podlaskim w bieżącym roku sprawozdawczym odnotowano znaczący udział osób pracujących w narażeniu na hałas tj. 13,7%. Najmniej zaś osób narażonych na powyższy czynnik szkodliwy jest w powiecie sejneńskim. W wyniku działań kontrolnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprawiono warunki pracy poprzez wyeliminowanie bądź obniżenie do obowiązujących normatywów higienicznych wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń dla 372 osób w 30 zakładach. W porównaniu do roku ubiegłego odnotowano trzykrotny wzrost liczby osób, którym poprawiono warunki pracy poprzez doprowadzenie do obniżenia ponadnormatywnych wartości czynników szkodliwych. Liczba zakładów wzrosła dwukrotnie w stosunku do roku ubiegłego. W zakresie hałasu obniżono poziom najwyższych dopuszczalnych natężeń dla 222 osób.

3. Nadzór nad czynnikami biologicznymi

Czynniki biologiczne to mikro i makroorganizmy oraz ich struktury, których obecność w środowisku pracy może wpływać negatywnie na organizm ludzki i prowadzić do wystąpienia chorób zawodowych. Na terenie województwa podlaskiego zaewidencjonowano 1290 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne. W roku sprawozdawczym w przedmiotowym zakresie skontrolowano 340 zakładów pracy, wykonując w nich 347 kontroli. Podczas 24 kontroli stwierdzono uchybienia dotyczące: braku rejestru prac i rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 3 grupy zagrożenia, braku oceny ryzyka zawodowego w zakresie szkodliwych czynników biologicznych, braku procedur oraz szkoleń.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami wydano 17 decyzji, zawierających 42 nakazy zobowiązujące pracodawców do usunięcia tych uchybień.

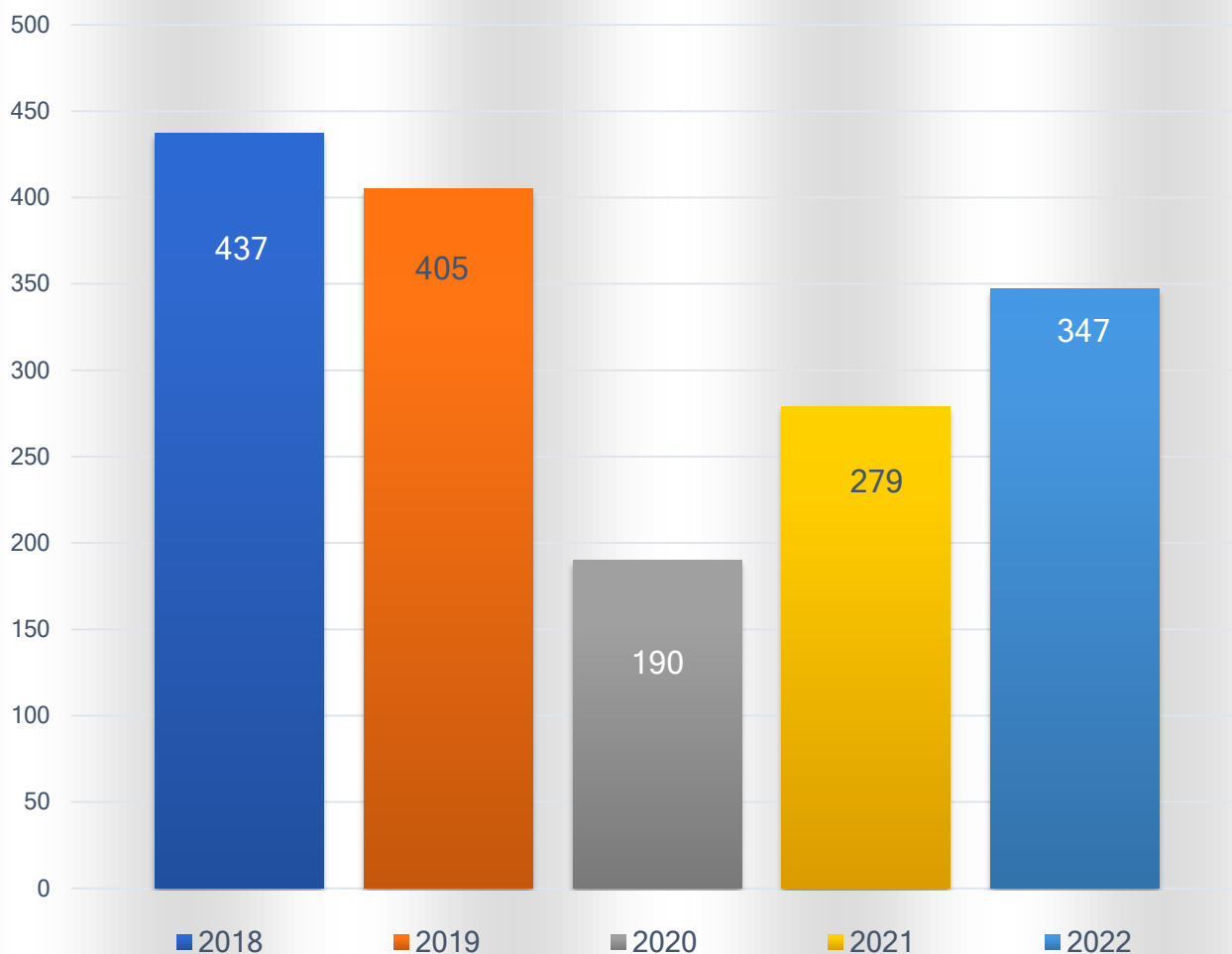
Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 19. Nadzór nad zakładami pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne na terenie województwa podlaskiego w 2022 r.

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji
Augustów	99	20	22	3
Białystok	338	43	43	4
Bielsk Podlaski	72	15	15	0
Grajewo	49	16	16	1
Hajnówka	74	30	30	0
Kolno	40	13	13	0
Łomża	124	47	47	0
Mońki	37	17	17	0
Sejny	25	10	10	0
Siemiatycze	77	30	30	0
Sokółka	103	43	46	7
Suwałki	86	17	17	1
Wysokie Mazowieckie	98	19	21	1
Zambrów	57	14	14	0
WSSE Białystok	11	6	6	0
Suma	1290	340	347	17

W skontrolowanych zakładach w narażeniu na czynniki biologiczne pracowało 21 183 osoby, w tym na czynniki biologiczne zaklasyfikowane do 2 grupy zagrożenia pracowało 21 183 osoby, zaś na czynniki biologiczne zaliczane do 3 grupy pracowało 16 383 osoby. Najwięcej pracowników narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne było zatrudnionych w podmiotach służby zdrowia (11 406 osób), w obiektach produkcji artykułów spożywczych (3 293 osób) oraz w jednostkach organizacyjnych MSWiA (1 842 osób).

Zestawienie dotyczące liczby przeprowadzonych kontroli w zakresie szkodliwych czynników biologicznych na terenie województwa podlaskiego w latach 2018 - 2022 przedstawia poniższy wykres.

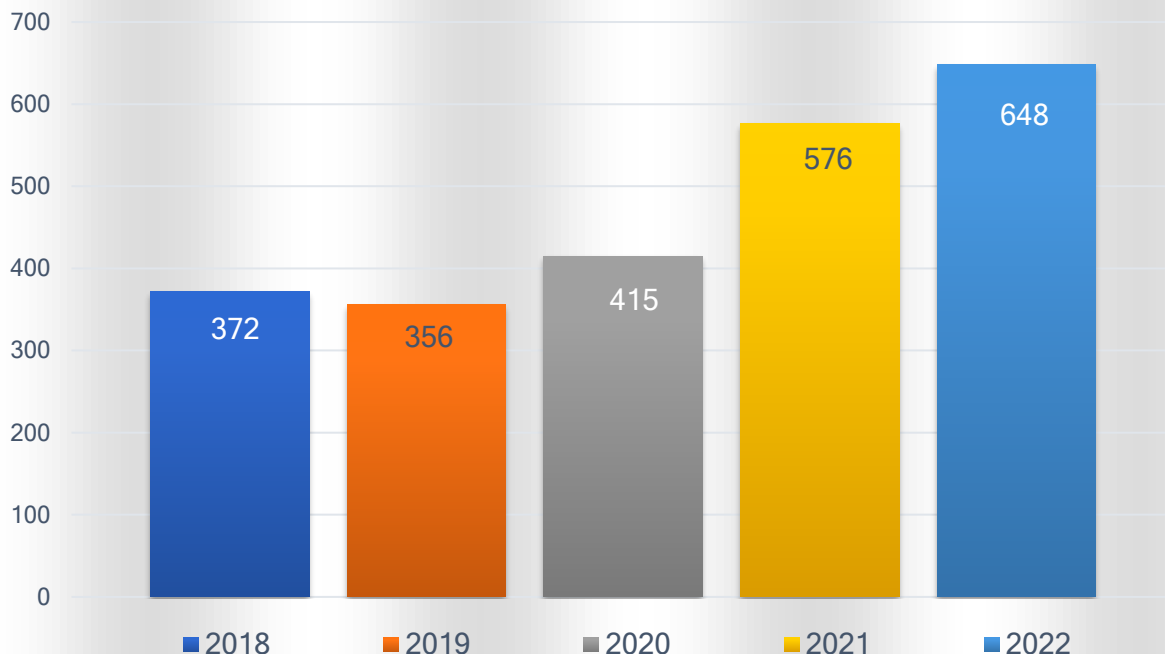

Wykres 44. Liczba kontroli w zakresie szkodliwych czynników biologicznych w latach 2018-2022.

4. Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

Szczególne konsekwencje w postaci rozwoju chorób nowotworowych niesie za sobą kontakt z czynnikami rakotwórczymi obecnymi w środowisku pracy. Czynniki rakotwórcze (kancerogeny) są to czynniki, które powodują wzrost zapadalności/umieralności na specyficzne choroby nowotworowe w populacji osób narażonych w porównaniu z populacją ogólną. W 2022 r. pracownicy województwa podlaskiego mieli kontakt z czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym lub byli narażeni na te czynniki w 648 zakładach. Wzrost liczby zakładów w stosunku do lat ubiegłych (576 w 2021 r., 415 w 2020 r.) wynika ze zmiany w 2020 r. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub

procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, w wyniku której do procesów technologicznych o ww. działaniu zaliczono prace związane z narażeniem na pyły drewna (wcześniej były tylko pyły drewna twardego) i prace związane z narażeniem na powstającą w trakcie pracy frakcję respirabilną krzemionki krystalicznej.

Wykres 45. Liczba zakładów, w których pracownicy mieli kontakt z czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym lub byli narażeni na te czynniki w latach 2018-2022.

W 2022 r. przeprowadzono 349 kontroli w 338 zakładach pracy stosujących czynniki rakotwórcze lub mutagenne, w których narażonych na czynniki rakotwórcze było 7279 pracowników (18,05 % ogółu zatrudnionych), w tym 2491 kobiet.

Niezmiennie najwięcej osób mających kontakt zawodowy z czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi zatrudnionych jest w podmiotach leczniczych (PKD 86-1986 osób w kontakcie/narażeniu), gdzie głównie występuje narażenie na promieniowanie jonizujące i formaldehyd oraz leki cytostatyczne.

Istotną grupę pracujących w kontakcie/narażeniu na czynniki rakotwórcze stanowią również osoby zatrudnione w:

- przemyśle i usługach przy obróbce drewna - PKD 16 - 1784 osoby; PKD 31 - 594 osoby,
- laboratoriach uczelnianych, gdzie niejednokrotnie pracownicy mają kontakt z więcej niż jednym czynnikiem rakotwórczym, przy czym często, czas kontaktu, jak również ilość zużywanych odczynników są niewielkie - PKD 85 - 499 osób,
- w zakładach produkcji papieru i wyrobów z papieru - PKD 17 - 343 osoby.

Najczęściej występującymi czynnikami kancerogennymi w skontrolowanych zakładach były:

- pył drewna - 2455 osób narażonych,
- promieniowanie jonizujące - 1305 osób narażonych,
- krzemionka krystaliczna - 1156 osób narażonych,
- formaldehyd - 897 osób narażonych,
- benzyna niskowrząca niespecyfikowana - 379 osób narażonych.

W 2022 r. wydano 37 decyzji administracyjnych w zakresie substancji, preparatów, czynników lub procesów o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy. Stwierdzone uchybienia dotyczyły, m.in.:

- braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami o działaniu rakotwórczym lub mutagennym i rejestru pracowników - 32 przypadki,
- braku przekazania do PWIS corocznej informacji o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy o działaniu rakotwórczym lub mutagennym - 28 przypadków.

Tabela 20. Dane liczbowe z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi z terenu województwa podlaskiego w 2022 r.

PSSE/WSSE	Liczba zakładów pracy w ewidencji	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze			Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	kobiet	mężczyzn		
Augustów	3	3	160	89	71	3	0
Białystok	26	16	92	31	61	19	3
Bielsk Podlaski	191	67	2547	1309	1238	70	15
Grajewo	34	22	400	90	310	22	0
Hajnówka	25	17	600	49	551	17	0
Kolno	48	44	728	195	533	44	5
Łomża	12	10	75	48	27	10	1
Mońki	76	34	481	233	248	34	0
Sejny	14	8	113	52	61	9	0
Siemiatycze	7	5	73	11	62	5	0
Sokółka	42	22	179	19	160	22	1
Suwałki	56	37	590	70	520	41	10
Wysokie Mazowieckie	72	38	1048	273	775	38	2
Zambrów	16	8	89	16	73	8	0
WSSE Białystok	26	7	104	6	98	7	0
Suma	648	338	7279	2491	4788	349	37

5. Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Na terenie województwa podlaskiego w 2022 roku działało 17 firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem i transportem wyrobów zawierających azbest, posiadających siedzibę na terenie działania właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego. Do Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2022 r. wpłynęło 89 zgłoszeń prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

W 2022 r. pracownicy powiatowych stacji sanitarno - epidemiologicznych województwa podlaskiego przeprowadzili 20 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem oraz 17 kontroli w siedzibach tych firm. Przy zabezpieczaniu, usuwaniu i transporcie wyrobów zawierających azbest zatrudnionych było 52 pracowników. W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych wydano 1 decyzję administracyjną.

6. Nadzór nad warunkami pracy i oceną narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach bieżącego nadzoru przeprowadzili w latach 2021-2022 wzmożoną kontrolę warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych.

W bieżącym roku sprawozdawczym zaewidencjonowano dwa nowo otwarte zakłady pogrzebowe na terenie województwa podlaskiego. W ewidencji pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami na terenie województwa podlaskiego zarejestrowano 81 zakładów pogrzebowych, w których w ramach nadzoru przeprowadzono 72 kontrole.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali 11 decyzji administracyjnych, zawierających 35 nakazów usunięcia przedmiotowych uchybień. Odsetek kontroli w bieżącym roku sprawozdawczym wyniosła 88,9 % w odniesieniu do wszystkich zaewidencjonowanych obiektów. Ogólna liczba zakładów skontrolowanych w latach 2021-2022, w których pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej stwierdzali uchybienia uległa nieznacznemu spadkowi (o 1,3%).

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 21. Nadzór nad zakładami pogrzebowymi na terenie województwa podlaskiego w 2022 roku

PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba kontroli	Liczba osób zatrudnionych			Liczba zakładów z uchybieniami
			ogółem	kobiet	inne niż umowa	
Augustów	6	8	18	2	12	1
Białystok	18	10	42	0	5	5
Bielsk Podlaski	5	4	6	0	2	0
Grajewo	3	4	15	5	0	1
Hajnówka	2	1	7	0	5	0
Kolno	2	2	1	0	1	0
Łomża	10	7	27	14	0	0
Mońki	4	4	4	0	4	0
Sejny	3	3	9	0	9	1
Siemiatycze	3	3	8	1	0	0
Sokółka	6	9	11	0	3	0
Suwałki	5	4	17	6	4	1
Wysokie Mazowieckie	8	4	9	1	7	1
Zambrów	6	9	24	0	0	0
Suma	81	72	198	29	52	10

Na terenie województwa podlaskiego pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach sprawowania bieżącego nadzoru nad zakładami pogrzebowymi w 44 zakładach zatrudniających łącznie 131 osób, stwierdzili narażenie na działanie szkodliwych czynników biologicznych, w tym pracownicy zakwalifikowani do 3 grupy zagrożenia stanowili 92,4%. Największą liczbę nieprawidłowości podobnie jak w roku ubiegłym stwierdzono w zakresie czynników biologicznych (37,1% wydanych nakazów), zaś brak oceny ryzyka zawodowego zarejestrowano w 20% obiektach. Liczba zawartych nakazów w zakresie czynników biologicznych w 2021 r. wyniosła 23, zaś w 2022 roku 13.

W zakładach pogrzebowych objętych nadzorem w 2022 r. placówki posiadające pomieszczenia do przechowywania zwłok stanowiły 72,0% obiektów skontrolowanych w bieżącym roku sprawozdawczym. Ponadto 96,0% skontrolowanych zakładów posiadały pomieszczenia do wykonywania ceremonii pogrzebowych.

Celem nadzoru w zakresie warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych było ustalenie czynników szkodliwych, ich identyfikacja oraz zminimalizowanie powodowanych przez nie negatywnych skutków zdrowotnych.

Przeprowadzone kontrole oraz wykonane przez pracodawców nakazy odnośnie do stwierdzonych nieprawidłowości, przyczyniły się do poprawy warunków pracy oraz zwiększenia świadomości i wiedzy na temat zagrożeń zawodowych, a tym samym podwyższyły bezpieczeństwo pracowników podczas wykonywania zadań zawodowych w ramach wykonywania usług pogrzebowych.

7. Rozpowszechnianie informacji nt. bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao.

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego w 2022 r. podczas przeprowadzania czynności kontrolnych w zakładach pracy pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego kontynuowali rozpowszechnianie informacji dotyczącej kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao „Zdrowe i bezpieczne miejsca pracy - Kręgosłup i spółka proszą o uwagę”.

Kampania prowadzona w latach 2020-2022 dostarczyła pracodawcom praktycznych narzędzi i wskazówek w celu identyfikacji czynników sprzyjających powstawaniu dolegliwości mięśniowo - szkieletowych. Stworzona została baza danych umożliwiająca efektywne zarządzanie problemem zaburzeń układu mięśniowo - szkieletowego na poziomie unijnym i krajowym. W celu poprawy zdolności do pracy i zmniejszenia dyskomfortu opracowano programy promujące aktywność ruchową wśród pracowników.

Najczęstszą przyczyną zaburzeń są wykonywane powtarzalnie ruchy rąk i ramion, długotrwałe statyczne siedzenie i stanie, podnoszenie lub przenoszenie ciężarów. Powyższe aspekty zawarte w ocenie ryzyka stanowią kluczowe zagrożenia szczególnie dla pracowników administracyjnych czy biurowych, ale dotyczą wszystkich grup zawodowych we wszystkich branżach gospodarki. Zaburzenia o charakterze narastającym wynikają z przeciążeń utrzymujących się przez długi czas. Najczęstszymi rodzajami zaburzeń są bóle pleców oraz mięśni kończyn górnych, rzadziej bóle mięśni dolnych.

Rozpowszechnianie wiedzy związanej z zaburzeniami układu mięśniowo - szkieletowego ma na celu podniesienie świadomości pracownika i pracodawcy oraz wprowadzaniu działań niezbędnych do formułowania i wdrażania skutecznej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony pracowników. W dalszym ciągu pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami rozpowszechniali materiały informacyjne, przeprowadzali rozmowy z wykorzystaniem telekomunikacyjnych metod kontaktu, zwracali uwagę na warunki pracy pracowników wykonujących pracę siedzącą. Aktualizowali materiały informacyjne zamieszczane na stronach internetowych, zachęcając

pracodawców do efektywnego wykorzystania ich jako skuteczne narzędzie w zarządzaniu problemami zaburzeń układu mięśniowo-szkieletowego w swoich zakładach pracy. Zgodnie z hasłem kampanii informowano pracodawców, jak ważną rolę odgrywa ergonomia stanowisk pracy.

Schorzenia układu mięśniowo - szkieletowego pozostają nadal najczęstszym problemem zdrowotnym. Cele kampanii prowadzonej w latach 2020-2022 zostały osiągnięte poprzez podniesienie świadomości i zwrócenie uwagi pracodawców na praktyczne aspekty rozwiązań dotyczące problemów statycznego siedzenia i stania w całym okresie aktywności zawodowej.

„Zdrowe i bezpieczne miejsca pracy - Kręgosłup i spółka proszą o uwagę”

8. Choroby zawodowe

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny pracy w zakładach pracy w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem

szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Definicję choroby zawodowej określa artykuł 235¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510 z późn. zm.), zgodnie z którą za chorobę zawodową uważa się chorobę wymienioną w wykazie chorób zawodowych, jeżeli w wyniku oceny warunków pracy można stwierdzić bezspornie lub z wysokim prawdopodobieństwem, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych "narażeniem zawodowym". Rozpoznanie choroby zawodowej u pracownika lub byłego pracownika może nastąpić w okresie jego zatrudnienia w narażeniu zawodowym albo po zakończeniu pracy w takim narażeniu, pod warunkiem wystąpienia udokumentowanych objawów chorobowych w okresie ustalonym w wykazie chorób zawodowych.

Sposób i tryb postępowania dotyczący zgłoszenia podejrzenia, rozpoznania i stwierdzenia choroby zawodowej wraz z wzorami obowiązującej dokumentacji określają rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1836) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i skutków tych chorób (Dz. U. z 2013 r. poz. 1379 z późn. zm.).

W 2022 r. do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych na terenie województwa podlaskiego zgłoszono 125 podejrzeń chorób zawodowych. Na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich, wydawanych przez jednostki służby zdrowia uprawnione do rozpoznawania chorób zawodowych oraz analizy ocen narażenia zawodowego pracowników organy I instancji Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadziły 106 postępowań administracyjnych. Wynikiem czego było wydanie 93 decyzji stwierdzających chorobę zawodową oraz 12 decyzji negatywnych o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Najwięcej chorób zawodowych w 2022 r. stwierdzono na terenie działania następujących stacji sanitarno-epidemiologicznych:

- PSSE Białystok (29 przypadków),
- PSSE Sejny (17 przypadków),
- PSSE Sokółka (17 przypadków),
- PSSE Suwałki (10 przypadków).

Choroby zawodowe stwierdzone na terenie działania wyżej wymienionych stacji sanitarno-epidemiologicznych stanowią 79,3 % wszystkich chorób zawodowych stwierdzonych w województwie podlaskim w 2022 r.

Tabela 22. Ocena narażenia zawodowego i postępowanie administracyjne w zakresie chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w 2022 r.

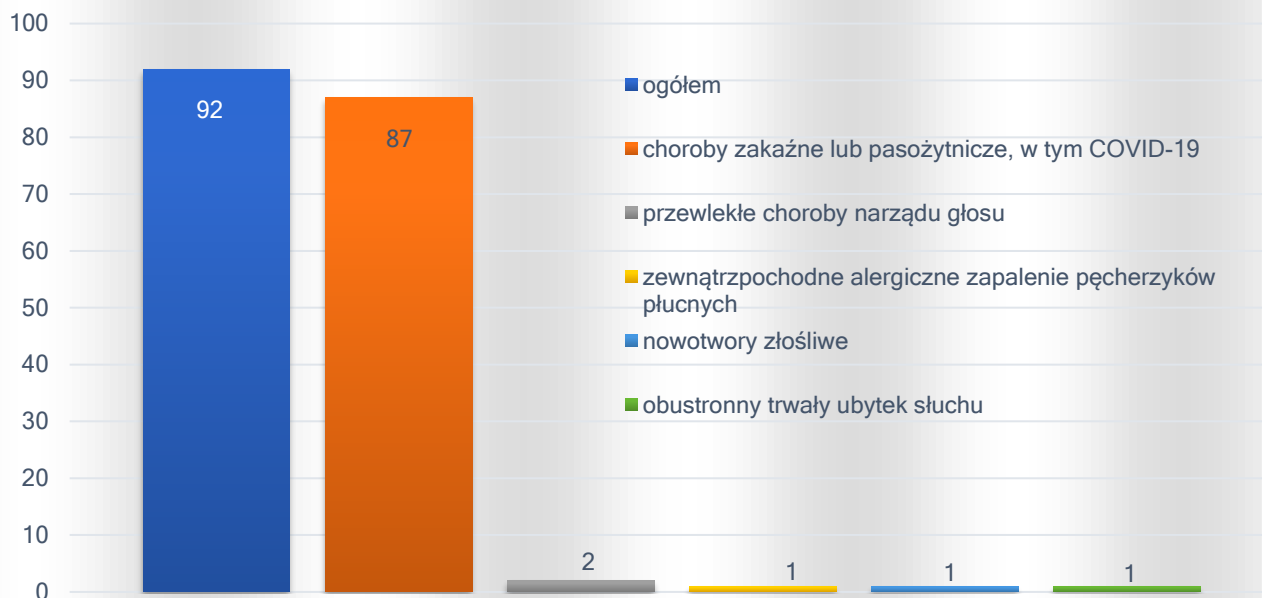
PSSE	Ocena narażenia zawodowego i postępowanie administracyjne w I instancji				
	Liczba sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego przez PPIS	Liczba wydanych decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych chorób zawodowych	Liczba wystawionych kart stwierdzenia choroby zawodowej	Liczba wydanych decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej
Augustów	8	4	4	4	0
Białystok	32	29	30	30	2
Bielsk Podlaski	4	4	4	4	0
Grajewo	2	0	0	0	2
Hajnówka	3	1	1	1	0
Kolno	3	2	2	2	1
Łomża	4	2	2	2	2
Mońki	1	1	1	1	0
Sejny	21	17	17	17	2
Siemiatycze	3	0	0	0	1
Sokółka	19	17	17	17	1
Suwałki	11	10	10	10	1
Wysokie Mazowieckie	9	5	4	4	0
Zambrów	1	1	0	0	0
Suma	121	93	92	92	12

W wyniku uprawomocnienia się decyzji administracyjnych na terenie województwa podlaskiego w 2022 r. stwierdzono 92 choroby zawodowe. Analiza występowania chorób zawodowych w 2022 r. przeprowadzona została na podstawie danych zawartych w 92 kartach stwierdzenia choroby zawodowej wydanych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego.

Struktura zachorowań na choroby zawodowe w 2022 r. przedstawia się następująco:

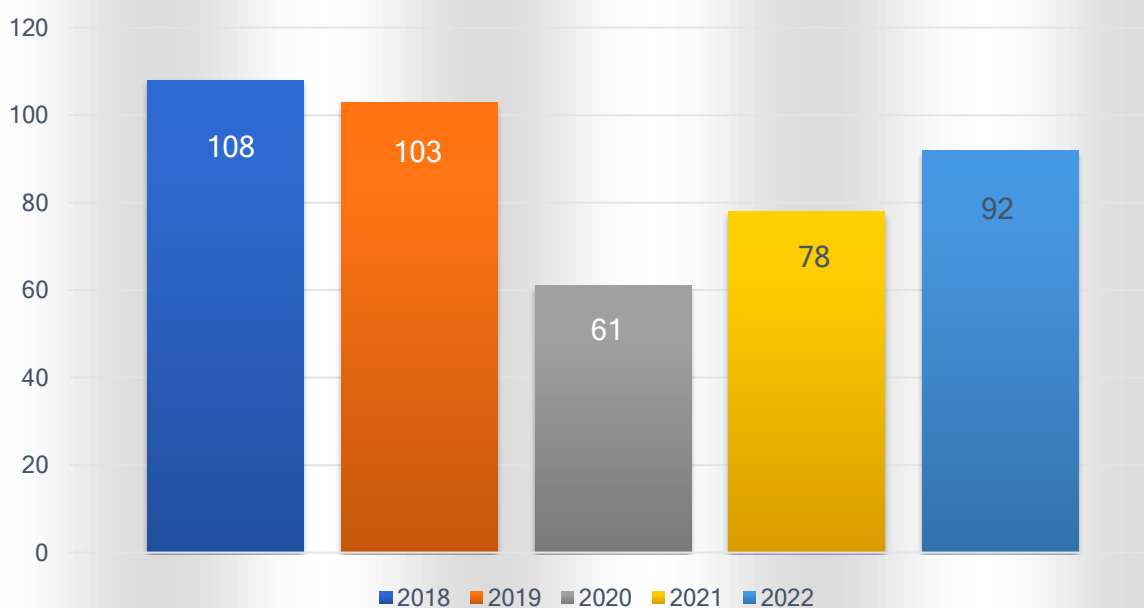
- zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych, poz. 7 wykazu chorób zawodowych - 1 przypadek,
- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym trwającym co najmniej 15 lat, poz. 15 wykazu chorób zawodowych - 2 przypadki,
- nowotwory złośliwe, poz. 17 wykazu chorób zawodowych - 1 przypadek,
- obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem - 1 przypadek,
- choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa, poz. 26 wykazu chorób zawodowych - 87 przypadków w tym:
 - COVID-19 - 47 przypadków,

- borelioza - 29 przypadków,
- kleszczowe zapalenie mózgu - 8 przypadków,
- pastereloza - 1 przypadek,
- tularemia - 1 przypadek,
- bąblowica - 1 przypadek.

Wykres 46. Struktura występowania chorób zawodowych w woj. podlaskim w 2022 r.

W 2022 r. liczba stwierdzonych chorób zawodowych w porównaniu do 2021 r. zwiększyła się o 14 przypadków. Liczba stwierdzanych chorób zawodowych na przestrzeni ostatnich pięciu lat została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 47. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w latach 2018-2022.

Tabela 23. Częstotliwość występowania chorób zawodowych w latach 2018-2022 na terenie województwa podlaskiego

Poz. wykazu	Nazwa choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych przypadków w roku				
		2018	2019	2020	2021	2022
3	pylica płuc	1	0	0	0	0
4	choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu	0	1	0	0	0
6	astma oskrzelowa	1	0	0	0	0
7	zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	5	5	1	1	1
12	alergiczny nieżyt nosa	1	0	0	0	0
15	przewlekłe choroby narządu głosu	1	1	0	3	2
17	nowotwory złośliwe	0	0	0	0	1
18	choroby skóry	0	2	1	1	0
19	przewlekłe choroby narządu ruchu	0	1	0	0	0
20	przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego	1	6	3	0	0
21	obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	0	1	1	0	1
26	choroby zakaźne lub pasożytnicze	98	86	55	73	87
Suma		108	103	61	78	92

W 2022 r. na terenie województwa podlaskiego najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi jak co roku były choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa - 87 przypadków, tj. 94,6% stwierdzonych chorób zawodowych. Zdecydowanie przeważa tu COVID-19 w liczbie 47 przypadków stanowiąc 54,02 % tej grupy. U 29 osób rozpoznano

boreliozę, zaś u 8 osób kleszczowe zapalenie mózgu i po jednym przypadku bąblowicy, pasterelozy i tularemii. Wszystkie przypadki COVID-19 jako chorobę zawodową stwierdzono u pracowników służby zdrowia. Boreliozę zaś w 27 przypadkach stwierdzono u rolników indywidualnych i po jednym przypadku u leśnika i robotnika gospodarczego, zaś pozostałe choroby zakaźne rozpoznano u rolników indywidualnych. Analizę chorób zakaźnych lub pasożytniczych przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 24. Analiza zawodowych chorób zakaźnych lub pasożytniczych stwierdzanych w województwie podlaskim w latach 2018-2022

Rok	WZW typu C	Gruźlica	Inne				Razem
			Borelioza	KZM	Pozostałe	COVID-19	
2018	1	1	82	13	1	0	98
2019	0	0	77	7	2	0	86
2020	0	2	49	2	1	1	55
2021	0	0	37	10	2	24	73
2022	0	0	29	8	3	47	87

Tabela 25. Choroby zakaźne lub pasożytnicze stwierdzone w województwie podlaskim w 2022 r.

PSSE	Choroby zakaźne lub pasożytnicze w 2022 r.				Razem
	COVID-19	Borelioza	KZM	INNE	
Augustów	0	4	0	0	4
Białystok	19	5	3	1	28
Bielsk Podlaski	0	2	2	0	4
Grajewo	0	0	0	0	0
Hajnówka	0	1	0	0	1
Kolno	0	1	0	0	1
Łomża	0	1	0	1	2
Mońki	0	0	1	0	1
Sejny	13	3	1	0	17
Siemiatycze	0	0	0	0	0
Sokółka	14	2	1	0	17
Suwałki	0	7	0	1	8
Wysokie Mazowieckie	1	3	0	0	4
Zambrów	0	0	0	0	0
Suma	47	29	8	3	87

9. Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi realizowano poprzez kontrolę przestrzegania przepisów:

- rozporządzenia (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów,
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP),
- ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

Podczas prowadzonych inspekcji sprawdzano między innymi:

- zgodność danych w kartach charakterystyki substancji i mieszanin chemicznych,
- prawidłowość oznakowania opakowań substancji i mieszanin chemicznych,
- prawidłowość klasyfikacji zagrożeń substancji i mieszanin chemicznych,
- przestrzeganie zasad bezpiecznego stosowania w działalności zawodowej oraz bezpiecznego przechowywania chemikaliów.

Kontrole przeprowadzono zarówno u podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne jak też w zakładach pracy stosujących je w działalności zawodowej. Na terenie województwa podlaskiego w 2022 r. zaewidencjonowano 1 producenta, 2 importerów, 28 formulatorów, 944 dystrybutorów oraz 2034 stosujących substancje i mieszaniny chemiczne w działalności zawodowej.

W ramach nadzoru w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych, w roku sprawozdawczym, skontrolowano 280 podmiotów przeprowadzając w nich 317 kontroli. Podczas 20 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości. W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wystawili 19 decyzji administracyjnych, zawierających 24 nakazy usunięcia przedmiotowych nieprawidłowości. Podobnie jak w latach ubiegłych, wydane decyzje zawierały nakazy dotyczące:

- zapewnienia prawidłowych kart charakterystyki wprowadzanych do obrotu substancji/mieszanin stwarzających zagrożenie,
- zapewnienia prawidłowego oznakowania opakowania wprowadzanych do obrotu substancji/mieszanin stwarzających zagrożenie,
- wstrzymania wprowadzania do obrotu substancji/mieszaniny chemicznej stwarzającej zagrożenie do czasu zapewnienia prawidłowego oznakowania opakowania,
- dostarczenia odbiorcom substancji/mieszanin chemicznych kart charakterystyki.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli, w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych, w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 26. Nadzór nad zakładami wprowadzającymi do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2022 r.

PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	82	20	20	0	0
Białystok	350	54	60	18	20
Bielsk Podlaski	69	27	33	0	0
Grajewo	32	6	9	0	0
Hajnówka	25	11	11	0	0
Kolno	16	16	16	0	0
Łomża	54	22	30	0	0
Mońki	12	8	8	0	0
Sejny	21	7	11	0	0
Siemiatycze	62	24	30	0	0
Sokolka	53	24	24	0	0
Suwałki	93	33	35	1	1
Wysokie Mazowieckie	82	22	24	0	0
Zambrów	24	6	6	0	0
Suma	975	280	317	19	21

Ponadto skontrolowano 609 zakładów pracy stosujących w działalności zawodowej substancje i mieszaniny chemiczne przeprowadzając w nich 628 kontroli. Podczas 35 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości. W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wystawili 32 decyzje administracyjne zawierające 65 nakazów usunięcia przedmiotowych nieprawidłowości. Podobnie jak w latach ubiegłych, wydane decyzje zawierały nakazy dotyczące:

- założenia lub zaktualizowania spisu substancji i mieszanin chemicznych,
- zapewnienia kart charakterystyki dla stosowanych substancji oraz mieszanin chemicznych,
- udostępnienia i zapoznania pracowników z kartami charakterystyki,
- zapewnienia prawidłowego oznakowania stosowanych mieszanin chemicznych,
- zapewnienia prawidłowego oznakowania pojemników, zbiorników służących do przechowywania stosowanych mieszanin chemicznych.

Ponadto nakazano zapewnienie właściwego miejsca składowania i magazynowania stosowanych w zakładach pracy substancji i mieszanin chemicznych oraz prawidłowego oznakowania magazynów.

Skontrolowane zakłady pracy zatrudniały 67 568 pracowników, spośród których 26 316 pracowało w narażeniu na czynnik chemiczny.

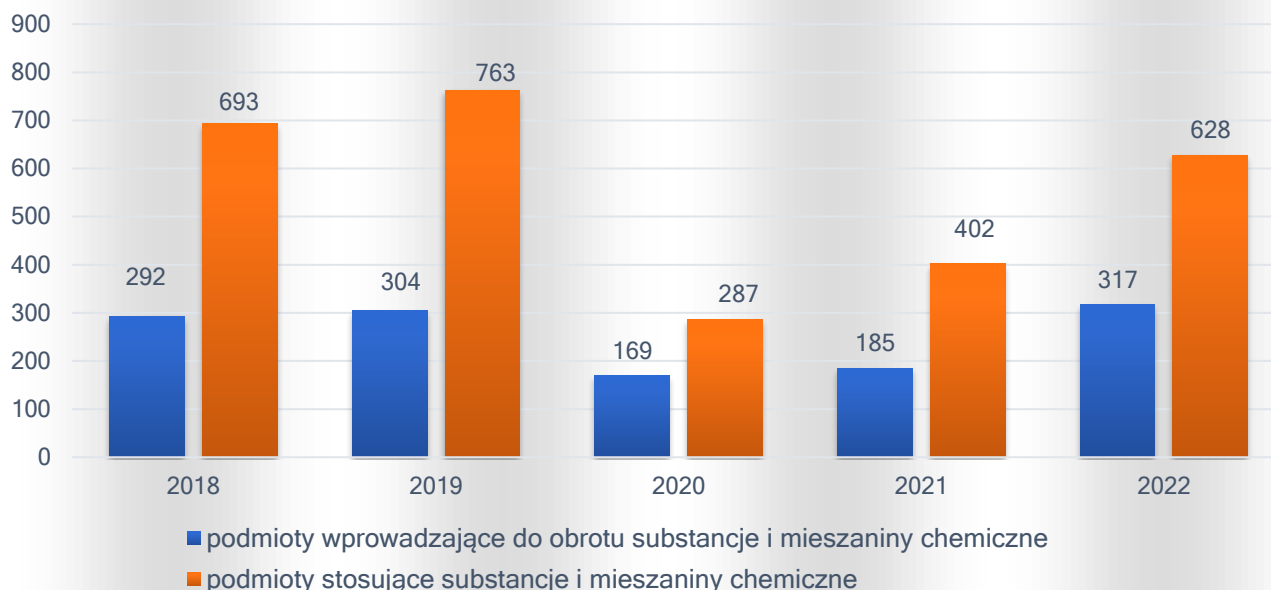

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli, w zakresie stosowania w działalności zawodowej, substancji i mieszanin chemicznych, w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 27. Nadzór nad zakładami stosującymi substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2022 r.

WSSE/PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	197	43	52	5	23
Białystok	750	145	146	14	12
Bielsk Podlaski	78	20	20	0	0
Grajewo	64	29	29	0	0
Hajnówka	81	49	49	0	0
Kolno	31	10	10	0	0
Łomża	236	97	98	0	0
Mońki	35	18	18	0	0
Sejny	20	7	7	0	0
Siemiatycze	112	49	49	0	0
Sokółka	106	49	54	12	29
Suwałki	147	46	47	0	0
Wysokie Mazowieckie	117	23	25	1	1
Zambrów	56	20	20	0	0
WSSE Białystok	4	4	4	0	0
Suma	2034	609	628	32	65

Na poniższym wykresie przedstawiono zestawienie dotyczące liczby przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin w latach 2018-2022.

Wykres 48. Liczba kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin w latach 2018-2022

Ponadto w 2022 r. pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami województwa podlaskiego uczestniczyli w realizacji projektu REACH-EN-FORCE 10, który dotyczył zintegrowanej kontroli produktów chemicznych. Realizując przedmiotowy projekt przeprowadzono kontrolę w zakresie zakazu stosowania barwników azowych w wyrobach włókienniczych, podczas której nie stwierdzono nieprawidłowości.

10. Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3.

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3 realizowano poprzez kontrolę przestrzegania przepisów:

- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- rozporządzenia (WE) nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych,
- rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi.

Prekursory narkotyków są to substancje chemiczne, które mogą być wykorzystywane do nielegalnego wytwarzania środków odurzających i substancji psychoaktywnych.

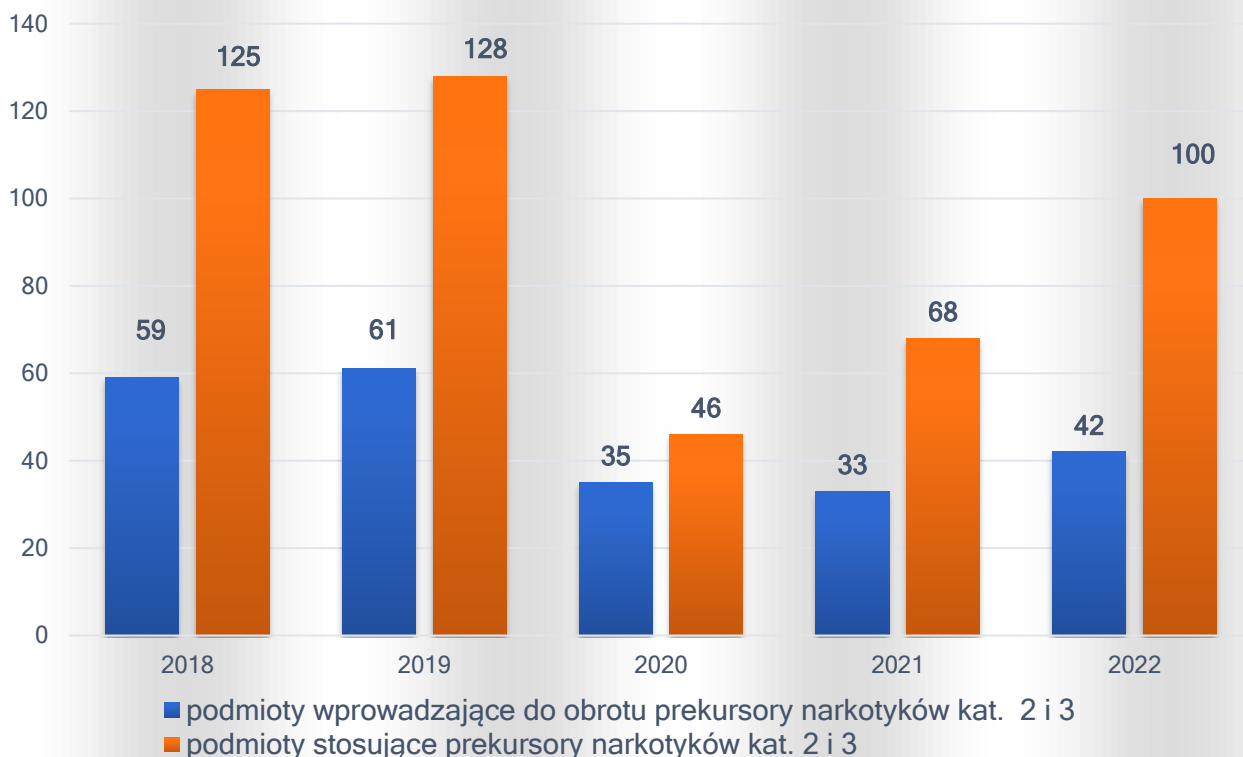
Na terenie województwa podlaskiego w 2022 r. zaewidencjonowano 117 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursorami narkotyków kat. 2 i 3. W jednym obiekcie

prowadzono obrót prekursorami kat. 2 (nadmanganianem potasu), natomiast w 117 zakładach wprowadzano do obrotu między innymi kwas siarkowy, aceton, kwas solny, toluen sklasyfikowane jako prekursory kat. 3.

W ramach nadzoru skontrolowano 42 podmioty wprowadzające do obrotu prekursory narkotyków kat. 2 i 3 przeprowadzając w nich 42 kontrole. Podczas jednej inspekcji stwierdzono nieprawidłowości dotyczące nieprzekazania informacji o wszystkich transakcjach w zakresie obrotu substancją będącą prekursorem narkotyków kat. 3. Uchybienie to zostało wykonane w trakcie prowadzonego postępowania administracyjnego, w związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnej.

Jednocześnie w 2022 r. stacje sanitarno - epidemiologiczne województwa podlaskiego zaewidencjonowały 209 podmiotów stosujących w swojej działalności prekursory kat. 2 i 3. Prekursory, które znajdują się w dyspozycji poszczególnych podmiotów, wykorzystywane są najczęściej na ich własne potrzeby i używane głównie do analiz chemicznych, laboratoryjnych oraz w procesach przemysłowych, czyszczących, a także przy uzdatnianiu wody. Pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami w 2022 r. przeprowadzili 100 kontroli w powyższych obiektach.

Na poniższym wykresie przedstawiono zestawienie dotyczące ilości przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania prekursorów narkotyków kat. 2 i 3 w latach 2018-2022.

Wykres 49. Liczba kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania prekursorów narkotyków kat. 2 i 3 w latach 2018-2022

W 2022 roku nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych zamówień lub transakcji z udziałem prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, które mogły budzić podejrzenie wykorzystania substancji do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Dane z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków na terenie województwa podlaskiego są zbierane na podstawie formularza INCB i przekazywane do Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

11. Nadzór nad produktami biobójczymi

Nadzór nad produktami biobójczymi realizowano poprzez kontrolę przestrzegania przepisów:

- ustawy z dnia 9 października 2015 r. o produktach biobójczych,
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych.

Podczas prowadzonych inspekcji sprawdzano między innymi:

- posiadanie stosownego pozwolenia na obrót oraz jego ważność,
- prawidłowość oznakowania opakowań produktów biobójczych,
- dostępność karty charakterystyki produktu biobójczego,
- status prawny substancji czynnych zawartych w produktach biobójczych.

W 2022 r. w województwie podlaskim zaewidencjonowano 531 obiektów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 7 podmiotów było zobowiązanych do uzyskania pozwoleń na obrót.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia skontrolowano 170 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 190 kontroli. Podczas 30 inspekcji stwierdzono uchybienia. W związku z czym wydano 20 decyzji merytorycznych, w których zawarto 58 nakazów. Wystawione decyzje dotyczyły wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia (17 decyzji) oraz wprowadzania produktów biobójczych w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych (3 decyzje).

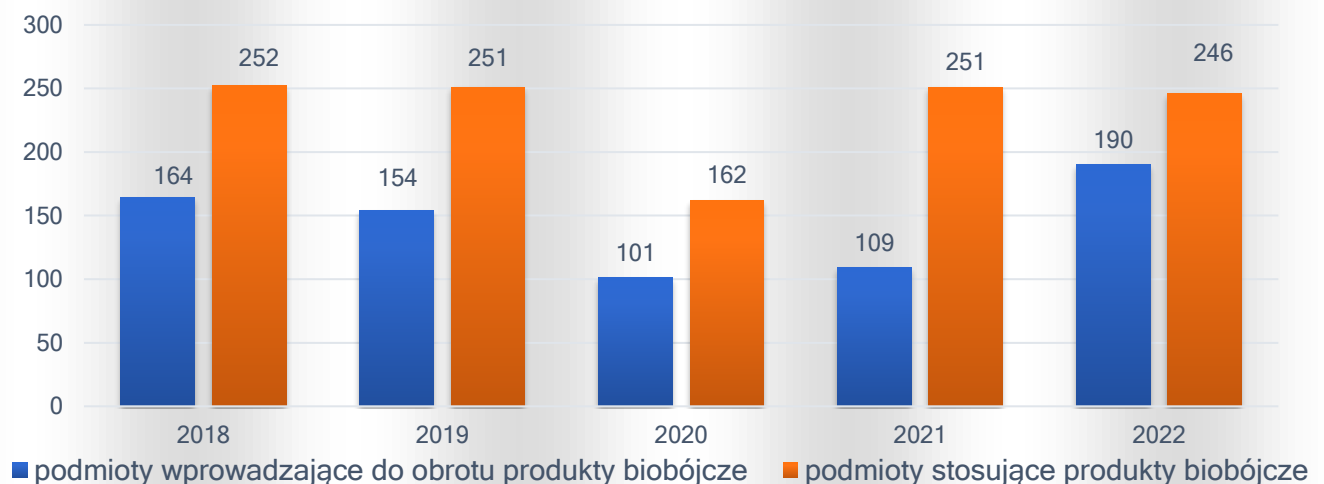
Skontrolowano również 239 zakładów stosujących w działalności zawodowej produkty biobójcze, przeprowadzając w nich 246 inspekcji. Podczas 2 kontroli stwierdzono nieprawidłowości. W związku z tym wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą zaprzestanie stosowania do mycia powierzchni, urządzeń, pojemników wykorzystywanych dla zwierząt płynu nie przeznaczonego do stosowania w higienie weterynaryjnej.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania produktów biobójczych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu oraz stosowaniem produktów biobójczych na terenie województwa podlaskiego w 2022 r.

PSSE/WSSE	Liczba kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych	Liczba kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych	Liczba kontroli z uchybieniami	Liczba decyzji
Augustów	9	19	0	0
Białystok	42	40	25	14
Bielsk Podlaski	13	7	0	0
Grajewo	7	10	0	0
Hajnówka	8	22	0	0
Kolno	6	7	0	0
Łomża	12	34	0	0
Mońki	7	13	0	0
Sejny	5	5	0	0
Siemiatycze	15	23	1	1
Sokółka	21	21	2	2
Suwałki	20	15	4	4
Wysokie Mazowieckie	18	13	0	0
Zambrów	7	13	0	0
WSSE Białystok	0	4	0	0
Suma	190	246	32	21

Na poniższym wykresie przedstawiono zestawienie dotyczące ilości przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania produktów biobójczych w latach 2018-2022.

Wykres 50. Liczba kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania produktów biobójczych w latach 2018-2022

W 2022 r. pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami województwa podlaskiego uczestniczyli w realizacji projektu BPR-EN-FORCE 2, który dotyczył kontroli produktów biobójczych pod kątem obecności zatwierdzonych i niezatwierdzonych substancji czynnych. Realizując przedmiotowy projekt przeprowadzono 19 kontroli. Podczas przedmiotowych inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości.

12. Nadzór nad detergentami

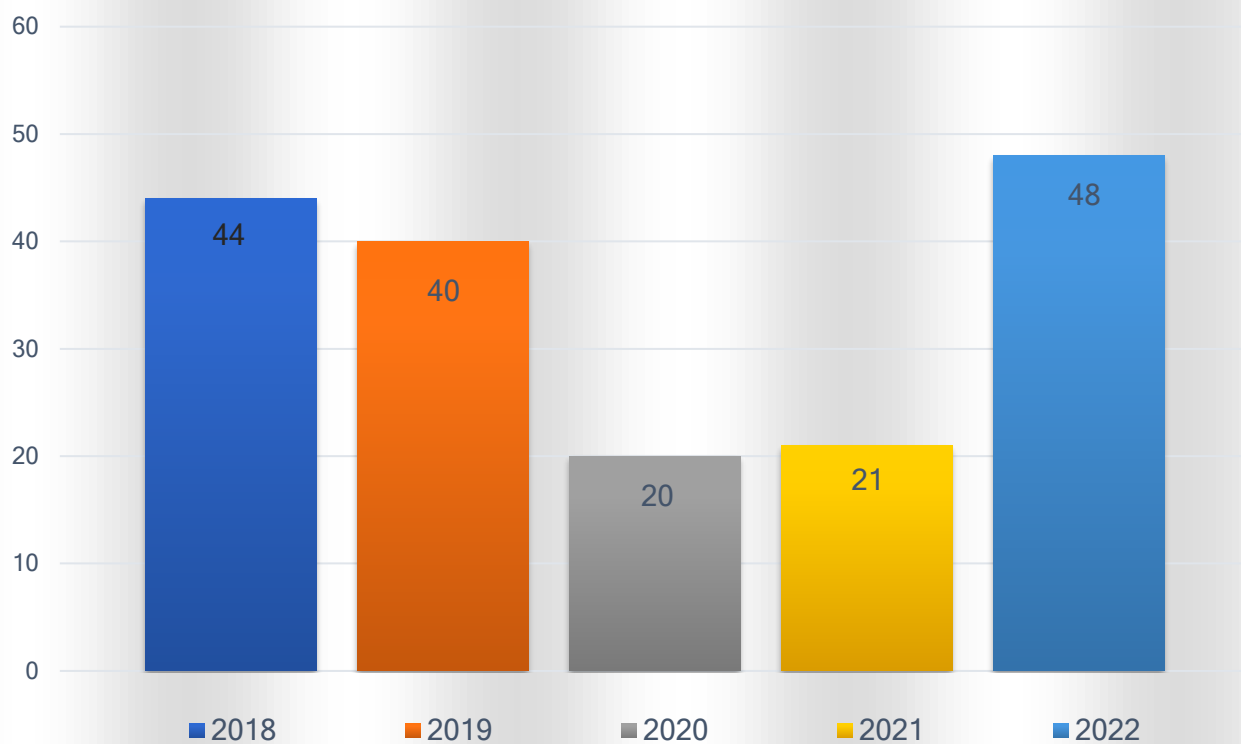
Nadzór nad detergentami realizowano poprzez kontrolę przestrzegania przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 648/2004 z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie detergentów.

Detergenty są to substancje lub mieszaniny zawierające mydło i/lub inne substancje powierzchniowo czynne, przeznaczone do procesów prania, mycia i czyszczenia. Detergenty wprowadzane są do obrotu w celu używania ich w gospodarstwie domowym, obiektach użyteczności publicznej lub do celów przemysłowych.

W 2022 r. na terenie nadzorowanym przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Białymstoku, Grajewie, Wysokiem Mazowieckiem oraz Zambrowie prowadziło działalność 17 podmiotów będących producentami detergentów. Przedsiębiorstwa produkowały, m.in. płyny do mycia naczyń, proszki do prania, płyny do prania, mydła w płynie.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2022 roku skontrolowano 12 producentów detergentów oraz 35 podmiotów wprowadzających do obrotu detergenty. W powyższych obiektach przeprowadzono łącznie 48 kontroli. Podczas jednej inspekcji stwierdzono nieprawidłowości dotyczące braku wymienionych na oznakowaniu detergentu przeznaczonego dla konsumentów zakresów procentowych/wagowych składników oraz braku udostępnienia na stronie internetowej wykazu składników zgodnie z załącznikiem VII D rozporządzenia (WE) nr 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie detergentów, które zostały usunięte w toku prowadzonego postępowania. W związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnych.

Na poniższym wykresie przedstawiono zestawienie dotyczące ilości przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu detergentów w latach 2018-2022.

Wykres 51. Liczba kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu detergentów w latach 2018-2022

13. Nadzór nad produktami kosmetycznymi

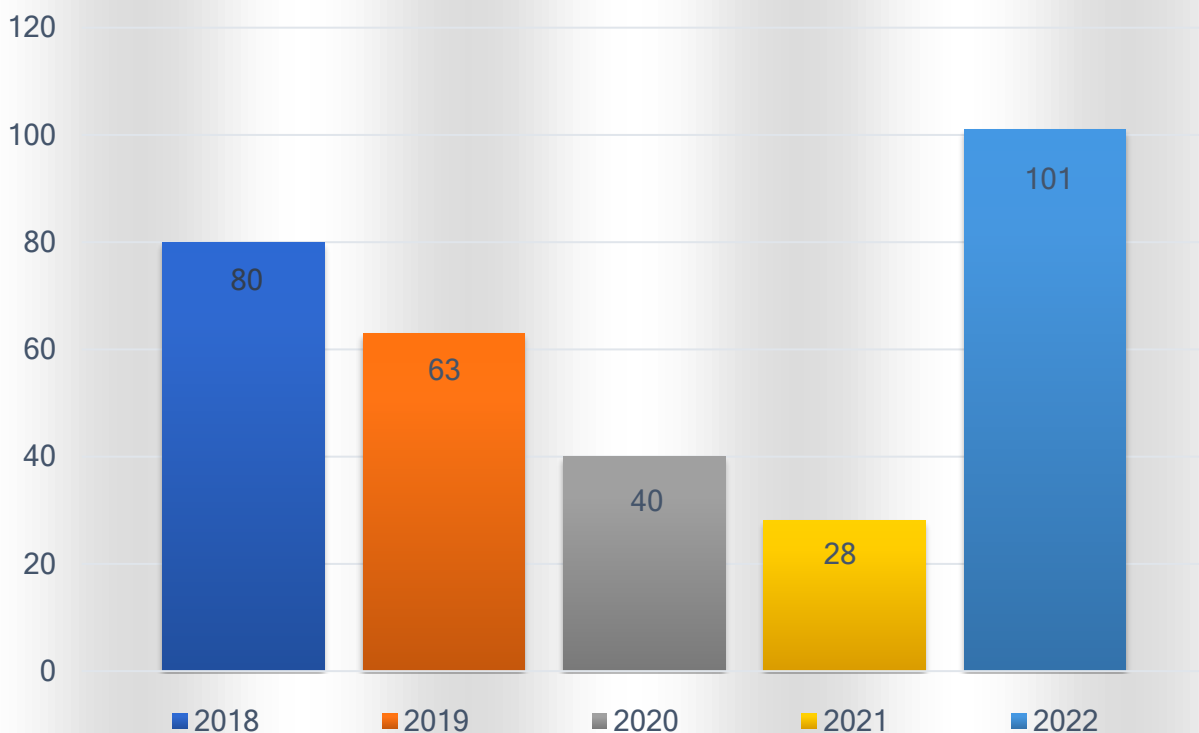
Nadzór nad bezpieczeństwem produktów kosmetycznych produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie województwa podlaskiego przez pion higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami jest realizowany poprzez przeprowadzanie działań kontrolnych oraz realizację planu pobierania próbek produktów kosmetycznych.

W 2022 r. nadzorem objęto łącznie 169 obiektów, z czego 14 stanowiły zakłady wytwarzające i konfekcjonujące kosmetyki, 12 zakłady produkcji bez konfekcjonowania oraz jeden zakład konfekcjonujący produkty kosmetyczne (bez wytwarzania). Pozostałe 142 obiekty, to obiekty obrotu produktami kosmetycznymi (10 hurtowni i 132 sklepy).

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem produktów kosmetycznych przeprowadzono łącznie 101 kontroli w 92 obiektach. Większość skontrolowanych zakładów stanowiły obiekty obrotu produktami kosmetycznymi - 79 obiektów (4 hurtownie i 75 sklepów). Wszystkie produkty będące przedmiotem w/w kontroli były oceniane w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych. Ponadto skontrolowano 9 zakładów wytwarzających i konfekcjonujących kosmetyki oraz 4 zakłady wytwarzające produkty kosmetyczne bez konfekcjonowania. Zakłady produkcji były oceniane w zakresie warunków wytwarzania, dokumentacji, a także prawidłowości oznakowania opakowań jednostkowych.

W wyniku prowadzonych działań kontrolnych wydano 9 decyzji administracyjnych, w tym 6 decyzji umarzających postępowanie w związku z usunięciem stwierdzonych nieprawidłowości do czasu zakończenia postępowania oraz 3 decyzje nakazowe. Nakazy dotyczyły wstrzymania wprowadzania do obrotu produktu kosmetycznego do czasu zapewnienia właściwego oznakowania, zgodnego z przepisami prawa (2 decyzje) oraz zakazu udostępnienia na rynku i wycofania z obrotu produktu kosmetycznego

zawierającego w swoim składzie substancję zakazaną do stosowania w produktach kosmetycznych (1 decyzja).

Wykres 52. Liczba kontroli przeprowadzonych w latach 2018-2022.

Realizując wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2022 r., w odniesieniu do osób odpowiedzialnych /dystrybutorów produktów, które w swoim składzie zawierały pirytionian cynku - substancję zakazaną w produktach kosmetycznych, na podstawie Załącznika II do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 z dnia 30 listopada 2009 roku dotyczącego produktów kosmetycznych (Dz.U. L 342 z 22.12.2009, s. 59) Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego przeprowadzili 60 kontroli, analizując składy 485 produktów. W obiektach będących pod nadzorem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2022 r. nie stwierdzono udostępniania produktów kosmetycznych zawierających w swoim składzie substancję zakazaną - pirytionianu cynku.

W celu oceny jakości produkowanych i wprowadzanych do obrotu produktów kosmetycznych pobrano do badań laboratoryjnych 21 próbek. Analizowane próbki przebadano w kierunku zanieczyszczeń fizykochemicznych. Oznaczano m. in.: metale ciężkie (w pomadkach, cieniach do powiek, talkach do ciała), obecność wolnego formaldehydu (żele do mycia), zawartość azotanów (kremy, maseczki), zawartość fluoru (wybielające pasty do zębów) oraz zawartość nadtlenu wodoru w produktach do trwałej koloryzacji włosów. Ponadto pobrano próbki, które badano pod kątem zanieczyszczeń

mikrobiologicznych (wykrywanie obecności *Pseudomonas aeruginosa*). Zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem żadna z próbek nie została zdyskwalifikowana w wyniku przeprowadzonych badań.

14. Nadzór nad środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi

W celu ograniczenia zagrożeń zdrowia publicznego z zakresu przeciwdziałania narkomanii, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej egzekwują przestrzeganie przepisów dotyczących zakazu wytwarzania, przywozu i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Współpracują w tym zakresie z Policją, Prokuraturą oraz Krajową Administracją Skarbową.

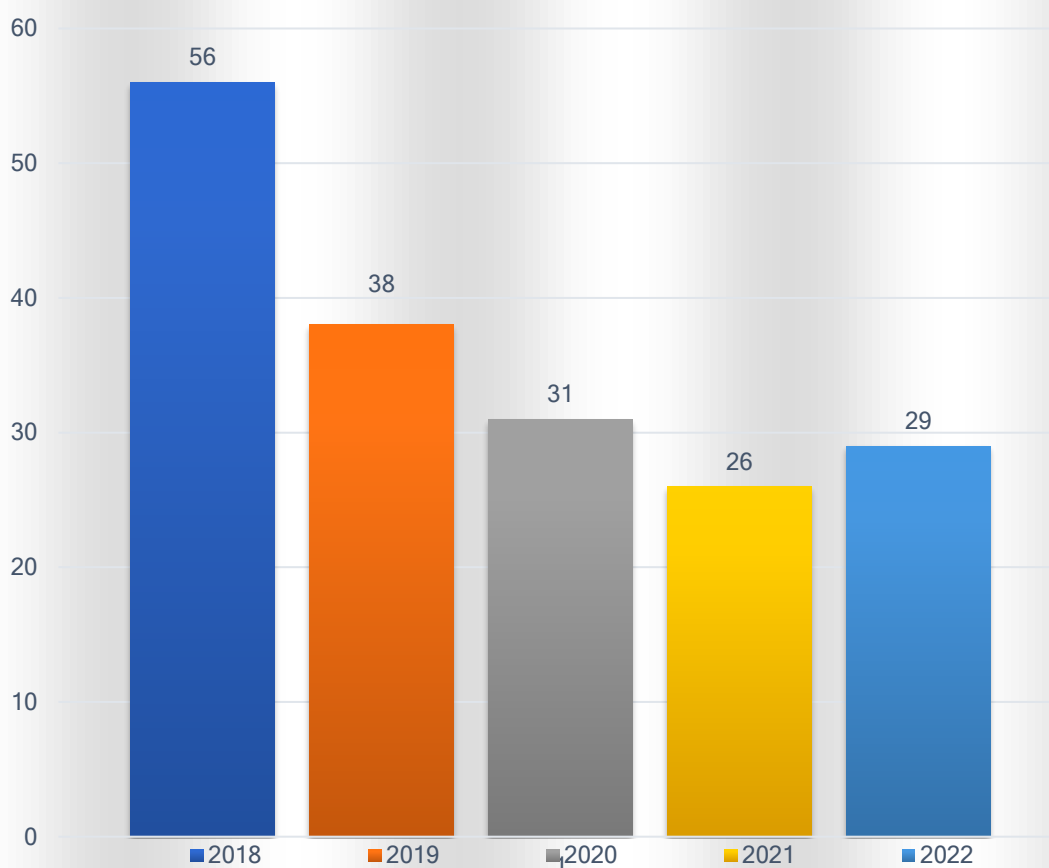
W 2022 r. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego realizując ustawowo powierzone zadania przeprowadzili łącznie 72 kontrole. Dotyczyły one sklepów, których asortyment opiera się na produktach konopnych. Wśród kontrolowanych obiektów znajdowały się zarówno sklepy konopne, ale także sklepy zielarskie, czy sklepy oferujące e-papierosy i liquidy. W toku prowadzonych działań nie zidentyfikowano stacjonarnych punktów sprzedaży oferujących środki zastępcze bądź nowe substancje psychoaktywne. Liczbę kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 29. Liczba kontroli w zakresie środków zastępczych w 2022 r. na terenie woj. podlaskiego

PSSE województwa podlaskiego	Liczba przeprowadzonych kontroli
Augustów	8
Bielsk Podlaski	12
Białystok	5
Grajewo	3
Hajnówka	5
Kolno	3
Łomża	5
Mońki	2
Sejny	1
Siemiatycze	7
Sokółka	2
Suwałki	5
Wysokie Mazowieckie	4
Zambrów	10
Suma	72

W ramach działań administracyjno - egzekucyjnych wydano 4 decyzje administracyjne. W roku 2022 nie nakładano kar pieniężnych, natomiast wyegzekwowano wcześniej nałożone kary w kwocie 4 611,00 zł.

W 2022 r. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego kontynuowali współpracę z podmiotami leczniczymi zobowiązanymi do zgłaszania podejrzeń zatruc środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi, w związku z czym przekazywali podmiotom leczniczym cyklicznie pisma informujące o obowiązku zgłaszania zatruc środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. W oparciu o powyższą współpracę, zaobserwowano, iż ilość interwencji medycznych związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi od kilku lat utrzymuje się na stałym poziomie. W roku 2022 odnotowano 29 przypadków zatruc lub podejrzeń zatruc środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi, natomiast w latach ubiegłych, tj. w roku 2020 i 2021 takich przypadków stwierdzono odpowiednio 31 i 26.

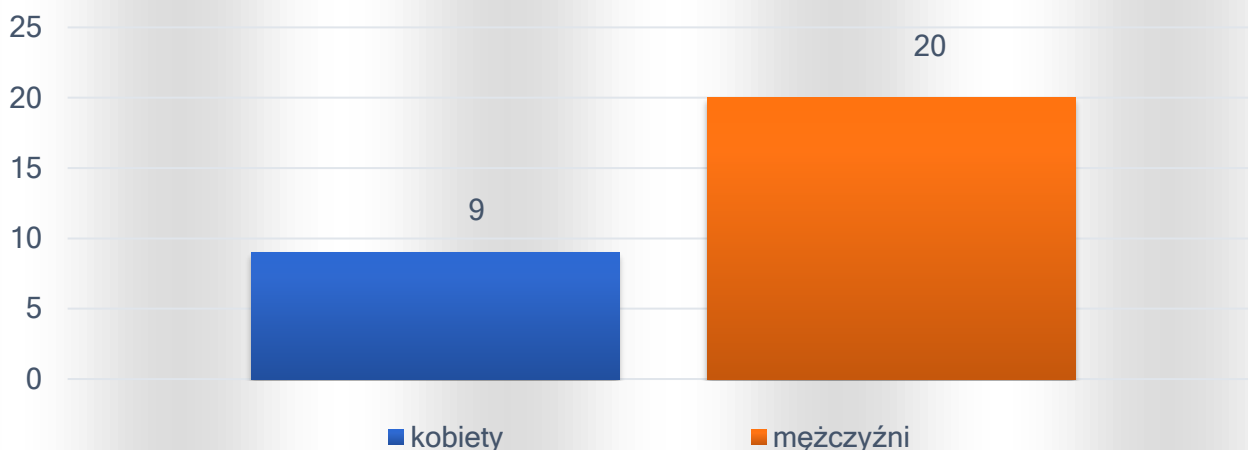

Wykres 53. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w latach 2018-2022.

W grupie wiekowej do lat 18 zarejestrowano 13 przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi, co stanowi niemal połowę wszystkich odnotowanych zgłoszeń. W grupie powyżej 18 lat liczba zgłoszeń wyniosła 16 przypadków.

Przypadki odnotowane w 2022 r. potwierdzają tendencję zaobserwowaną w poprzednich latach, iż mężczyźni częściej niż kobiety sięgali po tzw. „nowe narkotyki”. Wśród wszystkich zgłoszeń, które wpłynęły do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku 20 dotyczyło mężczyzn, co stanowi 70% podejrzeń zatruc. Pozostałe 9 zgłoszeń przypadków zatruc odnosiło się do kobiet (30 %).

W 2022 r. nie odnotowano zgonów związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi.

Wykres 54. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi z podziałem na płeć w 2022 r.

15. Promocja zdrowia oraz współpraca z innymi jednostkami

Pracownicy pionu higieny pracy i nadzoru nad chemikaliami województwa podlaskiego, podczas bieżących kontroli, prowadzili poradnictwo w aspekcie zagrożeń zawodowych, stopnia ich oceny, przedsięwzięć eliminujących lub ograniczających ich wpływ oraz przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem chemicznych i biologicznych czynników szkodliwych dla zdrowia. Jednocześnie przypominano pracodawcom o zmianach przepisów prawnych.

Podczas kontroli sprawdzano respektowanie zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w zakładach pracy. Weryfikowano prawidłowości wyznaczonych miejsc do palenia tytoniu, organizację palarni

oraz przyczyny nierespektowania zakazu palenia tytoniu w zakładach. Jednocześnie prowadzono akcję informacyjną w tym aspekcie.

Jednocześnie współuczestniczono w realizacji krajowego planu działania w przypadku długoterminowych zagrożeń wynikających z narażenia na radon w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi oraz w miejscach pracy. Udzielano porad i informacji w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem zagrożeń dla zdrowia, znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu, a także dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń. Informację na temat radonu wysłano do obiektów użyteczności publicznej oraz umieszczono na stronach internetowych.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa pracowników w miejscu ich pracy kontynuowano współpracę z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie wymiany informacji o chorobach zawodowych, zakładach pracy, w których występują czynniki rakotwórcze i mutagenne oraz nieprawidłowościach w zakresie oznakowania stosowanych mieszanin chemicznych, w tym produktów biobójczych.

W ramach współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Białymstoku przeprowadzono cykl szkoleń w zakresie czynników szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy.

Ponadto Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego współdziałała z Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi przekazując karty stwierdzeń choroby zawodowej, informacje o czynnikach rakotwórczych w programie CZYN-RAK oraz informacje o czynnikach biologicznych w Krajowym Rejestrze Czynników Biologicznych.

Jednocześnie w ramach nadzoru nad chemikaliami współpracowano z Państwową Inspekcją Handlową, Inspekcją Ochrony Środowiska oraz Podlaskim Urzędem Celno-Skarbowym. Ponadto podczas bieżącego nadzoru nad produktami biobójczymi oraz substancjami i mieszaninami chemicznymi korzystano ze specjalistycznej wiedzy pracowników Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych oraz Biura do spraw Substancji Chemicznych.

Powyższe działania spowodowały większe zaangażowanie pracodawców, jak i pracowników w prowadzeniu działań na rzecz ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Jednocześnie przyczyniły się do wzrostu świadomości pracodawców i pracowników w aspekcie wprowadzania do obrotu i stosowania chemikaliów.

Podsumowanie

W związku z odwołaniem stanu epidemii liczba kontroli oraz prowadzonych postępowań znacznie wzrosła w porównaniu do ostatnich dwóch lat. Ważnym czynnikiem w zachowaniu odpowiedniego stanu higieniczno-sanitarnego zakładów pracy jest systematyczny nadzór w tym zakresie. Prowadzona działalność kontrolna w dużym stopniu przyczynia się do podnoszenia stanu bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia zawodowego w skontrolowanych zakładach pracy. Pomimo stwierdzanych podczas kontroli nieprawidłowości pracodawcy wykazują zaangażowanie w zapewnienie pracownikom bezpiecznych warunków pracy i odpowiedniego stanu higieniczno-sanitarnego zakładów pracy.

Działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie egzekwowania wymogów prawa z zakresu chemikaliów, przyczyniają się do poprawy warunków pracy oraz zwiększenia poziomu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników i konsumentów.

Ze względu na sytuację epidemiologiczną kraju w porównaniu do lat ubiegłych znacząco wzrosła liczba stwierdzanych chorób zawodowych wywołanych wirusem SARS-Cov-2 u pracowników podmiotów leczniczych.

Liczba zgłaszanych zatruć środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi utrzymuje się na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym, co może wskazywać że kierunek zmian przepisów prawnych w zakresie wprowadzania do obrotu lub posiadania szerokiej grupy środków wykazujących działanie psychoaktywne jest skuteczny.

ODDZIAŁ BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

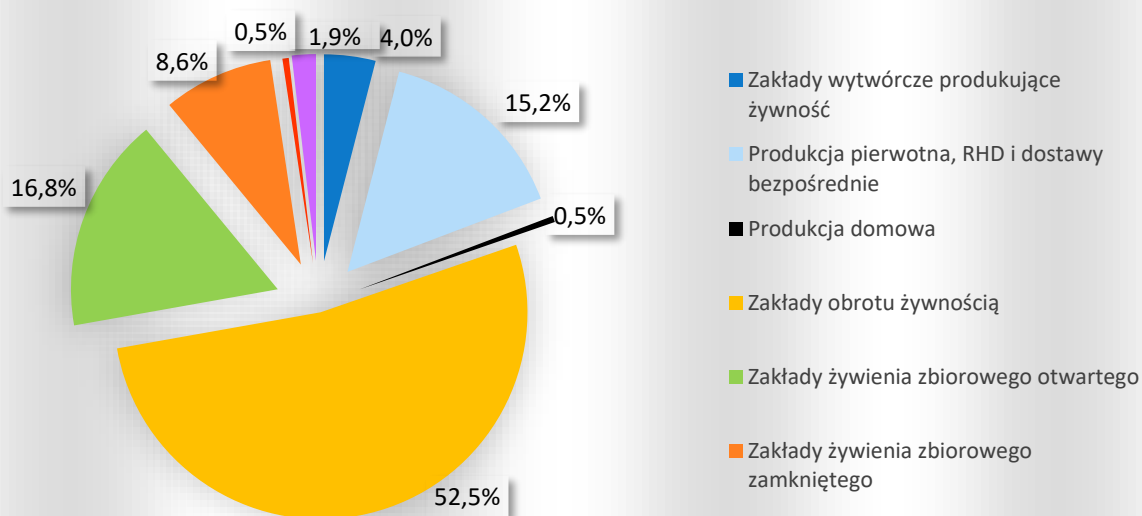

Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Urzędowa kontrola żywności w ujęciu ogólnym

W 2022 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego obejmował nadzorem łącznie 14181 zakładów, w tym 13915 obiektów produkcji żywności, obrotu i żywienia oraz 266 zakładów produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W rejestrach zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się odpowiednio:

- 2795 zakładów produkcji żywności, w tym 2156 podmiotów prowadzących produkcję pierwotną, rolniczy handel detaliczny i dostawy bezpośrednio żywności oraz 69 producentów żywności w warunkach domowych,
- 7444 obiekty obrotu żywnością,
- 2386 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 1220 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 70 zakładów usług cateringowych,
- 31 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 235 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością

Wykres 55. Rodzaje obiektów nadzorowanych przez pion bezpieczeństwa żywności.

Spośród nadzorowanych zakładów 14094 wdrożyło i stosuje zasady Dobrej Praktyki Higienicznej i Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GHP/GMP), natomiast 2786 posiada wdrożony System Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontrolnych (HACCP).

W roku 2022 skontrolowano 4988 zakładów, co stanowi 35,2 % ujętych w ewidencji. W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 6503 kontrole i rekontrole, w tym 531 kontroli interwencyjnych.

W 3443 zakładach dokonano kompleksowej oceny stanu sanitarnego, w oparciu o jednolite w skali kraju kryteria zawarte w procedurach urzędowej kontroli żywności. W 2022 r. do kategorii niskiego ryzyka zakwalifikowano 6774 obiekty, do kategorii średniego ryzyka - 6013 zakładów, zaś do kategorii wysokiego ryzyka - 1394 zakłady.

Wysokie ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności stwierdzono w:

- 520 zakładach produkcji żywności (36 wytwórni lodów, 8 automatów do lodów, 25 piekarni, 79 ciastkarni, 6 przetwórni owocowo-warzywnych i grzybowych, 1 browar i słodownia, 21 zakładów garmażeryjnych, 2 wytwórnie makaronów, 3 wytwórnie wyrobów cukierniczych, 3 wytwórnie koncentratów spożywczych, 324 podmioty prowadzące produkcję pierwotną, rolniczy handel detaliczny, dostawy bezpośrednie, 1 producent kielków, 1 producent żywności w warunkach domowych, 10 innych wytwórni żywności),
- 428 zakładach obrotu żywnością,
- 446 zakładach żywienia zbiorowego.

Zakłady z powyższych grup zakwalifikowano do kategorii wysokiego ryzyka m.in. ze względu na wytwarzany asortyment - niestabilny mikrobiologicznie, np.:

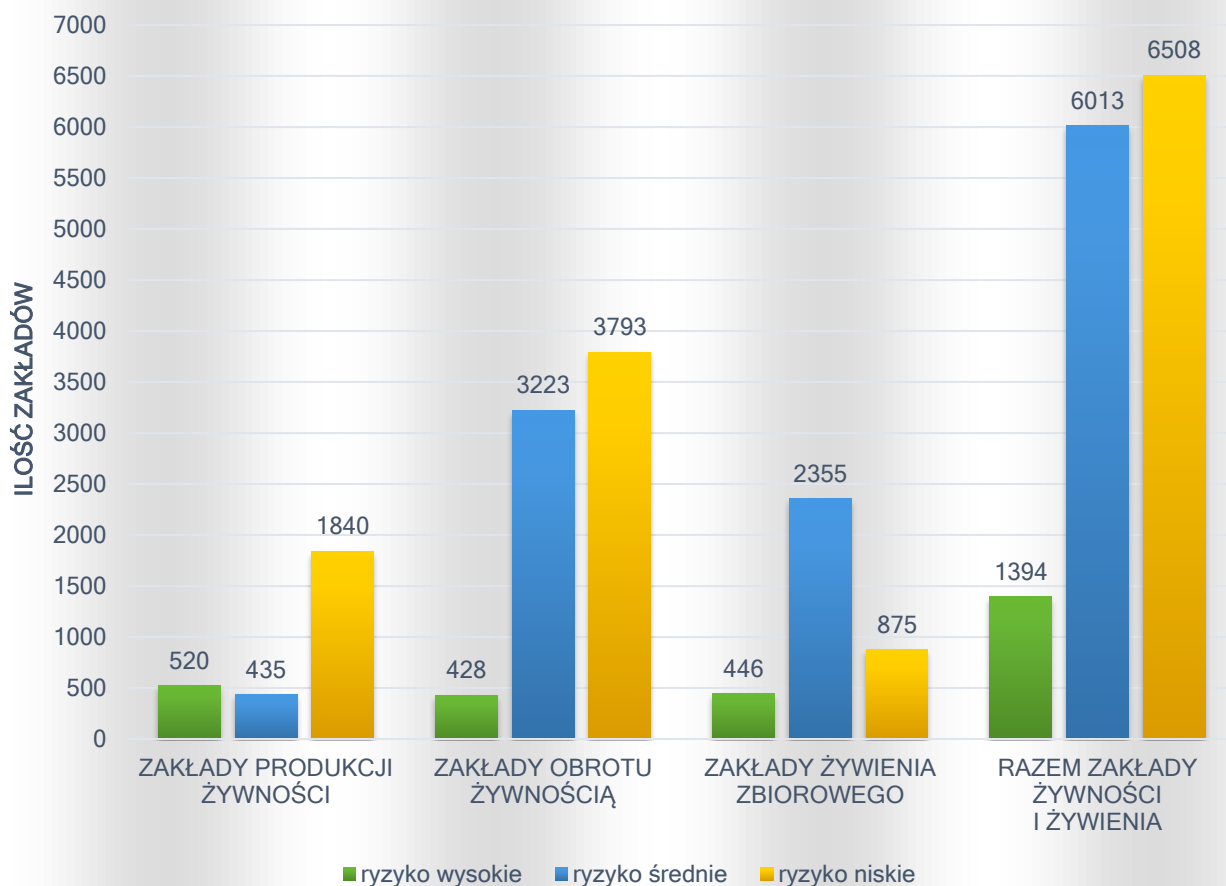
- produkcja wyrobów z udziałem np. jaj niepoddanych obróbce termicznej,
- uprawę owoców miękkich, przeznaczonych do bezpośredniego spożycia,
- produkcję warzyw świeżych - krojonych, obranych, gotowych do spożycia,
- produkcję wyrobów garmażeryjnych i kulinarnych - schłodzonych

oraz stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości i zgłoszenia w systemie RASFF.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w 2022 roku należały:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i wyposażenia zakładu,
- brak odpowiedniej segregacji asortymentowej surowców i potraw w urządzeniach chłodniczych,
- niewłaściwe warunki przechowywania środków spożywczych oraz opakowań przeznaczonych do kontaktu z żywnością,

- sprzedaż lub wykorzystywanie do przygotowywania potraw środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia, daty minimalnej trwałości oraz z oznakami zepsucia,
- brak warunków dla zapewnienia prawidłowej higieny personelu,
- nieprawidłowe oznakowanie środków spożywczych/ brak oznakowania żywności sprzedawanej luzem, w tym wykazu składników oraz nazw substancji lub produktów powodujących alergię lub reakcje nietolerancji,
- nieprawidłowo prowadzona kontrola wewnętrzna oparta o zasady GHP/ GMP, i procedury systemu HACCP, w tym brak systematycznych zapisów potwierdzających zgodność działania z obowiązującymi w zakładzie procedurami i instrukcjami,
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu,
- brak właściwego zabezpieczenia przed szkodnikami,
- nieprawidłowa kontrola wyrobów przez producentów, w tym brak badań właścicielskich.

Wykres 56. Ilość zakładów zakwalifikowanych do poszczególnych kategorii ryzyka zagrożenia bezpieczeństwa żywności.

Urzędowa kontrola materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

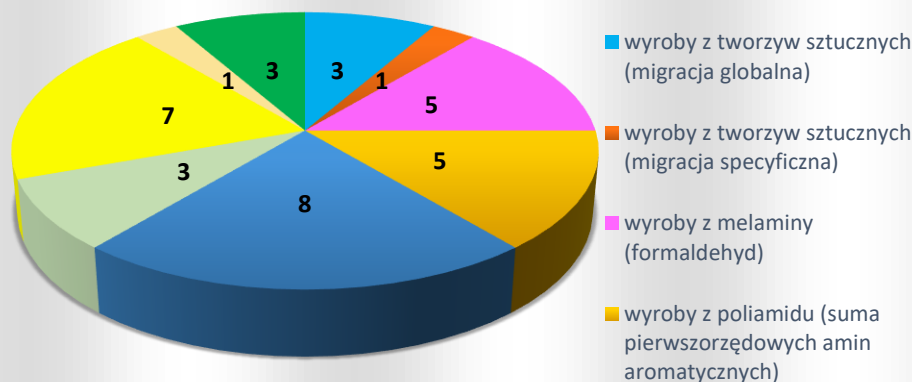
Pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej obejmował nadzorem 31 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 235 podmiotów specjalizujących się w obrocie omawianym asortymentem (44 hurtowni oraz 191 sklepów). W wytwórniach produkowane były między innymi: folie opakowaniowe i opakowania z tworzyw sztucznych, blachy i formy do pieczenia (m.in. silikonowe, z blachy stalowej ocynowanej), tłoczone tacki i talerze z tektury, papier falisty i tektura falista oraz opakowania z tektury i z papieru, worki papierowe oraz z wkładką foliową przeznaczone do pakowania mleka i serwatki w proszku. Ponadto część wytwórców prowadziła działalność w obszarze wykonywania nadruków na materiałach do kontaktu

z żywnością oraz etykiet samoprzylepnych, zawieszek i kopertek do herbat. Wyroby dystrybuowane były na terenie Polski, Unii Europejskiej oraz krajów trzecich.

Skontrolowano 7 wytwórni oraz 78 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (14 hurtowni oraz 64 sklepy).

Na przestrzeni roku do badań laboratoryjnych pobrano ogółem 36 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, żadnej z nich nie kwestionowano.

W 2022 r. Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach na przejściach granicznych województwa podlaskiego ocenił 220 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Największą grupę stanowiły wyroby stołowe i kuchenne z tworzyw sztucznych pochodzące z Białorusi i Rosji - 127 partii, następnie sztuczne osłonki do kiełbas pochodzące z Białorusi - 81 partii oraz artykuły ze stali nierdzewnej pochodzące z Chin - 12 partii. Wydano 22 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych przez materiał lub wyrób przeznaczony do kontaktu z żywnością przekraczający granicę.

Wykres 57. Asortyment, liczba i kierunek badań próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Urzędowa kontrola jakości zdrowotnej żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W 2022 roku na terenie województwa podlaskiego w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością pobierano próbki zgodnie z obowiązującym krajowym „*Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2022 rok*”, oraz jako dodatkowe w przypadku podejrzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej produktu, interwencji konsumentów, a także w ramach granicznej kontroli sanitarnej.

Ogółem pobrano 2776 próbek, w tym:

- 2542 próbki żywności,
- 36 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 133 próbki sanitarne,
- 64 próbki posiłków,
- 1 próbkę trawy.

Procesem pobierania próbek objęto:

- zakłady produkcji żywności: 612 próbek (543 żywności, 67 sanitarnych, 2 z grupy materiały i wyroby do kontaktu z żywnością),
- zakłady wprowadzające żywność do obrotu: 1845 próbek (1831 żywności, 4 sanitarne, 10 z grupy materiały i wyroby do kontaktu z żywnością),
- zakłady żywienia zbiorowego: 234 próbki (92 żywności, 64 posiłków, 62 sanitarne),
- zakłady produkcji i wprowadzania do obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością: 23 próbki z grupy materiały i wyroby do kontaktu z żywnością,
- przejścia graniczne/miejsca docelowego przeznaczenia towarów przywożonych z państw trzecich: 51 próbek żywności,
- zakład nadzorowany przez Inspekcję Weterynaryjną: 5 próbek (4 żywności, 1 z grupy materiały i wyroby do kontaktu z żywnością),
- prywatne gospodarstwo domowe: 5 próbek żywności.

W ramach opracowywania ognisk zatruc pokarmowych pobrano ogółem 24 próbki, w tym 8 żywności oraz 16 sanitarnych. Próbki pobierano w nadzorowanych zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego oraz w prywatnym gospodarstwie domowym.

Tabela 30. Kierunki badań pobranych próbek żywności w latach 2021-2022 przedstawiają się następująco:

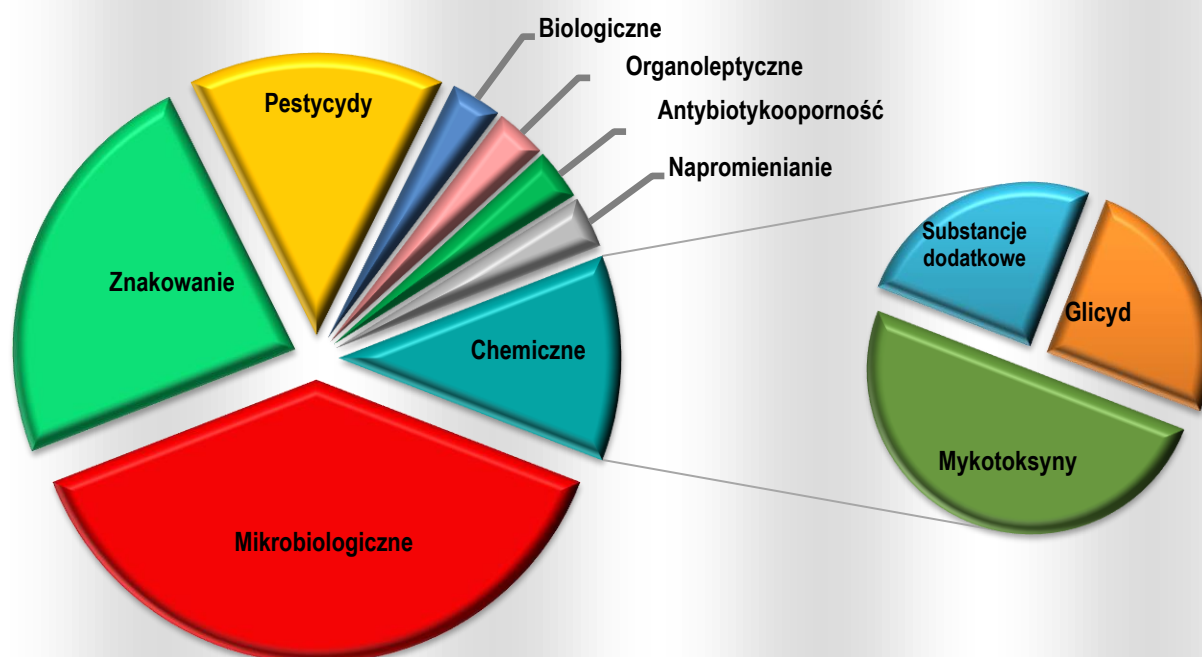
Lp.	Kierunek badania	Liczba próbek	
		rok 2021	rok 2022
1	Pozostałości pestycydów	207	256
2	Metale szkodliwe dla zdrowia	147	149
3	Azotany	18	18
4	3-MCPD i pochodne	19	10
5	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	1286	1402
6	Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych	17	18
7	Mykotoksyny	67	65
8	Histamina	91	91
9	Metanol i cyjanowodór oraz karbaminian etylu	6	5
10	Dozwolone substancje dodatkowe, barwniki z grupy Sudan	111	111
11	Parametry czystości substancji dodatkowych, rozpuszczalników ekstrakcyjnych oraz wybranych składników odżywczych	5	20
12	GMO	22	23
13	Skażenia promieniotwórcze żywności	133	93
14	Środki spożywcze poddane działaniu promieniowania jonizującego	14	16
15	Jod w soli kuchennej	10	8
16	Zawartość m.in. witamin, składników mineralnych, NNKT oraz ocena znakowania suplementów diety, żywności wzbogacanej oraz żywności dla określonych grup	69	118
17	WWA	47	46
18	Furan	5	5
19	Izomery trans kwasów tłuszczowych	2	5
20	Akryloamid	15	13
21	Oleje mineralne	4	4
22	Parametry jęlczenia i kwas erukowy oraz zawartość związków polarnych	10	14
23	Alkaloidy tropanowe	5	10
24	Alkaloidy pirolizydynowe	0	4
25	Gluten	20	25
26	Inne parametry (zanieczyszczenia fizyczne, biologiczne)	17	13
	OGÓŁEM	2347	2542

Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano 114 (94 w roku 2021), w tym:

- 34 próbki żywności (40 w roku 2021),
- 64 próbek posiłków (51 w roku 2021),
- 16 próbek sanitarnych (3 w roku 2021).

Próbki, które kwestionowano były pobierane w następujących zakładach:

- zakłady produkcji żywności: 26 próbek (15 żywności, 11 sanitarnych, w tym 3 próbki wymazów pobrane w ramach opracowywania ogniska zatrucia pokarmowego),
- zakłady wprowadzające żywność do obrotu: 19 próbek (15 żywności, 1 sanitarna),
- zakłady żywienia zbiorowego: 69 próbek (64 posiłków, 1 żywności i 4 sanitarne).

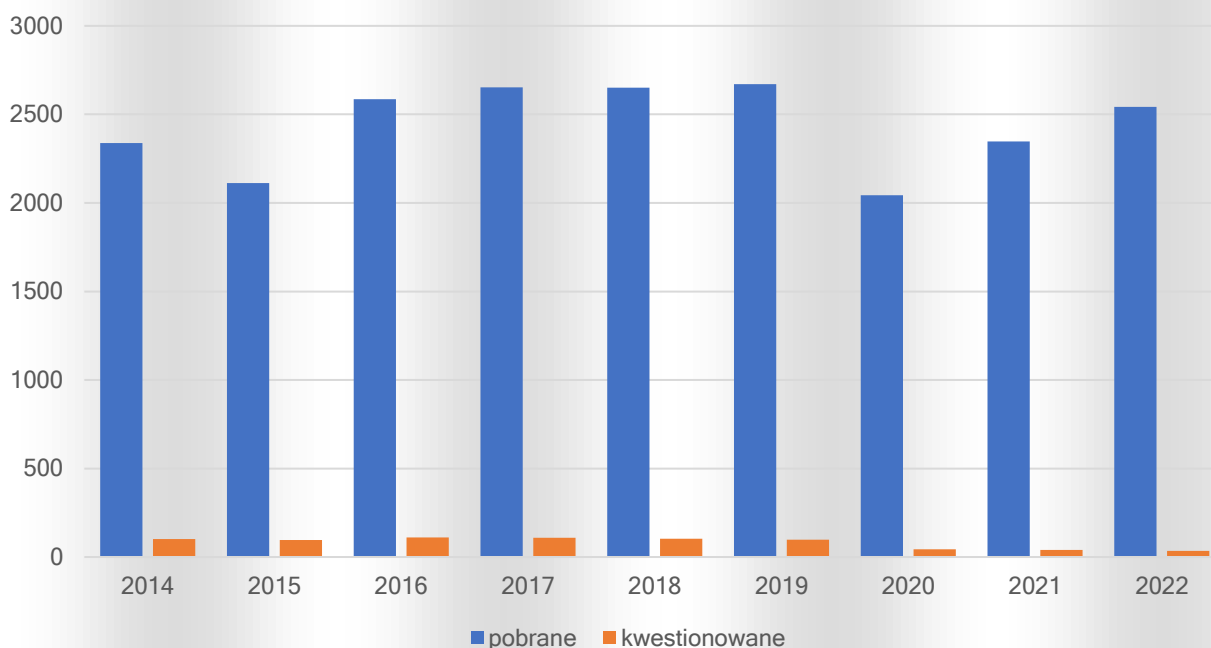
Wykres 58. Przyczyny kwestionowania zbadanych próbek żywności w roku 2022.

Przyczyną kwestionowania próbek żywności były:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 13 próbek (5 partii żywności): woda źródłana niegazowana - 5, lody z automatu - 4, filet drobiowy - 2, mięso wołowo wieprzowe średnio rozdrobnione - 1, pasta warzywna - 1,
- nieprawidłowe znakowanie - 8 próbek: suplementy diety - 7, dieta pudełkowa (owsianka z warzywami) - 1,

- pozostałości pestycydów - 5 próbek: kapusta pekińska - 1, szpinak młody - 1, pomidory - 1, groch suchy - 1, ziemniaki - 1,
- przekroczony najwyższy dopuszczalny poziom mykotoksyn (ochratoksyna A, suma toksyn T-2 i HT-2) - 2 próbki: makaron żytni pełnoziarnisty i mąka kukurydziana,
- przekroczony najwyższy dopuszczalny poziom stosowania substancji dodatkowych (konserwujących - sumy kwasu benzoowego i sorbowego) - 1 próbka: krewetki zimnowodne w zalewie,
- antybiotykooporność (szczypty bakterii odporne na cefalosporyny) - 1 próbka: filet z indyka,
- przekroczony najwyższy dopuszczalny poziom glicydu pochodzącego od estrów glicydowych kwasów tłuszczowych - 1 próbka: suplement diety,
- wykrycie napromieniania promieniowaniem jonizującym - 1 próbka: suplement diety,
- zanieczyszczenie biologiczne (nadmierne zaczerwienie) - 1 próbka: podgrzybek brunatny,
- niewłaściwe cechy organoleptyczne - 1 próbka: kapusta kiszona.

Próbki sanitarne kwestionowano z powodu stwierdzenia zanieczyszczeń biologicznych (szkodniki i ich pozostałości w zmiotkach pobranych głównie w piekarniach) oraz wykrycia bakterii chorobotwórczych na badanych powierzchniach w środowisku produkcyjnym (wymazy pobrane w 2 zakładach żywienia zbiorowego oraz 1 zakładzie produkcji żywności).

Wykres 59. Liczby próbek pobranych i kwestionowanych w latach 2014-2022.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba próbek kwestionowanych sukcesywnie malała przy utrzymującym się poziomie próbek pobranych. Głównymi przyczynami kwestionowania próbek żywności były zanieczyszczenia mikrobiologiczne oraz nieprawidłowe oznakowanie.

W porównaniu z rokiem 2021 zwiększyła się ogólna liczba próbek pobranych przez pracowników pionu bezpieczeństwa żywności, w tym głównie próbek żywności oraz sanitarnych. Ilość pobieranych próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością pozostawały na podobnym poziomie.

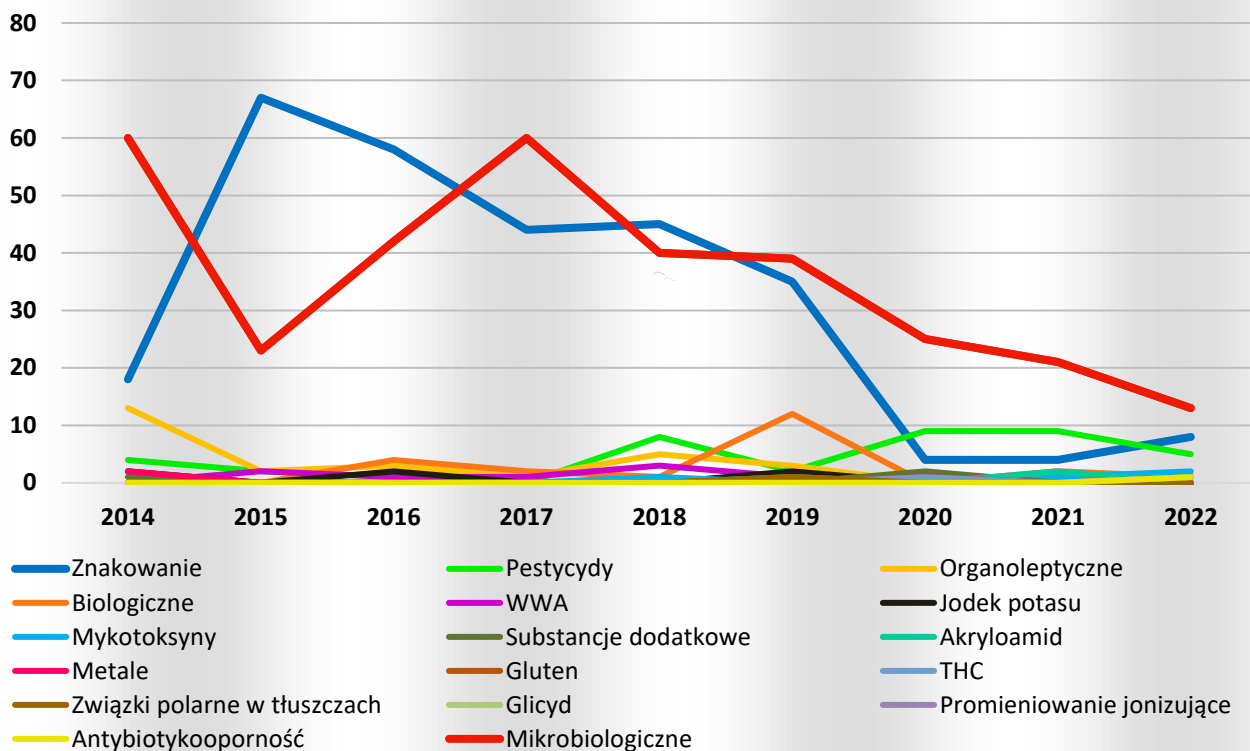
Biorąc pod uwagę miejsce poboru, w 2022 roku uległa zwiększeniu ogólna liczba próbek pobranych zarówno w zakładach produkcji, obrotu, jak i żywienia zbiorowego. W trakcie przeprowadzanych kontroli dokonano także więcej niż w roku ubiegłym ocen jakości tłuszczu do smażenia wykorzystywanego m.in. w zakładach żywienia zbiorowego i ciastkarniach.

Ogólna liczba próbek kwestionowanych w odniesieniu do 2021 roku zwiększyła się. Na powyższe wpłynęła zwiększona liczba kwestionowanych próbek sanitarnych, głównie wymazów, bowiem liczba kwestionowanych próbek żywności zmniejszyła się w porównaniu do roku ubiegłego. Próbki materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, podobnie jak w roku ubiegłym nie były kwestionowane.

Większość spośród kwestionowanych próbek żywności była pobierana w zakładach obrotu, głównie hurtowniach i sklepach (18 próbek) oraz produkcji żywności (15 próbek). Jedna próbka była pobrana w zakładzie usług cateringowych.

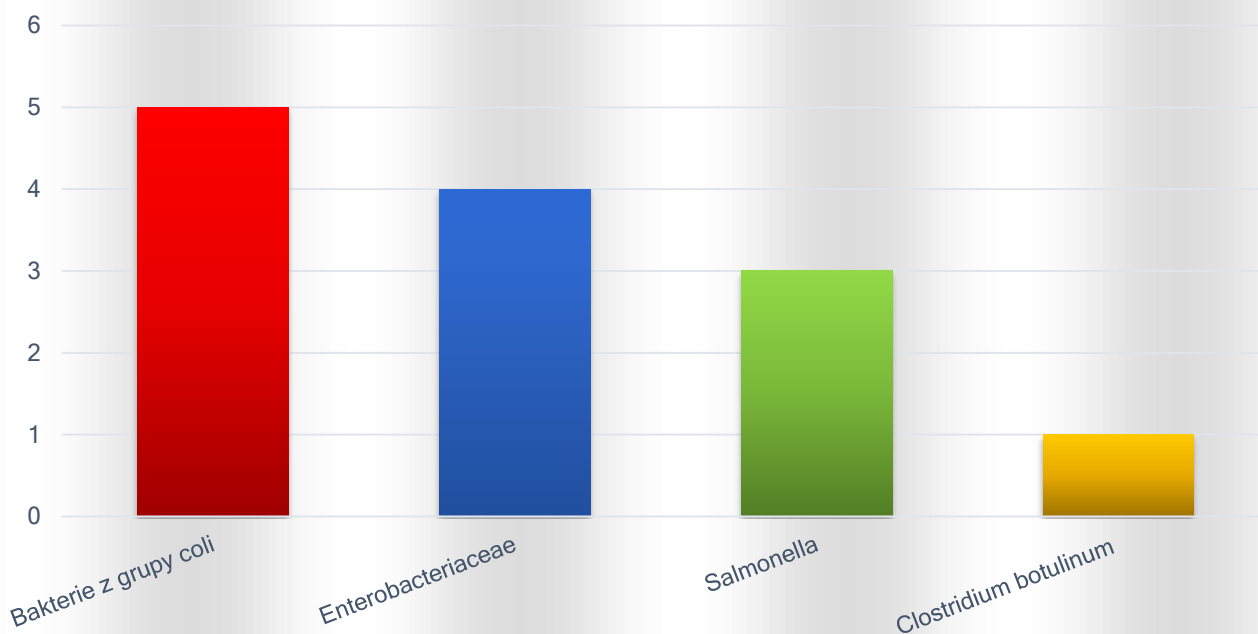
W porównaniu do roku 2021 zwiększyła się liczba kwestionowanych próbek żywności pobranych w zakładach produkcji, a zmniejszyła w zakładach wprowadzających żywność do obrotu. Próbki sanitarne, które kwestionowano pobierano głównie w piekarniach.

Kwestionowano głównie żywność pochodzenia krajowego (28 próbek), pozostałe pochodziły z importu oraz z krajów Unii Europejskiej (6 próbek). Próbki pochodzące spoza naszego kraju kwestionowano głównie z powodu niewłaściwego oznakowania (4 próbki suplementów diety), w dalszej kolejności ze względu na pozostałości pestycydów (1 próbka pomidorów) oraz przekroczenie najwyższych dopuszczalnych poziomów glicydu pochodzącego od estrów glicydowych kwasów tłuszczowych (1 próbka suplementu diety).

Wykres 60. Rodzaj zanieczyszczeń żywności stwierdzanych w latach 2014-2022.

Główną przyczyną kwestionowania środków spożywczych były zanieczyszczenia mikrobiologiczne, niewłaściwe oznakowanie, następnie zanieczyszczenia chemiczne i pozostałości pestycydów, natomiast w dalszej kolejności zanieczyszczenia biologiczne oraz niewłaściwe cechy organoleptyczne.

Wykres 61. Rodzaj zanieczyszczeń mikrobiologicznych żywności stwierdzanych w roku 2022.

W każdym przypadku kwestionowania próbek podejmowano działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych niezgodności. Prowadzono m.in. postępowanie administracyjne, kierowano wystąpienia, przekazywano pisma informujące o wynikach badań według właściwości i posiadanych kompetencji. W przypadkach stanowiących zagrożenie dla zdrowia dokonywano zgłoszenia w ramach systemu RASFF.

Urzędowa kontrola jakości tłuszczu używanych do smażenia w zakładach żywności i żywienia.

Niezależnie od pobierania próbek do badań laboratoryjnych, w zakładach branży spożywczej dokonywano kontroli jakości zdrowotnej tłuszczów używanych do smażenia żywności. Ocenę obecności w tłuszczach substancji zanieczyszczających np. zawartości związków polarnych, wolnych kwasów tłuszczowych przeprowadzano metodą screeningową z użyciem szybkich testów.

Łącznie dokonano 145 ocen (125 w roku 2021) w tym:

- 79 w zakładach żywienia zbiorowego otwartego,
- 40 w zakładach małej gastronomii,
- 17 w ciastkarniach,
- 5 w piekarniach,
- 3 w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego,
- 1 wytwórni żywności

W jednym zakładzie małej gastronomii w badaniach za pomocą testu stwierdzono wysoki poziom zawartości związków polarnych, tj. > 24% wskazujący na możliwość obecności w tłuszczu substancji zanieczyszczających w ilości przewyższającej dopuszczalne poziomy.

W związku z powyższym zgodnie z zapisami ujętymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 25.09.2012 r. w celu oceny tłuszczu w badaniu metodą odniesienia pobrano próbkę tłuszczu do badań laboratoryjnych. Dopuszczone prawem limity zanieczyszczeń nie zostały w tłuszczu przekroczone - próbka nie została zakwestionowana.

Urzędowa kontrola pozostałości pestycydów w środkach spożywczych.

W 2022 roku wzorem lat ubiegłych, pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej pobierali próbki środków spożywczych do badań laboratoryjnych w kierunku oznaczenia pozostałości pestycydów. Kierunki działania w tym zakresie wyznaczył Główny Inspektor Sanitarny przekazując do wykonania krajowy „Plan pobierania próbek w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu”.

Plan przewidywał pobranie i zbadanie próbek pochodzenia roślinnego oraz zwierzęcego, w tym produktów przetworzonych. Uwzględniał również asortyment żywności wskazany w Rozporządzeniu Wykonawczym Komisji (UE) nr 2021/601, dotyczącym wieloletniego unijnego programu kontroli na lata 2022 - 2024 np. cukinie, maliny, borówki, agrest, grejpfruty, rukolę, morele, brukselkę, wiśnie, herbatę.

Dodatkowo pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia pobierali próby środków spożywczych w ramach planu realizowanego we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Plan zakładał pobranie i zbadanie warzyw i owoców pochodzących z importu bądź krajów Unii Europejskiej.

W sumie pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych województwa podlaskiego pobrali 253 próbki środków spożywczych, w tym:

- 243 próbki w ramach wykonania krajowego planu pobierania próbek, w tym 50 próbek w ramach monitoringu europejskiego,

- 10 próbek w ramach planu realizowanego we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Pobrano środki spożywcze z 77 grup asortymentowych m.in.:

- owoce świeże, w tym sezonowe - w szerokim asortymencie np. agrest, borówka, brzoskwinie, banany, cytryny, czereśnie, gruszki, morele, maliny, mandarynki, manga, jabłka, owoce kiwi, pomarańcze, porzeczki, winogrona, wiśnie;
- warzywa świeże, w tym sezonowe - w szerokim asortymencie np. brokuły, brukselka, cebule, bakłażany, dynie, korzenie buraka, papryka słodka, korzeń pietruszki, marchwie, ogórki, kalafior, kapusty, sałaty, ziemniaki;
- nasiona roślin strączkowych: fasola, groch, soczewica;
- oliwa i nasiona roślin oleistych: słonecznik, dynia, sezam;
- grzyby uprawne: boczniaki, pieczarki;
- ziarno zbóż: pszenica, żyto, gryka, owies, ryż, jęczmień, proso;
- przetwory zbożowe: kasze gryczana i jaglana, płatki jaglane i owsiane;
- liście herbaty;
- posiłki dla dzieci: kaszki zbożowe, gotowe posiłki na bazie warzyw i owoców;
- soki, w tym soki dla dzieci;
- produkty pochodzenia zwierzęcego: mleko krowie, miód, jaja kurze, tkanka tłuszczowa wieprzowa.

W ramach realizacji krajowego planu próbki pobierano na różnych etapach produkcji i obrotu żywnością:

- 90 próbek tj. 37,04 % pobrano w obiektach obrotu hurtowego;
- 81 próbek tj. 33,33 % pobrano na etapie produkcji pierwotnej;
- 53 próbki tj. 21,81 % pobrano na etapie obrotu detalicznego;
- 19 próbek tj. 7,82 % pobrano na etapie produkcji (w zakładach produkcyjnych).

Pochodzenie pobranych próbek przedstawia się następująco:

- 174 próbki tj. 71,60 % - produkcja krajowa;
- 39 próbek tj. 16,05 % - środki spożywcze pochodzące z krajów Unii Europejskiej;
- 30 próbek tj. 5,76 % - środki spożywcze pochodzące z krajów trzecich.

W ramach planu realizowanego we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi próbki owoców i warzyw zostały pobrane na etapie obrotu handlowego.

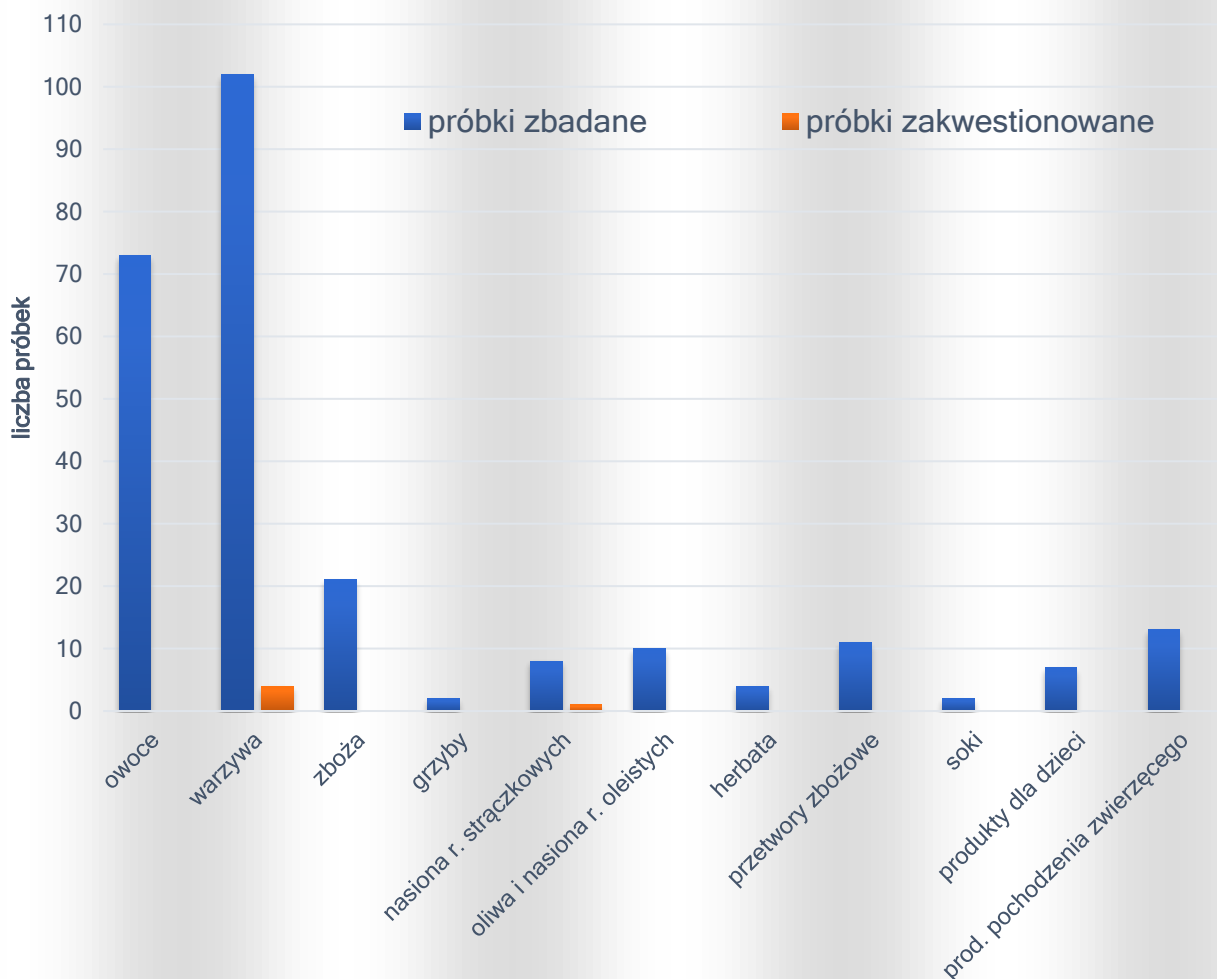
Badania laboratoryjne 5 próbek żywności pobranych na etapie obrotu handlowego wykazały niezgodności z obowiązującym prawem, co stanowi 1,98 % zbadanych. Były to 4

próbki pobrane w ramach realizacji krajowego planu pobierania próbek i 1 próbka pobrana w ramach planu realizowanego we współpracy z MRiRW:

- 4 próbki warzyw świeżych - pomidor, kapusta pekińska, szpinak, ziemniak - co stanowi 3,92 % zbadanych warzyw;
- 1 próbka nasion roślin strączkowych - groch suchy - co stanowi 12,5 % zbadanych prób tego asortymentu.

We wszystkich przypadkach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podjęły działania zgodnie z posiadanymi kompetencjami mając na celu wyeliminowanie z rynku produktów niespełniających wymagań obowiązującego prawodawstwa żywnościowego.

Pracownicy Granicznej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Suwałkach w ramach oceny środków spożywczych pobrali do badań laboratoryjnych w kierunku pozostałości pestycydów 3 próbki: 2 próbki nasion roślin oleistych i 1 próbkę warzyw świeżych - próby w zbadanych parametrach odpowiadały wymaganiom przepisów prawa.

Wykres 62. Ilość próbek żywności pobranych i kwestionowanych z uwagi na przekroczenie NDP pestycydów.

Działania w ramach sieci powiadamiania i współpracy (ACN) - systemy: wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF) oraz współpracy i pomocy administracyjnej (AAC).

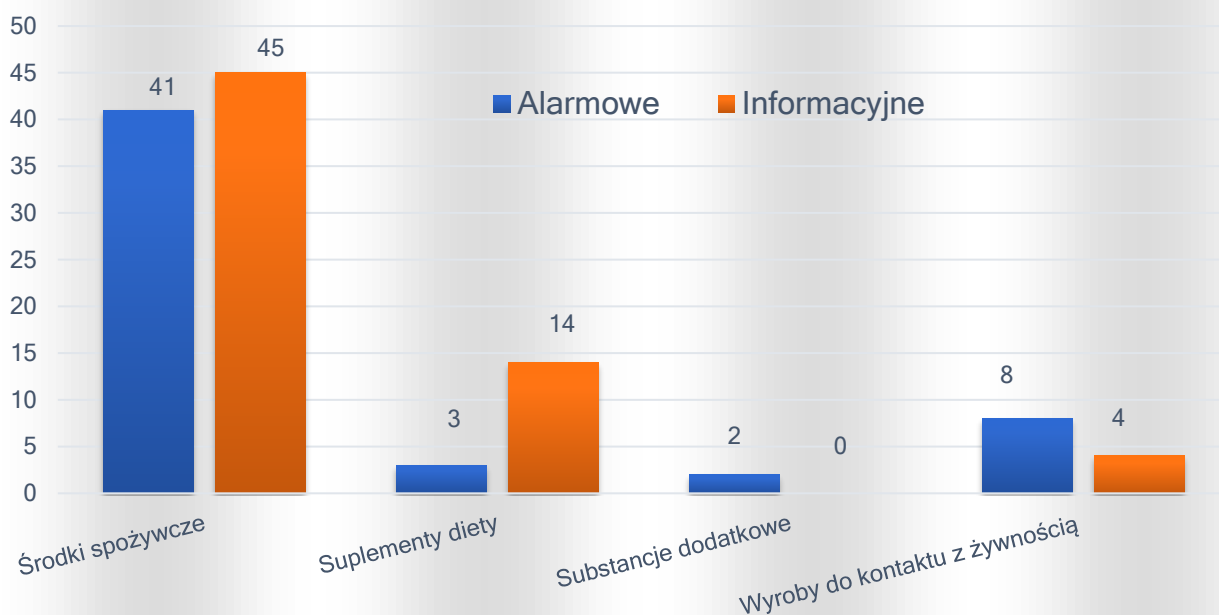
W 2022 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego podejmował działania wynikające z uczestnictwa w sieci powiadamiania i współpracy w Polsce w ramach systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (ang. Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF) oraz systemu współpracy i pomocy administracyjnej (ang. Administrative Assistance and Cooperation, AAC).

Celem systemu RASFF jest szybkie wyeliminowanie z rynku niebezpiecznej żywności oraz niebezpiecznych materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Procedurę RASFF stosuje się zawsze, gdy z wykrytą niezgodnością wiąże się zagrożenie dla zdrowia i/lub życia ludzi. System AAC ma natomiast na celu powiadamianie o innych niezgodnościach lub możliwych przypadkach niezgodności (w obszarze prawa żywnościowego) wymagających pomocy lub współpracy innych członków sieci.

Wojewódzki Punkt Kontaktowy w WSSE w Białymstoku w roku 2022 otrzymał łącznie 117 powiadomień w systemie RASFF, w tym 54 alarmowych oraz 63 informacyjnych:

- 37 powiadomień przesłały Punkty Kontaktowe innych krajów członkowskich UE,
- 58 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- 20 Inspekcja Weterynaryjna,
- 1 Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,
- 1 Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Z ogólnej liczby 117 otrzymanych powiadomień, 103 dotyczyło żywności (w tym 17 suplementów diety), 12 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością oraz 2 substancji dodatkowych dozwolonych.

Wykres 63. Rodzaje produktów przekazanych w systemie RASFF w roku 2022 do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego w WSSE w Białymstoku w trybie alarmowym i informacyjnym

Powodem umieszczenia ww. produktów w systemie RASFF były:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 38 zgłoszeń,
- zanieczyszczenia chemiczne - 56,
- zanieczyszczenia fizyczne - 6,
- obecność w żywności niezadeklarowanego składnika alergennego - 2,
- obecność składnika lub substancji nieautoryzowanej i/lub niedozwolonej do stosowania w żywności - 15.

Informacje w systemie RASFF przesyłane były bezpośrednio z Pojedynczego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem innych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. Otrzymane powiadomienia w trybie pilnym przesyłano do właściwych Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych celem podjęcia działań kontrolno-wyjaśniających, w tym monitorowania procesu wycofania z obrotu handlowego partii produktów będących przedmiotem powiadomień. W uzasadnionych przypadkach sprawy przekazywano według właściwości innym organom celem prowadzenia postępowania wyjaśniającego, głównie Inspekcji Weterynaryjnej.

Ponadto Wojewódzki Punkt Kontaktowy w WSSE w Białymstoku otrzymał 4 powiadomienia o niezgodnościach w ramach systemu współpracy i pomocy administracyjnej (AAC), z czego 2 dotyczyły środków spożywczych i 2 suplementów diety.

Wszystkie zostały przekazane w systemie elektronicznym iRASFF, gdzie zostały zamieszczone przez innych członków sieci z UE. Postępowania wyjaśniające w związku ze zgłoszonymi niezgodnościami prowadził PPIS w Białymstoku (2 zgłoszenia), PPIS w Siemiatyczach (1) oraz PPIS w Zambrowie (1).

W następstwie powiadomień otrzymanych w systemie RASFF pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności PSSE woj. podlaskiego prowadzili postępowania kontrolno - wyjaśniające w podlaskich zakładach produkujących i wprowadzających do obrotu żywność oraz materiały i wyroby do kontaktu z żywnością. Przeprowadzono ogółem 239 kontroli interwencyjnych w miejscu. W niektórych przypadkach postępowanie wyjaśniające prowadzone było zdalnie z wykorzystaniem szybkich środków komunikacji (telefon, mail).

Informacje zwrotne z wyników przeprowadzonych działań przekazywano do Pojedynczego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, właściwych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych oraz innych organów współpracujących w sprawie. PPWIS w Białymstoku przesłał łącznie 123 informacje zbiorcze zawierające rezultaty działań podjętych celem wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w systemie.

W roku 2022 Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w WSSE w Białymstoku otrzymał z terenowej sieci powiadamiania woj. podlaskiego (PSSE) 12 zgłoszeń o potencjalnie niebezpiecznej żywności, w tym:

- 2 zgłoszenia w trybie alarmowym (PPIS w Łomży - 1, PPIS w Sokółce - 1),
- 10 zgłoszeń w trybie informacyjnym (PPIS w Białymstoku - 3, PPIS w Kolnie - 3, PPIS w Łomży - 2, PPIS w Suwałkach - 1, PPIS w Bielsku Podlaskim - 1).

Zgłoszenia dotyczyły odpowiednio:

- wykrycia obecności pałeczek *Salmonella Derby* w 25 g w próbce surowego wyrobu mięsno-wieprzowego (metka), kraj pochodzenia Polska (1),
- wykrycia obecności pałeczek *Salmonella spp.* w 25 g w dwóch próbkach filetu z piersi kurczaka świeży, kraj pochodzenia Polska (1),
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu estrów glicydowych kwasów tłuszczowych wyrażonych jako glicyd (>10000 µg/kg) w suplemencie diety, kraj pochodzenia Czechy (1)
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów mykotoksyn w mące kukurydzianej (przekroczona suma toksyn T-2 i HT-2) oraz makaronie pełnoziarnistym (ochratoksyna A), kraj pochodzenia obu produktów - Polska (2),
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu - *chlorotalonil* w pomidorach, kraj pochodzenia Turcja (1),

- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu - *sulfoksaflo*r w szpinaku młodym, kraj pochodzenia Polska (1),
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu - *pirymifos metylowy* w grochu łuszczonym kraj pochodzenia Polska (1),
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu - *chlorpropham* w ziemniakach, kraj pochodzenia Polska (1),
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu - *dimetoatu* w kapuście pekińskiej, kraj pochodzenia Polska (1),
- naruszenia przepisów w zakresie napromieniania żywności promieniowaniem jonizującym (suplement diety - młody jęczmień), kraj pochodzenia Polska (1),
- zgłoszenia wycofania produktu z rynku przez producenta piwa w związku z podejrzeniem zanieczyszczenia opakowań zbiorczych środkami chemicznymi (1).

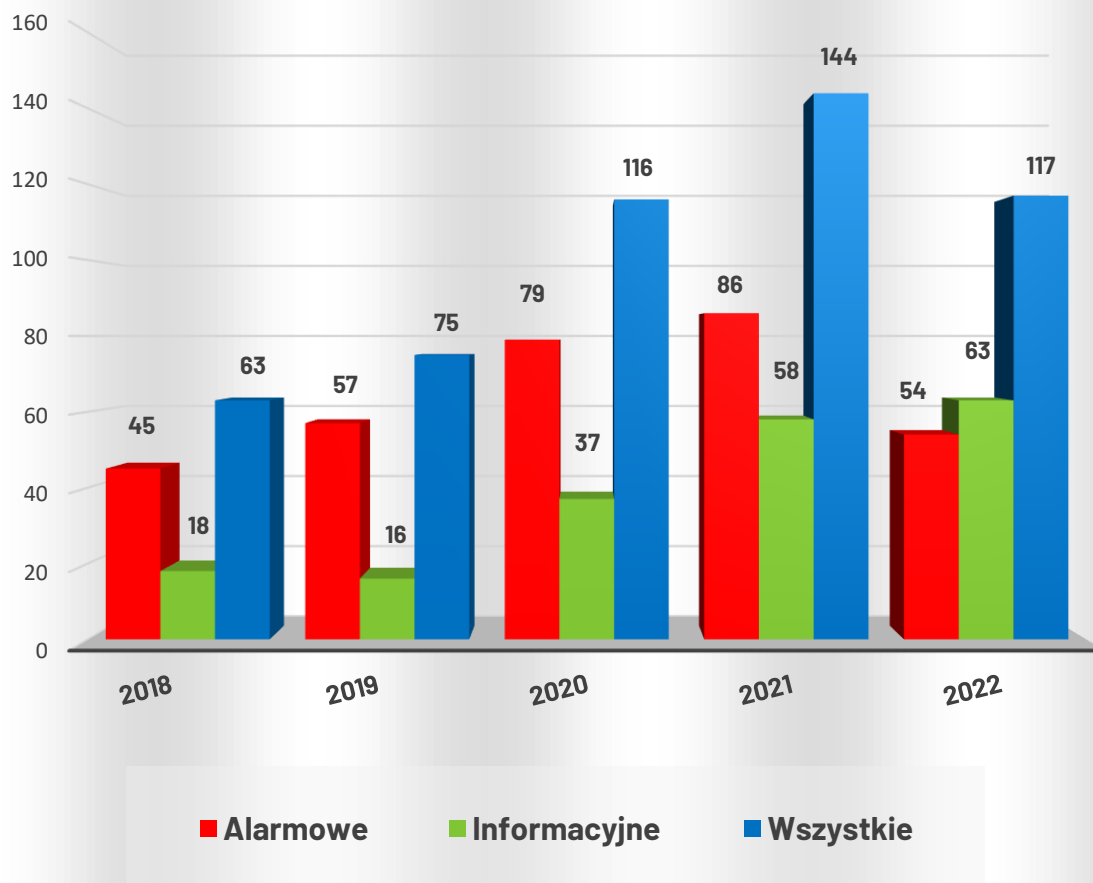
Wszystkie zgłoszenia zostały przesłane do Pojedynczego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, z czego w 2 przypadkach (metka oraz mięso z kurczaka) postępowanie przekazano do prowadzenia Inspekcji Weterynaryjnej, zaś w 3 przypadkach (groch łuszczony, ziemniaki, kapusta pekińska) w postępowanie włączono Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

W wyniku ocen ryzyka przygotowanych przez ekspertów Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu

Higieny trzy z przekazanych zgłoszeń nie mieściło się w zakresie systemu RASFF z uwagi na brak poważnego ryzyka dla zdrowia ludzi związanego z poziomem wykrytego zanieczyszczenia. Dalsze działania urzędowe prowadzono w trybie zwykłego postępowania administracyjnego, we współpracy z innymi organami.

Analiza danych dotyczących ilości powiadomień otrzymanych w systemie RASFF przez Wojewódzki Punkt Kontaktowy w WSSE w Białymstoku w trybie alarmowym i informacyjnym w latach 2018-2022 (bez zgłoszeń z PSSE) pokazuje wyraźny wzrost liczby otrzymywanych powiadomień w ostatnich trzech latach.

Wykres 64. Ilość powiadomień otrzymanych w systemie RASFF przez Wojewódzki Punkt Kontaktowy w WSSE w Białymstoku w trybie alarmowym i informacyjnym w latach 2018-2022 (bez zgłoszeń z PSSE).

Urzędowa kontrola żywności „prozdrowotnej”.

Na terenie województwa podlaskiego w 2022 r. zarejestrowane były 22 zakłady produkujące i/ lub konfekcjonujące suplementy diety oraz 21 zakładów magazynujących żywność prozdrowotną. Nie prowadzili natomiast działalności producenci żywności dla określonych grup (tj.: preparatów do początkowego żywienia niemowląt i preparatów do dalszego żywienia niemowląt, produktów zbożowych przetworzonych oraz żywności dla dzieci, żywności specjalnego przeznaczenia medycznego, środków spożywczych zastępujących całodzienną dietę, do kontroli masy ciała) oraz żywności wzbogacanej.

Na terenie województwa nie prowadzą działalności importerzy suplementów diety, jednak niektórzy z wytwórców suplementów diety prowadzą eksport swoich wyrobów, jak również działalność w zakresie produkcji usługowej/ kontraktowej na zlecenie innych podmiotów. Asortyment wyrobów produkowany jest na bazie surowców trwałych mikrobiologicznie i obejmuje m.in. kapsułki, herbatki, oleje.

W zakresie nadzoru nad obrotem żywnością prozdrowotną organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2022 r. skontrolowały łącznie 436 stacjonarnych obiektów (w tym: 15 zakładów produkujących i/lub konfekcjonujących suplementy diety, 6 zakładów magazynujących żywność prozdrowotną, 10 hurtowni spożywczych, 48 hiper- i supermarketów, 209 sklepów spożywczych, 11 sklepów specjalistycznych/ zielarskich, 15 sklepów kosmetycznych, 94 apteki, 4 punkty sprzedaży w klubach sportowych i 24 inne obiekty) oraz 11 sklepów/ portali internetowych specjalizujących się w sprzedaży żywności prozdrowotnej „na odległość”. Łącznie przeprowadzono 513 kontroli i rekontroli, w tym 39 interwencyjnych, co stanowi 7,6 % wszystkich kontroli w omawianym zakresie.

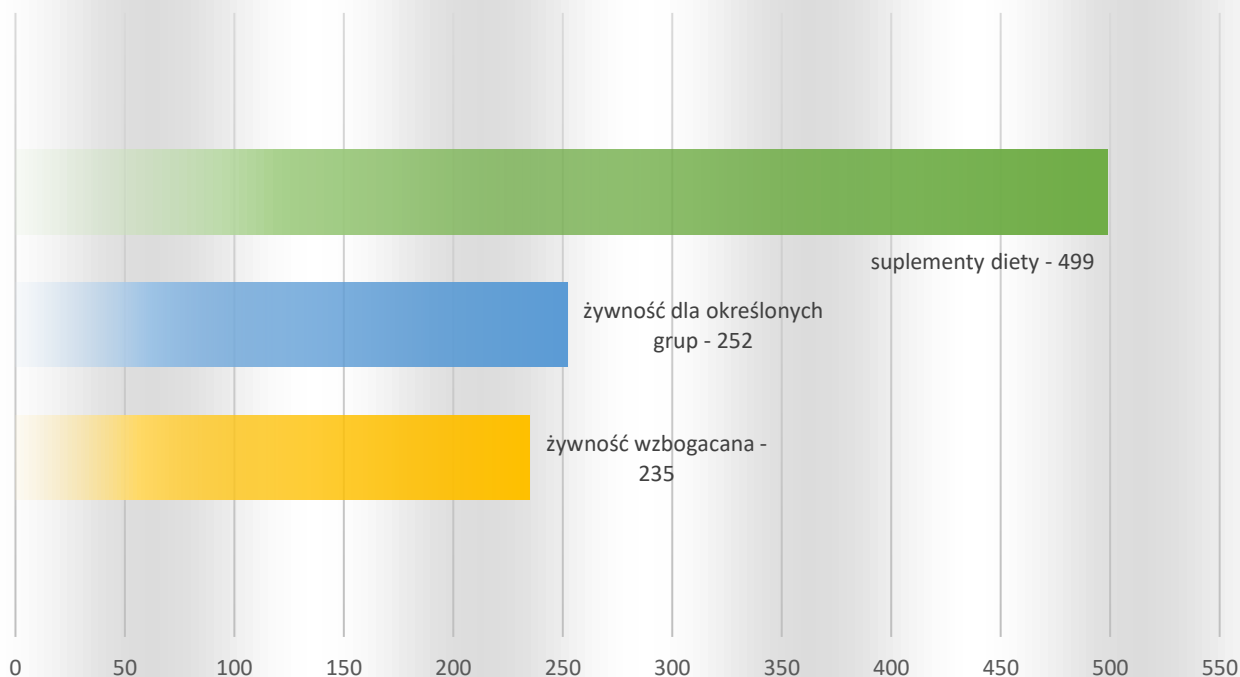
Podczas przeprowadzanych czynności kontrolnych pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności dokonywali oceny składu, znakowania oraz sposobu prezentacji i reklamy ocenianych produktów, w tym prawidłowości zamieszczanych oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych, a także terminów ważności, warunków wprowadzania do obrotu, przechowywania i ekspozycji wprowadzanej do obrotu żywności - zgodnie z wymaganiami obowiązujących przepisów prawa.

W miesiącach wrzesień-grudzień 2022 r. PPIS woj. podlaskiego przeprowadzili zintensyfikowane działania nadzоровe w ramach kontroli tematycznych producentów i importerów suplementów diety, z uwzględnieniem sprzedaży internetowej. W ramach ww. czynności skontrolowano 10 obiektów - 7 producentów i 3 inne podmioty (obiekty obrotu, które realizują obowiązek powiadamiania o pierwszym wprowadzeniu do obrotu na terytorium RP suplementów diety w trybie art. 29 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia). Nieprawidłowości stwierdzono w 4 zakładach - 2 produkcji i 2 innych podmiotach.

W trakcie przeprowadzonych działań kontrolnych w 2022 r. oceniono sposób znakowania 986 partii żywności prozdrowotnej, w tym: 499 partii suplementów diety, 252 partii żywności dla określonych grup oraz 235 partii żywności wzbogacanej. Zakwestionowano 64 partie, co stanowi 6,5 % wszystkich ocenionych partii.

ILOŚĆ OCENIONYCH PARTII

Wykres 65. Ilość ocenionych partii poszczególnych grup żywności prozdrowotnej.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w zakresie nadzoru nad żywnością prozdrowotną wydali łącznie 21 decyzji nakazowych, w tym 6 decyzji czasowego wstrzymania wprowadzania do obrotu środków spożywczych oraz 2 decyzje wycofania z obrotu środków spożywczych. Ponadto wydano 33 decyzje płatnicze na łączną kwotę 4 448 zł. Na osoby winne naruszeń prawa żywnościowego nałożono 7 mandatów karnych w łącznej kwocie 2100 zł. Ponadto, skierowano do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 1 wniosek o wymierzenie administracyjnej kary pieniężnej oraz wystosowano 1 zawiadomienie do Komendy Miejskiej Policji w Białymstoku o podejrzeniu popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu.

Urzędowa kontrola żywności genetycznie zmodyfikowanej (GMO).

Celem prowadzonych działań kontrolnych była ocena przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1829/2003 i nr 1830/2003 dotyczących żywności genetycznie zmodyfikowanej, ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowego znakowania środków spożywczych zawierających GMO oraz kontroli dokumentacji im towarzyszącej.

Urzędowy nadzór realizowany był poprzez:

- kontrole zakładów, w których w procesie technologicznym wykorzystywane są surowce potencjalnie zawierające lub składające się z organizmów zmodyfikowanych genetycznie lub też wyprodukowane z tych organizmów,
- pobieranie próbek do badań laboratoryjnych w kierunku obecności organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz identyfikacji modyfikacji genetycznej,
- nadzór nad importem żywności potencjalnie GM pochodzącej z krajów trzecich,
- kontrole obiektów hurtowego i detalicznego obrotu żywnością oferujących w sprzedaży żywność zawierającą lub potencjalnie zawierającą składniki zmodyfikowane genetycznie.

Pracownicy pionu BŻŻ PSSE skontrolowali 810 zakładów, w tym: 104 zakładów produkcji i przetwórstwa żywności, 340 obiektów obrotu żywnością oraz 366 zakładów żywienia zbiorowego. Przeprowadzono łącznie 810 kontroli sanitarnych w zakładach, w trakcie których nie stwierdzono niezgodności w zakresie przestrzegania przepisów rozporządzeń (WE) nr 1829/2003 i 1830/2003.

Ocenie poddano łącznie 1186 partii produktów, w tym 76 partii środków spożywczych z udziałem soi, 311 partii żywności z udziałem kukurydzy, 8 partii ziarna soi, 2 partie ziarna kukurydzy, 34 partie preparatów używanych w produkcji piekarniczej, ciastkarskiej, lodów, koncentratów spożywczych oraz 755 partii innych produktów mogących potencjalnie zawierać lub być wyprodukowane z GMO.

Do badań laboratoryjnych w kierunku modyfikacji genetycznej pobrano 23 próbki środków spożywczych, wszystkie były zgodne z wymaganiami rozporządzenia (WE) nr 1829/2003.

Wyniki działań kontrolnych prowadzonych w roku 2022 nie wykazały na podlaskim rynku żywności zmodyfikowanej genetycznie. Potwierdzają to zarówno kontrole *traceability* w zakładach żywnościowych, jak i wyniki badań pobranych próbek żywności.

Graniczna kontrola sanitarna produktów przywożonych z państw trzecich na teren Unii Europejskiej oraz wywożonych poza jej obszar.

Graniczne kontrole sanitarne w województwie podlaskim w 2022 roku przeprowadzono:

- na drogowym przejściu granicznym w Bobrownikach oraz kolejowym przejściu granicznym w Siemianówce (wyznaczonych jako punkty kontroli granicznej BCP) - przez upoważnionych pracowników Granicznej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Suwałkach w Punktach Granicznej Kontroli Sanitarно - Epidemiologicznej,
- w miejscach przeznaczenia towarów, siedzibie importera/eksportera albo odbiorcy towarów, składach celnych - przez upoważnionych pracowników właściwych Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych.

Na drogowym przejściu granicznym w Kuźnicy Białostockiej z powodu bezprawnego przekraczania granicy polsko-białoruskiej przez zorganizowane grupy nielegalnych migrantów zawieszono ruch osobowo-towarowy, w związku z powyższym punkt kontroli granicznej BCP był zamknięty.

W 2022 roku w punktach kontroli granicznej BCP na przejściach granicznych: w Bobrownikach (drogowe) i Siemianówce (kolejowe) oceniono łącznie 802 partie produktów z importu, w tym 582 partie żywności oraz 220 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wystawił łącznie 507 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych/wspólnych zdrowotnych dokumentów wejścia:

- produktom z krajów trzecich objętych rozporządzeniem krajowym: 226 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych (w tym 204 świadectwa dotyczące żywności oraz 22 świadectwa dla materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością),
- produktom objętych szczególnymi warunkami wwozu na terytorium Unii Europejskiej: 281 wspólnych zdrowotnych dokumentów wejścia (CHED-D) o dopuszczeniu przesyłek żywności na rynek wewnętrzny.

Do badań laboratoryjnych pobrano 51 próbek żywności, których nie kwestionowano w zbadanych parametrach.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach w 2022 roku nie wydawał decyzji administracyjnych zakazujących wwozu żywności pochodzenia niezwierzęcego oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i innych krajów Unii Europejskiej. Nie zgłaszano do systemu

iRASFF odrzucenia towarów na granicy Państwa. Grupy produktów objętych graniczną kontrolą sanitarną na przejściach granicznych województwa podlaskiego stanowiły między innymi:

- ziarna zbóż i przetwory zbożowo-mączne oraz ziarna roślin oleistych,
- grzyby (świeże, mrożone, suszone i w solance),
- owoce i warzywa oraz ich przetwory,
- orzechy i kawa,
- napoje alkoholowe,
- materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością (sztuczne osłonki do kiełbas, wyroby stołowe i kuchenne z tworzyw sztucznych, artykuły ze stali nierdzewnej).

Produkty z importu pochodziły z Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Chin, Gruzji, Iranu, Kazachstanu, Kirgistanu, Rosji, Uzbekistanu.

W 2022 r. nadzór w ramach granicznych kontroli sanitarnych realizowali również Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego dokonując oceny importowanych oraz eksportowanych partii towarów w wyniku otrzymanych wniosków od importerów lub eksporterów o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej. Łącznie pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych ocenili 395 partii żywności tj. 234 partie żywności importowane z państw trzecich, w tym 4 partie w ramach zwrotu towaru oraz 161 partii żywności w ramach eksportu do państw trzecich.

W wyniku granicznych kontroli sanitarnych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystawili łącznie 230 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych ocenionym środkom spożywczym, w tym 114 dla żywności z importu oraz 116 w ramach eksportu. Nie wydawano decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu.

Oceniany asortyment towarów z importu w miejscach docelowego przeznaczenia towaru i składach celnych to między innymi:

- ziarna zbóż i przetwory zbożowe,
- tłuszcze roślinne,
- grzyby mrożone i suszone,
- owoce suszone i przetwory owocowe,
- warzywa suszone,
- koncentraty soków i herbat,
- napoje alkoholowe (wino gronowe),
- herbata,
- wyroby cukiernicze.

Produkty z importu pochodziły z Albanii, Białorusi, Chile, Chin, Gruzji, Iranu, Kazachstanu, Kirgistanu, Mołdawii, Peru, Rosji, Serbii, Sri Lanki, Tajwanu, Turcji, Ukrainy, Uzbekistanu, Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

Eksportowane środki spożywcze przez podlaskich przedsiębiorców to:

- zagęszczone soki owocowe i warzywne,
- koncentraty z owoców,
- warzywa mrożone,
- skrobia ziemniaczana,
- wyroby cukiernicze,
- błonnik spożywczy,

różne wyroby gotowe podlaskich wytwórców żywności - na targi żywności.

Środki spożywcze eksportowano do państw trzecich tj. do Chile, Chin, Egiptu, Gruzji, Izraela, Kostaryki, Kuwejtu, Serbii, Stanów Zjednoczonych, Tajlandii, Turcji, Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

Urzędowa kontrola w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz sposobu i jakości żywienia w jednostkach systemu oświaty.

W roku 2022 skontrolowano 459 zakładów funkcjonujących w jednostkach systemu oświaty, tj. 413 stołówek, 33 sklepiki szkolne oraz 13 zakładów małej gastronomii zlokalizowanych w szkołach, przedszkolach, bursach, internatach, zakładach specjalnych i wychowawczych.

Łącznie przeprowadzono w nich 533 kontrole obejmujące kwestie sanitarno-techniczne jak i spełnienie wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

Nieprawidłowości stwierdzono w 114 zakładach (24,84% ogółu skontrolowanych), tj. 99 stołówkach, 6 sklepikach szkolnych oraz 9 zakładach małej gastronomii. Dotyczyły one zarówno stanu technicznego zakładu, zatrudnionego personelu, postępowania z żywnością, sprawowania kontroli wewnętrznej w zakładzie opartej o zasady GHP/GMP i systemu HACCP, jak i nieprawidłowości w udzielaniu informacji na temat składu serwowanych potraw.

W 54 zakładach niezgodności dotyczyły nieprzestrzegania wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 roku. Stwierdzano m.in. brak dodatku owoców i warzyw w każdym posiłku, brak każdego dnia co najmniej dwóch porcji mleka i produktów mlecznych, brak porcji ryby przynajmniej raz w tygodniu, brak do wglądu dokumentacji potwierdzającej, że serwowane w szkole posiłki spełniają odpowiednie wymagania dla danej grupy wiekowej wynikające z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niedopuszczonych prawem, np. napojów z dodatkiem cukrów i substancji słodzących, produktów ze zbyt wysoką zawartością cukru, tłuszczu i soli przekraczającą wartości wskazane w ww. rozporządzeniu.

W każdym przypadku podejmowano działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych niezgodności. Wydano łącznie 113 decyzji administracyjnych dotyczących poprawy stanu sanitarnego jak i wymogu przestrzegania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. W trakcie kontroli stosowano również sankcje karne. Na osoby winne zaniedbań nałożono 10 mandatów karnych na łączną kwotę 1450.00 zł.

Na wniosek Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wymierzył jedną karę pieniężną na kwotę 2000.00 zł. za brak zatwierdzenia i rejestracji punktu wydawania posiłków w przedszkolu oraz jedną karę pieniężną na kwotę 1000.00 zł. za wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niespełniających wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. z uwagi na zawyżoną zawartość cukru, soli, tłuszczu w produkcie.

Do oceny teoretycznej żywienia pobrano 5 dekadowych zestawień produktów, natomiast do badań laboratoryjnych 16 próbek posiłków. Wszystkie próby zostały zakwestionowane, w przypadku badań teoretycznych głównie z powodu zaniżonej wartości energetycznej w odniesieniu do średniego zapotrzebowania danej grupy żywionych, nieprawidłowej zawartości wapnia, żelaza i witaminy C.

Posiłki oceniano negatywnie m.in. z powodu zawyżonej zawartości chlorku sodu, zawyżonego procentowego udziału energii z białka oraz ze względu na przekroczenia dopuszczalnych różnic między obliczeniami teoretycznymi, uzyskanymi na podstawie danych z raportów magazynowych, a wynikami uzyskanymi na drodze analizy chemicznej (dotyczy wartości energetycznej oraz zawartości białka, węglowodanów, tłuszczu).

Wyniki badań przekazywano do zarządzających placówkami z poleceniem wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości w dalszym planowaniu żywienia dzieci i młodzieży.

Poza działalnością kontrolną pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali również działania edukacyjne. W ramach powyższego przeprowadzono dla

uczniów i młodzieży oraz osób odpowiedzialnych za planowanie i realizację żywienia pogadanki, udzielano osobom odpowiedzialnym za żywienie oraz przygotowującym posiłki porad i wskazówek dotyczących zasad prawidłowego układania jadłospisu, w tym zgodnie z obowiązującymi zasadami i przepisami prawa, powiadamiano o konieczności udostępniania dzieciom/młodzieży w widocznym miejscu informacji o składnikach i surowcach zawartych w kanapkach/sałatkach, w tym o składnikach alergennych, udzielano instruktażu z zakresu asortymentu środków spożywczych jaki może być wprowadzany do obrotu w jednostkach systemu oświaty.

Podsumowując wyniki podejmowanych działań należy stwierdzić, że pomimo dostosowania się przez większość zakładów do obowiązującego prawa, w tym rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. nadal stwierdzone są niezgodności. Zachodzi zatem potrzeba kontynuacji działań kontrolnych w jednostkach systemu oświaty, zarówno w zakresie oceny stanu sanitarnego bloków żywienia jak i w zakresie oceny sposobu żywienia dzieci i młodzieży.

Działania w zakresie egzekwowania obowiązującego prawa żywnościowego.

Łącznie pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2022 roku wydał w I i II instancji 2910 decyzji administracyjnych merytorycznych oraz 1310 decyzji obciążających opłatą. Ponadto, wymierzono 6 administracyjnych kar pieniężnych w łącznej kwocie 14500 zł.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymagań przepisów żywnościowych wydano 2548 decyzji, w tym 22 dotyczące unieruchomienia lub przerwania działalności zakładu oraz 43 zakazujące wprowadzania do obrotu żywności niespełniającej wymagań prawa. Za stwierdzone naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono 428 mandatów karnych na łączną kwotę 98750 zł. Ponadto, skierowano 10 wniosków o nałożenie kary pieniężnej do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, działając jako organ I instancji, na mocy art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2020 r. poz. 2021 z późn. zm.), w roku 2022 wydał 6 decyzji administracyjnych, nakładających na przedsiębiorców kary pieniężne w łącznej kwocie 14500 zł. Kary pieniężne wymierzono z tytułu:

- nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych, w tym w zakresie prezentacji, reklamy i promocji, określonych w art. 33 ust. 3 i 4, art. 45 ust. 3 i 4, art. 48 ust. 2 i 3 oraz art. 52a, a także wymagań w tym zakresie określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 14 ust. 2 pkt 3, art. 22 ust. 1 pkt 3, art. 26 ust. 1 pkt 4, art. 27 ust. 6 pkt 2, art. 39 pkt 3 i art. 44 pkt 2 (*art. 103 ust. 1 pkt 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*),
- nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych, określonych w przepisach: rozporządzenia nr 1333/2008 - w zakresie substancji dodatkowych, rozporządzenia nr 1334/2008 - w zakresie aromatów, rozporządzenia nr 1169/2011 (*art. 103 ust. 1 pkt 1b ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*),
- prowadzenia działalności w zakresie produkcji lub obrotu żywnością bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów lub o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów lub wbrew decyzji o odmowie zatwierdzenia zakładu (*art. 103 ust. 1 pkt 4 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*),

- produkcji lub wprowadzania do obrotu żywności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu (*art. 103 ust. 1 pkt 5 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*)
- sprzedaży w ramach prowadzonej działalności w jednostce systemu oświaty środków spożywczych innych niż objęte grupami środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży (*art. 103 ust. 1 pkt 8 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*).

Współpraca i współdziałanie z innymi organami kontrolnymi.

Na przestrzeni 2022 roku kontynuowano współpracę z innymi jednostkami kontrolnymi, zaangażowanymi w problematykę nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i jakością handlową środków spożywczych.

Powyższe realizowano, zgodnie z funkcjonującymi porozumieniami, odpowiednio z: Inspekcją Weterynaryjną, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Krajową Administracją Skarbową oraz Inspekcją Farmaceutyczną.

Wiodącymi obszarami współpracy były:

1. Realizacja „*Planu działania na 2022 r. dotyczącego produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia z dnia 22.12.2020 roku w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego*” - otrzymanym z Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przy czynnym udziale Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska objęto priorytetowe obszary z punktu widzenia zidentyfikowanych oraz przewidywanych zagrożeń, tj. produkcja pierwotna owoców miękkich (malin, truskawek, borówek, porzeczek, agrestu, jeżyn), kielków przeznaczonych do bezpośredniego spożycia, warzyw liściastych jedzonych

na surowo (różne rodzaje sałat, szpinak, rukola), pomidorów i ogórków oraz zbóż (gryki i prosa). Wspólne czynności kontrolne prowadzone były w okresie od 20.04.2022 r. do 20.10.2022 r.

Zgodnie z założeniami „*Planu działania na 2022 rok*” w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego przeprowadzono w sumie 45 kontroli z udziałem Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, w tym 12 kontroli z dodatkowym udziałem przedstawicieli Inspekcji Ochrony Środowiska. W trakcie wspólnych kontroli pobrano 32 próbki, w tym 15 próbek żywności - PIS, 17 próbek roślinnych płodów rolnych - PIORiN, natomiast WIOŚ pobrała do badań laboratoryjnych 12 próbek gleby. W zbadanych parametrach próbki nie były kwestionowane.

Podczas wspólnych działań kontrolnych w ramach „*Planu działania na 2022 rok*”, nie odnotowano nieprawidłowości w zakresie stosowania środków ochrony roślin i nawożenia. Natomiast w zakresie higieny stwierdzono następujące uchybienia: brak badań potwierdzających właściwą jakość zdrowotną uprawianej borówki amerykańskiej, dokumentacji dotyczącej mycia i dezynfekcji pojemników, wykorzystywanych do zbioru owoców, procedury postępowania z owocami niespełniającymi wymagań zdrowotnych, dokumentacji potwierdzającej stan zdrowia osób pracujących przy zbiorach owoców.

W związku z w/w uchybieniami, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny podjął działania zmierzające do wyeliminowania odnotowanych nieprawidłowości.

Szczegółowy plan wspólnych kontroli w 2022 roku w obszarze nadzoru nad podmiotami produkcji pierwotnej na terenie województwa podlaskiego został zrealizowany.

II. Pełna realizacja *zapisów porozumienia o współdziałaniu i współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej* w obszarze nadzoru nad produktami pochodzenia zwierzęcego, m.in.: poprzez:

- półroczną aktualizację list zakładów określonych w zawartym porozumieniu,
- przeprowadzanie wspólnych działań kontrolnych w zakładach wytypowanych do wspólnego nadzoru obu służb według ustalonego planu, jak również w innych zakładach żywności i żywienia, w przypadku interwencji konsumentów, wystąpienia określonych zagrożeń bezpieczeństwa żywności,
- wzajemne przekazywanie informacji i materiałów o stwierdzonych naruszeniach przepisów prawa żywnościowego przez podmioty funkcjonujące na terenie województwa podlaskiego,
- wzajemne informowanie się o wynikach badań laboratoryjnych wskazujących na niewłaściwą jakość środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego mogących mieć wpływ na zdrowie ludzi,

- podejmowanie natychmiastowych działań, zmierzających do wycofania niebezpiecznych produktów żywnościowych, objętych postępowaniem w ramach systemu RASFF,
- ukierunkowane działania kontrolne w obszarze łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń,
- organizowanie wspólnych szkoleń, spotkań i narad roboczych.

Łącznie skontrolowano 10 obiektów przewidzianych do wspólnego nadzoru.

W ramach realizacji działań pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności pobrali w zakładach przewidzianych do wspólnego nadzoru łącznie 27 próbek. W roku 2022 w ramach prowadzonej współpracy obu służb, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizując założenia „Planu pobierania próbek do badań żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS na 2022 rok” pobrali ponadto w zakładach będących pod wyłącznym nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej województwa podlaskiego (zakład mięsny, zakład produkcji konserw, pasieka) do badań laboratoryjnych łącznie 4 próbki. Pobrane próbki nie były kwestionowane.

Niezależnie od realizacji wspólnych działań kontrolnych, na terenie niektórych powiatów odbyły się szkolenia/narady przedstawicieli obu inspekcji, na których omawiano m.in.:

- wymagania dla produkcji pierwotnej produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego; aktualna sytuacja w zakresie bezpieczeństwa żywności,
- ocena znakowania środków spożywczych, w tym pochodzenia zwierzęcego zawierających w swoim składzie substancje dodatkowe, aromaty i rozpuszczalniki,
- produkcja i sprzedaż żywności w ramach RHD - wymagania sanitarno - higieniczne,
- podstawa przetwórstwa spożywczego i technologia żywności pochodzenia zwierzęcego.

III. Współdziałanie z *Krajową Administracją Skarbową, oparte o zapisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10.03.2017 r. w sprawie współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z organami celnymi w zakresie granicznych kontroli sanitarnych oraz porozumienie o współpracy Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego*, realizowane poprzez:

- koordynowanie wdrażania produkcyjnego systemu PKWD-Single Window (Platforma Koordynacji i Wymiany Danych - Single Window), realizowanego w ramach Platformy Usług Elektronicznych Służby Celnej (PUESC)
- przeprowadzanie granicznych kontroli sanitarnych przesyłek żywności pochodzenia niezwierzęcego przywożonych z państw trzecich lub wywożonych poza obszar Unii Europejskiej. Kontrole przeprowadzano w miejscach właściwych ze względu

na miejsce przeznaczenia towaru, siedzibę importera/eksportera (składy celne, magazyny, zakłady produkcyjne) lub na terenie Urzędów Celnych (składy celne). W przypadku dopuszczenia towaru do obrotu, organowi celnemu przedstawiano świadectwo spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy,

- realizację przez PGIS w Suwałkach we współpracy z terenowymi Oddziałami Celnymi granicznych kontroli sanitarnych przesyłek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadzono ogółem 493 kontrole. W przypadku dopuszczenia towaru do obrotu, organowi celnemu przedstawiano świadectwo spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy/materiał lub wyrób przeznaczony do kontaktu z żywnością przekraczający granicę lub wspólny zdrowotny dokument wejścia CHED-D. Zatrzymanie transportu na przejściu granicznym np. celem uzupełnienia dokumentacji, uzgadniano każdorazowo ze służbami celnymi.

- IV. Realizacja zgodnie z zapisami zawartego porozumienia o *współpracy z Inspekcją Farmaceutyczną*, w szczególności polegająca na wymianie informacji, w tym rejestracji przez PIS aptek, punktów, aptecznych, sklepów zielarsko - medycznych oraz wspólne kontrole wytypowanych obiektów. W ramach wspólnych działań skontrolowano 10 aptek.

Podsumowując należy stwierdzić, że współpraca przebiegała właściwie i przyniosła wymierne efekty w zapewnieniu bezpieczeństwa oferowanej na podlaskim rynku żywności.

Działalność edukacyjno - informacyjna.

Pracownicy pionów bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego na przestrzeni minionego roku prowadzili również szeroką i ukierunkowaną działalność edukacyjno - informacyjną.

Powyższe realizowano m.in. poprzez:

I. Działania kierowane do przedsiębiorców:

- instruktaż bezpośrednio podczas kontroli,
- bieżąca aktualizacja informacji na stronach internetowych, serwisach społecznościowych Facebook i Twitter, w tym dotyczących ostrzeżeń publicznych nt. niebezpiecznej żywności i powiadomień w systemie RASFF,
- wystąpienia, listy intencyjne kierowane do konkretnych grup obiektów w istotnych obszarach ustawodawstwa żywnościowego, np.:
 - aptek i punktów aptecznych - wymagania, warunki przechowywania i sprzedaży suplementów diety (np. PPIS Augustów - 22 wystąpienia),
 - dyrekcji jednostek systemu oświaty, w których funkcjonują kuchnie własne jak i działające w ramach cateringu - dotyczące norm żywienia dla ludności Polski oraz odpowiedzialności osób zarządzających za właściwe żywienie w placówkach (np. PPIS Białystok - 134 wystąpienia),
 - podmiotów prowadzących punkty obrotu żywnością na terenie jednostek systemu oświaty - w przedmiocie wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą

spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (np. PPIS Białystok - 20 wystąpień),

- zakładów produkujących/ wprowadzających do obrotu żywność bezglutenową - dot. rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) Nr 828/2014 z dnia 30 lipca 2014 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat nieobecności lub zmniejszonej zawartości glutenu w żywności (np. PPIS Białystok - 39 wystąpień),
- przedsiębiorców wykorzystujących cynamon - dot. kontroli zawartości kumaryny w stosowanej przyprawie (np. PPIS Białystok - 25 wystąpień).

II. Działania kierowane do społeczeństwa:

- pogadanki i prelekcje w ramach programów edukacyjnych realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną, m.in.:
 - „Skąd się biorą ekologiczne produkty” - kierowane do uczniów, przedszkolaków,
 - „Moje dziecko idzie do szkoły” - informacje nt. zasad zbilansowanego żywienia, zanieczyszczeń żywności - grupa docelowa: uczniowie, nauczyciele szkół podstawowych, rodzice,
 - „Zimowa/ Letnia Szkoła Bezpieczeństwa 2022” - informacje z zakresu profilaktyki zatruc pokarmowych, zapewnienia bezpieczeństwa żywności,
 - „Wybieraj bezpieczną żywność” - kampania informacyjna Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności - kierowana do rodziców dzieci uczęszczających do przedszkoli, szkół oraz do nauczycieli,
 - inne, realizowane wyłącznie przez pion bezpieczeństwa żywności i żywienia np. „Zdrowo jemy - zdrowo rośniemy”,
- prowadzenie działań edukacyjnych w formie imprez okolicznościowych, plenerowych, np.: na Dożynkach Powiatowych - kampania „Promowanie Zdrowego Stylu Życia”, kampania „Spotkania Eko Akademii” - Podlaskie Centrum Rolno - Towarowe, akcje informacyjne podczas „Obchodów Dnia Ogórka” w Kruszewie oraz podczas „I Podlaskiego Festiwalu Kół Gospodyń Wiejskich - Smaki Podlasia” w Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej w Wasilkowie - w zakresie grzybów,
- organizacja warsztatów szkoleniowych np. „Racjonalne żywienie jednym z warunków zachowania zdrowia i profilaktyki chorób” - kierowane do seniorów,
- organizacja warsztatów kulinarnych dla dzieci, podczas których oceniano wartość odżywczą potraw i omawiano zasady higienicznego przyrządzania.

III. Działania edukacyjno - informacyjne związane z kryzysem migracyjnym ludności z Ukrainy:

- wystąpienia do zakładów żywiących uchodźców z Ukrainy, w tym jednostek systemu oświaty dotyczące obowiązku informowania w sposób zrozumiały o składzie potraw, w tym obecnych w nich alergenach,
- wystąpienia do zakładów, w których byli zakwaterowani/ korzystali z wyżywienia uchodźcy - w przedmiocie wymagań higienicznych, bezpieczeństwa przechowywanej żywności tzw. jadalni - miejsc, w których można podzielić się nadmiarem żywności z potrzebującymi,
- umieszczanie na stronach internetowych, rozpowszechnianie w miejscach pobytu uchodźców ulotek edukacyjnych, wskazówek opracowanych w języku polskim i ukraińskim w temacie np. „Bezpieczne przygotowywanie potraw, „5 kroków do bezpiecznej żywności”, „Spożywaj żywność bezpiecznie”.

Szeroka, prowadzona z dużym zaangażowaniem oraz ciekawa i wartościowa merytorycznie działalność edukacyjno - informacyjna pionów bezpieczeństwa żywności i żywienia stanowiła istotny wkład w profilaktykę ochrony zdrowia społeczeństwa naszego województwa.

Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Białymstoku

Spożywaj żywność bezpiecznie

- ➔ Kupuj żywność z wiarygodnych źródeł (np. sklepy spożywcze) i zawsze oznakowaną etykietami.
- ➔ Sprawdź termin przydatności do spożycia, szczelność opakowania środka spożywczego oraz trwałość zamknięcia napoju/wody.
- ➔ Unikaj żywności, która posiada cechy zepsucia: zmieniony zapach, barwę, smak, konsystencję, oznaki zapleśnienia, widoczne zanieczyszczenia.
- ➔ Produkty nietrwałe mikrobiologicznie, (np. jogurty, gotowe kanapki, desery, soki niepasteryzowane) spożywaj bezpośrednio lub w jak najkrótszym czasie po dokonaniu zakupu. Nie kupuj ich „na później”.
- ➔ Kupione owoce i warzywa przed spożyciem umyj dokładnie wodą zdatną do picia.
- ➔ Unikaj spożywania posiłków w miejscach, w których stan sanitarny budzi Twoje wątpliwości.
- ➔ Dbaj o higienę osobistą, myj ręce po każdej brudnej czynności, szczególnie po wyjściu z toalety oraz zawsze przed posiłkiem.

Jeżeli zauważysz u siebie objawy takie jak: biegunka, wymioty, podwyższona temperatura, bóle brzucha i tym podobne zgłoś się do służb medycznych!

Державна Санітарно-Епідеміологічна служба в Білостоку

ВЖИВАЙ ПРОДУКТИ БЕЗПЕЧНО!

- ➔ Купляй продукти, у перевірених джерел (напр. Магазин продуктів), щоб були присутні наклеї, маркування.
- ➔ Провіряй термін придатності, цілісність упаковки, продукт на псування напр. Напитки, води.
- ➔ Уникай продукти, які мають особливості псуватися: змінюють запах, колір, смак, консистенцію, ознаки плісняви, видимі забруднення.
- ➔ Мікробіологічні нестабільні продукти (напр. Йогурт, готові бутерброди, десерти, соки неpastеризованні) споживай безпечно, або в найближчі години. Не купляй їх „на потім”.
- ➔ Куповані овочі і фрукти перед їжею помити, чистою, питною водою.
- ➔ Уникай споживання продуктів в місцях, в яких не впевнений.
- ➔ Дотримайся особистої гігієни, мий руки після кожного забруднення, особливо після виходу з туалету і перед їдою обов'язково.

Якщо помітив симптоми отруєння харчового, такі як: пронос, блювота, підвищена температура, болі живота і т. д. - звертайся по медичну допомогу.

Podsumowanie

1. Stan sanitarny zakładów żywności i żywienia na terenie województwa podlaskiego należy uznać za zadowalający. Większość zakładów zakwalifikowano do kategorii niskiego lub średniego ryzyka (90,1 %). Wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości egzekwowano za pomocą decyzji nakazowych (wydano 2548 decyzji), zaś unieruchomienie lub przerwanie działalności zakładu konieczne było w 22 przypadkach.
2. W województwie podlaskim, wśród zakładów produkcji żywności, dominują podmioty prowadzące produkcję pierwotną, rolniczy handel detaliczny i dostawy bezpośrednio żywności. Największa liczba producentów pierwotnych zajmuje się uprawą owoców miękkich oraz zbóż i nasion.
3. W roku 2022 pobrano z podlaskiego rynku do badań laboratoryjnych ogółem 2542 próbki żywności, z czego zakwestionowano 34, co stanowi 1,3 %. Główną przyczyną kwestionowania środków spożywczych były zanieczyszczenia mikrobiologiczne, niewłaściwe oznakowanie, następnie zanieczyszczenia chemiczne i pozostałości pestycydów. Kwestionowano głównie żywność pochodzenia krajowego.
4. Punkt Kontaktowy w WSSE w Białymstoku odnotował znaczny wzrost powiadomień w systemie RASFF na przestrzeni ostatnich trzech lat. W 2022 r. powiadomienia dotyczyły głównie zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych.
5. W roku 2022 skontrolowano 459 zakładów funkcjonujących w jednostkach systemu oświaty, w tym w większości stołówek i sklepików szkolnych. Nieprawidłowości stwierdzono w 114 zakładach (24,84% ogółu skontrolowanych). W 54 zakładach niezgodności dotyczyły nieprzestrzegania wymogów *rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 roku*.
6. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, na mocy zawartych porozumień, prowadziły efektywną współpracę z innymi inspekcjami celem zapewnienia bezpieczeństwa żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu na terenie województwa podlaskiego.
7. W 2022 r. m.in. w związku z napływem do kraju i województwa ludności pochodzenia ukraińskiego, istotnym zadaniem było wdrożenie szeregu działań informacyjno-edukacyjnych na temat bezpieczeństwa żywności i żywienia skierowanych zarówno do Ukraińców, jak również instytucji i pracodawców i zaangażowanych w pomoc.

ODDZIAŁ HIGIENY KOMUNALNEJ

IV. OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

1. Nadzór nad jakością wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi w 2022 r.

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody produkowanej i podawanej do sieci wodociągowej są producenci wody, czyli przedsiębiorstwa wodociągowe oraz podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w 2022 roku prowadziła nadzór nad jakością wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi poprzez monitoringowe badania próbek wody oraz egzekwowanie od producentów wody właściwej jej jakości na podstawie: ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r. poz. 338), ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2023 r. poz. 537) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W 2022 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego objęła nadzorem jakość wody w 299 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia oraz 104 indywidualnych urządzeniach wodociągowych zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

Badania wody prowadzone były w ramach monitoringu parametrów grupy A i parametrów grupy B przez zarządców/właścicieli urządzeń wodociągowych oraz Państwową Inspekcję Sanitarną.

Celem monitoringu:

- parametrów grupy A było regularne dostarczanie informacji o organoleptycznej, fizykochemicznej i mikrobiologicznej jakości wody dostarczanej do spożycia przez ludzi, a także informacji o efektywności uzdatniania wody do spożycia i stwierdzeniu, czy badana woda odpowiadała normatywom,
- parametrów grupy B było rozszerzenie (uzupełnienie) monitoringu parametrów grupy A oraz dostarczenie informacji niezbędnych do określenia, czy wszystkie wartości parametrów ustanowione w obowiązujących przepisach były spełnione.

Częstotliwość pobierania próbek wody do badań zależy od objętości dostarczanej lub produkowanej wody przez dany wodociąg w strefie zaopatrzenia. W związku z tym wodociągi na terenie województwa podlaskiego podzielono na 4 grupy.

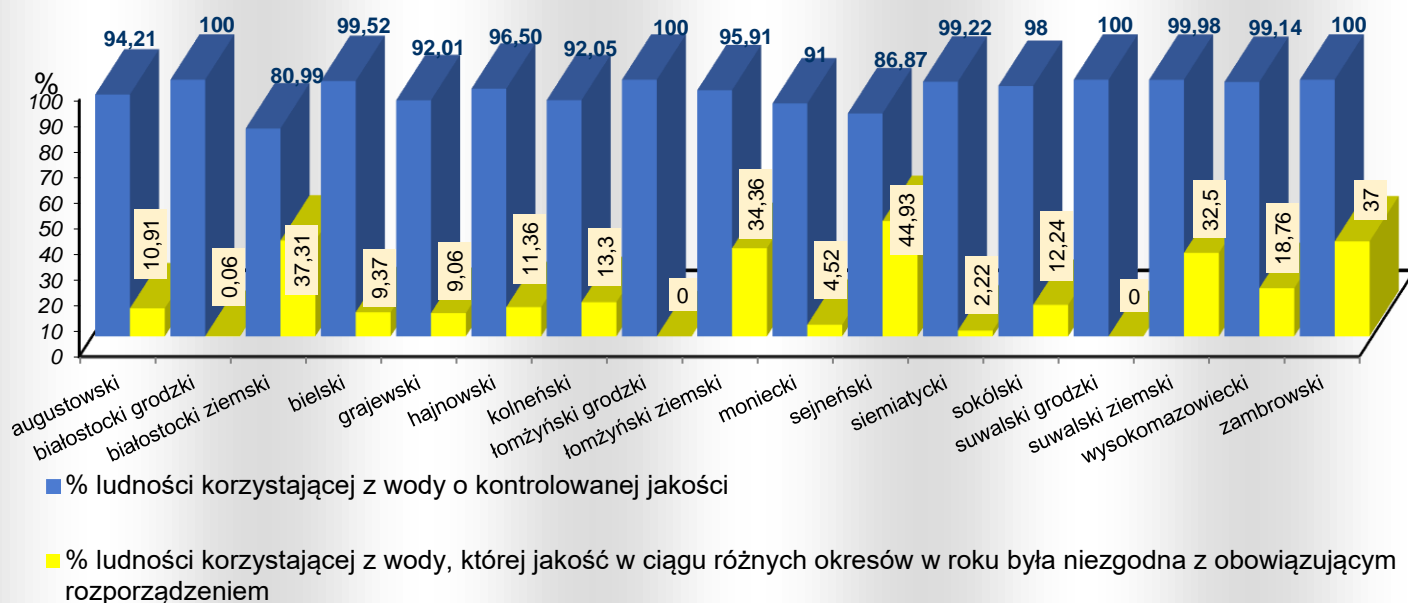
W zakresie wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę najliczniejszą grupę, tj. 224 (ok. 75 %) stanowiły wodociągi produkujące wodę w przedziale 101-1000 m³/dobę; 19 % - wodociągi o produkcji ≤ 100 m³/dobę. Tylko 5,7 % wodociągów znajdowało się w grupie produkującej wodę w przedziale 1001-10000 m³/dobę. Najmniejszy procent wodociągów - 0,3 stanowił Wodociąg Białystok o produkcji 42092 m³/d zaliczany jako jedyny do grupy 10001-100000 m³/dobę.

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia, w 2022 roku na terenie województwa podlaskiego Państwowa Inspekcja Sanitarna objęła nadzorem 104 indywidualne podmioty produkujące wodę przeznaczoną do spożycia. Zaopatrywały one około 0,3 % ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości. Były to m. in. urządzenia wodociągowe zaopatrujące ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach: hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

Wodę o kontrolowanej jakości w województwie podlaskim spożywało 1097768 osób, tj. 95,3 % (1094429 z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i 3339 z indywidualnych urządzeń wodociągowych) z czego 956871 osób, tj. ok. 87,2 % o niekwestionowanej jej jakości.

W 2022 roku spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości (1097768 osób) 140897 osób, tj. około 13 % spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wodę, której jakość nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia w różnych okresach roku najwięcej osób spożywało w powiatach: sejneńskim, białostockim ziemskim, zambrowskim.

Wykres 66. Procent ludności województwa podlaskiego korzystającej z wody o kontrolowanej jakości oraz wody, której jakość w ciągu roku w różnych okresach nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia.

Próbki wody do badań w ramach realizacji harmonogramu kontroli wewnętrznej i urzędowej pobierane były przez przeszkolonych i uprawnionych do tego celu próbkobiorców, w ustalonych punktach zgodności.

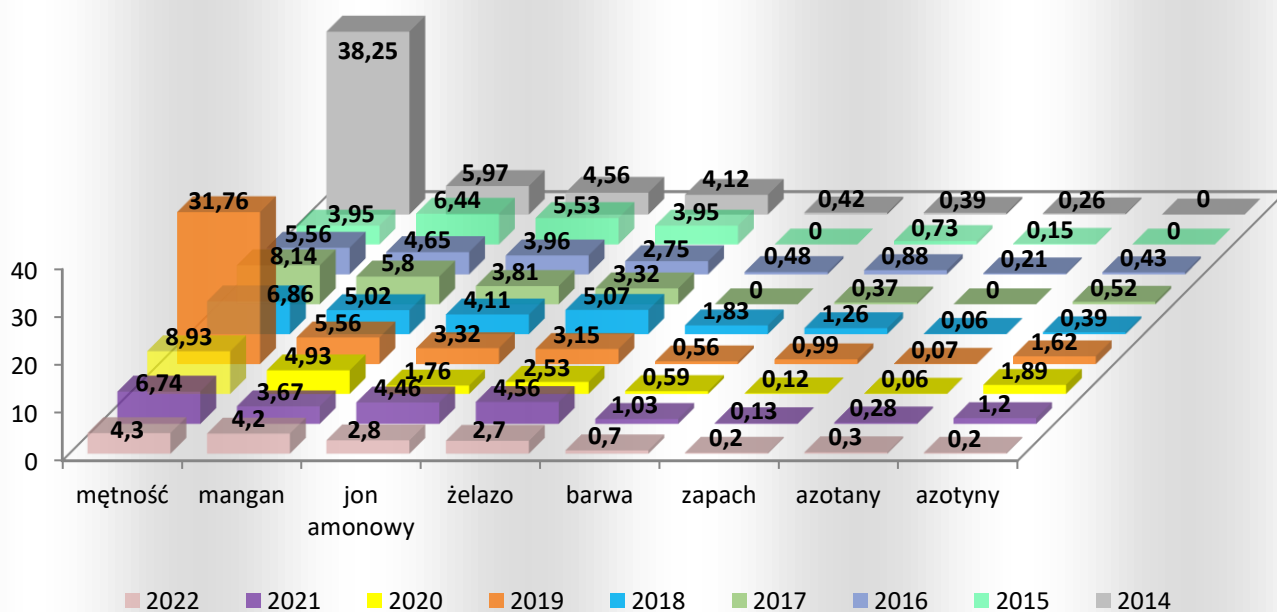
1.1 Pod względem parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę:

Analiza poszczególnych parametrów i wskaźników wykazała, że wśród najczęstszych przyczyn kwestionowania jakości wody wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia były:

- mętność: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 33 wodociągach, co stanowi 11 % tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 4,3 % ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim);
- mangan: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 27 wodociągach, co stanowi 9 % tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały 4,2 % ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim);
- żelazo: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 14 wodociągach, co stanowi 4,7 % tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 2,7 % ludności

- spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w województwie podlaskim);
- jon amonowy: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 13 wodociągach, co stanowi 4,3 % tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 2,8 % ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),
 - barwa: ponadnormatywna wartość wystąpiła w 7 wodociągach, co stanowi 2,3 % tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,7 % ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim);
 - azotany: ponadnormatywna wartość wystąpiła w 4 wodociągach, co stanowi 1,3 % tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,3 % ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim);
 - azotyny: kwestionowano w 3 wodociągach, co stanowi 1 % tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,2 % ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim);
 - zapach: kwestionowano w 2 wodociągach, co stanowi 0,7 % tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,2 % ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim).

Ponadto w pojedynczych wodociągach stwierdzono ponadnormatywną wartość utlenialności nadmanganianowej, chlorków, arsenu oraz nieakceptowalny smak.

Wykres 67. Procent ludności województwa podlaskiego korzystającej z wody o kontrolowanej jakości oraz wody której jakość w ciągu roku w różnych okresach nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia.

1.2 Pod względem parametrów mikrobiologicznych wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę:

Monitoringiem w zakresie wymagań mikrobiologicznych, jakim powinna odpowiadać woda do spożycia objęto pięć parametrów: Bakterie grupy coli, ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C, *Escherichia coli*, enterokoki, *Clostridium perfringens*.

Najczęściej stwierdzano przekroczenie:

- ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C (w 37 wodociągach stanowiących 12,4 % wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 4,3 % ludności spożywającej kontrolowaną wodę),
- bakterie grupy coli (w 12 wodociągach stanowiących 4 % wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 1,5 % ludności spożywającej kontrolowaną wodę).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) w powyższych przypadkach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej stwierdzały:

- warunkową przydatność wody do spożycia obejmującą przekroczenia w badanej próbce wody wskaźnikowych parametrów mikrobiologicznych (przy jednoczesnym wykonaniu, w przypadku przekroczenia wartości parametrycznej bakterii grupy coli <10 jtk/NPL w 100 ml, badań jakości wody wykluczających obecność w badanej próbce parametru *E. coli* i enterokoków oraz uznania, iż stwierdzona niezgodność nie stwarza zagrożenia dla zdrowia konsumentów, a producenci wody podjęli natychmiastowe działania naprawcze),
- brak przydatności wody do spożycia przez ludzi (w pozostałych przypadkach przekroczeń mikrobiologicznych).

W 2022 r. na terenie woj. podlaskiego w 10 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia (1 z powiatu augustowskiego: Skieblewo; 2 z powiatu białostockiego: Michałowo, Cibory Gałęckie; 2 z powiatu łomżyńskiego: Stare Ratowo, Wierzbowo; 2 z powiatu monieckiego: Kulesze, Goniądz; 1 z powiatu sokólskiego: Jałówka; 1 z powiatu suwalskiego: Mieruniszki; 1 z powiatu zambrowskiego: Wyszomierz Wielki) wydano decyzje o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi.

Administratorzy wodociągów zobowiązani byli dostarczyć mieszkańcom wodę z zastępczego źródła. W celu ustalenia przyczyny niewłaściwej jakości wody oraz dążąc do jej poprawy podejmowali oni m. in. następujące działania naprawcze: płukanie i/lub dezynfekcję odcinków sieci wodociągowej oraz urządzeń uzdatniających wodę, zwiększenie natleniania wody, wymiana filtrów, dezynfekcja studni, czyszczenie i chlorowanie zbiorników retencyjnych i zbiornika wody płuczącej. Po zakończeniu działań naprawczych zarówno administratorzy wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej jak i organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowej dokonywali badań laboratoryjnych wody w celu potwierdzenia ich skuteczności oraz dokonania oceny wody pod kątem przydatności do spożycia przez ludzi.

1.3 Ocena jakości wody w innych urządzeniach wodociągowych dostarczających wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi

(m. in. zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach: hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej)

Analiza poszczególnych parametrów i wskaźników wykazała, że najczęstszymi przyczynami kwestionowania jakości wody,

a) pod względem fizykochemicznym były:

- mętność: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo (od 15 do 365 dni) w 13 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (1 w powiecie augustowskim; 2 w powiecie bielskim, 7 w powiecie białostockim, 1 w powiecie hajnowskim, 1 w powiecie łomżyńskim, 1 w powiecie sejneńskim), co stanowi 12,5 % tej grupy obiektów;
- mangan: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo (od 25 do 365 dni) w 9 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (2 w powiecie augustowskim, 5 w powiecie białostockim, 1 w powiecie sejneńskim, 1 w powiecie sokólskim), co stanowi 8,7 % tej grupy obiektów;
- żelazo: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo (od 25 do 365 dni) w 6 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (1 w powiecie augustowskim, 4 w powiecie białostockim, 1 w powiecie łomżyńskim), co stanowi 5,8 % tej grupy obiektów;
- zapach: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo (od 15 do 365 dni) w 6 indywidualnych urządzeniach wodociągowym w powiecie białostockim, co stanowi 5,8 % tej grupy obiektów;
- jon amonowy: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo (od 72 do 101 dni) w 3 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (1 w powiecie augustowskim, 2 w powiecie białostockim), co stanowi 2,9 % tej grupy obiektów;
- arsen: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo (od 43 do 76 dni) w 3 indywidualnych urządzeniach wodociągowych w powiecie białostockim, co stanowi 2,9 % tej grupy obiektów;
- smak: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 1 wodociągu na terenie powiatu białostockiego;
- azotyny: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 1 wodociągu na terenie powiatu białostockiego;
- azotany: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 1 wodociągu na terenie powiatu sejneńskiego.

b) pod względem mikrobiologicznym były:

- ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C: zakwestionowana w 20 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (2 w powiecie augustowskim, 8 w powiecie białostockim, 2 w powiecie bielskim, 1 w powiecie łomżyńskim, 3 w powiecie hajnowskim, 2 w powiecie sokólskim; 1 w powiecie sejneńskim, 1 w powiecie siemiatyckim), co stanowi 19 % tej grupy obiektów;
- bakterie grupy coli: zakwestionowane w 8 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (1 w powiecie augustowskim, 3 w powiecie białostockim, 1 w powiecie grajewskim, 1 w powiecie hajnowskim, 1 w powiecie sokólskim, 1 w powiecie suwalskim);
- paciorkowce kałowe: wystąpiły przez okres 7 dni w jednym z indywidualnych urządzeń wodociągowych na terenie powiatu augustowskiego i przez okres 6 dni w jednym urządzeniu na terenie powiatu suwalskiego. O jakości spożywanej wody konsumenci informowani byli poprzez: umieszczenie informacji na własnych stronach internetowych wojewódzkiej i powiatowych stacji oraz właścicieli/administratorów wodociągów, na stronach Biuletynu Informacji Publicznej, na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin, na tablicach ogłoszeń w poszczególnych miejscowościach oraz poprzez sołtysów, konserwatorów wodociągów poszczególnych miejscowości.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego w 2022 r. wydali ogółem 212 komunikatów skierowanych do ludności, informujących o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (177 - państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni; 3 - Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach, 32 - Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku).

W wyniku nadzoru nad wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie województwa podlaskiego Państwowa Inspekcja Sanitarna wydała ogółem 256 decyzji, w tym: 9 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi, 13 stwierdzających brak przydatności wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi, 25 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami fizykochemicznymi, 11 wydanych na stan techniczny wodociągów, 45 prolongujących termin wcześniej wydanych decyzji m. in. na jakość wody, stan techniczny, 41 umarzających postępowanie administracyjne, 95 płatniczych, 17 dot. wydanych ocen higienicznych.

W ramach współpracy przekazano do właścicieli i zarządców wodociągów zbiorowego zaopatrzenia 57 wystąpień/pism: 9 w zakresie jakości wody, 1 w zakresie stanu technicznego oraz 47 inne dot. danych technicznych wodociągów, harmonogramów

pobierania próbek wody, aktualizacji pozwoleń wodnoprawnych, przekazywania sprawozdań z badań wody. Wydano 2250 ocen jakości wody (1898 „bieżących”, 233 okresowych, 119 obszarowych) oraz 13 ocen higienicznych na zastosowane materiały i wyroby do uzdatniania wody.

W wyniku nadzoru nad innymi podmiotami zaopatrującymi w wodę przeznaczoną do spożycia Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego wydała: 112 decyzji administracyjnych (14 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne, 7 stwierdzających brak przydatności z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne, 15 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia z uwagi na przekroczenia fizykochemiczne, 1 stwierdzającą warunkową przydatność do spożycia przez ludzi z uwagi na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych, 21 decyzji prolongujących terminy wcześniej wydanych decyzji, 12 umarzających postępowanie, 41 decyzji płatniczych, 1 w zakresie ocen higienicznych); 427 ocen jakości wody, 41 wystąpień/pism do właścicieli zarządców wodociągów (dot. jakości wody, opracowania harmonogramów pobierania próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej, aktualizacji danych w zakresie wodociągu).

2. Obiekty użyteczności publicznej

W 2022 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego funkcjonowało 4786 obiektów pełniących funkcje użyteczności publicznej. Spośród objętych ewidencją w 2022 roku skontrolowano 1579 obiektów, co stanowiło 33 %. Z tego jako nieodpowiadające wymaganiom oceniono 39, co stanowi 2,47 %.

W grupie placówek zakwalifikowanych jako złe znalazło się: 14 obiektów, które nie spełniały wymagań technicznych (3 zakłady odnowy biologicznej, 3 obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie, 2 obiekty hotelarskie, 2 pływalnie, 1 cmentarz, 1 ustęp ogólnodostępny, 2 obiekty zaliczane w sprawozdawczości jako inne); 13 higieniczno-sanitarnych i technicznych (4 obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie, 2 pływalnie, 1 placówka zapewniająca całodobową opiekę, 1 zakład fryzjerski, 1 cmentarz oraz 1 dom przedpogrzebowy, 3 obiekty zaliczone w sprawozdawczości jako inne oraz 12 ze złym stanem higieniczno-sanitarnym (5 zakładów kosmetycznych, 2 zakłady fryzjerskie, 1 zakład tatuażu, 1 zakład, w którym świadczone są więcej niż jedna usługa fryzjerska, 1 obiekt hotelarski, 1 obiekt zaliczony w sprawozdawczości jako inny).

Tabela 31. Grupa obiektów użyteczności publicznej.

	Grupa obiektów użyteczności publicznej	2021 rok			2022 rok		
		Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym	Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym
1	Ustępy publiczne	31	19	0	35	28	0
2	Ustępy ogólnodostępne	6	4	0	7	6	1
3	Pływalnie kryte	39	33	2	38	32	4
4	Pływalnie odkryte	4	4	0	4	4	0
5	Domy pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę	68	16	1	70	28	1
6	Noclegownie i domy dla bezdomnych	10	3	0	10	4	0
7	Hotele	50	27	1	51	39	2
8	Motele	2	2	0	2	2	0
9	Pensjonaty	12	12	0	11	8	1
10	Kempingi	5	4	0	7	6	0
11	Schroniska, w tym schroniska młodzieżowe i pola biwakowe	35	11	0	36	15	0
12	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	579	295	9	588	343	8
13	Zakłady fryzjerskie	1229	184	8	1269	270	3
14	Zakłady kosmetyczne	859	171	0	951	225	5
15	Zakłady tatuażu	23	2	0	27	7	1
16	Zakłady odnowy biologicznej	129	41	0	136	31	3
17	Inne zakłady świadczące usługi łączone w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej	151	47	3	149	31	1
18	Dworce autobusowe	11	10	0	11	11	0
19	Dworce i stacje kolejowe	26	12	0	25	24	0
20	Przystanie żeglugi śródlądowej	1	1	1	1	1	0
21	Przystanie jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych	5	5	0	5	3	0
22	Przejścia graniczne ogółem	7	4	0	7	5	0
23	Tereny rekreacyjne	384	147	1	390	157	0
24	Cmentarze	331	59	1	333	74	2
25	Domy przedpogrzebowe	76	56	1	76	28	1
26	Zakłady karne i areszty śledcze	5	5	0	5	5	0
27	Inne obiekty	506	176	3	542	192	6
Ogółem		4584	1350	31	4786	1579	39

2.1 Ustępy publiczne i ogólnodostępne

W 2022 roku pod nadzorem sanitarnym organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowały się ogółem 42 ustępy, w tym 35 publicznych oraz 7 ogólnodostępnych. W porównaniu z 2021 rokiem liczba obiektów zwiększyła się łącznie o 5 tj.: przybyło 6 obiektów (4 ustępy publiczne w powiecie białostockim, 1 w powiecie sokólskim oraz 1 ogólnodostępny w powiecie hajnowskim), zlikwidowano 1 ustęp publiczny w powiecie augustowskim.

Skontrolowano łącznie 34 ustępy, w tym 28 publicznych i 6 ogólnodostępnych, co stanowiło 80,95 % ustępów objętych ewidencją. Spośród skontrolowanych, do grupy pod względem złego stanu technicznego zakwalifikowano 1 ustęp ogólnodostępny z powiatu augustowskiego, z uwagi na ubytki /łuszczącą się farbę na ścianach w pomieszczeniach toalet męskich, damskich i dla osób niepełnosprawnych.

W pozostałych skontrolowanych na terenie województwa podlaskiego ustępach stan higieniczno-sanitarny i techniczny był właściwy. Podczas prowadzonych kontroli w pomieszczeniach zachowany był porządek, nie stwierdzono braków środków czystościowych i higienicznych.

2.2 Domy pomocy społecznej, inne placówki organizacyjne pomocy społecznej i placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie i domy dla bezdomnych

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego figurowało 80 obiektów pomocy społecznej, z czego: 20 - to domy pomocy społecznej, 21 - inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, 29 - placówki zapewniające całodobową opiekę, 10 - noclegownie i domy dla bezdomnych.

Skontrolowano 32 z nich (5 domów pomocy społecznej, 15 placówek zapewniających całodobową opiekę, 8 innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, 4 noclegownie i domy dla bezdomnych), co stanowiło 40 % tego typu placówek zewidencjonowanych.

W 2022 dopisano do ewidencji 3 obiekty: 2 placówki zapewniające całodobową opiekę (nowy obiekt w powiecie białostockim i w powiecie monieckim) oraz 1 inną jednostkę pomocy społecznej w powiecie suwalskim.

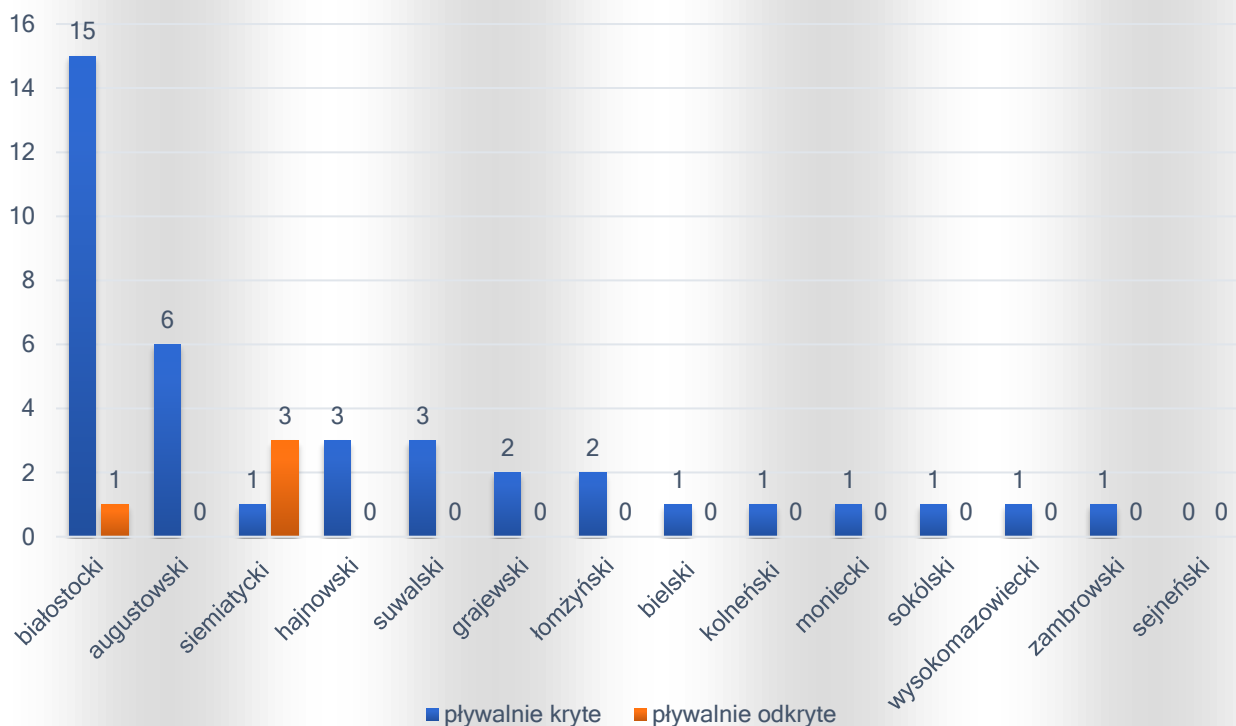
Jedną placówkę (w powiecie bielskim) zapewniającą całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku ponownie, tak jak w 2021 roku zaliczono do obiektów złych pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym. Prowadzone od 2021 i kontynuowane w 2022 roku postępowanie administracyjne dotyczyło zniszczonej i uszkodzonej stolarki drzwiowej w obiekcie (ubytki

okleiny w łazienkach, toaletach, w tym ogólnodostępnych, pokojach pensjonariuszy, magazynach bielizny, a także pralni) oraz braku drzwi do jednej z toalet.

2.3 Pływalnie kryte i odkryte

W 2022 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego figurowały ogółem 42 pływalnie: 38 krytych (w tym 6 parków wodnych) oraz 4 pływalnie odkryte. Do ewidencji wpisano nową pływalnię krytą zlokalizowaną w Augustowie. Zdjęto z ewidencji 2 obiekty, funkcjonujące na terenie działania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Liczbę pływalni krytych i odkrytych będących w ewidencji organów PIS w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2022 r. przedstawia poniższy wykres.

Wykres 68. Liczba pływalni krytych i odkrytych w ewidencji organów PIS w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2022 r.

W 2022 roku spośród 38 pływalni krytych objętych ewidencją, 4 nie prowadziły działalności cały rok, tj.: 2 w powiecie augustowskim (obie przy obiektach hotelarskich) oraz po jednej pływalni - w powiecie grajewskim (przy pensjonacie) oraz w powiecie suwalskim (przy szkole podstawowej).

Część pływalni była czasowo wyłączona z użytkowania. Dotyczyło to m.in. jednej pływalni w powiecie białostockim, która funkcjonowała jedynie przez 2 miesiące 2022 roku

(w miesiącach styczeń - luty), a następnie została wyłączona z użytkowania i do końca roku jej nie uruchomiono. Uniemożliwiło to dokonanie kontroli urzędowej oraz wydania zbiorczej rocznej oceny wody za rok 2022. Ponadto, w okresie I półrocza, nie funkcjonowały dwie pływalnie hotelowe w Białowieży. Od grudnia 2022 r. z powodu prac remontowych do odwołania zawiesiła działalność pływalnia na terenie miasta Mońki.

Źródło: Kurier Poranny

Nadzór nad pływalniami sprawowany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej głównie w oparciu o zapisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. z 2022 r., poz. 1230). OrganY Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2022 r. spośród ogólnej liczby 42 pływalni objętych ewidencją skontrolowały 36, tj.: 32 kryte i 4 odkryte (co stanowi 85,7 % pływalni będących w ewidencji). Ogółem przeprowadzono 41 kontroli, w tym 3 w ramach interwencji w powiecie augustowskim, hajnowskim i suwalskim.

Do badań laboratoryjnych, w ramach kontroli urzędowej, pobrano ogółem 419 prób wody, w tym, w kierunku oznaczeń mikrobiologicznych 224 prób oraz 195 prób w kierunku oznaczeń fizykochemicznych.

Wyniki badań laboratoryjnych wody pobranej w ramach kontroli urzędowej przez organy PIS wskazały, że najczęściej stwierdzanymi przekroczeniami w wodzie wprowadzanej do niecek z systemu cyrkulacji, pod względem mikrobiologicznym, były przekroczenia parametru ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h. Parametr ten został przekroczony w 3 pływalniach (z terenu powiatu augustowskiego, białostockiego i łomżyńskiego). W dwóch obiektach - z powiatu łomżyńskiego i wysokomazowieckiego, wykryto jednorazowo bakterie *Pseudomonas aeruginosa* (pałeczki ropy błękitnej). Bakterie *Legionella sp.* wykryto w jednym obiekcie w powiecie wysokomazowieckim. Najczęściej przekroczonym parametrem fizykochemicznym był chlor związany. Przekroczenia tego parametru stwierdzono okresowo w 12 obiektach, w tym na terenie powiatu białostockiego

w 7 pływalniach miasta Białystok i 2 obiektach w gm. Supraśl oraz po jednym z obiektów w powiatach: hajnowskim, sokólskim i wysokomazowieckim. Przekroczenia odczynu pH wystąpiły w 2 pływalniach na terenie miasta Białystok, w tym w jednym obiekcie 3-krotnie. Sporadycznie notowano przekroczenia azotanów (w 2 obiektach na terenie miasta Białystok) i mętności (w pływalni zlokalizowanej w Białymstoku oraz w Zambrowie). Jednorazowo stwierdzono przekroczenia: chloru wolnego i potencjału redox (w jednym obiekcie w powiecie hajnowskim), a chloroformu (w pływalni w powiecie białostockim).

W wodzie niecek basenowych, w badaniach przeprowadzonych w ramach kontroli urzędowej organów PIS, pod względem mikrobiologicznym stwierdzono 4-krotnie przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h - w 1 obiekcie na terenie Białegostoku. Pod względem przekroczeń parametrów fizykochemicznych, najczęściej notowanym przekroczeniem był chlor wolny. Wskaźnik ten został przekroczony w 3 pływalniach zlokalizowanych w Białymstoku oraz w pływalniach w powiatach: augustowskim, hajnowskim, siemiatyckim i wysokomazowieckim. Wskaźnikami często przekroczonymi był chlor związany i potencjał redox. W przypadku chloru związanego przekroczenie notowano w 4 obiektach w Białymstoku oraz w pływalniach zlokalizowanych w powiatach: hajnowskim, siemiatyckim i wysokomazowieckim. Ponadnormatywną wartość potencjału redox zanotowano w 2 obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu białostockiego, 3 z terenu powiatu siemiatyckiego oraz w 1 z powiatu sokólskiego. Przypadki przekroczeń trichlorometanu (chloroformu) wystąpiły w 2 pływalniach powiatu siemiatyckiego oraz 1 pływalni zlokalizowanej w powiecie białostockim. Przekroczenia azotanów zostały wykryte w 3 obiektach w mieście Białystok. Ponadnormatywne wartości wskaźnika jakim jest suma THM (trihalometanów) zanotowano w 2 pływalniach z terenu powiatu siemiatyckiego. Jednorazowe przekroczenie mętności, odczynu pH, utlenialności i glinu wystąpiło w jednym obiekcie w powiecie siemiatyckim.

W wodzie w nieckach basenowych wyposażonych w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny, w badaniach przeprowadzonych w ramach kontroli urzędowej, pod względem mikrobiologicznym nie stwierdzono przekroczeń. Natomiast najczęściej przekroczonym parametrem fizykochemicznym był chlor wolny. Ponadnormatywną wartość tego parametru stwierdzono w 4 obiektach zlokalizowanych na terenie miasta Białystok i po jednym obiekcie w powiatach: augustowskim, hajnowskim oraz siemiatyckim. Kolejnym często przekraczanym parametrem był chlor związany, który stwierdzono w 3 obiektach na terenie miasta Białystok; 2 w powiecie hajnowskim, natomiast jednorazowe przekroczenie tego wskaźnika wystąpiło w obiekcie w powiecie augustowskim. Ponadnormatywną wartość potencjału redox stwierdzono w 2 obiektach (pływalni zlokalizowanej w Białymstoku oraz pływalni w gm. Supraśl). Przekroczenia odczynu (pH) i mętności stwierdzono sporadycznie

w ciągu roku w jednym obiekcie na terenie miasta Białegostoku, natomiast chloroform jednorazowo - w obiekcie powiatu hajnowskiego.

Badania przeprowadzone w kierunku bakterii *Legionella sp.* przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na podstawie próbek wody pobranych z natrysków wykazały przekroczenia w 2 obiektach na terenie miasta Białystok.

W myśl zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, zarządzający pływalniami mają obowiązek dokonywania badań jakości wody zgodnie z ustalonymi z właściwymi terenowo państwowymi powiatowymi inspektorami sanitarnymi, harmonogramami poboru prób oraz każdorazowo w przypadku wystąpienia sytuacji mogącej mieć wpływ na pogorszenie jakości wody (incydentów kałowych, wymiotnych, po przerwie eksploatacyjnej i awarii). W roku 2022 zostało uzgodnionych 38 harmonogramów poboru prób na pływalniach na terenie województwa podlaskiego. Z przedstawionych, przez zarządców pływalni, organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej, sprawozdań z badań wynika, że w wodzie wprowadzanej do niecek z systemu cyrkulacji, największa liczba przekroczeń mikrobiologicznych dotyczyła ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h. Przekroczenia przedmiotowego parametru odnotowano w 16 pływalniach (w 7 obiektach na terenie powiatu białostockiego, 3 - na terenie powiatu hajnowskiego oraz po jednym na terenie powiatów: augustowskiego, siemiatyckiego, sokólskiego, suwalskiego, wysokomazowieckiego oraz zambrowskiego). *Pseudomonas aeruginosa* został wykryty w 7 pływalniach. Przekroczenie tego parametru dotyczyło 3 obiektów na terenie powiatu hajnowskiego, 2 - na terenie powiatu białostockiego oraz po jednym obiekcie w powiecie augustowskim i łomżyńskim. Ponadto pod względem mikrobiologicznym, wodę wprowadzaną do niecek z systemu cyrkulacji kwestionowano również w zakresie *Legionella sp.* w 2 pływalniach: na terenie powiatu białostockiego oraz powiatu wysokomazowieckiego. Z parametrów fizykochemicznych najczęściej przekroczonym parametrem był trichlorometan (chloroform). Wskaźnik ten był przekroczony w 16 pływalniach (8 obiektach na terenie powiatu białostockiego, 3 - na terenie powiatu hajnowskiego, po 1 na terenie powiatów: augustowskiego, grajewskiego, siemiatyckiego, suwalskiego i wysokomazowieckiego). Kolejnym często przekraczanym wskaźnikiem fizykochemicznym była mętność - przekroczenie mętności stwierdzono w 7 pływalniach, tj. w 5 obiektach zlokalizowanych w powiecie białostockim oraz po jednym obiekcie w powiatach: hajnowskim i zambrowskim. W 3 pływalniach na terenie powiatu białostockiego stwierdzono ponadnormatywną zawartość azotanów w wodzie wprowadzanej do niecek, natomiast badania wykazały przekroczenia sumy THM w 2 pływalniach na terenie powiatu białostockiego oraz w 1 pływalni na terenie powiatu augustowskiego. Sporadycznie

odnotowano przekroczenia chloru związanego w pływalni w powiecie zambrowskim i utlenialności nadmanganianowej w obiekcie w powiecie hajnowskim.

W wodzie z niecek basenowych, w badaniach przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej, pod względem mikrobiologicznym stwierdzono z dużą częstotliwością przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h. Parametr ten został przekroczony ogółem w 9 pływalniach, w tym w 3 obiektach zlokalizowanych w powiecie białostockim, 2 - w powiecie hajnowskim oraz po 1 obiekcie w powiatach: augustowskim, siemiatyckim, suwalskim i wysokomazowieckim. Jednorazowo wystąpiły przekroczenia *Pseudomonas aeruginosa* - w 1 pływalni na terenie powiatu augustowskiego oraz *Legionella sp.* - w 1 pływalni w powiecie wysokomazowieckim. Najczęstszym przekroczeniem wśród czynników fizykochemicznych była ponadnormatywna wartość trichlorometanu (chloroformu). Przekroczenie tego wskaźnika stwierdzono w 8 pływalniach (5 powiatu białostockiego i po 1 w powiatach: grajewskim, hajnowskim, siemiatyckim). Ponadnormatywne wartości azotanów stwierdzono w 3 pływalniach powiatu białostockiego.

Kolejnymi przekroczonymi parametrami fizykochemicznymi, które wystąpiły w wodzie niecek basenowych były: chlor wolny (w 2 pływalniach powiatu augustowskiego i siemiatyckiego); mętność (w 2 pływalniach powiatu białostockiego; w 1 pływalni w powiecie zambrowskim); suma THM (w 2 pływalniach powiatu białostockiego); utlenialność nadmanganianowa (w 2 pływalniach powiatu białostockiego); potencjał redox (w 1 pływalni powiatu siemiatyckiego); chlor związany (w 1 pływalni powiatu siemiatyckiego).

W wodzie w nieckach basenowych wyposażonych w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny, w badaniach przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej, pod względem mikrobiologicznym najczęściej kwestionowanym parametrem była ogólna liczba mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48. Wskaźnik ten przekroczony był w 9 pływalniach, tj.: w 3 - na terenie powiatu białostockiego, 2 - hajnowskiego oraz po 1 w powiatach: siemiatyckim, sokólskim, wysokomazowieckim i zambrowskim. Wskaźnikiem mikrobiologicznym przekroczonym w 5 obiektach był *Pseudomonas aeruginosa*. Powyższe przekroczenie wystąpiło w 2 pływalniach w powiecie hajnowskim oraz jednorazowo w obiektach zlokalizowanych w powiatach: augustowskim, białostockim i siemiatyckim. Kolejnymi przekroczonymi parametrami były: *Escherichia coli*, której ponadnormatywne wartości stwierdzono w 2 pływalniach, w tym 1-w powiecie białostockim oraz 1 - w powiecie hajnowskim, a ponadto *Legionella sp.*, której wartości zostały przekroczone w 2 pływalniach - w powiecie białostockim i wysokomazowieckim. Natomiast najczęściej przekroczonym wskaźnikiem fizykochemicznym był trichlorometan. Wystąpił w 10 pływalniach: 3 z powiatu białostockiego; 3 - powiatu hajnowskiego, po 1 w powiatach: augustowskim, grajewskim, siemiatyckim, suwalskim. Ponadnormatywne wartości chloru

wolnego stwierdzono w 4 pływalniach: 2 - w powiecie hajnowskim, 1 - w powiecie białostockim oraz 1 - w powiecie siemiatyckim. Parametr dotyczący mętności wody nie spełniał wymagań 5 razy i dotyczyło to 1 pływalni w powiecie hajnowskim. Utlenialność nadmanganianowa została przekroczona w 4 pływalniach: 3 obiektach w powiecie białostockim; 1 - w powiecie wysokomazowieckim. Sporadycznie, w pływalni zlokalizowanej w powiecie augustowskim, kwestionowano parametr - suma THM.

Badania wody na pływalniach przeprowadzone przez zarządców z natrysków w kierunku bakterii *Legionella sp.* wykazały przekroczenia w tym zakresie w 2 obiektach (w powiecie augustowskim oraz zambrowskim).

Najczęściej występujące przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych w badaniach wody wykonanych w ramach kontroli urzędowej jak i kontroli wewnętrznej w pływalni zlokalizowanych na terenie województwa podlaskiego w 2022 roku z uwzględnieniem rodzaju wody przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Liczba najczęściej występujących przekroczeń parametrów bakteriologicznych i fizykochemicznych w badaniach wykonanych przez organy PIS i zarządców w pływalniach województwa podlaskiego w 2022 roku

Rodzaj parametru	Liczba przekroczeń w wodzie			
	wprowadzanej do nieek basenowych z systemu cyrkulacji	w wodzie w nieekach basenowych	w wodzie w nieekach basenowych wyposażonych w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny	z natrysków
Ogólna liczba mikroorganizmów w 36±2°C po 48h w 1 ml wody	47	17	16	-
<i>Pseudomonas aeruginosa</i> w 100 ml wody	13	1	5	-
<i>Escherichia coli</i> w 100 ml wody	0	0	2	-
Gronkowce koagulazododatnie w 100 ml wody	0	0	0	-
<i>Legionella sp.</i> w 100 ml	4	1	2	5
Chloroform	51	41	21	-
Chlor związany	19	12	10	-
Chlor wolny	1	20	14	-
Mętność	19	6	4	-

W związku z wystąpieniem przekroczeń parametrów w wodzie basenowej, a także stwierdzonym złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym, ogółem w 2022 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały w zakresie nadzoru nad

pływalniami 26 decyzji, w tym 11 merytorycznych, 14 umarzających oraz jedną nakazująco-umarzającą (ze względu na wykonanie części uchybień przed wydaniem decyzji).

Postępowanie administracyjne dotyczyło najczęściej przekroczeń parametrów mikrobiologicznych i/ lub fizykochemicznych. Wydano w tym zakresie 23 decyzje administracyjne. W związku ze stwierdzonym złym stanem higieniczno-sanitarnym i/ lub technicznym wydane zostały 3 decyzje.

Do pływalni pod względem złego stanu higieniczno-sanitarnego i/lub technicznego zaliczono ogółem 4 obiekty (ok. 11 %). Były to 2 obiekty z terenu powiatu augustowskiego (w jednym z nich stwierdzono m.in. brak aktualnego komunikatu dotyczącego jakości wody na pływalni, brudne ściany z ubytkami tynku, skorodowane szafki w szatni; w drugim: skorodowany metalowy pojemnik, zniszczoną terakotę, brudne z odpryskami farby ściany, przekroczenie bakterii *Legionella sp.* w próbce wody pobranej z natrysku); 1 obiekt z terenu powiatu hajnowskiego (zniszczone, wyeksploatowane powierzchnie płytek podłogowych w pomieszczeniu natrysków i ustępie, zniszczone powierzchnie płytek podłogowych w ustępie, zacieki na suficie, zniszczone ze śladami korozji drzwi, brudne płytki sufitowe przy kratkach nawiewowych, zniszczone z odpryskami farby ściany); 1 pływalnia na terenie miasta Suwałk (zły stan techniczny; obiekt w trakcie generalnego remontu).

W przypadku niespełnienia jakości wody w wielu przypadkach zarządcy już po otrzymaniu wyników badań, podejmowali natychmiastowe działania naprawcze, mające na celu doprowadzenie jej do właściwej jakości. Polegały one m.in. na częściowej lub całkowitej wymianie wody, poprawieniu ustawień na stacjach uzdatniania, płukaniu instalacji uzdatniania wody, dezynfekcji systemu cyrkulacji, chlorowaniu szokowym, dezynfekcji termicznej układu uzdatniania wody, regulacji lamp UV, czy regulacji ilości dozowanego koagulantu na złożach filtracyjnych.

W bieżącym roku sprawozdawczym państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego wystosowali ogółem 33 wystąpienia do właścicieli /zarządców pływalni, w tym 16 w sprawie opracowania i przysłania do akceptacji harmonogramu poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej, 12 w zakresie sukcesywnego przekazywania wyników badań, 4 dotyczące jakości wody oraz 1 dotyczące udostępniania przez zarządcę raportów dobowych zapisów parametrów.

W 2022 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały ogółem 37 zbiorczych, rocznych ocen pływalni (33 dot. pływalni krytych, 4 - pływalni odkrytych).

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego obejmowały nadzorem również 6 innych obiektów wodnych, niespełniających definicji pływalni (2 - powiat białostocki, 1 - hajnowski, 1 - sokólski, 1 - suwalski, 1- wysokomazowiecki). Zostały one wszystkie skontrolowane w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego. Do badań

laboratoryjnych pobrano ogółem 21 prób wody (11 - w kierunku oznaczeń mikrobiologicznych; 10 - fizykochemicznych). Wydano 1 decyzję ze względu na przekroczenie dopuszczalnej wartości bakterii *Legionella sp.* w próbce wody pobranej z prysznica w jednym z obiektów na terenie miasta Białystok. Postępowanie w tym zakresie zostało zakończone.

2.4 Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli

Źródło: Kurier Poranny

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizują zadania w zakresie nadzoru nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpeli w oparciu o zapisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.), rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (Dz.U. poz. 255) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli (Dz. U. poz. 2476).

Na obszarze województwa podlaskiego, przed sezonem kąpielowym 2022, zgłoszonych zostało 17 projektów uchwał dotyczących organizacji kąpielisk. Wyżej wymienione projekty zostały zaopiniowane pozytywnie przez właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych. W sezonie kąpielowym, trwającym w województwie podlaskim od 01.06.2022 r. do 15.09.2022 r., funkcjonowało 16 kąpielisk, ponieważ jedno z nich w powiecie suwalskim, ze względu na brak obsady ratowniczej, nie zostało ostatecznie otwarte przez organizatora. Również z uwagi na brak ratowników, jedno z kąpielisk w powiecie białostockim miało skrócony sezon kąpielowy, trwający 1 miesiąc.

W 2022 r. na terenie województwa powstało jedno nowe kąpielisko w powiecie sokólskim w miejscowości Karpowicze, przekształcone z istniejącego w 2021 roku, miejsca okazjonalnie wykorzystanego do kąpeli.

Najwięcej, bo 5 kąpielisk, zlokalizowanych było na terenie powiatu białostockiego. Powiaty: augustowski, siemiatycki, sokólski, suwalski i wysokomazowiecki posiadały po 2 kąpieliska. Jednym kąpieliskiem dysponowało miasto Łomża.

Szczegółowy wykaz kąpielisk funkcjonujących w sezonie kąpielowym 2022 w poszczególnych powiatach wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Liczba kąpielisk w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody w sezonie kąpielowym 2022 r.

Lp	Powiat	Miejscowość	Nazwa kąpieliska	Nazwa akwenu	Jakość wody w sezonie kąpielowym 2022 r.
1.	augustowski	Serwy	Camp Serwy	Jezioro Serwy	przydatna
2.	augustowski	Augustów	Plaża Radiowej Trójki	Jezioro Necko	przydatna (3 dni w sezonie kąpielowym nieprzydatna ze względu na zakwit sinic)
3.	białostocki	Zarzeczany	Zarzeczany	Zalew Zarzeczany	przydatna (19 dni w sezonie nieprzydatna do kąpeli ze wzg. na: zakwit sinic oraz 10 dni nieprzydatna ze wzgl. na ponadnormatywną liczbę Enterokoków)
4.	białostocki	Supraśl	Plaża miejska w Supraślu	Rzeka Supraśl	przydatna
5.	białostocki	Michałow	Na Fali	Rzeka Supraśl	przydatna (5 dni w sezonie nieprzydatna do kąpeli ze wzg. ponadnormatywną liczbę E.coli)
6.	białostocki	Czarna Białostocka	Czapielówka	Rzeka Jurczycha	przydatna
7.	m. Białystok	Białystok	Plaża miejska na terenie Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy	Zalew Dojlidy	przydatna
8.	m. Łomża	Łomża	Łomżyńskie kąpielisko miejskie	Rzeka Narew	przydatna
9.	siemiatycki	Siemiatycze	Miejskie w Siemiatyczach	Rzeka Kamionka	przydatna
10.	siemiatycki	Drohiczyn	Na rzece Bug przy ul. Szmita w Drohiczynie	Rzeka Bug	przydatna
11.	sokólski	Sokółka	Kąpielisko miejskie w Sokółce	Sokołda	przydatna
12.	sokólski	Karpowicze	Kąpielisko w Karpowiczach	Rzeka Brzozówka	przydatna
13.	wysokomazowiecki	Czyżew	Kąpielisko miejskie w Czyżewie	Rzeka Brok (zbiornik retencyjno-rekreacyjny)	przydatna (13 dni w sezonie nieprzydatna do kąpeli ze wzg. ponadnormatywną liczbę E.coli, w tym przekroczone Enterokoki 7 dni)
14.	wysokomazowiecki	Ciechanowiec	Wyspa w Ciechanowcu	Rzeka Nurzec (zalew)	przydatna (6 dni w sezonie nieprzydatna do kąpeli ze wzg. ponadnormatywną liczbę E.coli i Enterokoków)
15.	m. Suwałki	Suwałki	Arkadia	Zalew Arkadia w Suwałkach	przydatna
16.	suwalski	Stary Folwark	PTTK w Starym Folwarku	Jezioro Wigry	przydatna (7 dni w sezonie kąpielowym nieprzydatna ze względu na zakwit sinic)

Wykaz kąpielisk w poszczególnych powiatach publikowany był na stronie internetowej WSSE w Białymstoku: <https://www.gov.pl/web/wsse-bialystok> oraz w Serwisie kąpieliskowym: <https://sk.gis.gov.pl/index.php>. W Serwisie kąpieliskowym umieszczano ponadto szczegółowe informacje dotyczące kąpielisk, w tym bieżące oceny jakości wody.

Źródło: Kurier Poranny

Badania laboratoryjne wody w kąpieliskach były wykonywane zarówno przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jak i na zlecenie zarządców kąpielisk, zgodnie z harmonogramami ustalonymi z właściwymi terenowo powiatowymi inspektorami sanitarnymi. W 2022 roku wykonano ogółem 93 badania laboratoryjne jakości wody w kąpieliskach. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wykonały przed sezonem 17 badań, a podczas trwania sezonu kąpielowego również 17 badań jakości wody. W ramach kontroli wewnętrznej organizatorzy kąpielisk zlecieli ogółem wykonanie 54 laboratoryjnych badań jakości wody w kąpieliskach. Ponadto, kontrolując w trakcie sezonu warunki panujące na kąpieliskach, przeprowadzano wizualne oceny wody, zarówno przez organizatorów w ramach kontroli wewnętrznych, jak i przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach prowadzonych kontroli urzędowych. Obowiązkiem organizatorów kąpielisk było również codzienne monitorowanie warunków panujących na kąpielisku - realizacja powyższego zadania odnotowana jest w Serwisie kąpieliskowym.

Na podstawie wyników badań oraz ocen wizualnych wody, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni dokonywali bieżących ocen jakości wody

w kąpieliskach. Ogółem wydano 89 ocen o przydatności wody do kąpieli i 9 decyzji o braku przydatności wody do kąpieli.

Woda, w czasie trwania sezonu kąpielowego, nie spełniała wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpieli w sześciu kąpieliskach tj.:

- Plaży Radiowej Trójki w Augustowie ze względu na zakwit sinic (zanieczyszczenie trwało 3 dni w sezonie kąpielowym),
- Kąpielisku Zarzeczany ze względu na zakwit sinic (19 dni w sezonie woda była nieprzydatna do kąpieli) oraz na przekroczenie dopuszczalnej liczby enterokoków (woda nieprzydatna do kąpieli - 10 dni w sezonie kąpielowym),
- Kąpielisku „Na Fali” w Michałowie ze względu na stwierdzenie w wodzie ponadnormatywnej liczby bakterii *Escherichia coli* (przekroczenie trwało 5 dni),
- Kąpielisku miejskim w Czyżewie ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej liczby bakterii *Escherichia coli* oraz na przekroczenie dopuszczalnej liczby enterokoków (przekroczenie *E. coli* trwało 13 dni w sezonie, w tym ze względu na przekroczoną liczbę enterokoków - 7 dni),
- Kąpielisku Wyspa w Ciechanowcu ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej liczby bakterii *Escherichia coli* oraz enterokoków (przekroczenie trwało 6 dni w sezonie),
- Kąpielisku PTTK w Starym Folwarku z powodu zakwitu sinic (przekroczenie trwało w sezonie kąpielowym 7 dni).

W związku z nieprawidłowościami w wyżej wymienionych kąpieliskach, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali ogółem 9 decyzji administracyjnych o braku spełnienia wymagań jakości wody określonych w obowiązujących przepisach, a tym samym, dla bezpieczeństwa osób korzystających z kąpieli, wprowadzone zostały czasowe zakazy kąpieli.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w sezonie letnim 2022 r. przeprowadziły 19 kontroli stanu sanitarnego kąpielisk, w tym właściwej lokalizacji tablic informacyjnych, toalet i ich wyposażenia m.in. w środki czystości oraz dostatecznej ilości i czystości pojemników na odpady komunalne. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono. Grzywnien w drodze mandatów karnych nie nałożono.

W analizowanym roku sprawozdawczym na obszarze województwa podlaskiego nie stwierdzono krótkotrwałych zanieczyszczeń, sytuacji wyjątkowych, w żadnym z kąpielisk

nie wystąpiły również zawieszenia harmonogramów. Po zakończeniu sezonu kąpielowego państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego opracowali 16 ocen sezonowych dot. funkcjonujących na ich terenie kąpielisk. Na podstawie analizy wyników laboratoryjnych badań jakości wody z poszczególnych kąpielisk zlokalizowanych w województwie podlaskim, zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpiei, w sezonie kąpielowym 2022 sklasyfikowano jako:

- „doskonałą” jakość wody w czterech kąpieliskach, tj.: Camp Serwy, Kąpielisko Miejskie w Siemiatyczach, Kąpielisko na rzece Bug przy ul. Szmita w Drohiczyńcu oraz Kąpielisko „Arkadia” w Suwałkach;
- „dobrą” jakość wody w jednym kąpielisku „Czapielówka” w Czarnej Białostockiej;
- „dostateczną” - w trzech kąpieliskach: Plaża Radiowej Trójki w Augustowie, Plaża Miejska w Supraślu i Zarzeczany;
- „niedostateczną” jakość wody w trzech kąpieliskach: jednym - na terenie powiatu białostockiego - w kąpielisku „Na Fali” w Michałowie oraz w dwóch na terenie powiatu wysokomazowieckiego - Kąpielisku miejskim w Czyżewie i Kąpielisku Wyspa w Ciechanowcu.

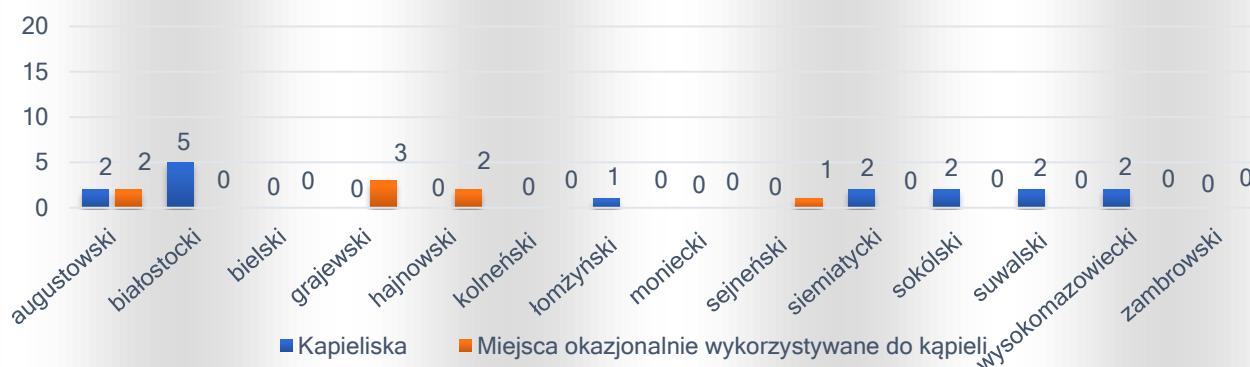
Kąpielisko Plaża miejska na terenie Ośrodka Sportów Wodnych „Dojlidy” w Białymstoku, które w sezonach kąpielowych 2020-2021 było klasyfikowane jako niedostateczne, aktualnie posiada status „nieklasyfikowanego”. Powyższa sytuacja zmieniła się w związku z działaniami organizatora, m.in.: regularnym czyszczeniem dna kąpieliska; montażem w pobliżu kąpieliska mechanicznych i dźwiękowych odstraszaczy ptaków; systematycznym koszeniem i usuwaniem skoszonych roślinności wodnej, zarówno w sezonie kąpielowym, jak i poza nim, zwiększającym przepływ wody w zbiorniku wodnym. Wyżej wymienione działania wpłynęły na dobrą jakość wody w kąpielisku, potwierdzoną badaniami laboratoryjnymi wody.

Źródło: Kurier Poranny

Ogólnie ujmując, na terenie województwa podlaskiego uznano za „nieklasyfikowane” pięć kąpielisk, tj.: wyżej wymienione kąpielisko Plaża miejska na terenie Ośrodka Sportów Wodnych „Dojlidy” oraz: Łomżyńskie Kąpielisko Miejskie, Kąpielisko PTTK w Starym Folwarku, Kąpielisko Miejskie w Sokółce, nowopowstałe kąpielisko „Karpowicze”.

Poza kąpieliskami, w 2022 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 8 miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli.

Wykres 69. Liczba kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2022 r.

Projekty uchwał dotyczące miejsc wykorzystywanych do kąpieli zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektów sanitarnych. Najwięcej miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli zlokalizowanych było w powiecie grajewskim - 3. W powiatach augustowskim i hajnowskim funkcjonowały 2, natomiast na terenie powiatu sejneńskiego zlokalizowane było jedno miejsce.

W tabeli poniżej przedstawiono szczegółowy wykaz miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii funkcjonujących na terenie województwa podlaskiego w sezonie kąpielowym 2022 wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody.

Tabela 34. Liczba miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody w sezonie letnim 2022 r.

Lp.	Powiat	Miejscowość	Nazwa miejsca	Nazwa akwenu	Jakość wody w sezonie kąpielowym 2022 r.
1.	augustowski	Augustów	Plaża POSTiW	Jezioro Necko	przydatna (3 dni w sezonie kąpielowym nieprzydatna ze względu na zakwit sinic)
2.	augustowski	Augustów	Generalski Róg	Jezioro Sajno	przydatna
3.	grajewski	Rajgród	Miejskie Rajgród	Jezioro Rajgrodzkie	przydatna
4.	grajewski	Tama k/Rajgrodu	WOPR	Jezioro Rajgrodzkie	przydatna
5.	grajewski	Rajgród	Energetyk	Jezioro Rajgrodzkie	przydatna
6.	hajnowski	Repczyce	Repczyce	Zalew Repczyce	przydatna
7.	hajnowski	Dubicze Cerkiewne	Dubicze Cerkiewne	Zalew Dubicze Cerkiewne	przydatna
8.	sejneński	Sumowo gm. Sejny	Dmitrowo	Jezioro Dmitrowo	przydatna

Badania wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii wykonywane były przez organizatorów. Ze względu na skrócenie sezonu, w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii w gm. Sejny, organizator nie wykonał drugiego badania wody.

W sezonie kąpielowym 2022 nie stwierdzono pogorszenia jakości wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii, poza jednym przypadkiem (przekroczenie trwające 3 dni - zakwit sinic w miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii w powiecie augustowskim). Na podstawie, przedstawionych przez organizatorów, sprawozdań z badań, a także na podstawie ocen wizualnych wody, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali 16 ocen bieżących dotyczących przydatności wody do kąpielii oraz 1 decyzję o nieprzydatności wody do kąpielii. Kontrole przeprowadzone w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii, w zakresie stanu sanitarno-higienicznego i technicznego, nie wykazały uchybień. Mandatów karnych nie nałożono. Ogółem skontrolowano 6 obiektów. Informacje na temat przydatności wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii na bieżąco publikowane były na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku: <https://www.gov.pl/web/wsse-bialystok> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Reasumując, prowadzony na obszarze województwa podlaskiego nadzór nad jakością wody oraz warunkami technicznymi w kąpieliskach i w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii pozwolił na bezpieczne korzystanie z terenów rekreacyjnych oraz kąpielii wodnych.

3. Obiekty hotelarskie

W 2022 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 107 obiektów hotelarskich, w tym 51 hoteli, 2 motele, 11 pensjonatów, 7 kempingów oraz 36 schronisk i pól biwakowych. Liczba obiektów w stosunku do ubiegłego roku zwiększyła się o 3 obiekty (2 hotele w powiecie białostockim, 1 schronisko młodzieżowe w powiecie augustowskim).

Podobnie jak w latach ubiegłych nadal największa liczba obiektów hotelarskich funkcjonuje na terenie powiatu augustowskiego (40) oraz powiatu białostockiego (31).

Ogółem dokonano kontroli 32 obiektów, co stanowiło 40 % obiektów objętych ewidencją. Do obiektów złych zakwalifikowano 3 (2 hotele i 1 pensjonat), co stanowi 9,37 %.

Dwa hotele z terenu powiatu augustowskiego nie spełniały wymagań dotyczących stanu technicznego, z uwagi m.in. na brudne ściany w pokojach hotelowych, magazynach bielizny, sali konferencyjnej, a także ubytki w stolarce drzwiowej, zniszczone wyposażenie, w tym poplamioną tapicerkę krzeseł. Pensjonat z powiatu monieckiego natomiast oceniono jako niespełniający wymagań higieniczno-sanitarnych, z powodu brudnych ścian w części noclegowej obiektu.

3.1 Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

W województwie podlaskim w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się 588 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie. Liczba ta w porównaniu z 2021 rokiem zwiększyła się o 9. Najwięcej, tj. 117 obiektów zlokalizowanych jest na terenie powiatu augustowskiego, 92 - na terenie powiatu suwalskiego, 71 - w powiecie łomżyńskim, 55 - w powiecie białostockim, 40 - w powiecie grajewskim, 39 - w powiecie sejneńskim, 32 - w powiecie hajnowskim.

Łącznie skontrolowano 343 obiekty (58,34 %), z czego 8 oceniono jako złe (2,33 % obiektów skontrolowanych).

W grupie obiektów skontrolowanych ocenionych negatywnie w 2022 roku znalazły się 4 obiekty, w których stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny. Były to ośrodki wypoczynkowo - rekreacyjne: 2 działające na terenie powiatu grajewskiego i 2 z terenu powiatu sejneńskiego. W ośrodkach z powiatu grajewskiego stwierdzono: brudne, poplamione, uszkodzone wyposażenie pokoi (materace, kołdry, poduszki, koce, wykładziny, tapczany, kratki wentylacyjne), powierzchnie ścian i sufitów z ubytkami tynku, a także pleśni w pokojach, korytarzach, łazienkach oraz siłowni. W związku z tym, w jednym

z ww. obiektów nałożono mandat karny w kwocie 400 zł. W obiektach z powiatu sejneńskiego: w jednym stwierdzono zły stan techniczny schodów przy wejściu do domku letniskowego, a w drugim trudne do utrzymania w czystości fugi w łazience.

Wśród 3 obiektów, które zakwalifikowano jako złe pod względem stanu technicznego znalazły się 2 z powiatu augustowskiego (stwierdzono w nich m.in.: brudne ściany, z zaciekami i wykwitami pleśni, uszkodzoną stolarkę drzwiową) oraz 1 obiekt z powiatu suwalskiego (zniszczone i zużyte wyposażenie pokoi). Ponadto 1 obiekt oceniono jako zły pod względem higieniczno-sanitarnym i była to placówka działająca na terenie powiatu wysokomazowieckiego, gdzie za brak czystości i porządku w obiekcie osobę odpowiedzialną ukarano mandatem karnym w wysokości 100 zł.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie dobrego stanu higieniczno-sanitarnego lub/i technicznego nadzorowanych obiektów.

4. Dworce autobusowe, dworce i stacje kolejowe

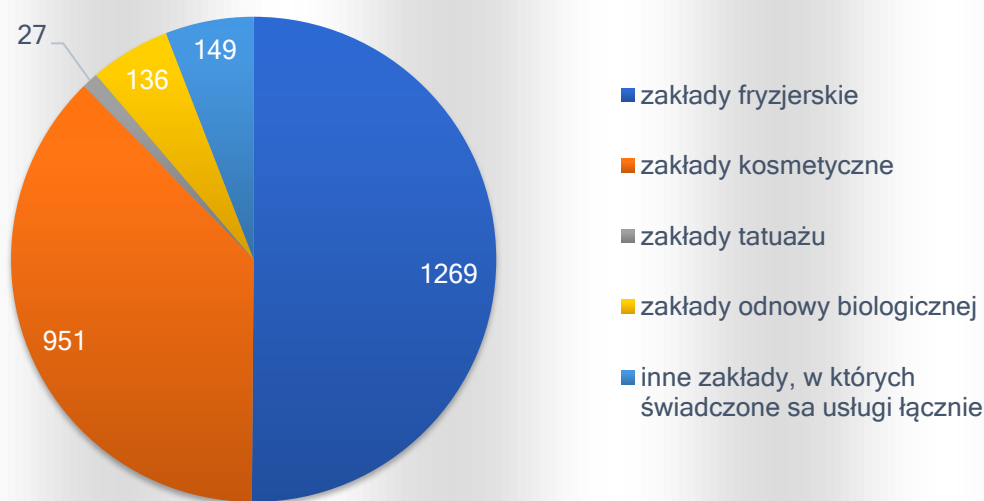
W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2022 roku znajdowało się 25 dworców i stacji kolejowych. Kontrolami sanitarnymi objęto prawie wszystkie tj. 24 z nich, co stanowi 96 %. W porównaniu z ubiegłym rokiem liczba dworców zmniejszyła się o 1, ponieważ zdjęto z ewidencji Dworzec PKP w Łapach w powiecie białostockim (bardzo zniszczony, wyeksploatowany obiekt w 2022 roku został zamknięty).

Spośród 11 dworców autobusowych, będących pod nadzorem w 2022 roku skontrolowano wszystkie. Liczba obiektów w ewidencji w stosunku do ubiegłego roku nie uległa zmianie. Żaden z obiektów nie został zakwalifikowany do grupy ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym.

5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W ewidencji państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego ujęto ogółem 2532 tego rodzaju zakładów. W porównaniu z 2021 rokiem ich liczba zwiększyła się o 141, tj. o 5,56 %. Od lat przeważającą liczbę zakładów w tej grupie obiektów stanowią zakłady fryzjerskie, których w 2022 roku było 1269, czyli o 40 więcej niż w roku poprzednim. Następne w kolejności liczbowej, to zakłady kosmetyczne, których

zewidencjonowano 951, tj. o 92 więcej niż w 2021 roku. Zakłady, w których świadczone są łącznie więcej niż jedna usługa, to kolejna duża grupa obiektów objętych nadzorem z liczbą 149, tj. o 2 mniej niż rok wcześniej. Znacząca grupa, to gabinety odnowy biologicznej z liczbą 136 obiektów tj. o 7 więcej niż w 2021 roku. Najmniejszą grupę w tym obszarze działalności, stanowią zakłady świadczące usługi tatuażu, których w województwie podlaskim było 27, a ich liczba zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku sprawozdawczego o 4 obiekty z terenu powiatu łomżyńskiego.

Wykres 70. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług objęte nadzorem w 2022 roku w województwie podlaskim.

Analizując dane z lat poprzednich należy stwierdzić, że jest to najliczniejsza i najbardziej dynamicznie rozwijająca się grupa obiektów użyteczności publicznej, stanowiąca 52,9 % wszystkich obiektów objętych nadzorem w województwie podlaskim. W tej grupie występuje także bardzo duża rotacja obiektów - w miejsce kończących działalność lub zmieniających kierunek świadczonych usług zakładów, otwierane są nowe. Ogólna liczba tego rodzaju obiektów z roku na rok ulega zwiększeniu, a w 2022 roku, zwłaszcza w grupie zakładów kosmetycznych przybyło 92 obiekty, natomiast zakładów fryzjerskich 40.

Najwięcej obiektów świadczących wszystkie wyżej wymienione usługi zlokalizowanych jest w powiecie białostockim - 1243 (o 77 więcej niż w 2021 roku), co stanowi 49,09 % ogółu tego typu obiektów.

Spośród 2532 objętych ewidencją zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej i innych, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług skontrolowano 564 (22,27 %), z czego 13 zakładów zakwalifikowano do grupy

niespełniającej wymagań sanitarno-higienicznych i/lub technicznych. Należały do niej: 3 zakłady fryzjerskie (1 z powiatu białostockiego, 2 z powiatu augustowskiego); 5 zakładów kosmetycznych (3 z powiatu białostockiego; 1 z powiatu wysokomazowieckiego); 3 zakłady odnowy biologicznej (z powiatu augustowskiego), 1 salon tatuażu z powiatu sejneńskiego; 1 zakład, w których świadczone są łącznie więcej niż jedna usługa z powiatu białostockiego.

Wśród stwierdzonych nieprawidłowości znalazły się m. in.: uchybienia dotyczące braku czystości i porządku zakładu, świadczenie usług niezgodnie z zasadami bezpieczeństwa higienicznego (używanie niesterylnych pęset, brak sterylnych narzędzi naruszających ciągłość tkanek), nieaktualne lub brak opracowanej i wdrożonej procedury zapewniającej ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi, brak umywalki z bieżącą ciepłą i zimną wodą w miejscu wykonywania usług, brak czystości i porządku w zakładzie, zły stan sanitarny wyposażenia brak orzeczenia do celów sanitarno-epidemiologicznych osoby wykonującej usługi; niehigieniczne warunki świadczenia usług (używanie niesterylnych pęset, zanieczyszczone narzędzia i przybory fryzjerskie oraz szuflady przeznaczone do przechowywania czystych rzeczy), brak wentylacji w pomieszczeniu wykonywania zabiegów na twarz, brudne, popękane, z ubytkami tynku ściany, sufity, zniszczona tapicerka wyposażenia i sprzętów w zakładach.

Za stwierdzone uchybienia i nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarnego zakładów nałożono 9 mandatów karnych w łącznej kwocie 1700 zł. Ponadto państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego, w odniesieniu do stwierdzonych uchybień prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie poprawy stanu higieniczno-sanitarnego lub/ i technicznego obiektów będących pod nadzorem.

6. Przystanie żeglugi śródlądowej, jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych

W województwie podlaskim pod nadzorem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajduje się 1 przystań żeglugi śródlądowej obsługi pasażerskiej funkcjonująca w powiecie augustowskim oraz 5 przystani jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych zlokalizowanych w powiecie augustowskim (4) i grajewskim (1). Dokonano kontroli 4 obiektów, a ich stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń.

Porównując sytuację z ubiegłym rokiem należy stwierdzić, że liczba obiektów w ewidencji nie uległa zmianie, a stan techniczny przystani żeglugi śródlądowej w 2021 roku ocenionej jako zły, uległ poprawie.

7. Nadzór nad przejściami granicznymi województwa podlaskiego

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach realizuje zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w obszarze przejść granicznych zlokalizowanych w województwie podlaskim na granicy państwowej z Republiką Białorusi.

W 2022 roku podobnie jak w latach ubiegłych w ewidencji organu figurowało 7 przejść granicznych, tj.:

- 4 drogowe: Bobrowniki - Bierestowica (o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie białostockim); Kuźnica Białostocka - Bruzgi (o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie sokólskim; od 08.11.2021 r. zawieszony ruch graniczny); Białowieża - Piererow (o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym: pieszym i rowerowym, położone w powiecie hajnowskim; od 15.03.2020 r. zawieszony ruch graniczny); Połowce - Pieszczałka (o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym, położone w powiecie hajnowskim; od 15.03.2020 r. zawieszony ruch graniczny);
- 2 kolejowe: Kuźnica Białostocka - Grodno (o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie sokólskim);
- Siemianówka - Swisłocz (o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego towarowym, zlokalizowane w powiecie hajnowskim);
- 1 rzeczne: Rudawka - Lesnaja (o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym, zlokalizowane w powiecie augustowskim; od 15.03.2020 r. zawieszony ruch graniczny).

W 2022 roku podobnie jak w 2021 nadal obowiązywał, wprowadzony od 15 marca 2020 r. zawieszony ruch graniczny na 3 przejściach: drogowych przejściach granicznych w Połowcach i Białowieży, rzeczonym przejściu granicznym w Rudawce oraz zawieszony od 08.11.2021 r. ruch pasażerski i towarowy w transporcie kolejowym wykonywanym z przekroczeniem granicy Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącej granicę zewnętrzną (Kuźnica Białostocka - Bruzgi).

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 3 kontrole stanu sanitarnego drogowych przejść granicznych: w Bobrownikach, Kuźnicy Białostockiej i Białowieży. Podczas kontroli sprawdzano stan czystości i porządku terenu przejść granicznych oraz stan sanitarno-techniczny ustępów ogólnodostępnych dla podróżnych przekraczających granicę państwa, a także dostępność pomieszczeń higienicznosanitarnych przystosowanych dla osób niepełnosprawnych. Zwracano również uwagę na zaopatrzenie przejść w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, sposób

usuwania ścieków oraz sposób gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych. Sprawdzano zaopatrzenie przejść w środki czystości oraz sposób przechowywania sprzętu porządkowego. Ponadto na drogowych przejściach granicznych w Kuźnicy Białostockiej i Bobrownikach sprawdzano stan sanitarno-techniczny zlewni ścieków z autokarów. Nie stwierdzono niezgodności stanu faktycznego z obowiązującymi przepisami sanitarnymi.

W analizowanym okresie przeprowadzono 1 kontrolę kolejowego przejścia granicznego w Kuźnicy Białostockiej oraz 1 kontrolę kolejowego przejścia granicznego w Siemianówce. Nieprawidłowości w tym względzie nie stwierdzono.

Podobnie jak w ubiegłym roku sprawozdawczym Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach sprawował nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pochodzącej z urządzeń wodociągowych zlokalizowanych w obszarze drogowych przejść granicznych w Bobrownikach i Białowieży oraz kolejowego przejścia granicznego w Kuźnicy Białostockiej. Przeprowadzono 3 kontrole stanu sanitarno-technicznego urządzeń wodociągowych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Jakość wody z powyższych urządzeń była zgodna z wymaganiami rozporządzenia Ministra Zdrowia z 2017 r., poza jednym - na przejściu granicznym w Białowieży, jakość wody na przestrzeni roku ulegała zmianie. Przeprowadzone badanie jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej wykazało przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w temperaturze 22 stopni C po 72 h (w ilości 400 jtk/1ml). Prowadzone jest postępowanie administracyjne w tym zakresie.

8. Inne obiekty użyteczności publicznej

W 2022 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej figurowały 542 obiekty, a ich liczba w porównaniu z 2021 rokiem zwiększyła się o 36. Dokonano kontroli 192 obiektów (35,42 %), z czego 6 zakwalifikowano jako niespełniające wymagań.

Do grupy obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym zaliczono 1 przedsiębiorstwo z terenu powiatu białostockiego świadczące usługi pralnicze. Za niezachowanie należytej czystości przy świadczeniu tego rodzaju usług (tj. brudna zakurzona posadzka, brudne umywalki do mycia rąk oraz misy sedesowe, brudne płytki przy prysznicach, obecność przypadkowych przedmiotów na posadzce w części czystej i brudnej pralni) osoby odpowiedzialne ukarano mandatem karnym w kwocie 300 zł.

W grupie obiektów ze złym stanem technicznym znalazły się 2 obiekty z terenu powiatu sokólskiego (apteka) i augustowskiego (kompleksowe usługi pogrzebowe). Podczas kontroli w obiektach stwierdzono: brudne ściany z zaciekami (w tym pomieszczeń receptury), zmywalni, korytarza, sanitariatu, budynku gospodarczego, nieodpowiedni stan techniczny armatury sanitarnej.

Do grupy ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym zakwalifikowano 3 obiekty z terenu powiatu bielskiego: amfiteatr (ubytki w deskach na scenie), klub fitness (zacieki i ubytki powierzchni ścian i sufitów oraz uszkodzona tapicerka sprzętu na sali ćwiczeń) i aptekę (brudne, z ubytkami zacieki na ścianach i sufitach w pomieszczeniu biurowym i sali ekspozycyjnej, zły stan techniczny armatury sanitarnej).

Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego, w związku ze stwierdzonymi uchybieniami prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie poprawy stanu higieniczno-sanitarnego lub/ i technicznego obiektów.

9. Środki transportu

W 2022 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego skontrolowały ogółem 170 środków transportu: 61 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, 50 autobusów komunikacji publicznej, 11 autobusów turystycznych, 19 wagonów w pociągach pasażerskich, 6 wagonów w pociągach podmiejskich, 11 samochodów do przewozu chorych, 6 statków i promów pasażerskich żeglugi śródlądowej, 1 samochód do przewozu bielizny oraz 5 innych środków transportu (w tym m.in. taksówki). Stan higieniczno-sanitarny i techniczny skontrolowanych środków transportu, nie budził zastrzeżeń. Wszystkie były utrzymane czysto oraz prawidłowo oznakowane.

10. Nadzór nad jakością wody ciepłej pochodzącej z instalacji wewnętrznej budynków użyteczności publicznej województwa podlaskiego, w aspekcie występowania bakterii *Legionella sp.*

Nadzór nad jakością wody ciepłej w wewnętrznej instalacji wodociągowej w zakresie występowania bakterii *Legionella sp.* prowadzony jest na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W województwie podlaskim, w 2022 roku, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowych oraz zarządcy obiektów w ramach kontroli wewnętrznych, wykonali badania wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella sp.* w 124 obiektach użyteczności publicznej, tj.:

- 48 placówkach służby zdrowia,
- 35 pływalniach i innych obiektach niespełniających definicji pływalni,
- 18 placówkach szkolno-wychowawczych i opiekuńczych dla dzieci i młodzieży,
- 12 obiektach hotelarskich i innych obiektach, w których świadczone są usługi hotelarskie,

- 11 placówkach pomocy społecznej.

Do badań laboratoryjnych pobrano ogółem 476 prób wody ciepłej, z czego, ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii *Legionella sp.*, zakwestionowano próby w 16 obiektach, w tym w 4 pływalniach i 1 obiekcie nie spełniającym definicji pływalni. Średnie skażenie stwierdzono w instalacji ciepłej wody w 12 obiektach, tj.: w 7 placówkach służby zdrowia (2 - z powiatu augustowskiego, 2 - białostockiego, 1 - bielskiego, 1 - hajnowskiego, 1 - zambrowskiego), w 3 - placówkach szkolno-wychowawczych i opiekuńczych (2 - z powiatu m. Białystok oraz 1 - z powiatu sejneńskiego) oraz w 2 pływalniach (1 - z powiatu m. Białystok i 1 - powiatu zambrowskiego). Wysokie skażenie stwierdzono w 4 obiektach, w tym w podmiocie medycznym z powiatu augustowskiego oraz w 3 obiektach z terenu m. Białystok - placówce opiekuńczo-wychowawczej, pływalni i innym obiekcie niespełniającym definicji pływalni. Skażenie bardzo wysokie odnotowano w pływalni przy obiekcie hotelarskim w powiecie augustowskim.

W związku ze stwierdzonymi skażeniami instalacji ciepłej wody, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w większości przypadków prowadzili postępowanie administracyjne.

W celu wyeliminowania ponadnormatywnej liczby bakterii *Legionella sp.* z wewnętrznej instalacji wodociągowej, zarządcy obiektów podejmowali działania naprawcze, polegające głównie na dezynfekcji systemu.

11. Nadzór nad obiektami przeznaczonymi na pobyt uchodźców z Ukrainy z terenu woj. podlaskiego

Pracownicy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, mając na uwadze masowy napływ uchodźców spowodowany działaniami wojennymi na terenie Ukrainy, podjął działania mające na celu wzmożenie monitorowania i oceny zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa sanitarnego na terenie woj. podlaskiego. W związku z powyższym Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku skierował wystąpienie do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, aby w ramach współpracy z organami samorządu terytorialnego identyfikowali na bieżąco i obejmowali nadzorem punkty recepcyjne, ośrodki dla uchodźców, placówki czasowego pobytu oraz inne miejsca, które są szczególnie istotne dla utrzymania bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego powiatu. Jednocześnie, zważywszy na niestandardową sytuację, Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku zalecił podjęcie działań, celem sprawdzenia warunków sanitarno-technicznych miejsc pobytu uchodźców, w taki sposób, aby miały one charakter wspomagający, nie generujący dodatkowych obciążeń dla zarządców obiektów.

Częstotliwość kontroli dostosowana była do rodzaju obiektów i panujących w nich warunków, przy czym każdorazowo sprawdzano obiekty nowopowstałe. Informacje umieszczane były w sporządzanym wykazie zbiorczym, obejmującym m. in. nazwę i adres obiektu, liczbę i rodzaj pomieszczeń, liczbę miejsc dla uchodźców, zaopatrzenie w wodę do spożycia, stan sanitarno-higieniczny (w przypadku nieprawidłowości, należało określić i wskazać obszary do poprawy). Z powyższego raportu wynika, iż powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne woj. podlaskiego w okresie od 2 marca 2022 r. do 31.12.2022 r. dokonały 862 wizytacji obiektów pod względem sanitarnym przeznaczonych na pobyt uchodźców. Ponadto pracownicy Oddziału Higieny Komunalnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku uczestniczyli w pierwszej połowie marca 2022 r. w wizytacji punktu recepcyjnego w Białymstoku.

Podsumowanie

1. W 2022 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego objęła nadzorem jakość wody w 299 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia oraz 104 indywidualnych urządzeniach wodociągowych zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.
2. W zakresie wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę najliczniejszą grupę, tj. 224 (ok. 75 %) stanowiły wodociągi produkujące wodę w przedziale 101-1 000 m³/dobę; 19 % - wodociągi o produkcji ≤ 100 m³/dobę. Tylko 5,7 % wodociągów znajdowało się w grupie produkującej wodę w przedziale 1 001-10 000 m³/dobę. Najmniejszy procent wodociągów - 0,3 stanowił Wodociąg Białystok o produkcji 42 092 m³/d zaliczany jako jedyny do grupy 10 001-100 000 m³/dobę.
3. Wodę o kontrolowanej jakości w województwie podlaskim spożywało 1 097 768 osób, tj. 95,3% (1 094 429 z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i 3 339 z indywidualnych urządzeń wodociągowych) z czego 956 871 osób, tj. ok. 87,2 % o niekwestionowanej jej jakości.
4. W 2022 roku spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości (1 097 768 osób) 140 897 osób, tj. około 13 % spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

5. Monitoringiem w zakresie wymagań mikrobiologicznych, jakim powinna odpowiadać woda do spożycia objęto pięć parametrów: bakterie grupy coli, ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C, *Escherichia coli*, enterokoki, *Clostridium perfringens*. Najczęściej stwierdzano przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C (w 37 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia oraz w 20 indywidualnych urządzeniach wodociągowych) oraz bakterie grupy coli (w 12 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia oraz 8 indywidualnych urządzeniach wodociągowych).
6. W 10 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia (1 z powiatu augustowskiego: Skieblewo; 2 z powiatu białostockiego: Michałowo, Cibory Gałęckie; 2 z powiatu łomżyńskiego: Stare Ratowo, Wierzbowo; 2 z powiatu monieckiego: Kulesze, Goniądz; 1 z powiatu sokólskiego: Jałówka; 1 z powiatu suwalskiego: Mieruniszki; 1 z powiatu zambrowskiego: Wyszomierz Wielki) wydano decyzje o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi.
7. Nadzór sanitarny w zakresie kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli prowadzony przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego, w szczególności poprzez bieżące kontrole stanu sanitarno-porządkowego oraz wydawane oceny jakości wody pozwolił na bezpieczny odpoczynek nad wodą w sezonie letnim 2022 r. W przypadkach pogorszenia jakości wody, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni prowadzili postępowanie administracyjne celem poprawy jakości wody. Dla bezpieczeństwa wprowadzano czasowe zakazy kąpieli. Aktualne informacje o jakości wody w kąpieliskach na terenie województwa publikowane były w Serwisie Kąpieliskowym oraz na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku, natomiast o jakości wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli - na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku.
8. Bieżąca analiza wyników badań jakości wody na pływalniach województwa podlaskiego, wykonanych zarówno w ramach kontroli urzędowych - przez organy PIS, jak i w ramach kontroli wewnętrznych - przez zarządców/właścicieli pływalni zapewniła bezpieczeństwo osób korzystających z kąpieli.

ODDZIAŁ ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Ocena stanu sanitarnego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest powołany do wykonywania zadań o charakterze profilaktycznym, zmierzającym do ochrony zdrowia ludzi na różnych etapach procesu inwestycyjnego tj. planowania przestrzennego, projektowania, lokalizacji i realizacji inwestycji oraz uzyskiwania pozwolenia na użytkowanie obiektów budowlanych. Zakres kompetencji określa ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne ustawy i akty wykonawcze. Należy zaznaczyć, że działania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne.

Przedmiotem działalności Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w 2022 r. było w szczególności uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz wydawanie opinii dotyczących:

- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- odbiorów obiektów budowlanych i statków.

Uczestniczono również w postępowaniach na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.), a także udzielano odstępstw od przepisów w zakresie warunków techniczno-budowlanych i przepisów określających wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2022 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wyniosła 2926.

Zauważono bardzo duże zainteresowanie gmin zmianami polityki przestrzennej i dostosowaniem jej do obowiązujących wymogów. Jednostki samorządu terytorialnego sporządzają studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i na ich podstawie opracowują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Należy zauważyć, że działania planistyczne promują przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami, co znacząco wpływa na poprawę stanu sanitarnego miast, gmin i osiedli wiejskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zapisy w planach przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć publicznych, odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, funkcjonowanie kotłowni w większości przypadkach na paliwo ekologiczne.

Nieodłącznym elementem przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko, która uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz zanieczyszczeniami gleby.

W 2022 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego działając na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.) zaopiniowały łącznie 24 projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz 96 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zagospodarowanie turystyczne Góry Rowskiej w Mielniku. Zdjęcie T. Hryciuk - zasoby własne.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) przywołuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako kompetentne w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz w kwestiach opiniowania w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na czynniki środowiskowe, a zwłaszcza na jakość powietrza, dostępność i jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz klimat akustyczny, które są istotnymi determinantami stanu zdrowia ludzi.

Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano:

- 38 uzgodnień dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- 106 uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 154 opinie do projektów polityk, strategii, planów lub programów.

W większości przypadków przeważały projekty studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Odrębną kwestię w działaniach zmierzających do zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego i państwowego powiatowego inspektora sanitarnego warunków realizacji szczególnej grupy inwestycji - przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których pełną listę zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.).

W przedmiotowych opiniach określano warunki dotyczące m.in. konieczności ochrony ludzi i miejsc ich przebywania przed niekorzystnym oddziaływaniem planowanych inwestycji np. poprzez realizację urządzeń ochronnych tj. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska, a także odpowiednią lokalizację. Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na zebranie pełnej informacji o przedsięwzięciu i jego wpływie na zdrowie i życie okolicznych mieszkańców.

Najczęściej rozpatrywane przedsięwzięcia to drogi, linie średniego i wysokiego napięcia, farmy fotowoltaiczne, budynki przeznaczone do hodowli zwierząt.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięć zakwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały:

- 870 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 2 opinie w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 37 opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- 1 opinię na etapie ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Prom linowy w Drohiczynie. Zdjęcie T. Hryciuk - zasoby własne.

Kolejny bardzo ważny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w tym działających na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawców ds. sanitarno - higienicznych. Szczególną uwagę zwracano przede wszystkim na prawidłowe zastosowanie układu funkcjonalnego oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń; prawidłową wentylację w projektowanych pomieszczeniach; odpowiednie rozwiązania dotyczące

instalacji wodnej i kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania; właściwe oświetlenie, zabezpieczenia ludzi przed narażeniem na ponadnormatywny poziom czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych w miejscu pracy i przebywania.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaopiniowali 28 projektów budowlanych, natomiast rzeczoznawcy ds. sanitarno - higienicznych uzgodnili 422 dokumentacje projektowe.

Na etapie projektowania obiektów budowlanych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały również stanowiska dotyczące:

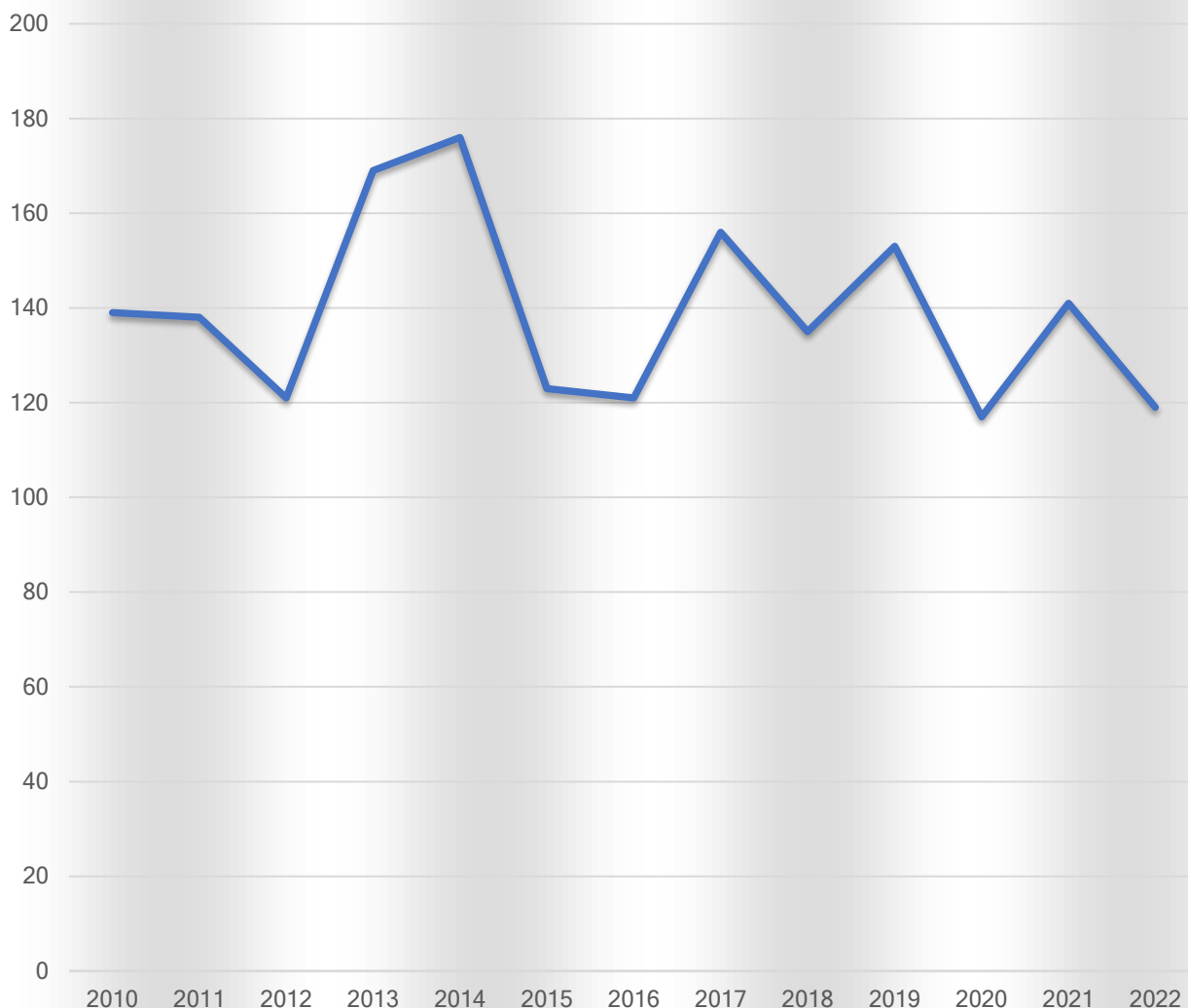
- zatwierdzania projektów osłon stałych i wentylacji w pracowniach wyposażonych w aparaty rentgenowskie,
- uzgadniania ekspertyz technicznych w zakresie przyjętych rozwiązań zamiennych, w związku z niespełnieniem wymagań określonych przepisami dotyczącymi warunków technicznych obiektów budowlanych,
- wydawania zgód w zakresie odstępstw od przepisów określających warunki techniczne, jakie muszą spełniać budynki i od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy.

Stanowiska w zakresie odstępstw od warunków technicznych dotyczyły między innymi obniżenia wysokości pomieszczeń, zagłębienia poniżej poziomu terenu, braku oświetlenia naturalnego. Odnosiły się również do zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe i miejsc na kontenery na odpady stałe od okien i drzwi budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi.

Przy wydawaniu zgód na odstępstwa od w/w przepisów zwracano szczególną uwagę na konieczność zaprojektowania we wnioskowanych pomieszczeniach skutecznej wentylacji zapewniającej wymianę powietrza wynikającą z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności, oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych, zapewnienia oświetlenia światłem sztucznym zgodnym z wymogami Polskich Norm.

W 2022 roku wydano 119 opinii, w tym Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego wydali 1 opinię w ww. zakresie. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydali również 4 opinie dotyczące projektu planu remediacji oraz 1 opinię dotyczącą projektu gminnego programu rewitalizacji.

liczba odstępstw od warunków technicznych

Wykres 71. Odstępstwa od warunków technicznych w poszczególnych latach.

Ostatni etap działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowi uczestniczenie pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dopuszczaniu obiektów budowlanych do użytkowania i statków żeglugi śródlądowej do eksploatacji pod względem wymagań sanitarnych. W 2022 roku zajęto 241 stanowisk.

Podsumowanie

Pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa podlaskiego realizował ustawowe obowiązki i zadania w zakresie ochrony zdrowia publicznego. Ponadto podczas ich wykonywania współpracował z urzędami miast i gmin, Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz z Okręgowym Inspektorem Pracy w zakresie odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych. W porównaniu z latami poprzednimi, w dalszym ciągu obserwuje się poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych na różnych etapach procesu inwestycyjnego. Dotyczy to zwłaszcza dużych obiektów użyteczności publicznej, komunalnych, usługowych, zakładów pracy, służby zdrowia i oświaty, które były kontrolowane pod względem zastosowania rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne przyszłych użytkowników. Powyższy fakt podyktowany jest wzrostem świadomości inwestorów w zakresie dostosowania wymagań do obowiązujących przepisów prawnych.

ODDZIAŁ HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

Lżejszy tornister
to zdrowszy kręgosłup

1 października 2022 r.
Ogólnopolski Dzień Tornistra

CO I JAK
NOSIMY NA PLECACH?

 Wojewódzka Stacja Sanitarno-epidemiologiczna
w Białymstoku

 w Białymstoku
Wojewódzka Stacja Sanitarno-epidemiologiczna

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

Państwowa Inspekcja Sanitarna w trosce o zdrowie i odpowiedni rozwój dzieci i młodzieży podejmuje szereg działań, które pozwalają utrzymać odpowiednie warunki w nadzorowanych placówkach edukacyjno-wychowawczych oraz wypoczynku i rekreacji.

Na terenie województwa podlaskiego w 2022 r. nadzorem objęto 2120 placówek, w tym 1265 placówek stałych takie jak:

- żłobki i kluby dziecięce - 146,
- przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego - 404,
- szkoły wszystkich typów - 534, w tym: szkoły podstawowe - 323, technika - 8, licea ogólnokształcące - 41, szkoły branżowe I i II stopnia - 6, szkoły specjalne - 17, szkoły policealne - 5, zespoły szkół - 134,
- szkoły wyższe - 14,
- placówki kształcenia ustawicznego - 5,
- placówki z pobytem całodobowym - 66,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego - 50,
- placówki wychowania pozaszkolnego - 39,
- placówki rekreacyjne - 6,
- placówki inne - 1.

Ponadto w ewidencji znajdowało się 971 placówek wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym:

- zimowego - 198,
- letniego - 773.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego w I instancji wydały 224 decyzje administracyjne, w tym:

- 111 merytorycznych,
- 113 płatniczych,

oraz 3 decyzje w II instancji wydane przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Nałożono 1 mandat karny na kwotę 200 zł. Wydano 6 postanowień.

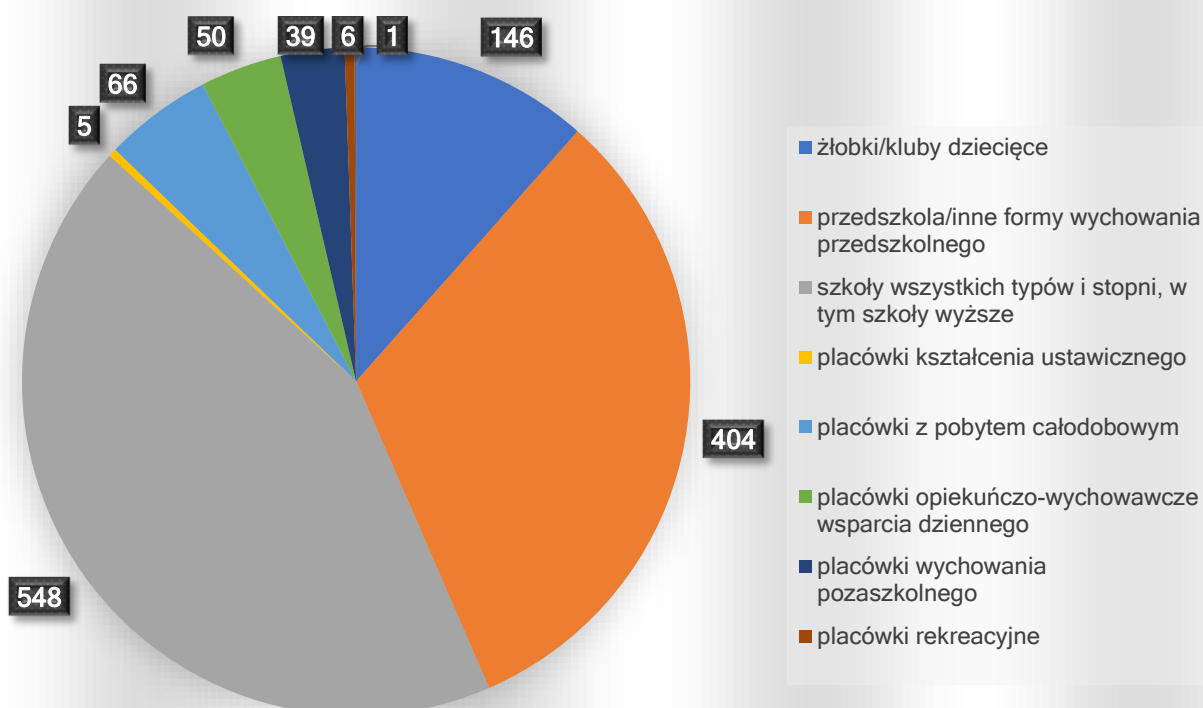
W roku sprawozdawczym pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży woj. podlaskiego wykonali 32 855 oznaczeń fizycznych, w tym:

- 4 122 oznaczeń wagi tornistrów u dzieci,

- 25 837 oznaczeń dostosowania mebli do warunków antropometrycznych dzieci,
- 2 072 ocen rozkładów zajęć szkolnych,
- 671 oznaczeń natężenia oświetlenia sztucznego (wykonanych przez Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku),
- 51 pomiarów wysokości sal,
- 51 pomiarów powierzchni okien,
- 51 pomiarów powierzchni sal.

Ponadto wykonano 1806 oznaczeń mikrobiologicznych w kierunku jaj owsików oraz w kierunku jaj pasożytów jelitowych *Ascaris lumbricoides* i *Trichuris trichiura*.

Baza lokalowa i stan sanitarno-techniczny stałych placówek oświatowo-wychowawczych

Wykres 72. Ewidencja placówek.

W ramach nadzoru skontrolowano 796 stałych placówek oświatowo-wychowawczych.

W trakcie przeprowadzanych kontroli oceniano:

- stan sanitarno-techniczny placówek,
- posiadaną infrastrukturę do uprawiania sportu i rekreacji,
- higienę procesów nauczania,
- dostosowanie mebli do wzrostu uczniów,

- zapewnienie uczniom dostępu do profilaktycznej opieki medycznej w szkole lub poza szkołą,
- możliwość skorzystania z opieki stomatologicznej,
- zaopatrzenie w środki higieny osobistej,
- organizację dożywiania i w jakiej formie jest prowadzona,
- realizację ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. podlaskiego przeprowadziła 1362 kontrole, w tym:

- 1001 placówek oświatowo-wychowawczych,
- 316 placówek wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży,
- 45 nie ujętych w ewidencji, tj. 24 wizytacje szkół w związku z przygotowaniem do nowego roku szkolnego, 13 kontrole obiektów w związku z wnioskami dotyczącymi wydania opinii sanitarnych, 8 kontrole obiektów (innych) w związku ze sprawdzeniem warunków sanitarno-technicznych w jakich przebywają uchodźcy z Ukrainy.

W wyniku analizy sporządzonej na podstawie materiałów własnych i otrzymanych z Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych woj. podlaskiego stwierdza się, że stan sanitarny i techniczny placówek stałych utrzymuje się na dobrym poziomie. Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre. Wszystkie szkoły zapewniają uczniom dostęp do ciepłej i zimnej wody, mydła w płynie, ręczników jednorazowych lub suszarek do rąk oraz papieru toaletowego.

Tabela 35. Stan techniczny placówek.

	Liczba placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym oraz technicznym	Liczba placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym	Liczba placówek w złym stanie technicznym
2021	1	4	0
2022	0	5	0

Jak wynika z tabeli, w 2022 r. nie stwierdzono placówek w złym stanie technicznym. Jedynie w 5 placówek stan higieniczno-sanitarnym oceniono jako zły. W stosunku do obiektów skontrolowanych jest to niewielki odsetek.

Tabela 36. Zmiany w infrastrukturze nadzorowanych placówek.

Rodzaj placówki		Liczba placówek								
		nowo oddanych w nowych obiektach	nowo otwartych w obiektach istniejących	Istniejących przeniesionych do nowych obiektów lub z rozbudowaną bazą dydaktyczną	zlikwidowanych	po remontach generalnych całych obiektów	z nowo oddanymi obiektami sportowymi	z modernizowanymi blokami sportowymi	z nowo otwartymi blokami żywienia	z modernizowanymi blokami żywienia
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Żłobki	1	6	8	1	5	0	0	0	8	0
Kluby dziecięce	2	0	2	0	3	0	0	0	5	0
Przedszkola	3	7	15	11	4	0	0	0	0	1
Inne formy wychowania przedszkolnego	4	0	1	0	16	0	0	0	0	0
Szkoły Podstawowe	5	0	5	5	10	0	1	0	0	1
Technika samodzielne	6	0	0	1	1	0	0	0	0	0
Licea ogólnokształcące	7	0	3	0	0	0	1	0	0	0
Szkoły branżowe I i II stopnia	8	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Ponadpodstawowe szkoły	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły specjalne samodzielne	10	0	0	4	1	0	2	0	0	0
Szkoły policealne	11	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Zespoły szkół ogółem	12	0	3	3	3	0	1	0	0	0
Szkoły wyższe	13	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Pozostałe placówki	14	1	2	1	13	0	0	0	0	0
OGÓŁEM	15	14	39	27	58	0	5	0	13	2

Pozostałe placówki z wiersza 14:

- Kolumna 1: (1) powiat augustowski -Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Kolumna 2: (1) powiat białostocki- Szkoła Matematyki 2+2, (1) powiat moniecki - Ognisko pracy pozaszkolnej „Akademia Młodych Talentów MENTOREK
- Kolumna 3: (1) powiat suwalski Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „EDUSA”
- Kolumna 4: (13) powiat białostocki -Placówki wsparcia dziennego.

Organizacja procesów nauczania

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego pracownicy inspekcji sanitarnej analizowali także higienę procesów nauczania. Oceniano dostosowanie mebli do wzrostu uczniów/przedszkolaków, zwracano uwagę na prawidłowe oznakowanie mebli, odpowiednie ich zestawienie jak również stan techniczny.

Sprawdzano także rozkłady zajęć lekcyjnych, zwracając szczególną uwagę na równomierne rozłożenie zajęć dydaktycznych poprzez rozpoczynanie zajęć o stałej porze oraz rozplanowanie zajęć tak, aby różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy poszczególnymi dniami tygodnia nie była większa niż 1 godzina. Prawidłowo skonstruowany rozkład zajęć lekcyjnych wpływa na zdrowie oraz możliwości psychofizyczne dzieci i młodzieży, a co za tym idzie na prawidłowy proces uczenia się i osiągnięte wyniki w nauce. Nieprawidłowości występujące w planach lekcji dotyczyły braku równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

Największe trudności w prawidłowym zaplanowaniu zajęć szkolnych mają te placówki, które ze względu na zbyt małą bazę lokalową (liczbę klas lekcyjnych) w stosunku do liczby uczniów i klas są zmuszone do pracy w systemie zmianowym. Pomocne będą w tym prawidłowo zaprojektowane miejsca do nauki dobrane do wzrostu każdego ucznia.

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu przedszkolaków,
- oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć w szkołach.

Tabela 37. Ocena warunków higieny procesów nauczania w szkołach

Rok	Umieblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane		Skontrolowano		Niewłaściwe	
	Liczba zbadanych uczniów	Ilość szkół	Liczba uczniów	Ilość szkół	Oddziałów	Ilość szkół	W ilu oddziałach	Ilość szkół
2021	10808	157	22	1	1367	184	11 0,80%	2 0,14%
2022	19140	309	28	2	2072	327	2 0,10%	1 0,31%

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów dokonano w szkołach samodzielnych i wchodzących w skład zespołów szkół. Ocenę przeprowadzono w 309 szkołach, w tym:

- 203 samodzielnych szkół podstawowych,
- 18 samodzielnych liceach ogólnokształcących,
- 2 szkołach branżowych I i II stopnia,
- 84 zespołach szkół,
- 2 technikach.

Aby zapewnić meble dostosowane do wzrostu i wieku dzieci, zgodne z zasadami ergonomii, placówki wyposażane są w meble legitymujące się certyfikatami gwarantującymi ich bezpieczeństwo. Nabywanie przez szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze wyposażenia posiadającego certyfikaty jest obowiązkiem nałożonym przez § 8 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1604).

Tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 327 szkołach, w tym:

- 212 samodzielnych szkołach podstawowych,
- 3 technikach,
- 24 samodzielnych liceach ogólnokształcących,
- 2 branżowych szkołach I i II stopnia,
- 86 zespołach szkół.

Ze względu na ograniczony czas czynnej aktywności umysłowej ucznia stosowane są przerwy międzylekcyjne, podczas których uczeń ma możliwość:

- odreagowania zmęczenia,
- przemieszczenia się z klasy do klasy,
- załatwienia potrzeb fizjologicznych,
- spożycia posiłku,
- relaksu na świeżym powietrzu.

Dlatego nie bez znaczenia jest czas trwania przerw międzylekcyjnych. Z punktu widzenia higieny procesu nauczania wskazane jest, aby przerwy nie były krótsze niż 10 minut i 1 przerwa dłuższa 15-20 minutowa.

W 2022 roku podczas przeprowadzania kontroli kompleksowych szkół pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego stwierdzili w:

- 2 zespołach szkół ponadpodstawowych występowanie przerw krótszych niż 10 minutowe, co stanowi 2,11% skontrolowanych szkół,
- 68 szkołach pomimo przerw krótszych niż 10 min, występowanie co najmniej jednej przerwy 15-20 minutowe, co stanowi 19,5 % skontrolowanych szkół,
- 279 szkołach zapewniono wszystkie przerwy 10 minutowe i przynajmniej jedną przerwę dłuższą, co stanowi 80% skontrolowanych szkół.

Tabela 38. Ocena warunków higieny procesów nauczania w przedszkolach.

Rok	Umeblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane	
	Liczba zbadanych dzieci	Ilość przedszkoli	Liczba dzieci	Ilość przedszkoli
2021	4891	146	0	0
2022	6697	231	0	0

Pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych woj. podlaskiego dokonali oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 231 przedszkolach/innych formach wychowania przedszkolnego.

Analiza powyższych danych przedstawionych w tabeli wykazała, że w wyniku dokonanych pomiarów nie stwierdzono w przedszkolach mebli niedostosowanych do wzrostu dziecka. Należy stwierdzić, że organy prowadzące przedszkola troszczą się o właściwe warunki do rozwoju dziecka.

Tabela 39. Obciążenie uczniów ciężarem tornistrów szkolnych.

Rodzaj placówki	Liczba szkół w ewidencji	Liczba szkół skontrolowanych	Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych											
			Przeprowadzono ważenie tornistrów			waga tornistra szkolnego do 10% masy ciała ucznia			waga tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia			waga tornistra szkolnego >15% masy ciała ucznia		
			liczba placówek objętych badaniem	liczba oddziałów objętych badaniem	Liczba uczniów poddanych badaniom	liczba placówek objętych badaniem	liczba oddziałów objętych badaniem	Liczba uczniów poddanych badaniom	liczba placówek objętych badaniem	liczba oddziałów objętych badaniem	Liczba uczniów poddanych badaniom	liczba placówek objętych badaniem	liczba oddziałów objętych badaniem	Liczba uczniów poddanych badaniom
Szkoły podstawowe samodzielne	323	221	20	176	2994	20	171	1195	20	176	1269	19	171	530
Zespoły szkół	134	95	6	61	1128	6	61	349	6	61	546	6	57	233
Ogółem	457	316	26	237	4122	26	232	1544	26	237	1815	25	228	763

Lżejszy tornister to zdrowszy kręgosłup

Wojewódzka Stacja
Sanitarno-epidemiologiczna
w Białymstoku

PODSTAWOWE ZALECENIA

- Noś tornister na obu ramionach
- Nie pakuj zbędnych rzeczy
- Równomiernie rozkładaj książki i zeszyty
- Ciężkie przedmioty układaj na dnie, lżejsze wyżej
- Buty na zmianę lub w-f wkładaj do oddzielnego worka

Waga tornistra nie powinna przekraczać 10% masy ciała dziecka

W 2022 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego zorganizowały ważenie tornistrów uczniów klas I-V szkół podstawowych. Badanie przeprowadzono w 26 placówkach, przebadano łącznie - 4122 uczniów.

Obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawianie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych w placówkach wynika z § 4a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (tekst jednolity Dz. U. z 2020 poz. 1604). Ma to przyczynić się do zmniejszenia obciążenia uczniów ciężarem plecaków szkolnych, a tym samym korzystnie wpływać na kształtowanie postawy ciała. Jak wynika z przeprowadzonych kontroli, wszystkie szkoły naszego województwa zapewniają swoim uczniom możliwość pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych.

Analizując obciążenie plecaków uczniów szkół podstawowych należy stwierdzić, że 763 uczniów przekroczyło normę powyżej 15% masy ciała, co stanowi 18,51% przebadanych uczniów. W 1544 uczniów waga tornistra mieściła się w prawidłowej normie do 10% masy ciała ucznia, co stanowi 37,46% przebadanych uczniów, natomiast u 1815 uczniów waga tornistra mieściła się w zakresie 10-15% masy ciała ucznia, co stanowi 44,03% przebadanych uczniów.

Dożywianie uczniów

Tabela 40. Dożywianie uczniów w samodzielnych szkołach podstawowych.

Szkoły podstawowe	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane, w których										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						Organizowanie śniadań		Podawanie napoju		
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających	
		Ogółem	Obiady pełne	Posiłki jednodaniowe	Ogółem	Z obiadów pełnych	Z posiłków z jednodaniowych					
2021	32431	54	73	28	13131	2021	32431	54	73	28	13131	2021
2022	46908	193	146	47	22576	20161	2415	17	1600	119	13693	3737

W 2022 roku skontrolowano 221 samodzielnych szkół podstawowych. W 193 szkołach 22 576 uczniom zapewniono możliwość spożywania ciepłego posiłku, co stanowi 48,13 % ogółu uczniów. Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że 20 161 uczniów miało możliwość spożycia pełnego obiadu, co stanowi 42,98% ogółu uczniów. Tylko 2 415 uczniów spożywało posiłki jednodaniowe, co stanowi 5,15% ogółu. Natomiast 3,41% uczniów szkół podstawowych miało możliwość zjedzenia śniadania zorganizowanego przez szkołę.

Tabela 41. Dożywianie uczniów w zespołach szkół

Zespoły szkół	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane, w których										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						Organizowanie śniadań		Podawanie napoju		
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających	
		Ogółem	Obiady pełne	Posiłki jednodaniowe	Ogółem	Z obiadów pełnych	Z posiłków z jednodaniowych					
2021	21475	46	43	3	5916	5644	272	9	493	10	2072	1010
2022	41824	78	77	1	14558	14298	260	12	755	46	5175	1646

W 2022 roku skontrolowano 95 zespołów szkół. W 78 szkołach 14 558 uczniom zapewniono możliwość spożywania ciepłego posiłku, co stanowi 34,81% ogółu uczniów. Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że 14 298 uczniów miało możliwość spożycia pełnego obiadu, co stanowi 34,19% ogółu uczniów. Tylko 260 uczniów spożywało posiłki jednodaniowe, co stanowi 0,62% ogółu. Natomiast 1,81% uczniów zespołów szkół miało możliwość zjedzenia śniadania zorganizowanego przez szkołę.

Nadzór nad szkołami wyższymi

Tabela 42. Uczelnie wyższych i domy studenta.

Rodzaj placówek			Liczba placówek			liczba dzieci i młodzieży w skontrolowanych placówkach	Liczba placówek skontrolowanych*, w których stwierdzono zły stan		
			w ewidencji	skontrolowanych	placówki nowopowstałe		higieniczno-sanitarny oraz techniczny	tylko	
								higieniczno-sanitarny	techniczny
Szkoły wyższe	publiczne	liczba uczelni	7	5	0	17952	0	0	0
		liczba obiektów	38	23	0	0	0	0	0
	niepubliczne	liczba uczelni	7	1	0	994	0	0	0
		liczba obiektów	7	2	0	0	0	0	0
	Razem	liczba uczelni	14	6	0	18946	0	0	0
		liczba obiektów	45	25	0	0	0	0	0
Domy studenckie	publiczne	8	6	0	1188	0	0	0	
	niepubliczne	0	0	0	0	0	0	0	

W 2022 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 14 uczelni wyższych, w tym 7 uczelni publicznych i 7 uczelni niepublicznych oraz 8 domów studenta. Wszystkie placówki były podłączone do kanalizacji. We wszystkich stwierdzono właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej oraz zachowano standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. Łącznie na wszystkich skontrolowanych uczelniach studiowało 18 946 studentów.

Na koniec roku sprawozdawczego ewidencja szkół wyższych w poszczególnych PSSE przedstawiała się następująco:

- PSSE w Białymstoku - 9 szkół wyższych i 5 domów studenta,
- PSSE w Bielsku Podlaskim -1 szkoła wyższa i 1 dom studenta,
- PSSE w Łomży - 3 szkoły wyższe i 1 dom studenta,
- PSSE w Suwałkach - 1 szkoła wyższa i 1 dom studenta.

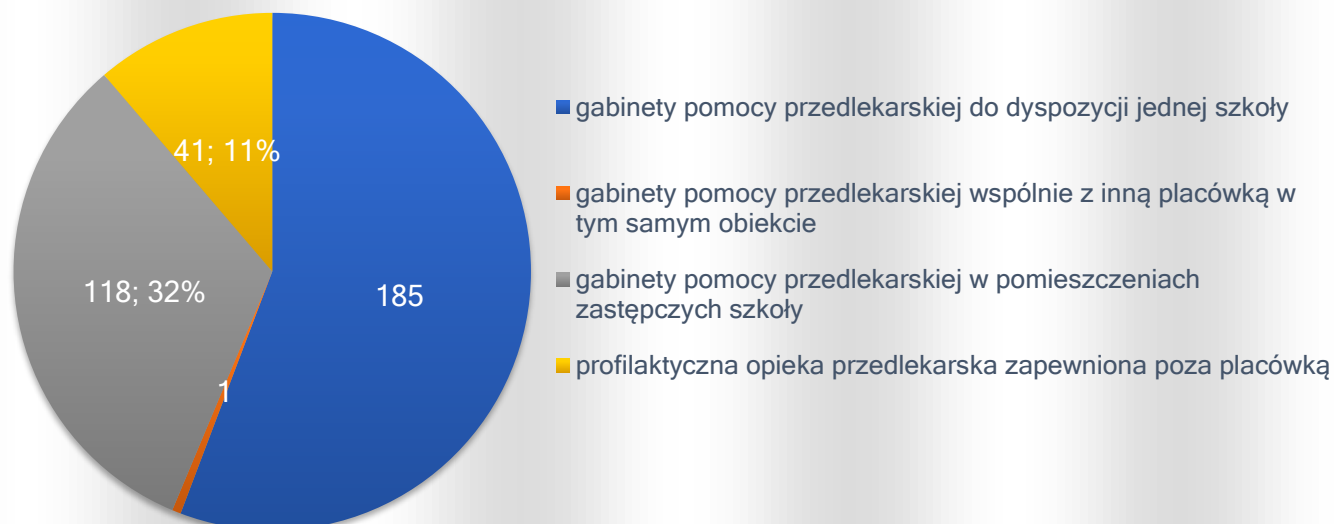
Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży z 4 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych skontrolowali 6 uczelni.

Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach

Tabela 43. Gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

Rodzaj placówek		Liczba placówek		Liczba szkół posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej			Liczba szkół, w których poznu zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki	Liczba szkół, w których poznu jest świadczona poza terenem placówki	
		w ewidencji	skontrolowanych	ogółem	w tym gabinety				
					do dyspozycji jednej szkoły	wspólne z inną placówką w tym samym obiekcie			
1	2	3	4	5	6	7	8		
Szkoly funkcjonujące samodzielnie	szkoly podstawowe	1	323	221	102	102	0	93	26
	licea ogólnokształcące	2	16	8	1	1	0	4	3
	technika	3	8	4	3	2	1	1	0
	branżowe szkoły I i II stopnia	4	6	2	0	0	0	2	0
	szkoly specjalne	5	17	13	5	5	0	6	2
	szkoly policealne	6	5	2	0	0	0	0	2
Zespoły szkół	ogółem	7	134	95	75	75	0	12	8
OGÓLEM		8	448	345	186	185	1	118	41

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach. Na 345 skontrolowanych placówek 186 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w tym do własnej dyspozycji - 185, a wspólnie z inną placówką - 1. W pozostałych 159 szkołach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych lub poza terenem placówki.

Wykres 73. Gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

Zgodnie z art. 103 ust.1 pkt 5 ustawy z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 z późn. zm.), szkoła w zakresie realizacji zadań statutowych jest zobowiązana zapewnić uczniom możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych.

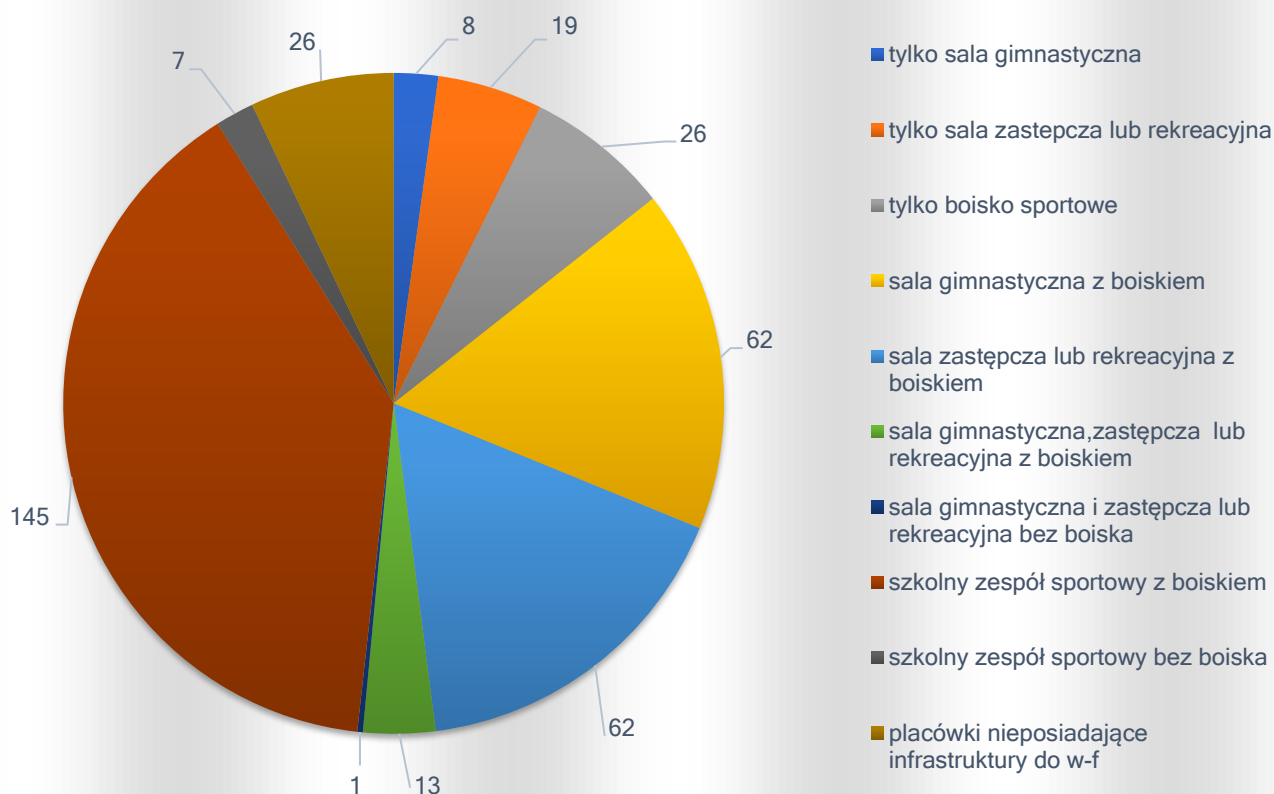
Tabela 44. Korzystanie z infrastruktury do zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Rok	Liczba placówek		Liczba placówek posiadających										Liczba placówek nieposiadających warunków do prowadzenia wychowania fizycznego
	w ewidencji	skontrolowanych	tylko			salę gimnastyczną z boiskiem	salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem	salę gimnastyczną i salę zastępczą /rekreacyjną		szkolny zespół sportowy			
			salę gimnastyczną	Salę zastępczą/rekreacyjną	boisko szkolne			z boiskiem	bez boiska	z boiskiem	bez boiska		
												z boiskiem	
2021	545	226	8 3,54%	5 2,21%	14 6,19%	29 12,8%	43 19,03%	12 5,31%	4 1,77%	100 44,25%	7 3,09%	4 1,77%	
2022	547	369	8 2,16%	19 5,15%	26 7,60%	62 16,8%	62 16,8%	13 3,52%	1 0,27%	145 39,30%	7 1,90%	26 7,05%	

W wyniku kontroli przeprowadzonych w 369 szkołach samodzielnych oraz zespołach szkół stwierdzono, iż wystarczające warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego posiadały 343 szkoły, natomiast 26 nie posiadało warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Ponadto z informacji zebranych w czasie kontroli wynika, że w szkołach niezależnie od posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego część uczniów ćwiczyła na korytarzach. Ustalono również, że szkoły w których stwierdzono brak warunków lub niewystarczające warunki do prowadzenia wychowania fizycznego korzystały z infrastruktury poza placówką np. z pływalni miejskich.

Wykres 74. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Ocena warunków wypoczynku dzieci i młodzieży

Mówiąc o wypoczynku dzieci i młodzieży, bierzmy pod uwagę wypoczynek zimowy i letni. Do wypoczynku należą formy wyjazdowe (obozy/kolonie organizowane w hotelach i obiektach używanych okazjonalnie oraz obozy pod namiotami), a także wypoczynek w miejscu zamieszkania, czyli półkolonie. W 2022 roku na obszarze województwa podlaskiego zarejestrowano 971 zgłoszeń o zamiarze organizacji wypoczynku, w tym 773 turnusów wypoczynku letniego oraz 198 turnusów wypoczynku zimowego. W województwie podlaskim łącznie ze zorganizowanego wypoczynku skorzystało 12 204 uczestników. Podczas wypoczynku letniego i zimowego przeprowadzono 316 kontroli.

Wypoczynek zimowy na terenie województwa podlaskiego zorganizowany był w okresie od 24 stycznia do 6 lutego 2022 roku. Z zebranych danych wynika, iż podczas ferii zimowych wypoczywało 1944 dzieci i młodzieży. Pracownicy Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 51 kontroli. (*Załącznik nr 13 - wypoczynek zimowy*).

Natomiast podczas wypoczynku letniego wypoczywało 10 260 dzieci i młodzieży. Pracownicy Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 265 kontroli. *(Załącznik nr 14 - wypoczynek letni).*

Wzorem lat ubiegłych podejmowano działania edukacyjne propagujące właściwe zachowanie podczas wypoczynku letniego i zimowego. Zajęcia odbywały się przy współpracy różnych służb takich jak: policja, straż pożarna, straż miejska. Przeprowadzono warsztaty edukacyjne na temat bezpieczeństwa podczas wypoczynku. Przygotowano pogadanki dotyczące tematyki higieny osobistej, zdrowego odżywiania, profilaktyki chorób zakaźnych. Zwrócono też uwagę na szkodliwość palenia tytoniu i zażywania nowych środków psychoaktywnych. Przedstawiciele Policji podczas wypoczynku zimowego przedstawili zasady bezpiecznej zabawy na śniegu i lodzie, zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, zwracali uwagę na potrzebę noszenia odblasków. Podsumowując, wypoczynek zimowy i letni na terenie województwa podlaskiego w 2022 r. przebiegał bezpiecznie.

Akcje zainicjowane przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Białymstoku w 2022 r.:

1. Ważenie tornistrów uczniów w klasach I-V

Na terenie województwa podlaskiego pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży we współpracy z pionem promocji zdrowia Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych przystąpili do akcji przeprowadzenia badań obciążenia uczniów klas I-V szkół podstawowych ciężarem tornistrów szkolnych. Ważenie tornistrów w wytypowanych szkołach przeprowadzono w listopadzie 2022 roku. W 26 placówkach (w tym w 20 szkołach podstawowych i 6 zespołach szkół) przebadano łącznie 4122 uczniów.

Analizując obciążenie plecaków uczniów szkół podstawowych należy stwierdzić, że na przebadanych 4122 uczniów:

- 763 przekroczyło normę powyżej 15% masy ciała, co stanowi 18,51 % przebadanych uczniów,
- u 1544 uczniów waga tornistra mieściła się w prawidłowej normie do 10 % masy ciała ucznia, co stanowi 37,46 % przebadanych uczniów,
- u 1815 uczniów waga tornistra mieściła się w zakresie 10-15% masy ciała ucznia, co stanowi 44,03% przebadanych uczniów.

Ponadto podczas trwania akcji przedstawiciele Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku i Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku przeprowadzili stosowne pomiary ciężaru plecaków szkolnych oraz edukację w zakresie profilaktyki wad postawy i odpowiedniej wagi tornistrów. Wszyscy uczestnicy akcji zostali nagrodzeni drobnymi upominkami. Rozdano dzieciom młodszych klas kolorowanki, które miały przypominać uczniom o zasadach prawidłowego pakowania plecaka szkolnego.

W czasie akcji edukowano dzieci i młodzież jak wybrać właściwy tornister i na co zwracać uwagę:

- tornister powinien być lekki, mieć szerokie szelki na ramiona, szelki powinny być regulowane i ustawione tak, by były równej długości i aby można było swobodnie wkładać i zdejmować tornister,
- tornister powinien być noszony na obu ramionach - zawieszenie plecaka na jedno ramię może doprowadzić do asymetrii mięśniowej (mięśnie obciążone rozwiną się bardziej, a nieużywane mniej).
- przy pakowaniu należy wykorzystać wszystkie jego przegrrody i kieszenie, ciężar należy rozłożyć symetrycznie do pionowej osi ciała, cięższe przedmioty najbliżej pleców i środka, plecak nie powinien ważyć więcej niż 10 do 15 procent masy ciała ucznia.

W pozostałych Powiatowych Stacjach Sanitarno-Epidemiologicznych woj. podlaskiego, które czynnie włączyły się do akcji, zorganizowano również spotkania z rodzicami. Rodzice mieli możliwość indywidualnego omówienia wyników badań swoich dzieci. Relacja z akcji została udostępniona na stronie Facebook Wojewódzkiej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Białymstoku i powiatowych stacji oraz na portalach informacyjnych powiatów i na łamach lokalnych gazet.

Lżejszy tornister
to zdrowszy kręgosłup

1.10.2022 r. OGÓLNOPOLSKI DZIEŃ TORNISTRA

CO I JAK ?
NOSIMY NA PLECACH !

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA w BIAŁYMSTOKU

2. Czyste i bezpieczne piaskownice

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku mając na uwadze poprawę bezpieczeństwa sanitarnego dzieci korzystających z piaskownic we współpracy z dyrektorami placówek oświatowo - wychowawczych wytypował piaskownice do badań piasku w kierunku jaj pasożytów jelitowych *Ascaris lumbricoides* i *Trichuris trichiura*.

Działania pracowników pionu higieny dzieci i młodzieży polegały na:

- przedstawieniu wymogów sanitarnych dotyczących bezpiecznego korzystania z piaskownic,
- kontroli stanu sanitarno- technicznego piaskownic oraz ich zabezpieczenia,
- pobraniu próbek piasku z wytypowanych piaskownic w placówkach oświatowo - wychowawczych,
- dostarczeniu do Sekcji Badań Epidemiologiczno-Klinicznych Medycznego Laboratorium Diagnostycznego w Białymstoku próbek piasku.

Próby do badań zostały pobrane w 16 placówkach, tj.:

- 1 żłobek w mieście Sejny,
- 12 przedszkoli - po jednym przedszkolu w miastach: Augustów, Grajewo, Kolno, Mońkach, Siemiatycze, Bielsk Podlaski, Zambrów, Wysokie Mazowieckie i Hajnówka oraz 3 przedszkola w mieście Białystok,
- 2 przedszkola w powiatach ziemskich (w pow. łomżyńskim - 1 i sokólskim - 1),
- 1 szkoła podstawowa w mieście Suwałki.

Wyniki badań wykazały, że w żadnej z pobranych prób piasku nie stwierdzono jaj pasożytów jelitowych *Ascaris lumbricoides* i *Trichuris trichiura*. Przeprowadzone działania pilotażowe potwierdziły, że dyrektorzy placówek przykładają szczególną uwagę na systematyczną wymianę piasku w piaskownicach, przy jednoczesnym stosowaniu fizycznych barier chroniących przed dostępem zwierząt oraz innymi zagrożeniami mogącymi pogorszyć stan sanitarny piasku.

Ponadto w czasie oględzin i poboru próbek stwierdzono, że:

- 10 placówek wymieniło piasek na przełomie kwietnia i maja 2022 roku,
- 5 placówek wymieniło piasek w połowie 2021 roku,
- stan techniczny piaskownic oceniono jako dobry.

3. Badanie natężenia oświetlenia sztucznego

Mając na uwadze higieniczne warunki pracy ucznia oraz wpływ na nią natężenia oświetlenia sztucznego pion higieny dzieci i młodzieży Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku i Powiatowych Stacji Sanitarno - Epidemiologicznych woj. podlaskiego w porozumieniu z dyrektorami szkół koordynowali działania związane z badaniami natężenia oświetlenia sztucznego w 12 placówkach oświatowych:

- 8 szkołach podstawowych,
- 3 zespołach szkół,
- 1 liceum ogólnokształcącym.

W godzinach wieczornych pracownicy Sekcji Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy WSSE w Białymstoku w wytypowanych placówkach mierzyli natężenie oświetlenia elektrycznego. Pomiaru te zostały wykonane na 600 stanowiskach pracy uczniów. Na 170 (28,33 %) nie zostały spełnione minimalne wymagania w odniesieniu do normatywów zawartych w normie PN-EN 12464- 1:2012 „Światło i oświetlenie. Oświetlenie miejsc pracy. Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach”. Zmierzono również natężenie oświetlenia elektrycznego na 17 tablicach szkolnych w polu zadania i w polu bezpośredniego otoczenia. Wymagań minimalnego natężenia oświetlenia w polu zadania nie spełniło 15 tablic, natomiast wymagań minimalnego natężenia oświetlenia w polu bezpośredniego otoczenia nie spełniło 10 tablic.

Ponadto zmierzono natężenie oświetlenia elektrycznego w 37 strefach komunikacyjnych. Wszystkie strefy komunikacyjne spełniały wymagania zawarte w normie PN-EN 12464-1:2012 „Światło i oświetlenie. Oświetlenie miejsc pracy. Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach”.

4. Badanie dzieci w kierunku owsicy

W listopadzie i grudniu 2022 r. pion higieny dzieci i młodzieży wraz Sekcją Badań Epidemiologiczno-Klinicznych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku zorganizował akcję badania dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie województwa podlaskiego w kierunku obecności jaj owsików. Wytypowano do badań 63 placówki przedszkolne, w których rodzice/opiekunowie byli zainteresowani przystąpieniem do udziału w badaniach. Do badania pobrano 1519 próbek z tego 108 uzyskało wynik pozytywny. Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży czynnie włączyli się w akcję, rodzicom przedszkolaków rozdano komplety materiałów informacyjnych oraz udzielano

szczegółowych instruktaży. Zachęcano rodziców do wzięcia udziału w badaniu. Relację z zorganizowanej akcji umieszczono w mediach społecznościowych.

Podsumowanie

Harmonijny rozwój dzieci i młodzieży w placówkach oświatowo - wychowawczych oraz dbałość o bezpieczeństwo zdrowotne jest priorytetem działań pionu Higieny Dzieci i Młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego. W obliczu zagrożeń zdrowotnych i cywilizacyjnych bieżący nadzór sanitarny nad placówkami oraz działania profilaktyczne stanowią pilną konieczność i należy je prowadzić w sposób, który zapewni ich optymalną skuteczność w ochronie zdrowia dzieci i młodzieży. Jednocześnie podejmowane są współdziałania z dyrektorami szkół, którzy najlepiej znają i rozumieją wszystkie uwarunkowania swojej placówki. Skutkuje to możliwością zastosowania optymalnych rozwiązań dających gwarancję bezpieczeństwa i troski o zachowanie reguł sanitarnych dostosowanych do bieżącej sytuacji i potrzeb szkoły. Harmonijne działania, holistyczne podejście, zachowanie równowagi pomiędzy nauką, a warunkami do wychowania i nauki zaowocowało podejmowanymi i koordynowanymi przez pion Higieny Dzieci i Młodzieży akcjami edukacyjno-profilaktycznymi, które okazały się zasadne - zwiększyły bezpieczeństwo zarówno sanitarno-higieniczne jak i zdrowotne dzieci i młodzieży.

1. Przeprowadzona akcja dotycząca obciążenia uczniów w klasach I-V szkół podstawowych ciężarem tornistrów szkolnych wykazała, że u 3359 uczniów miało prawidłową wagę tornistra, co stanowi 81%, a tylko u 763 uczniów przekroczyło normę, co stanowi 19 % przebadanych uczniów.
2. Akcja „Czyste i bezpieczne piaskownice” wykazała, że próby pobrane do badań w 16 placówkach nie wykazały obecności jaj pasożytów jelitowych *Ascaris lumbricoides* i *Trichuris trichiura*.
3. Badania natężenia oświetlenia sztucznego przeprowadzone w 12 szkołach wykazało, potwierdziły, że na 170 stanowiskach pracy ucznia nie spełniono minimalnych wymagań w odniesieniu do normatywów zawartych w normie PN-EN 12464-1:2012. Zmierzono również natężenie oświetlenia elektrycznego na 17 tablicach szkolnych w polu zadania i w polu bezpośredniego otoczenia. Wymagań minimalnego natężenia oświetlenia w polu zadania nie spełniło 15 tablic, natomiast wymagań minimalnego natężenia oświetlenia w polu bezpośredniego otoczenia nie spełniło 10 tablic.

Ponadto zmierzono natężenie oświetlenia elektrycznego w 37 strefach komunikacyjnych. Wszystkie strefy komunikacyjne spełniały wymagania zawarte w normie PN-EN 12464-1:2012.

4. Badanie dzieci w kierunku owsicy wykazało, że na 1519 próbek pobranych do badań tylko 108 uzyskało wynik pozytywny.

5. Działania pionu Higieny Dzieci i Młodzieży woj. podlaskiego w związku z napływem uchodźców wojennych z Ukrainy w placówkach oświatowych skierowane były m.in. na zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego poprzez uczestnictwo w akcjach pomocowych i informacyjno-edukacyjnych.

6. Pion higieny dzieci i młodzieży wspólnie z innymi działami m.in. z pionem epidemiologii i promocji zdrowia uczestniczył w kontrolach/ wizytacjach miejsc zakwaterowania uchodźców wojennych. W miejscach tych pozostawiano ulotki i materiały edukacyjne w języku ukraińskim.

7. Bieżący nadzór sanitarny nad placówkami oświatowo-wychowawczymi, szkołami wyższymi oraz ośrodkami wypoczynku jest efektywny, stan sanitarno- techniczny oraz infrastrukturę oceniono jako dobry.

8. Na terenie województwa podlaskiego w roku sprawozdawczym 2022 nie przeprowadzono działań zamykających/unieruchamiających/wyłączeń z użytkowania obiektów lub ich części.

ODDZIAŁ HIGIENY RADIACYJNEJ

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

W wojewódzkiej stacji sanitarno-epidemiologicznej w Białymstoku oddział higieny radiacyjnej i dział laboratoryjny (sekcja badań i pomiarów w zakresie higieny radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów radiacyjnych w Łomży) zajmują się sprawowaniem nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej.

W Oddziale Higieny Radiacyjnej zatrudnionych jest sześć osób upoważnionych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do wykonywania czynności kontrolnych. W Dziale Laboratoryjnym zatrudnionych jest sześć osób. Kontrole prowadzone są w następujących zakresach tematycznych:

1. nadzór w obszarze higieny radiacyjnej, w tym:
 - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc stosowania źródeł promieniowania jonizującego,
 - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc użytkowania źródeł elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
 - prowadzenie dochodzenia w sprawach związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
 - udział w akcjach awaryjnych związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
2. dokonywanie ustaleń dotyczących kontroli;
3. sporządzanie dokumentacji w zakresie nadzoru służących do opracowywania protokołów kontroli oraz projektów wystąpień pokontrolnych.

W 2022 r. w województwie podlaskim sprawowano nadzór w zakresie higieny radiacyjnej nad 466 zakładami, w których użytkowano 859 medycznych aparatów rtg i 465 urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne. W 444 zakładach stosowano wyłącznie aparaturę rentgenowską, zaś w 22 zakładach wyłącznie źródła pola elektromagnetycznego, w 37 jednostkach stosowano zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego, w tym w 3 zakładach dodatkowo stosowane w celach medycznych są źródła izotopowe. Trzy pracownie PET stosują źródła izotopowe wraz z aparatami do tomografii komputerowej i rezonansem magnetycznym.

Liczbę urządzeń z podziałem na rodzaj zastosowania przedstawiają tabela 45 oraz tabela 46 Tabele 47 i 48 przedstawiają strukturę wiekową użytkowanej aparatury rtg.

Tabela 45. Ogólna liczba i rodzaj aparatów rtg według ewidencji na koniec 2022 r.

Rodzaj aparatu rtg		liczba
tylko do prześwietleń	stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	17
	stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	57
	stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	3
tylko do zdjęć		98
do zdjęć i prześwietleń		23
mammografy		9
do wewnątrzustnych zdjęć zębów		491
do zdjęć panoramicznych		110
densytometry		17
tomografy komputerowe		34

Tabela 46. Ogólna liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne 0 Hz - 300 GHz według ewidencji na koniec 2022 r.

Dziedzina zastosowań	Urządzenia i instalacje	Liczba
Ochrona zdrowia	aparaty do elektrochirurgii	202
	diatermie	65
	urządzenia MRI	17
	inne (terapia)	73
Przemysł	urządzenia indukcyjne	5
	zgrzewarki	2
Radiokomunikacja i łączność	radiofoniczne	34
	telewizyjne	12
	inne	55

Tabela 47. Struktura wiekowa aparatury RTG na terenie województwa podlaskiego na koniec 2022 r.

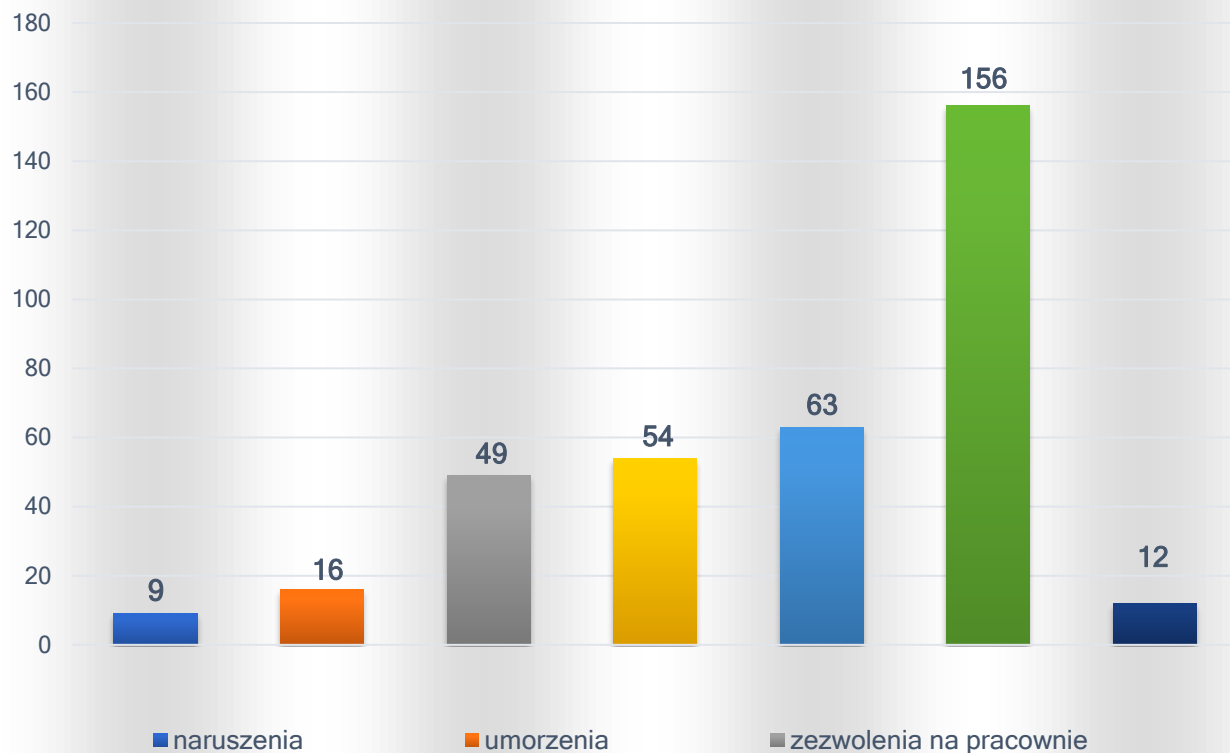
Rok produkcji	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Liczba aparatów rtg	18	45	45	40	39	53	30	55	48	43	41
Rok produkcji	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
Liczba aparatów rtg	71	50	34	45	37	20	42	27	21	11	7
Rok produkcji	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1993	1991	1983	1982	Brak danych
Liczba aparatów rtg	19	5	1	2	2	2	1	2	1	1	1

Tabela 48. Wiek aparatów mammograficznych użytkowanych w województwie podlaskim - stan na koniec 2022 r.

Rok produkcji	2022r.	2021r	2019r	2018r	2017r	2015r
Mammografy ogółem	1	1	1	2	2	1

W 2022 r. w nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 205 kontroli, w tym 151 kontroli przeprowadzono w związku z bieżącym nadzorem sanitarnym. Podczas 26 kontroli stwierdzono naruszenia, wydano 359 decyzji administracyjnych. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 49 decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rentgenowskich i 54 decyzji na uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich w celach medycznych oraz 63 zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej. Wykres przedstawia liczbę i rodzaje decyzji wydanych w 2022 r.

Wykres 75. Liczba i rodzaj decyzji wydanych w zakresie higieny radiacyjnej w 2022 r.

Tabela 49. Aparaty rentgenowskie, na które wydano zezwolenia w 2022 r.

Rodzaj aparatu	Liczba wydanych zezwoleń
aparat stomatologiczny do zdjęć wewnątrzustnych zębów	34
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych	14
aparat zdjęciowy	9
aparat do zdjęć i prześwietleń	1
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	7
tomograf komputerowy	9

W województwie podlaskim w narażeniu na promieniowanie jonizujące stosowane w celach medycznych pracowało 2277 osób, z tego 1960 osób zostało objętych pomiarami dawek indywidualnych. W 2022 roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych dawek rocznych u tych osób. Na tej podstawie ocenia się, że ochrona radiologiczna na stanowiskach pracy jest właściwa. W kontakcie z polem elektromagnetycznym pracowało 2361 osoby.

W tabeli 50 przedstawiono nieprawidłowości z zakresu higieny radiacyjnej stwierdzone w 2022 roku podczas kontroli zakładów stosujących aparaturę rentgenowską w celach medycznych, a w tabeli 51 przedstawiono nieprawidłowości stwierdzone w 2022 r. podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne w zakresie 0Hz-300GHz.

Tabela 50. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli pracowni rtg w 2022 r.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	brak testów specjalistycznych	4
2.	brak testów podstawowych	1
3.	brak protokołu przeglądu wentylacji	4
4.	brak zaświadczeń lekarskich	1
5.	brak ewidencji dawek	3
6.	brak ewidencji orzeczeń lekarskich	1
7.	brak zgody na świadczenie usług medycznych	20
8.	brak zezwolenia na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg	1
9.	brak nadzoru inspektora ochrony radiologicznej	1

Tabela 51. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0Hz-300GHz w 2022 r.

Lp.	Rodzaj stwierdzonych naruszeń	Liczba
1.	brak aktualnych pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego	2

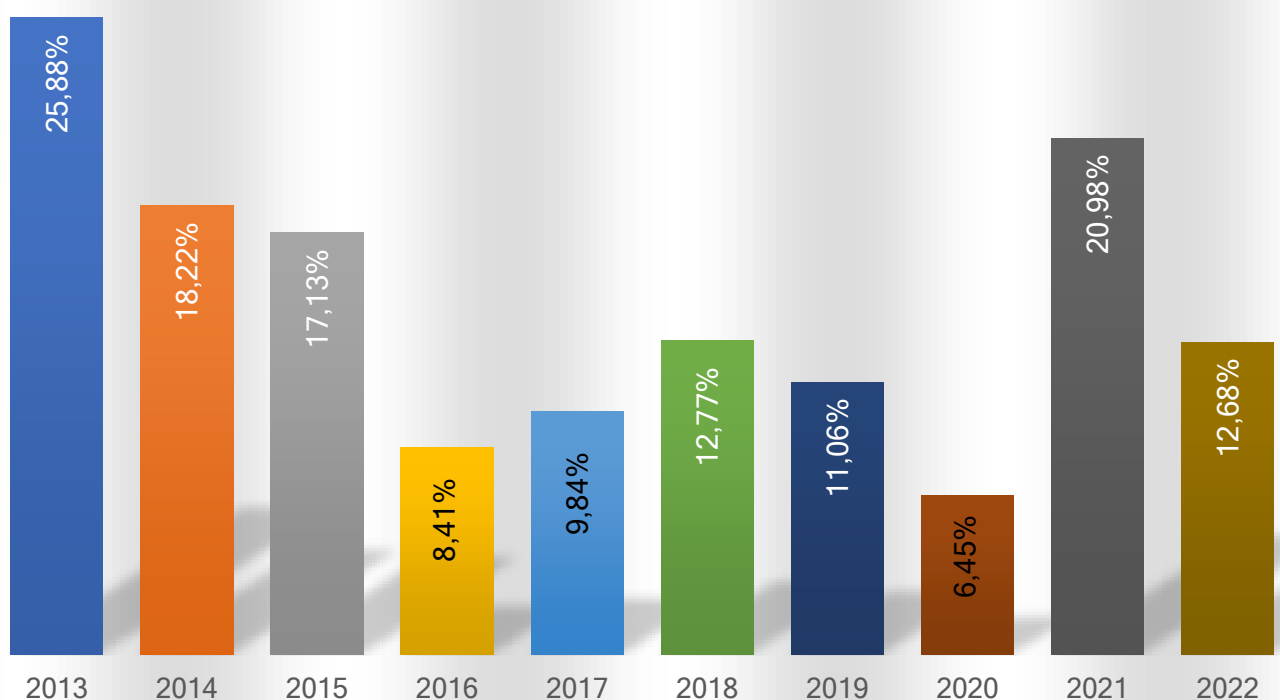
Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku wykonywał testy kontroli fizycznych parametrów aparatury rtg oraz pomiary pól elektromagnetycznych. Wykonano badania 48 aparatów rentgenowskich (1715 oznaczeń parametrów fizycznych) oraz pomiary pól elektromagnetycznych od 24 źródeł (615 oznaczeń). Przy wszystkich zbadanych aparatach rtg oraz źródłach pem nie otrzymano negatywnych wyników badań.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny WSSE wykonywał pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela 52 Skażenia promieniotwórcze żywności od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

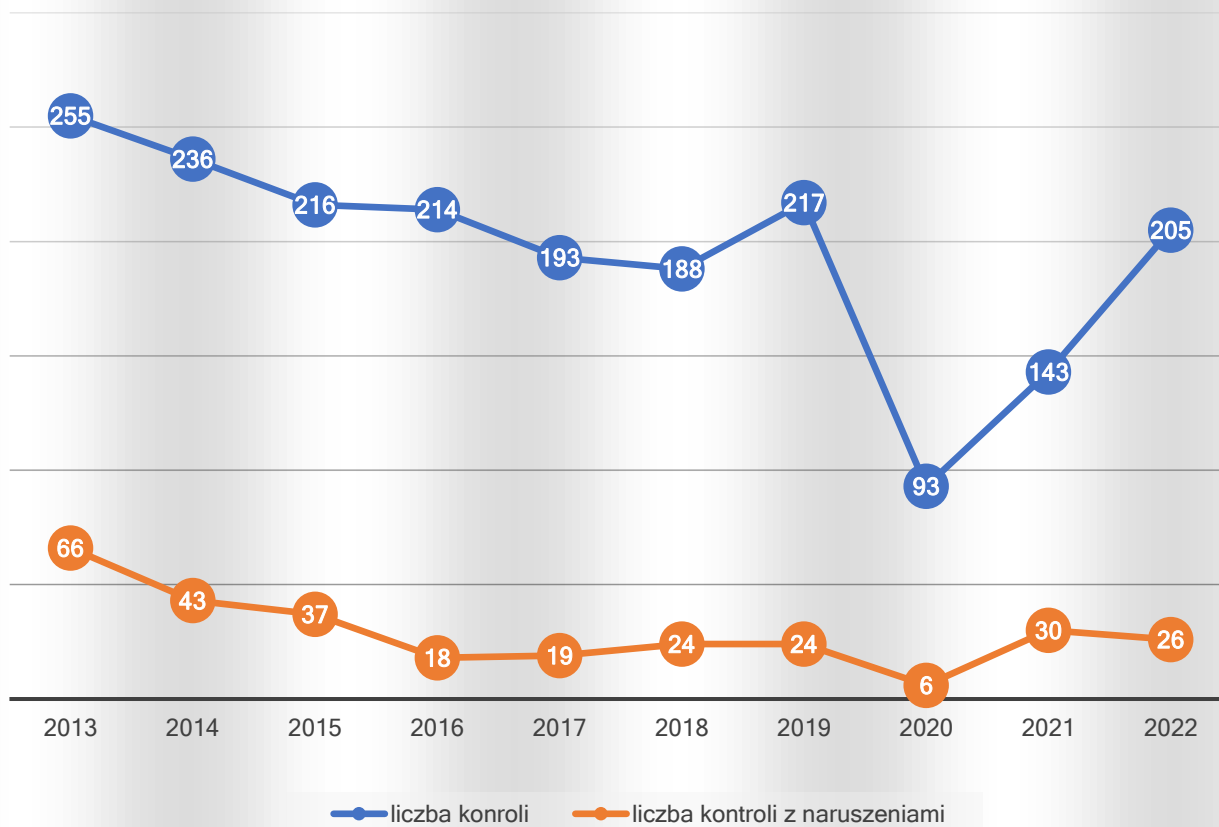
Tabela 52. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki (produkt)	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma (370Bq/kg dla –mleka i jego przetworów; 600Bq/kg inne produkty)	Podać przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń w Bq/kg (Bq/l)
1.	Mleko – Płynne	8	8	0,14 - 1,20
2.	Mięso – Wołowina i wieprzowina	8	8	0,12 - 0,95
3.	Ryby – Słodkowodne	4	4	0,19 - 0,38
4.	Drób – Kurczak	4	4	0,14 - 0,26
5.	Jaja	4	4	0,08 - 0,21
6.	Zboża – Pszenica i żyto	2	2	0,28 - 0,85
7.	Ziemniaki	2	2	0,46 - 0,97
8.	Warzywa – marchew, buraki	2	2	0,18 - 0,69
9.	Owoce – Jabłka	2	2	0,19 - 0,98
10.	Woda wodociągowa	8	8	0,001 - 0,011
11.	Woda powierzchniowa lub jezioro	2	2	0,001 - 0,003
12.	Środki żywienia zwierząt – Pasje zielone	2	2	1,60 - 19,21

W 2013 r. przeprowadzono 255 kontroli, podczas 66 stwierdzono naruszenia, co stanowi 25,88%. W 2014 r. przeprowadzono 236 kontroli, podczas 43 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 18,22%. W 2015 r. przeprowadzono 216 kontroli, podczas 37 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 17,12%. W 2016 r. przeprowadzono 214 kontroli, podczas 18 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 8,41%. W 2017 r. przeprowadzono 193 kontrole, podczas 19 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 9,84%. W 2018 r. przeprowadzono 188 kontroli, podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 12,76%. W 2019 r. przeprowadzono łącznie 217 kontroli. Podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia W 2020 r. przeprowadzono 93 kontrole, podczas 6 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 6,45%. W 2021 roku przeprowadzono 143 kontrole, podczas 30 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 20,98%. W 2022 r. przeprowadzono 205 kontroli, podczas 26 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 12,68 %. Dane zostały zwizualizowane na wykresach 76 i 77.

Wykres 76. Procent udziału kontroli z naruszeniami w ogólnej liczbie kontroli w latach 2013-2022.

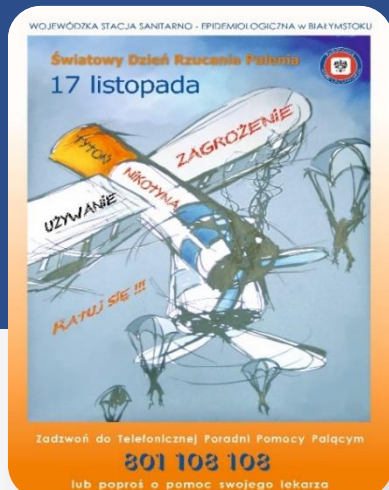
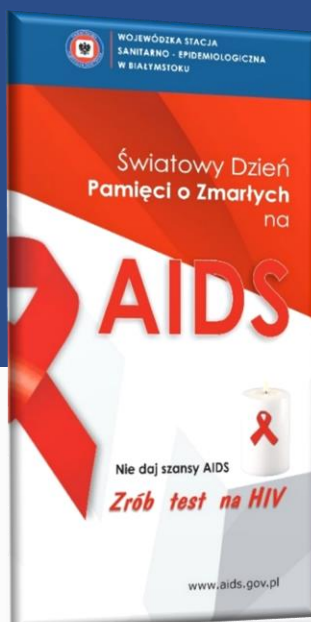
Wykres 77. Zestawienie wykonanych kontroli i kontroli, w czasie których stwierdzono naruszenia na przestrzeni lat 2013 - 2022.

Podsumowanie

Stan zagrożenia epidemicznego COVID-19 spowodował wzrost stwierdzanych podczas kontroli ilości naruszeń wynikający ze świadomego nieprzestrzeganiu przez kontrolowane obiekty przepisów prawnych, co jednak nie wpłynęło znacząco na stan ochrony radiologicznej województwa.

W Województwie Podlaskim w 2022 r. zainstalowano wiele nowoczesnych aparatów rentgenowskich co pozwoliło zwiększyć zakres stosowanych procedur radiologicznych. Nowoczesna aparatura pozwala na zmniejszenie dawek otrzymywanych zarówno przez pracowników jak i pacjentów a co za tym idzie stan higieny radiacyjnej w naszym województwie ulega stałej, systematycznej poprawie.

ODDZIAŁ PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA

Liczne i trudne do przewidzenia zmiany jakich obecnie doświadczamy wpływają na nasze samopoczucie i jakość życia. Aby dostosować się do tych zmian, do nowych sytuacji, warunków życia i zachować zdrowie, niezbędne jest posiadanie wiedzy jakie czynniki warunkują nasze zdrowie.

Działania promujące zachowania prozdrowotne podejmuje Państwowa Inspekcja Sanitarna, która koordynuje i realizuje programy, akcje i kampanie edukacyjne skierowane do różnych grup społecznych i zawodowych. Nasze działania wynikają ze zdiagnozowanych problemów zdrowotnych w skali globalnej, krajowej lub lokalnej. Kierunki działań profilaktycznych wytycza Światowa Organizacja Zdrowia, Ministerstwo Zdrowia, Główny Inspektorat Sanitarny oraz sytuacja epidemiologiczna kraju, województwa i poszczególnych jego powiatów. W 2022 roku podejmowane działania dotyczyły poniższych zakresów tematycznych.

1. Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odtytoniowych

Działania w zakresie profilaktyki tytoniowej inicjowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w województwie podlaskim realizowane były w ramach „Podlaskiego programu zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych”, programu edukacyjnego „Bieg po zdrowie” oraz interwencji ogólnopolskich. Inicjatywy antytytoniowe kierowane były do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, młodzieży, rodziców, pacjentów i ich rodzin, pracowników i petentów instytucji publicznych, uczestników zorganizowanych form wypoczynku zimowego i letniego, a także pasażerów komunikacji miejskiej, internautów oraz ogółu społeczeństwa.

1.1. Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej

„Czyste powietrze wokół nas”

W roku szkolnym 2021/2022 w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych realizowana była XIV edycja interwencji, której celem jest ochrona dzieci przed narażeniem na bierne wdychanie dymu tytoniowego i kształtowanie właściwych postaw prozdrowotnych. Przedszkolaki poznają miejsca, w których mogą zetknąć się z dymem tytoniowym oraz nabywają umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy dorośli przy nich palą.

W działaniach programowych skierowanych zarówno do dzieci w wieku 3 - 6 lat, jak i ich rodziców, uczestniczyło 7654 odbiorców z 94 placówek wychowania przedszkolnego województwa podlaskiego.

1.2. Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

Program stanowi drugie ogniwo w cyklu programów profilaktyki tytoniowej inicjowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną i skierowany jest do dzieci, które rozpoczynają naukę w szkole podstawowej. Ten nowy i trudny okres w ich życiu oraz obserwacja zachowań innych uczniów powoduje, że mogą utwierdzić się w przekonaniu, że palenie papierosów świadczy o dorosłości oraz pozwala na przynależność do grupy starszych kolegów. Realizacja treści programowych ma na celu wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby przy nich palą, a także pozwala uporządkować i rozszerzyć wiedzę na temat zdrowia i zagrożeń wywołanych przez aktywną i bierną inhalację dymu tytoniowego oraz kształtować postawę odpowiedzialności

za własne zdrowie. W roku szkolnym 2021/2022 programem objęto ponad 5300 uczniów klas I-III i ich rodziców z 53 szkół podstawowych w naszym województwie.

1.3. Program edukacyjny „Bieg po zdrowie”

W roku szkolnym 2021/2022 realizowaliśmy VI edycję ogólnopolskiego programu antytytoniowej edukacji zdrowotnej, który skierowany jest do uczniów klas IV szkoły podstawowej. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e-papierosów oraz pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Podstawą zajęć prowadzonych w ramach edukacji jest stymulowanie kreatywności i aktywności dzieci, nauka asertywności poprzez przeprowadzanie wywiadów z osobami niepalącymi, liczenie kosztów, jakie generuje palenie papierosów, tworzenie antyreklam używania papierosów lub komiksów z bohaterami programu. Program od początku cieszy się bardzo pozytywną opinią w placówkach. Koordynatorzy szkolni i realizatorzy podkreślali, że wartościowym elementem programu jest zaangażowanie rodziców i opiekunów do wspólnej pracy z uczniami przy wykonywaniu zadań domowych. W działaniach programowych uczestniczyło 3244 uczniów oraz 2430 rodziców ze 124 szkół podstawowych województwa podlaskiego.

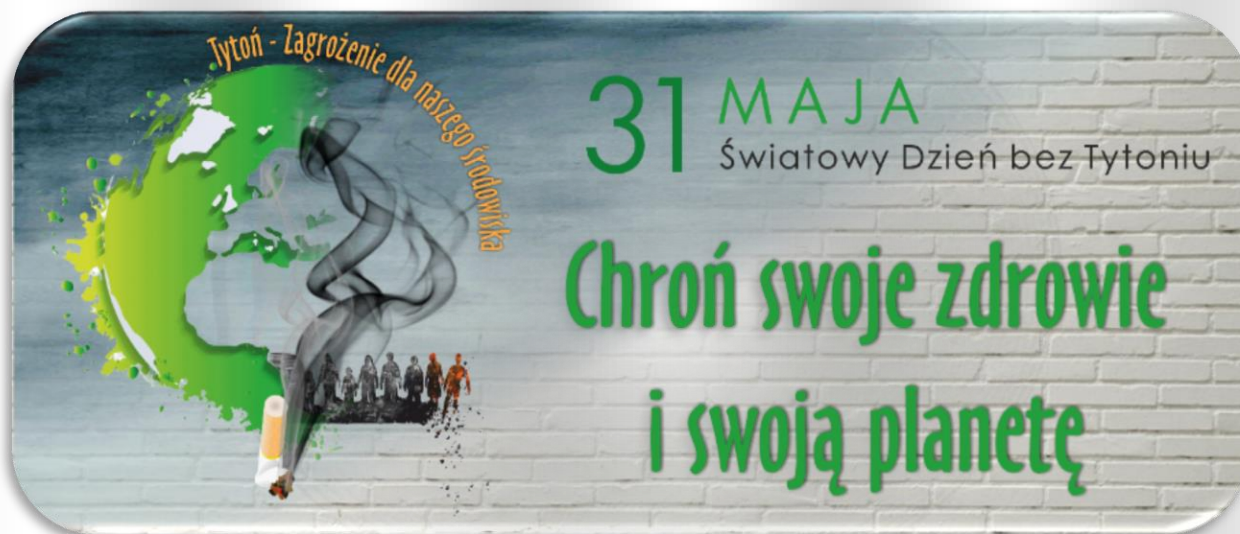
1.4. Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Program adresowany jest do uczniów starszych klas szkoły podstawowej. W tym okresie nauki gwałtownie wzrasta liczba dzieci i młodzieży próbujących po raz pierwszy zapalić papierosa. W związku z tym głównym celem działań edukacyjnych jest zapobieganie paleniu papierosów. W trakcie realizacji treści programowych wzmacniane są postawy zachęcające do niepalenia,

ukazywane jest funkcjonowanie ludzkiego organizmu i jego potrzeb oraz uświadamiane są mechanizmy nacisku grupowego wraz z uczeniem zachowań asertywnych. W roku szkolnym 2021/2022 w programie uczestniczyło ponad 3800 uczniów klas V-VIII i ich rodziców z 48 szkół podstawowych województwa podlaskiego.

1.5. Światowy Dzień bez Tytoniu

Światowy Dzień bez Tytoniu, który przypada 31 maja, w 2022 roku obchodzony był pod hasłem „Tytoń: zagrożenie dla naszego środowiska”. Jego celem było podniesienie świadomości społeczeństwa na temat ogromnej i postępującej degradacji środowiska naturalnego powodowanej przez szeroko pojęty przemysł tytoniowy. Produkcja wyrobów tytoniowych stanowi znaczące obciążenie dla naszej planety począwszy od przekształcania terenów leśnych pod uprawy, zużycia wody i energii, przez stosowanie ogromnych ilości środków chemicznych, emisję gazów cieplarnianych wpływających na zmiany klimatu, po generowanie trujących odpadów tytoniowych. Powoduje zagrożenie dla zdrowia ludzi

i zwierząt, stabilności gospodarczej i bezpieczeństwa żywnościowego na świecie. Negatywny wpływ palenia tytoniu na stan i funkcjonowanie naszej planety w czasach obecnych oraz w przyszłości powinien stać się dla palaczy kolejnym powodem do zerwania z nałogiem. Na terenie województwa podlaskiego działaniami informacyjno - edukacyjnymi zachęcającymi do zerwania z nałogiem objęto ponad 270000 osób.

1.6. Światowy Dzień Rzucania Palenia

Najbardziej niekorzystnym dla zdrowia elementem stylu życia jest palenie tytoniu, które odpowiada za 10% wszystkich zgonów na świecie. Wśród problemów zdrowotnych przyczynowo związanych z nikotynizmem wymienia się: choroby nowotworowe, choroby układu krążenia, układu oddechowego, pokarmowego i wiele innych schorzeń. Najskuteczniejszym sposobem na zmniejszenie ryzyka ich wystąpienia jest niepodejmowanie palenia tytoniu lub całkowita rezygnacja z nałogu przez osoby palące. Motywowanie palaczy do zerwania z nałogiem stało się ideą obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia, który przypada corocznie w trzeci czwartek listopada. Działania informacyjno-edukacyjne, w tym zakresie prowadzili pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zwracając szczególną uwagę na kwestię zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem tradycyjnych wyrobów tytoniowych oraz papierosów elektronicznych. Świadomość zdrowotną społeczeństwa podnoszono poprzez kierowanie informacji profilaktycznych do uczniów, pacjentów, radiosłuchaczy, a także poprzez zamieszczanie informacji na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych. Łącznie działaniami objęto blisko 124000 osób.

1.7. Nadzór nad przestrzeganiem art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Tworzenie stref wolnych od dymu tytoniowego jest jednym ze sposobów ograniczania palenia tytoniu oraz ochrony ludzi przed niekorzystnym wpływem inhalacji dymu tytoniowego na zdrowie. Od 15 listopada 2010 roku w Polsce zakazem palenia tytoniu objęte są pomieszczenia zakładów pracy, obiektów sportowych, jednostek oświatowych, obiektów kultury i wypoczynku, tereny podmiotów leczniczych i inne pomieszczenia, gdzie udziela się świadczeń zdrowotnych, lokale gastronomiczno-rozrywkowe, środki pasażerskiego transportu publicznego, obiekty służące obsłudze podróżnych, przystanki komunikacji publicznej oraz ogólnodostępne miejsca przeznaczone do zabaw dzieci. Zakaz dotyczy palenia wyrobów tytoniowych, a od 8 września 2016 roku także innych wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych. Właściciel lub zarządzający obiektem jest obowiązany umieścić w widocznych miejscach odpowiednie oznaczenie słowne i graficzne informujące o zakazie palenia na terenie obiektu. Ocena przestrzegania zakazu palenia tytoniu i wyrobów powiązanych leży w gestii pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W 2022 roku skontrolowali oni pod tym kątem 5484 obiekty użyteczności publicznej na terenie województwa podlaskiego.

2. Profilaktyka chorób zakaźnych

Choroby zakaźne nadal stanowią zagrożenie dla życia ludzi, czego przykładem była pandemia COVID-19, która znacząco wpłynęła na stan zdrowia ludności w Polsce. Działania prozdrowotne prowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną w zakresie chorób zakaźnych w tym SARS-CoV-2 miały na celu zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat ich etiologii oraz sposobów zapobiegania ich rozprzestrzenianiu się.

2.1. Profilaktyka zakażeń koronawirusem. Promocja szczepień ochronnych przeciw COVID-19

Szczepienia ochronne przeciwko COVID-19 były w Polsce dostępne zaraz po zatwierdzeniu ich przez Europejską Agencję Leków. W związku z tym należało podjąć działania zachęcające społeczeństwo do szczepień. W ramach swoich zadań statutowych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowały liczne inicjatywy propagujące szczepienia jako skuteczną i bezpieczną formę profilaktyki zakażeń koronawirusem. Wpisywały się one w ramy zainicjowanej przez Ministerstwo Zdrowia kampanii informacyjnej #SzczepimySię. Głównym celem prowadzonych działań była popularyzacja i promocja szczepień przeciw COVID-19. Realizując działania, tj. pogadanki, zajęcia edukacyjne, dystrybucję materiałów na temat szczepień, staraliśmy się dostarczyć wiarygodne i zweryfikowane informacje na temat działania szczepionek i ich bezpieczeństwa. Aby dotrzeć do jak największej grupy odbiorców promocję szczepień prowadziliśmy również poprzez portale społecznościowe i strony internetowe Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Działaniami w zakresie profilaktyki zakażeń koronawirusem objęto blisko 116000 mieszkańców naszego województwa.

2.2. Profilaktyka HIV i AIDS

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie nowo rozpoznanych zakażeń HIV w ostatnich 5 latach wskazuje tendencje wzrostowe. Według danych Krajowego Centrum ds. AIDS w Warszawie od wdrożenia badań, czyli od połowy lat 80 do 31 grudnia 2021 r. wykryto 27552 zakażenia HIV, AIDS zdiagnozowano u 3868 osób i odnotowano 1448 zgonów. W roku 2021 zanotowano 31,3% wzrost nowych zakażeń HIV.

Na stałym poziomie utrzymują się zgłoszenia rozpoznania zachorowań na AIDS, jak również zgonów osób chorych na AIDS. Niepokojący jest fakt, iż najwyższy odsetek zakażeń HIV rejestrowany jest w populacji osób w wieku 30-39 lat oraz 20-29 lat.

Wiele osób uważa, że problem zakażeń HIV dotyczy jedynie wybranych grup społecznych. Faktem jest, że HIV dotyczy wszystkich osób bez względu na płeć, orientację seksualną, wiek, czy status społeczny.

Działania w zakresie profilaktyki HIV/AIDS podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego wynikały z przyjętego Uchwałą nr 188/2021 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021r. Harmonogramu Realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2022 - 2026.

Mając na uwadze niepokojącą sytuację epidemiologiczną i wzrost nowych zakażeń wśród młodych osób swoje działania kierowaliśmy przede wszystkim do młodzieży. W szkołach organizowano pogadanki, warsztaty profilaktyczne, akcje informacyjno-edukacyjne. W celu poszerzenia wiedzy młodzieży na temat zapobiegania zakażeniom HIV, chorobom przenoszonym drogą płciową oraz kształtowania pozytywnych postaw wobec ludzi żyjących z HIV i chorych na AIDS zorganizowaliśmy Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS, która w roku 2022 odbyła się dwukrotnie. Konkurs przebiegał etapowo (etap szkolny, powiatowy, wojewódzki) i skierowany był do uczniów szkół ponadpodstawowych województwa podlaskiego. W zmaganiach wojewódzkich, które odbyły się w maju w ramach obchodów Światowego Dnia Pamięci o Zmarłych na AIDS uczestniczyło 36 uczniów z 16 szkół, natomiast do eliminacji, które odbyły się w grudniu przystąpiło 42 uczniów z 24 szkół średnich naszego województwa.

Profilaktyka zakażeń HIV oraz promowanie anonimowego i bezpłatnego testowania w kierunku HIV była tematem przewodnim kampanii „Jedyny taki test” (#jedynytakitest) przygotowanej przez Krajowe Centrum ds. AIDS w Warszawie, a koordynowanej przez Wojewódzką i Powiatowe Stacje Sanitarne-Epidemiologiczne województwa podlaskiego. Poprzez materiały przygotowane do kampanii (spot, broszury informacyjne) popularyzowaliśmy wczesną diagnostykę w kierunku HIV. Wykonanie testu jest jedyną metodą rozpoznania zakażenia, które wykryte na wczesnym etapie daje możliwość skutecznego leczenia. Promocję testowania w kierunku HIV realizowaliśmy także poprzez

emisję spotu edukacyjnego w Telewizji Polskiej S.A Oddział w Białymstoku oraz informacje publikowane na stronach internetowych i portalach społecznościowych.

W związku z agresją militarną Rosji na Ukrainę wielu obywateli Ukrainy przybyło do naszego kraju. Krajowe Centrum ds. AIDS w Warszawie przygotowało ulotki i plakaty dotyczące świadczeń zdrowotnych związanych z profilaktyką HIV i leczeniem ARV dla uchodźców wojennych z Ukrainy. Państwowa Inspekcja Sanitarna włączyła się w ich dystrybucję do miejsc, w których przebywali uchodźcy. Działaniami informacyjno - edukacyjnymi w zakresie profilaktyki HIV/AIDS objęliśmy blisko 158000 mieszkańców województwa podlaskiego.

2.3 Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych

Sezon jesienno - zimowy to wzmożony okres zachorowań na grypę, czyli ostre wirusowe zakażenie górnych dróg oddechowych, wywoływane przez wirusy grypy. Przyczyną corocznych, sezonowych wzrostów zachorowań na grypę są wirusy grypy typu A i B. Grypa przenosi się z osoby na osobę drogą kropelkową podczas kichania, kaszlu lub w wyniku bezpośredniego kontaktu ze świeżą wydzieliną z dróg oddechowych zakażonych osób.

Celem inicjatyw podejmowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną było zmniejszenie liczby zachorowań na grypę sezonową, poprzez podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zasad higieny osobistej i profilaktykę w postaci szczepień ochronnych.

Na stronach internetowych i portalach społecznościowych propagowano również zalecenia dotyczące zdrowego stylu życia i zasad postępowania w przypadku zachorowania. Państwowa Inspekcja Sanitarna włączyła się w ogólnopolską kampanię społeczną #GOTOWINASEZON, której inicjatorem był Ogólnopolski Program Zwalczania Grypy. Powyższymi działaniami objęto około 40000 osób.

2.4 Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby

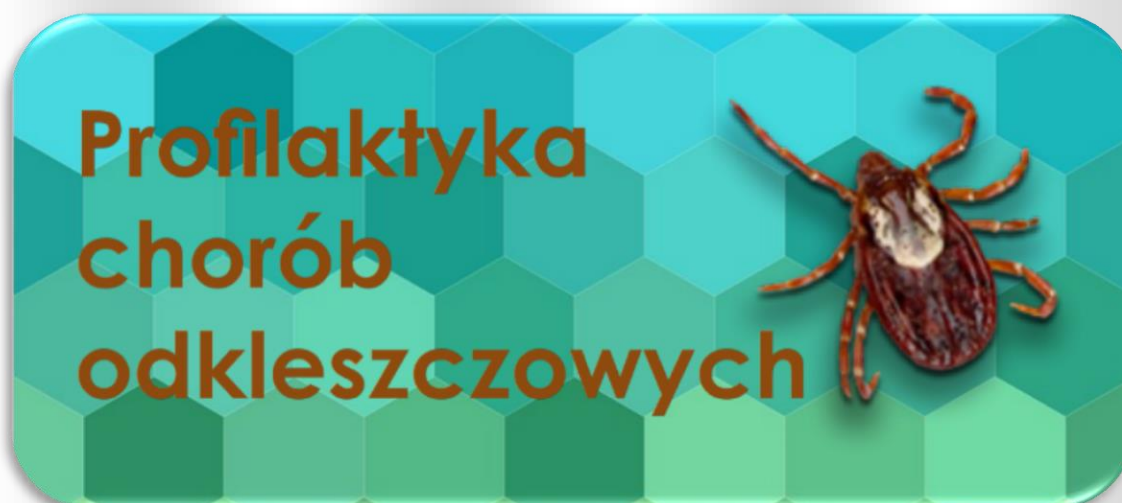

We współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic po raz kolejny realizowaliśmy program edukacyjny „Podstępne WZW”. Głównym celem programu jest upowszechnianie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C wśród młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie podlaskim oraz uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki w tym zakresie. Program wpisuje się w treści nauczania przedmiotów wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego i biologii. Pobudza do refleksji nad odpowiedzialnością w zakresie własnych zachowań zdrowotnych i kształtuje postawy tolerancji i zrozumienia wobec osób zakażonych.

W trzeciej edycji programu realizowanej w roku szkolnym 2021/2022 wzięło udział 5413 uczniów z 67 szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie podlaskim.

W opinii realizatorów szkolnych programu ciekawe materiały edukacyjne były bardzo pomocne w realizacji nowej dla uczniów tematyki.

2.5 Profilaktyka chorób odkleszczowych

W Polsce występuje kilka gatunków kleszczy, z których istotne znaczenie dla ludzi ma kleszcz pospolity. Kleszcze zamieszkują tereny łąk, zarośli i lasów, najliczniej występując na pograniczu poszczególnych biotopów. Pajęczaki te są pasożytami zewnętrznymi kręgowców, drobnych gryzoni (myszy), zwierzyny płowej, bydła, koni, ptaków, rzadziej gadów. Człowiek jest dla nich żywicielem przypadkowym. W Polsce do chorób przenoszonych przez kleszcze należą: borelioza z Lyme, gorączka Q, tularemia, bartoneloza, babeszjoza, erlichioza (anaplazmoza), kleszczowe zapalenie mózgu, a także riketsjozy z grupy gorączek plamistych. Zgodnie z aktualnymi danymi epidemiologicznymi, największe znaczenie mają dwie choroby: borelioza z Lyme oraz kleszczowe zapalenie mózgu.

Największą aktywność kleszcze wykazują od kwietnia do czerwca oraz od września do października, jednak ze względu na zachodzące zmiany klimatyczne, aktywność kleszczy w niektórych rejonach jest stała przez cały rok. W 2022 roku według danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH- Państwowego Instytutu Badawczego wykryto w Polsce 17338 przypadków boreliozy i 445 przypadków kleszczowego zapalenia mózgu, odnotowując wzrost zakażeń w porównaniu do 2021 roku.

Państwowa Inspekcja Sanitarna poprzez strony internetowe oraz portale społecznościowe publikowała informacje na temat zagrożeń ze strony tych pajęczaków. Celem tych działań była edukacja w zakresie profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze oraz promowanie skutecznych metod profilaktyki kleszczowego zapalenia mózgu (szczepienia ochronne) i boreliozy (stosowanie repelentów, odpowiedniego ubioru). Powyższymi działaniami objęto ponad 30300 osób.

2.6 Promocja szczepień ochronnych

GABINET SZCZEPIEŃ

czynny: **wtorek, czwartek** w godzinach **8:00 - 11:00**

SZCZEPIENIA PRZECIW:

- wirusowemu zapaleniu wątroby typu B
- kleszczowemu zapaleniu mózgu
- grypie

Zapraszamy!

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO - EPIDEMIOLOGICZNA
W BIAŁYMSTOKU

85 740-85-69

Szczepionka to preparat, który w założeniu imituje naturalną infekcję i prowadzi do rozwoju odporności analogicznej, do tej którą uzyskuje organizm w czasie pierwszego kontaktu z prawdziwym drobnoustrojem (bakterią lub wirusem). Szczepionka wywołuje odpowiedź immunologiczną podobną do naturalnej odporności, którą uzyskuje się po przebytych zakażeniu lub chorobie. Głównym celem szczepionki jest ochrona przed ciężkim przebiegiem choroby i powikłaniami, których nie da się przewidzieć. Dzięki prowadzonym programom szczepień, na przestrzeni lat, nastąpiło zmniejszenie liczby zachorowań i zgonów z powodu chorób zakaźnych tj. błonica, poliomyelitis, krztusiec, tężec, gruźlica, odra, świnka, różyczka, wirusowe zapalenie wątroby typu B (WZW B), Haemophilus influenzae typu b (Hib), Inwazyjnej Choroby Pneumokokowej.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób należy między innymi ustalanie zakresu i terminów szczepień ochronnych oraz sprawowanie nadzoru w tym zakresie. Ważnym aspektem jest również promocja szczepień oraz uświadamianie społeczeństwa, w jak wielu aspektach życia codziennego szczepienia chronią nasze zdrowie. Cele te realizowane były w ramach obchodów Europejskiego Tygodnia Szczepień obchodzonego w dniach 24-30 kwietnia 2022 roku. Prowadzono prelekcje nt. roli szczepień ochronnych w zapobieganiu chorobom zakaźnym oraz rozdawnictwo materiałów edukacyjnych. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Augustowie zorganizowała konkurs plastyczny promujący szczepienia pt. „Dlaczego warto się szczepić”, skierowany do uczniów młodszych klas szkoły podstawowej. Działania w tym zakresie kierowano również do uchodźców z Ukrainy oraz poprzez portale społecznościowe do ogółu społeczeństwa.

3. Profilaktyka uzależnień

Uzależnienie od substancji psychoaktywnych objawia się silną potrzebą lub przymusem ich używania mimo szkód fizycznych, psychicznych i społecznych, jakie te substancje wywołują. Uzależnienia dotyczą wszystkich ludzi bez względu na wiek. Osoby młode oraz dzieci mają większe skłonności do uzależnienia się, ponieważ wiąże się to z mniejszym rozwinięciem pól czołowych odpowiedzialnych za podejmowanie racjonalnych decyzji. Niebezpieczne skutki zachowań ryzykownych młodzieży można ograniczyć poprzez edukację i działania profilaktyczne. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego realizowała programy i kampanie profilaktyczne zmierzające do redukcji szkód zdrowotnych lub zaprzestania zażywania substancji psychoaktywnych.

3.1. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Po raz dziewiąty w szkołach ponadpodstawowych województwa podlaskiego realizowany był ogólnopolski program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Program dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, tytoniu, narkotyków, nowych narkotyków) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież

wartości. W roku szkolnym 2021/2022 działaniami programowymi objęto 2710 uczniów oraz 442 rodziców w 43 szkołach średnich województwa podlaskiego. Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?” jest bardzo dobrze oceniany przez młodzież. Uczniowie bardzo chętnie i aktywnie uczestniczyli w zajęciach, a ich treści uważali za ważne i potrzebne.

3.2. Projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”

Zdrowie bywa ulotne niczym balonik.
Dbając o siebie zmniejszasz ryzyko, że je stracisz.

Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu!

Znajdź czas na codzienną aktywność fizyczną
Zadbaj o zdrową dietę
Unikaj tytoniu, narkotyków, alkoholu i innych środków psychoaktywnych

Prowadź zdrowy styl życia i bądź niezależny.

Więcej informacji znajdziesz na stronie www.zdrowiewciazy.pl

SWISS CONTRIBUTION
Ministerstwo Zdrowia
Instytucja Realizująca: Partnerzy Projektu: imw
INSTITUT MEDYCyny PRACY DR. PROF. J. NOFERA

Program współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

Państwowa Inspekcja Sanitarna kontynuowała realizację „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”. Celem projektu jest ograniczenie używania tych substancji, a główną grupą docelową są kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 r.ż. Pozostałymi beneficjentami projektu są członkowie rodzin kobiet z grupy docelowej, lekarze, nauczyciele, uczniowie szkół ponadpodstawowych, pracownicy zakładów pracy, a także ogół społeczeństwa. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali działania zmierzające do podtrzymywania celów projektu, m.in. poprzez realizację kampanii społecznej pt. „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu!”. Celem kampanii było zachęcenie młodych ludzi do prowadzenia zdrowego stylu życia, bez nałogów. Działaniami edukacyjnymi objęto 6450 osób.

4. Profilaktyka chorób nowotworowych

Nowotwory złośliwe są chorobami występującymi w każdej populacji i o stosunkowo dużej śmiertelności. W Polsce są drugą przyczyną zgonów, po chorobach sercowo-naczyniowych. Przez wiele lat zarówno zachorowalność, jak i umieralność z powodu złośliwych chorób nowotworowych rosła. Nieustannie prowadzone są badania, które z elementów codziennych zachowań przyczyniają się do rozwoju nowotworu lub przed nim chronią. Występuje wiele czynników ryzyka. Wszystkie, poza jednym wyjątkiem - promieniowaniem jonizującym - można kontrolować, a co za tym idzie można zapobiegać powszechnie występującym nowotworom. Zadaniem pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w profilaktyce chorób nowotworowych jest podejmowanie działań utrwalających prawidłowe wzorce zdrowego stylu życia oraz zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne. Cele te osiągnęte są poprzez publikację informacji na stronach internetowych i portalach społecznościowych skierowanych do ogółu społeczeństwa oraz działania bezpośrednie kierowane do różnych grup społecznych. W 2022 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna organizowała akcje profilaktyczne, podczas których prowadziliśmy konkursy wiedzy o zdrowym stylu życia. Rozdawaliśmy materiały edukacyjne, wykonywaliśmy pomiary poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu oraz prowadziliśmy poradnictwo w zakresie zdrowego stylu życia. Działaniami z zakresu profilaktyki nowotworowej objęliśmy około 30000 osób.

4.1 Program profilaktyki czerniaka „Znamię! Znam je?”

Świadomość w zakresie profilaktyki i czynników ryzyka czerniaka rośnie, jednak nadal stanowi on istotny problem społeczny. Według danych Krajowego Rejestru Nowotworów, czerniaki stanowią główną przyczynę zgonów z powodu nowotworów złośliwych skóry. W Polsce onkolodzy rokrocznie odnotowują około 2500 - 3000 przypadków zachorowań na czerniaki, przy czym aż 40% chorych umiera z powodu ich późnego wykrycia. Wcześniej wykryty czerniak w 90% przypadków może być całkowicie wyleczony.

Działania edukacyjne odgrywają znaczącą rolę w zakresie profilaktyki czerniaka, biorąc pod uwagę fakt, że coraz częściej notuje się przypadki zachorowań na czerniaka u młodych ludzi. Przyczyną tego jest zmiana stylu życia i moda na opaloną skórę. Czerniak skóry we wczesnym stadium jest bardzo łatwy do wyleczenia, dlatego tak ważna jest wiedza młodzieży w tym zakresie. W ramach współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic, Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w roku szkolnym 2021/2022 po raz trzeci realizowała program edukacyjny „Znamię! Znam je?”. Głównym celem interwencji jest upowszechnianie wśród młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka. Program wpisuje się w treści nauczania przedmiotów wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego i biologii. Metodyka realizacji programu opiera się na organizacji szkolenia dla realizatorów programu, przeprowadzeniu zajęć edukacyjnych z młodzieżą oraz ewaluacji. W roku szkolnym 2021/2022 program realizowany był wśród 7088 uczniów z 70 szkół podstawowych i ponadpodstawowych naszego województwa. Z informacji uzyskanych ze szkół wynika, że uczniowie wykazali duże zainteresowanie tematyką programu. Wiele osób po raz pierwszy dowiedziało się o tak dużej zapadalności na czerniaka w Polsce. Młodzież uświadomiła sobie również, jaki wpływ na zdrowie ma intensywne opalanie naturalne, jak i sztuczne w solarium.

5. Promocja zdrowego stylu życia

Troskę o zdrowie można postrzegać jako ważny element troski o siebie. Dbanie o swoje zdrowie to korzystanie z usług medycznych, ale przede wszystkim to podejmowanie zachowań prozdrowotnych polegających na prowadzeniu zdrowego stylu życia, eliminowanie zachowań ryzykownych dla zdrowia oraz tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu w środowisku życia, pracy, nauki i odpoczynku. Zdrowie to dobra ogólna kondycja człowieka, która daje mu liczne, wymierne korzyści i umożliwia w pełni korzystanie z dobrodziejstw życia. W życiu każdego człowieka jest wartością nadrzędną, dlatego warto wiedzieć jak o nie dbać, aby długo cieszyć się dobrym samopoczuciem i sprawnością. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego mając na celu wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży, realizuje programy edukacyjne i kampanie społeczne propagujące zdrowy styl życia. Swoje działania kieruje do różnych grup wiekowych.

5.1. Ogólnopolski Program Edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

W roku szkolnym 2021/2022 realizowana była już trzecia edycja programu pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”. Program ma na celu zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Skierowany jest do dzieci w wieku 5-6 lat i ich rodziców. Do programu przygotowane są narzędzia wspomagające w postaci książek oraz scenariusza lekcji. Jest to scenariusz na jedną godzinę lekcyjną jednak sam program jest bardzo elastyczny i można zaplanować kilka zajęć w ciągu roku szkolnego. Ze sprawozdań przekazywanych przez placówki wynika, że program jest prowadzony bardzo kreatywnie. W przyszkolnych ogródkach dzieci sadiły warzywa takie jak: pomidory, sałatę, szczypior, rzodkiewki, z których później przygotowywały posiłki. Pod opieką wychowawców przedszkolaki odwiedzały pobliskie sklepy i wyszukiwały produkty ekologiczne. Wiedząc o tym, że odległość, którą pokonują importowane warzywa i owoce nie jest bez znaczenia dla ekologii, dzieci chętniej wybierały produkty z Polski, oznaczone zielonym listkiem ułożonym z 12 gwiazdek. Organizowane były również wycieczki do ekologicznych gospodarstw rolnych. Zajęcia edukacyjne cieszyły się dużym zainteresowaniem uczniów,

a poprzez ciekawą formę ich realizacji wiadomości o produktach ekologicznych były łatwiej przyswajalne. W ten sposób utrwalone zostają przyzwyczajenia zdrowotne i nawyki, które decydują o późniejszym stylu życia. Dodatkowo z badań wynika, że konsumenci ekologiczni częściej dbają o dietę i aktywność fizyczną oraz cechuje ich istotnie mniejsze prawdopodobieństwo nadwagi i otyłości. Trzecią edycją programu zostało objętych 4330 uczniów z 88 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Program realizowany był przez 272 realizatorów i dodatkowo swoim zasięgiem objął blisko 2300 rodziców i opiekunów.

5.2. Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”

Otyłość to nie tylko aspekt estetyczny, a wymagająca leczenia, najpowszechniejsza obecnie na świecie choroba cywilizacyjna, mogąca powodować wiele powikłań zdrowotnych. Skala zjawiska systematycznie rośnie, co jest szczególnie niepokojące, gdy dotyka dzieci i młodzieży. Prawidłowo zbilansowana dieta oraz aktywność fizyczna mogą pomóc zmniejszyć ryzyko wystąpienia otyłości, chorób serca, udaru mózgu, cukrzycy typu 2 i niektórych nowotworów. Ważną rolę w zapobieganiu nadwadze i otyłości odgrywa profilaktyka polegająca na propagowaniu zdrowego stylu życia, na który składa się aktywność fizyczna i prawidłowe nawyki żywieniowe. Edukowane w tym zakresie dzieci w przyszłości będą miały mniej problemów zdrowotnych, co z kolei pozwoli ograniczyć koszty leczenia.

Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!” realizowany od wielu lat przez Państwową Inspekcję Sanitarną we współpracy z Polską Federacją Producentów Żywności Związek Pracodawców doskonale wpisuje się w ten zakres profilaktyki. Celem projektu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży

szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Program realizowany był w szkołach podstawowych 5 powiatów województwa podlaskiego. Zasięgiem objął 1900 uczniów.

5.3 Kampania informacyjna „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood

Działanie zostało zainicjowane przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), a jego celem było zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w Unii Europejskiej oraz zachęcenie obywateli do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. Kampania skierowana była głównie (lecz nie jedynie) do obywateli UE w wieku 25 - 45 lat ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i młodych rodziców - osób, które wywierają decydujący wpływ na postawy zdrowotne swoich dzieci.

W ramach podjętych inicjatyw działaniami informacyjno-edukacyjnymi na terenie województwa podlaskiego objętych zostało ponad 40000 osób. Ich podstawą były spotkania tematyczne z rodzicami dzieci w wieku przedszkolnym, informacje publikowane w mediach społecznościowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz upowszechnianie materiałów oświatowo-zdrowotnych podczas imprez w środowisku lokalnym.

5.4 Promocja bezpiecznych zachowań zdrowotnych

Co roku w czasie letnich wakacji i zimowych ferii pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wychodzą z inicjatywą edukacyjną do dzieci i młodzieży. W tym okresie dzieci i młodzież uczestniczą w zorganizowanych formach wypoczynku, co daje nam możliwość organizowania zajęć informacyjno-edukacyjnych. Dotykają one zagadnień związanych z bezpieczeństwem podczas wypoczynku oraz profilaktyką chorób. Poprzez gry, zabawy i doświadczenia przekazujemy wiedzę na temat szczepień przeciwko chorobom zakaźnym takim jak grypa, COVID-19, KZM itp. Opowiadamy o tym jak ważna jest higiena osobista, a szczególnie higiena rąk. Przeprowadzamy doświadczenia polegające na pokazaniu w jaki sposób poprzez ręce mogą przenosić się drobnoustroje. Doświadczenie uświadamia również, jak dużo przedmiotów dotykamy w jednym pomieszczeniu i dlaczego należy często myć ręce. Podczas zajęć z dziećmi organizujemy gry i zabawy dotyczące bezpiecznych zachowań. Cyklicznie bierzemy udział w akcjach związanych z obchodami Dnia Dziecka. W roku 2022 uczestniczyliśmy w wielu festynach organizowanych w czasie wakacji. Podczas tych akcji zachęcaliśmy mieszkańców naszego województwa do dbania o swoje zdrowie, prowadziliśmy poradnictwo w zakresie walki z nałogami, promowaliśmy szczepienia ochronne, organizowaliśmy konkursy wiedzy nagrodami. Wykorzystując portale społecznościowe informowaliśmy o zagrożeniach zdrowotnych i promowaliśmy zdrowy styl życia. Powyższymi działaniami objęto 150 000 osób.

6. Światowy Dzień Zdrowia

Światowy Dzień Zdrowia przypada w dniu 7 kwietnia. W roku 2022 obchodzony był pod hasłem „Nasza planeta, nasze zdrowie”. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) zalecała, aby skupić uwagę świata na działaniach niezbędnych do utrzymania zdrowia planety i ludzi. Oszacowano, że każdego roku ponad 13 milionów zgonów na całym świecie jest spowodowanych przyczynami środowiskowymi, których można uniknąć. Pandemia COVID-19 pokazała nam siłę nauki poprzez opracowanie w krótkim czasie szczepionki. Uwypukliła natomiast nierówności w naszym świecie. Podkreśliła pilną potrzebę zrównoważonego dostępu do zdrowia teraz, jak i w przyszłości bez naruszania limitów ekologicznych.

Realizacja celów wyznaczonych przez WHO odbywała się przede wszystkim w social mediach, gdzie publikowano posty promujące zachowania prozdrowotne. Ponadto

prowadzono prelekcje, dystrybucję materiałów oświatowo-zdrowotnych oraz ekspozycję form wizualnych. Działaniami objęto 32000 odbiorców.

7. Działania informacyjno-edukacyjne skierowane do uchodźców

W związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2022 roku realizowali szereg działań informacyjno-edukacyjnych skierowanych do uchodźców. W placówkach, w których przebywali obywatele Ukrainy organizowane były wykłady, prelekcje na temat roli szczepień ochronnych w zapobieganiu chorobom zakaźnym, higieny osobistej i otoczenia, zasad zdrowego stylu życia. Działania profilaktyczne w formie gier i zabaw były również podejmowane w szkołach i przedszkolach, do których uczęszczały dzieci z Ukrainy. Prowadzono dystrybucję i rozdawnictwo materiałów edukacyjnych w języku ukraińskim na temat szczepień ochronnych, HIV, gruźlicy, błonicy, WZW A, odry, COVID-19, krztuśca, salmonelli czy zasad segregacji odpadów. Działaniami bezpośrednimi objęto blisko 6000 osób.

Podsumowanie

Opisane programy i akcje profilaktyczne to tylko część działań realizowanych przez pracowników pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego.

Realizując zadania statutowe podejmowaliśmy szereg działań wynikających z lokalnych potrzeb czy sytuacji epidemiologicznej. Kierowaliśmy je do różnych gryp wiekowych. Odwiedzaliśmy przedszkola ucząc najmłodszych jak dbać o higienę osobistą, jak się odżywiać, aby być zdrowym. Trochę starszych zachęcaliśmy do rozważnego pakowania tornistra, aby w przyszłości uniknąć wad postawy wynikających ze zbyt dużego obciążenia plecaka. Mając na uwadze rolę antybiotykoterapii w zwalczaniu zakażeń bakteryjnych w ramach obchodów Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach podjęliśmy działania informacyjne by zwrócić uwagę na zagrożenie utraty skuteczności antybiotyków w efekcie nieracjonalnego ich stosowania.

Dobra współpraca z placówkami nauczania i wychowania oraz lokalnymi instytucjami działającymi w obszarze zdrowia publicznego była podstawą wspólnych działań profilaktycznych.

Jednym z kanałów komunikacji ze społeczeństwem były media społecznościowe, poprzez które przekazywaliśmy informacje z zakresu higieny osobistej (profilaktyka trądziku, próchnicy zębów, wszawicy), zdrowia psychicznego, profilaktyki chorób zakaźnych, chorób nowotworowych. Informowaliśmy o różnorodnych zagrożeniach dla zdrowia (zatrucia pokarmowe, zatrucia grzybami) i promowaliśmy zdrowy styl życia.

Podnosiliśmy kompetencje zawodowe pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez organizację i udział w szkoleniach i konferencjach. Dbaliśmy o wysoki poziom merytoryczny realizowanych działań, współpracowaliśmy z placówkami doskonalenia i specjalistami z różnych dziedzin.

Ponadto w ramach nadzoru nad prawidłowością realizowanych interwencji programowych przeprowadziliśmy 291 wizytacji w placówkach nauczania i wychowania oraz podmiotach leczniczych.

DZIAŁ LABORATORYJNY

MEDYCZNE LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNE

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE DZIAŁU LABORATORYJNEGO

Badania laboratoryjne są ważnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

Na terenie woj. podlaskiego w strukturach pionu laboratoryjnego inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego badania wykonują trzy laboratoria:

- Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku,
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży,
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Wszystkie laboratoria włączone są do zintegrowanych systemów badania wody, żywności, środowiska pracy i środowiska komunalnego.

Tabela 53. Rodzaje badań laboratoryjnych wykonywanych przez laboratoria PIS województwa podlaskiego.

RODZAJE BADAŃ LABORATORYJNYCH										
Lp.	Laboratorium	Mikrobiologiczne żywności	Fizykochemiczne żywności	Materiały i wyroby przeznaczone do	Mikrobiologiczne wody	Fizykochemiczne wody	Radiacyjne	Badania powietrza i pomiaru hałasu w	Biologii molekularnej	Środowiska pracy
1.	Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży	+	+		+	+		+		+
3.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach	+	+		+	+				

Realizowane przez laboratoria zadania wynikające z Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 poz. 338) w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz badania wykonywane zgodnie z potrzebami społeczeństwa, przyczyniają się do ochrony zdrowia i poprawy jakości życia ludności województwa podlaskiego.

Działalność laboratoryjna oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”.

W 2022 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji, we wszystkich laboratoriach potwierdzono spełnienie wymagań nowej normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań i pomiarów we wnioskowanych zakresach. Stosowane w laboratoriach metody badawcze w większości są akredytowane. Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku posiada zakres akredytacji nr AB 311, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży nr AB 635, Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach nr AB 530.

W laboratoriach inspekcji sanitarnej woj. podlaskiego wykonywane są:

1. badania:

- fizykochemiczne i mikrobiologiczne środków spożywczych, próbek sanitarnych,
- fizykochemiczne kosmetyków,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- posiłków,
- żywności genetycznie zmodyfikowanej,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wód mineralnych, stołowych i źródłanych,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody w pływalniach,
- mikrobiologiczne wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli,
- badanie wody w kierunku *Legionella* spp.,
- powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,
- szkodliwych dla zdrowia czynników chemicznych i pyłów w środowisku pracy,

2. pomiary:

- szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia czynników fizycznych występujących w środowisku pracy, w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej,
- pól elektromagnetycznych w środowisku pracy,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich,
- pomiary dozymetryczne promieniowania X.

Badania środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz struktury żywienia

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wykonują badania w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, koordynowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny. Zadania wynikają z ustawowego nadzoru oraz potrzeb społeczeństwa. Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży i Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach, w oparciu o zarządzenie PPWIS w sprawie badania żywności w systemie zintegrowanym, wykonują badania fizykochemiczne, organoleptyczne, mikrobiologiczne oraz dokonują oceny prawidłowości znakowania w zakresie:

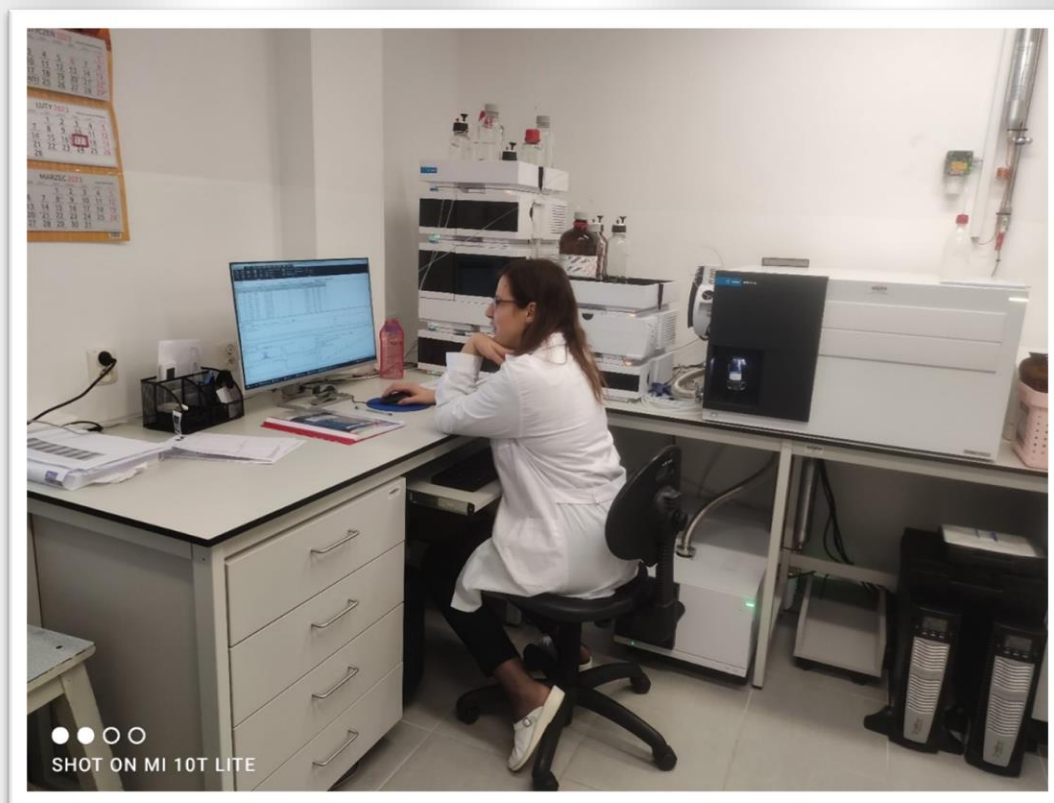
- środków spożywczych,
- posiłków,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- kosmetyków,
- próbek sanitarnych.

Badania fizykochemiczne środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadza się z wykorzystaniem technik specjalistycznych: chromatografii gazowej, chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią mas, wysokosprawnej chromatografii cieczowej, chromatografii jonowej i absorpcyjnej spektrometrii atomowej. Powyższe badania fizykochemiczne żywności w większości wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Białymstoku w Sekcji Analizy Instrumentalnej oraz Sekcji Badań Żywności, Przedmiotów Użytku i Struktury Żywienia. Natomiast w zakresie badań mikrobiologicznych żywności realizacją oznaczeń zajmuje się Sekcja Badań Mikrobiologicznych.

W 2022 roku do Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji zakupiono: chromatograf cieczowy z detekcją tandemową spektrometrią mas (LC-MS-MS), na którym

wdrożono metodę oznaczania akryloamidu w żywności (w ziarnach zbóż i ich przetworach w tym: wyrobach piekarniczych i przekąskach typu snack, chipsach owocowych i warzywnych, kawie i jej substytutach, kakao, środkach spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wyrobach garmażeryjnych na bazie ziemniaków) oraz chromatograf cieczowy z detektorem fluorescencyjnym i diodowym na którym wdrożono metody oznaczania wybranych mykotoksyn w żywności (ochratoksyny A w zbożach, produktach zbożowych, owocach suszonych i przyprawach, toksyny fusarium- zearalenonu (ZEA) w zbożach i jego przetworach) oraz metodę migracji specyficznej bisfenolu A w materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Dostosowano laboratorium do zainstalowania zakupionego chromatografu cieczowego z detektorem masowym poprzez wykonanie remontu i zakup mebli laboratoryjnych oraz zamontowanie nowego dygestorium ceramicznego. Zakup dygestorium był niezbędny w celu poprawy bezpieczeństwa pracowników wykonujących badania żywności i wody. Pod dygestorium są wykonywane w pracy z substancjami prawdopodobnie rakotwórczymi (mykotoksyny), węglowodorami aromatycznymi (WWA), z lotnymi i łatwopalnymi rozpuszczalnikami organicznymi (acetonitryl, metanol). Zakupiono także generator wodoru.

Oznaczenia akryloamidu w żywności przy użyciu chromatografu cieczowego z detekcją tandemową spektrometrią mas (LC-MS-MS). Zdjęcie WSSE Białystok - zasoby własne.

W 2022 roku do Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji zakupiono także chromatograf ciekowego z detektorem fluorescencyjnym (HPLC-FLD). Sprzęt jest wykorzystywany do oznaczenia mykotoksyn w żywności.

Oznaczenia mykotoksyn w żywności przy użyciu chromatografu ciekowego z detektorem fluorescencyjnym i diodowym. Zdjęcie WSSE Białystok - zasoby własne.

Realizując zadania w ramach zintegrowanego systemu badania żywności w województwie podlaskim w 2022 roku wykonano 14056 oznaczeń badając 2844 próbek środków spożywczych, próbek sanitarnych i zatruc pokarmowych w tym:

- 10039 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych w 1504 próbkach,
- 3362 oznaczeń parametrów fizykochemicznych w 1340 próbkach.

Dodatkowo wykonano 655 oznaczeń cech organoleptycznych (w wyżej wymienionych próbkach środków spożywczych).

Zbadano również 15 próbek kosmetyków oraz 110 próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, wykonując 244 oznaczenia fizykochemiczne oraz 3 oceny organoleptyczne. Wykonano 133 badań sanitarnych (tj. zmiotek i wymazów sanitarnych).

W 2022 roku zbadano 64 próbki posiłków pobranych w zakładach zamkniętych żywienia zbiorowego. Ponadto przeprowadzono 23 ocen teoretycznych sposobu żywienia na podstawie zestawień dekadowych pobranych w zakładach zamkniętych żywienia zbiorowego.

W Dziale Laboratoryjnym WSSE w 2022 roku wykonano 633 oznaczenia w ramach zleceń od klientów zewnętrznych (np. firm) badając próbki środków spożywczych, próbki sanitarne w tym:

- 535 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych,
- 98 oznaczeń parametrów fizykochemicznych.

W 2022 roku do Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji zakupiono mikroskop optyczny z przystawką kontrastowo-fazową. Mikroskop jest niezbędny do prawidłowej diagnostyki o oznaczeń mikrobiologicznych w żywności, przystawka kontrastowo fazowa umożliwia prawidłowe rozpoznanie bakterii, np. *Campylobacter* i *Listeria monocytogenes* i innych mikroorganizmów.

Badania wody

W ramach nadzoru nad jakością wody, zgodnie z zarządzeniem PPWIS w sprawie realizacji badań jakości wody w systemie zintegrowanym, badaniem wskaźników i parametrów wody zajmują się trzy laboratoria: Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku (tj. Sekcja Badań Powietrza, Wody i Gleby oraz Sekcja Analizy Instrumentalnej), Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży oraz Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Laboratoria te wykonują:

- badania fizykochemiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach,
- badania mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach, kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

Badania chemiczne wody przy użyciu spektrofotometru. Zdjęcie WSSE Białystok - zasoby własne.

W Dziale Laboratoryjnym WSSE w 2022 roku wykonano w ramach nadzoru następującą ilość oznaczeń komunalnych (wody) (MZ-45):

- oznaczeń fizykochemicznych - 8291 (natomiast oznaczeń zleconych 3111),
- oznaczeń mikrobiologicznych - 2342 (natomiast oznaczeń zleconych 3195).

Ogółem w 2022 roku w laboratoriach PIS województwa podlaskiego wykonano 37 498 oznaczeń wody w 8210 próbkach, w tym:

- oznaczeń fizykochemicznych - 22 745 (3171 próbek),
- oznaczeń mikrobiologicznych - 14 753 (5039 próbek).

W 2022 roku do Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji zakupiono spektrofotometr przeznaczony do pracy w terenie DR1900 firmy Hach, który umożliwi wykonywanie badań chloru wolnego związanego z użyciem odczynników różnych firm (posiadany fotometr Move umożliwi wykonywanie badań z użyciem tylko dedykowanych testów). Jednocześnie posiadanie dwóch aparatów uniezależnia wykonanie analizy od awarii jednego z nich. Zakupiono również nową stację uzdatniania wody firmy Millipore, która zastąpiła dotychczas eksploatowaną (od ponad 20 lat) stację. Nowa stacja oczyszczania wody ze stacją doczyszczającą do wody ultraczystej zapewnia wodę o wysokich parametrach czystości wykorzystywaną w analizach.

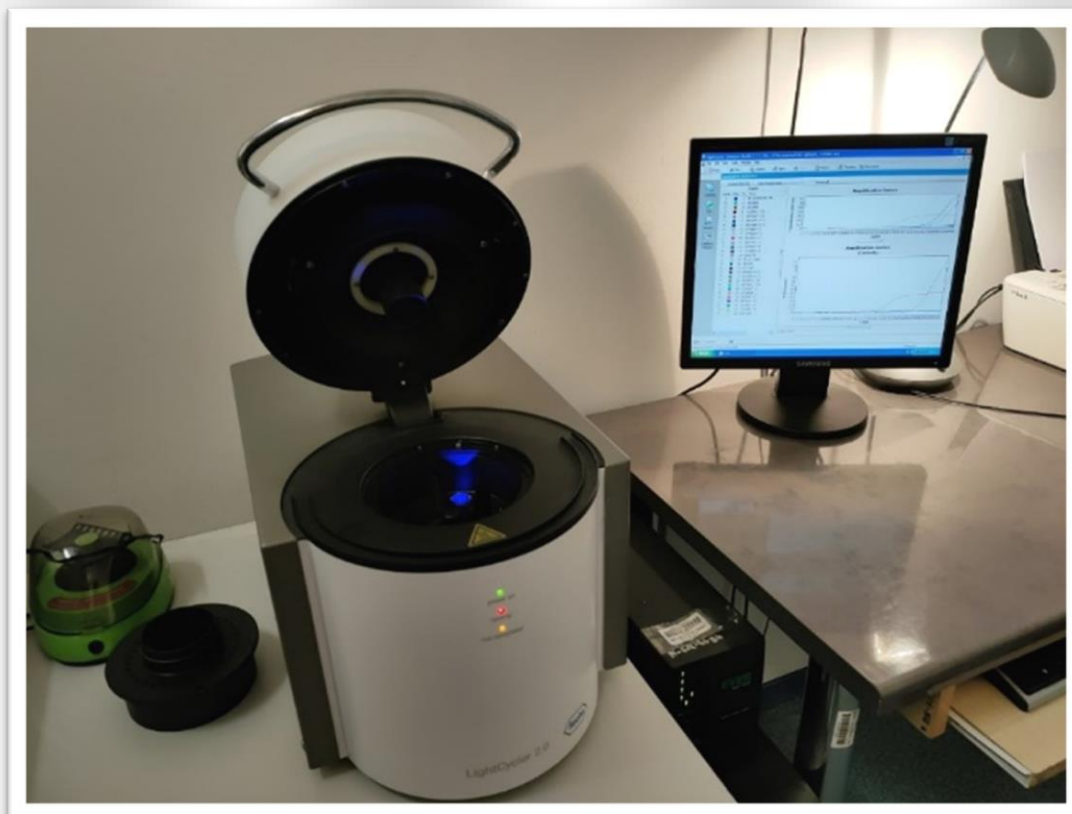

Badania chemiczne wody przy użyciu chromatografu jonowego. Zdjęcie WSSE Białystok - zasoby własne.

Badania żywności genetycznie zmodyfikowanej

Metoda molekularna (PCR) jest stosowana do badań materiału roślinnego zawartego w próbkach żywności/pasz w kierunku obecności lub względnej zawartości DNA zmodyfikowanego genetycznie; do wykrywania bakterii chorobotwórczych w żywności oraz do wykrywania obecności wirusów w materiale biologicznym. Powyższe badania wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Sekcji Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej.

W 2022 roku w sekcji wykonano badania 128 próbek przeprowadzając 1126 oznaczeń w kierunku obecności/zawartości materiału zmodyfikowanego genetycznie. Ponadto wykonano 74 oznaczenia w kierunku obecności wirusów grypy (wspólnie z Sekcją Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD) w ramach nadzoru sanitarnego; oraz 5 oznaczeń w kierunku wykrywania obecności *Campylobacter* spp. w żywności (wspólnie z Sekcją Badań Mikrobiologicznych).

Badania żywności genetycznie zmodyfikowanej metodą rt PCR, przy użyciu aparatu Light Cycler 2.0. Zdjęcie WSSE Białystok - zasoby własne.

Wykrywanie obecności bakterii chorobotwórczych w żywności metodą rt PCR, przy użyciu aparatu Light Cycler 96. Zdjęcie WSSE Białystok - zasoby własne.

Badania powietrza i pomiary hałasu w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej.

W 2022 roku przeprowadzono badania powietrza w obiektach, głównie po przeprowadzeniu prac remontowych badając 74 próbki i wykonując 630 oznaczeń czynników chemicznych.

Badania i pomiary w środowisku pracy

Badaniami czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy zajmują się pracownicy Oddziału Laboratoryjnego w Łomży i Sekcji Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy WSSE w Białymstoku. Laboratoria te zajmują się:

- pobieraniem próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe,
- badaniem chemicznych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem czynników biologicznych w środowisku pracy,
- pomiarami hałasu, hałasu infradźwiękowego i hałasu ultradźwiękowego na stanowiskach pracy,
- pomiarami drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka i działających na organizm człowieka przez kończyny górne na stanowiskach pracy,
- oceną warunków termicznych oddziałujących na organizm człowieka w środowisku pracy (mikroklimat zimny, gorący, umiarkowany),
- pomiarami oświetlenia elektrycznego miejsc pracy.

W 2022 roku Sekcja Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy wykonała badania stężeń czynników chemicznych na 36 stanowiska pracy, na 124 stanowiskach pracy wykonano pomiary czynników fizycznych (hałas, hałas ultradźwiękowy, drgania, mikroklimat) oraz badania stężenia pyłu przemysłowego we frakcji wdychanej i frakcji respirabilnej na 44 stanowiskach pracy.

Wykonano 583 pomiarów czynników fizycznych oraz 62 oznaczenia pyłowych czynników szkodliwych. Pobrano 119 próbek powietrza do oceny narażenia na pyłowe czynniki szkodliwe przeprowadzając 62 oznaczenia w kierunku badania stężenia pyłu na stanowiskach pracy.

W celu oceny narażenia na szkodliwe czynniki chemiczne występujące w środowisku pracy pobrano 219 próbek powietrza przeprowadzając 174 oznaczenia, część we współpracy z Sekcją Analizy Instrumentalnej.

W porozumieniu z Oddziałem Higieny Dzieci i Młodzieży przebadano 671 stanowisk uczniów oraz 28 stanowisk nauczycieli (łącznie ilość wykonanych pomiarów oświetlenia elektrycznego w szkołach wyniosła 7257).

Badania i pomiary w zakresie higieny radiacyjnej

Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. pomiarów radiacyjnych w Łomży, będąca w strukturze Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zajmuje się pomiarami z zakresu higieny radiacyjnej, obejmując swoim działaniem obszar województwa podlaskiego.

Sekcja wykonuje:

- pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku pracy,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i potasu 40 metodą spektrometrii gamma,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i strontu 90 metodą radiochemiczną,
- pomiary dozymetryczne promieniowania X dla celów oszacowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności przebywających w otoczeniu badanego aparatu rentgenowskiego,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej analogowej,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie fluoroskopii i angiografii,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości stomatologicznych aparatów rentgenowskich,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie mammografii analogowej.

W 2022 roku pracownicy sekcji wykonali łącznie 1159 badań, w których wykonali 5784 oznaczeń. W ramach nadzoru wykonano badania 48 aparatów rentgenowskich (1715 oznaczeń) oraz 76 badań rozkładu pola elektromagnetycznego w otoczeniu 24 urządzeń (615 oznaczeń).

Podobnie jak w latach ubiegłych, pracownicy sekcji w 2022 roku brali udział w zdarzeniach radiacyjnych i monitoringu tych zdarzeń na terenie województwa podlaskiego w koordynacji z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku. W bieżącym roku zakupiono miernik promieniowania typ RDS-32S z sondą SABG-15+ do wykonywania pomiarów

promieniowania alfa, gamma, niskoenergetycznego promieniowania beta oraz wykonania pomiarów szczelności zamkniętych źródeł promieniotwórczych.

Miernik promieniowania typ RDS-32S z sondą SABG-15+. Autor fotografii Ignacy Dąbrowski WSSE Białystok.

Odczyt z analizatora RayMon 10 podczas zdarzenia radiacyjnego na terenie woj. podlaskiego. Autor fotografii Ignacy Dąbrowski WSSE Białystok.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Ilość oznaczeń Cs-137 i Sr-90 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela poniżej. Skażenia promieniotwórcze żywności, wód i pasz od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Tabela 54. Ilość oznaczeń Cs-137 i Sr-90 z uwzględnieniem podziału na rodzaj próbki wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba wykonanych oznaczeń Sr-90	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma
1.	Mleko	8	1	0/0
2.	Mięso	8		0
3.	Ryby	4		0
4.	Drób	4		0
5.	Jaja	4		0
6.	Zboża	2	1	0/0
8.	Warzywa	4		0
9.	Owoce	2		0
10.	Woda wodociągowa	8		0
11.	Woda powierzchniowa	2	1	0/0
12.	Środki żywienia zwierząt	2		0

Posumowanie

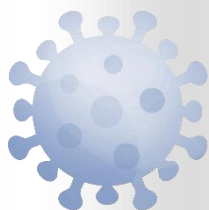
W laboratoriach inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego:

- pracuje kompetentny personel, posiadający wiedzę i doświadczenie zawodowe, systematycznie podnoszący swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez jednostki zewnętrzne i organy PIS,
- badania i pomiary przeprowadzane są z wykorzystaniem specjalistycznego wyposażenia pomiarowego stosując wiarygodne metody badawcze oraz certyfikowane materiały odniesienia,
- w celu zapewnienia wysokiej jakości badań laboratoria systematycznie prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników oraz poddają się kontroli w międzylaboratoryjnych badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych; potwierdzeniem jakości wykonywanych badań są uzyskane certyfikaty akredytacji na badania wydane przez Polskie Centrum Akredytacji,
- systematycznie unowocześnia się laboratoria w specjalistyczny sprzęt wykorzystywany do realizacji zadań.

Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością laboratoriów działających w systemie zintegrowanym w PSSE w Łomży i w PSSE w Suwałkach, przeprowadza szkolenia i konsultacje w zakresie pobierania próbek i wykonywania badań/pomiarów. Działalność laboratoryjna jest integralną częścią systemu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

W laboratoriach inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego w roku 2022:

- wykonano łącznie 61 625 oznaczeń w zakresie analiz środków spożywczych (w tym materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz struktury żywienia, żywności genetycznie zmodyfikowanej), wody, powietrza w obiektach, czynników szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy oraz w zakresie higieny radiacyjnej,
- Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku wykonał łącznie 33 537 wszystkich oznaczeń wykonywanych przez poszczególne sekcje (w tym 23 589 w ramach nadzoru oraz 9948 w ramach oznaczeń zleconych); zbadano łącznie 6780 próbek, z czego pracownicy stacji pobrali 698 próbek (w tym 282 w ramach nadzoru oraz 416 w ramach zleceń),
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży wykonał łącznie 18 186 wszystkich oznaczeń (w tym 6033 w ramach nadzoru oraz 12 153 w ramach oznaczeń zleconych); zbadano łącznie 4058 próbek (w tym 1231 w ramach nadzoru oraz 2827 w ramach zleceń),
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach wykonał łącznie 9902 wszystkich oznaczeń (w tym 4065 w ramach nadzoru oraz 5837 w ramach oznaczeń zleconych); zbadano łącznie 2146 próbek (w tym 718 w ramach nadzoru oraz 1428 w ramach zleceń).

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE MEDYCZNEGO LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNEGO

Działalność Medycznych Laboratoriów Diagnostycznych

W strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach pionu laboratoryjnego wykonującego badania materiału klinicznego, znajdują się trzy Medyczne Laboratoria Diagnostyczne, tj.:

- Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku,
- Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Łomży,
- Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Suwałkach.

Poszczególne Sekcje tych laboratoriów (odpowiednio: Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych, Sekcja Diagnostyki Medycznej oraz Sekcja Badań Mikrobiologicznych) wspierają działania podejmowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno - epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego. Łącznie w laboratoriach pracuje 25 osób (tj. diagności laboratoryjni, technicy i rejestratorzy medyczni), w tym 5 osób posiadających kierunkową specjalizację z mikrobiologii.

Realizowane zadania w celu ochrony zdrowia publicznego wynikają z Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tj. Dz. U. 2023 poz. 338) oraz Ustawy z dnia 05 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. 2022 r. poz. 1657).

Działalność Medycznych Laboratoriów Diagnostycznych oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02. W 2022 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji w laboratoriach w Białymstoku i Łomży potwierdzono spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań.

Sekcja Badań Epidemiologiczno - Klinicznych MLD Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku od 05.07.2021 r. powróciło do wykonywania badań na nosicielstwo *Salmonella/Shigella*, które są badaniami statutowymi. Były one wstrzymane na okres od 14.03.2020 r. do 05.07.2021 r. w związku z panującą epidemią SARS-CoV-2. W 2022 roku laboratorium wykonywało pełen zakres badań materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z gardła i nosa, surowicy, wymazów okołoodbytnicznych). Były one przeprowadzone w ramach nadzoru sanitarnego lub na zlecenie klienta zewnętrznego (w ramach sprzedaży usług zleconych).

Rodzaje wykonywanych badań:

- I. bakteriologiczne w kierunku:
 - wykrywania i identyfikacji pałeczek z rodzajów *Salmonella* i *Shigella* (z kału),
 - identyfikacji szczepów *Salmonella* i *Shigella*,
- II. serologiczne w kierunku wykrywania zakażeń:
 - *Bordetella pertussis* - metodą ELISA (krztuśca),
 - *Salmonella* Typhi oraz *Salmonella* Paratyphi A, B i C - odczynem Widala (odpowiednio duru brzuszego oraz durów rzekomych),
 - *Francisella tularensis* - metodą aglutynacji probówkowej (tularemii),
 - wirusa opryszczki pospolitej (*Herpes simplex* virus typu 1 i typu 2) - metodą ELISA,
- III. molekularne: wirusa grypy typu A, wirusa grypy typu B, SARS-CoV-2, RSV,
- IV. parazytologiczne, w tym:
 - wykrywanie jaj pasożytów jelitowych człowieka w kale,
 - wykrywanie jaj owsika ludzkiego w wymazie okołoodbytnicznym,
 - wykrywanie jaj *Ascaris lumbricoides*, *Trichuris trichiura*, *Toxocara* spp. w glebie,
- V. skuteczności procesów sterylizacji.

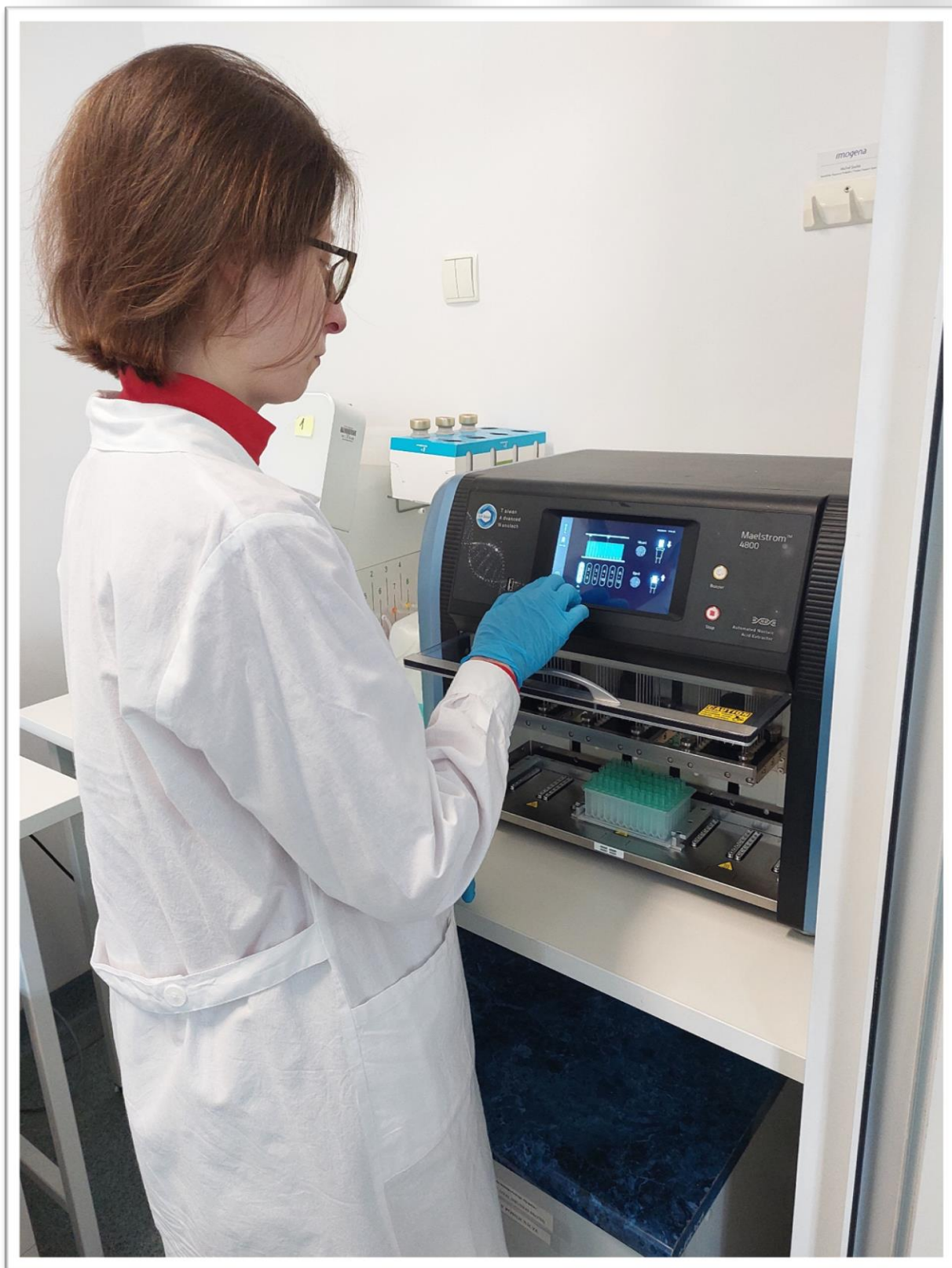
Od stycznia 2021 roku Sekcja Badań Epidemiologiczno - Klinicznych Medycznego Laboratorium Diagnostycznego samodzielnie wykonuje wszystkie etapy badania real time RT-PCR w kierunku wykrycia materiału genetycznego SARS-CoV-2, wirusa grypy typu A, wirusa grypy typu B i RSV.

Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych uczestniczy w realizacji nadzoru wirusologicznego SENTINEL, polegającego na badaniu wymazów z gardła i nosa od pacjentów ambulatoryjnych, u których wystąpiły objawy grypy. Próbki są dostarczane przez Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne województwa podlaskiego. W 2022 roku zbadano łącznie 209 próbek w kierunku wykrywania materiału genetycznego wirusów grypy, w tym 182 próbki w ramach programu nadzoru SENTINEL, 26 próbek w związku z wystąpieniem ogniska pokarmowego oraz 1 próbkę w ramach sprzedaży usług zleconych (od pacjentów hospitalizowanych). Wirusa grypy typu A oraz wirusa grypy typu B oznaczano w jednym teście razem z SARS-CoV-2 oraz RSV. W 55 badanych próbkach wykryto materiał genetyczny wirusa grypy typu A, zaś w 3 próbkach wirusa grypy typu B. Natomiast w 19 próbkach wykryto materiał genetyczny RSV, a w 9 próbkach materiał genetyczny SARS-CoV-2.

Wirusa SARS-CoV-2 badano także w innym teście diagnostycznym jako pojedyncze oznaczenie. Tym testem zbadano 2567 próbek i uzyskano 573 wyniki dodatnie. Łącznie materiał genetyczny SARS-CoV-2 wykryto w 582 próbkach.

W 2022 roku w Sekcji Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD WSSE w Białymstoku przebadano łącznie 25636 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 47859 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego wykonano ogółem 8584 badań i 13777 oznaczeń. W ramach usług zleconych wykonano ogółem 17052 badań i 34082 oznaczeń.

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne WSSE zostało wyposażone w komorę laminarną BSL II, cieplarkę laboratoryjną oraz system komputerowy służący zarządzaniu informacją, rejestracji próbek materiału biologicznego oraz umożliwiający klientom odbiór sprawozdań z badań przez internet. Znacznie wzbogaciła się kolekcja szczepów wzorcowych.

Ekstrakcja RNA wirusów oddechowych przy użyciu aparatu do automatycznej izolacji Maelstrom Fot: Julia Chomik

Oznaczenie serowaru *Salmonella enterica* subsp. *enterica* . Fot: Justyna Pryszmont

Sekcja Diagnostyki Medycznej MLD Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Łomży

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego.

Rodzaje wykonywanych badań:

- a. bakteriologiczne w kierunku:
 - wykrywania i identyfikacji pałeczek z rodzajów *Salmonella* i *Shigella*,
 - identyfikacji szczepów *Salmonella* i *Shigella*,
 - wykrywania *Yersinia* spp.,
 - wykrywania *E. coli* O157,
- b. parazytologiczne,
- c. skuteczności procesów sterylizacji.

W 2022 roku w Sekcji Diagnostyki Medycznej MLD PSSE w Łomży przebadano 19125 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 74285 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 1990 próbek i wykonano 6907 oznaczeń mikrobiologicznych.

Sekcja Badań Mikrobiologicznych MLD Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Suwałkach

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego.

Rodzaje wykonywanych badań:

- a. bakteriologiczne w kierunku:
 - wykrywania i identyfikacji pałeczek z rodzajów *Salmonella* i *Shigella*,
 - identyfikacji szczepów *Salmonella* i *Shigella*,
 - wykrywania *Yersinia enterocolitica*,
 - wykrywania *E. coli* O157, EPEC,
- b. parazytologiczne,
- c. badania skuteczności procesów sterylizacji.

W 2022 roku w Sekcji Badań Mikrobiologicznych MLD PSSE w Suwałkach przebadano 10420 próbki materiału biologicznego, wykonując przy tym 19468 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 2726 próbek i wykonano 3831 oznaczeń mikrobiologicznych. Sekcja została doposażona w dwa mikroskopy optyczne.

Podsumowanie

1. Medyczne Laboratoria Diagnostyczne zatrudniają kompetentny personel, posiadający uprawnienia diagnostów laboratoryjnych, wiedzę merytoryczną i doświadczenie zawodowe.
2. W Medycznym Laboratorium Diagnostycznym WSSE w Białymstoku trzy osoby posiadają specjalizację z mikrobiologii: dwie osoby (w tym kierownik) posiadają specjalizację z mikrobiologii medycznej, jedna osoba specjalizację z mikrobiologii lekarskiej. W Medycznych Laboratoriach Diagnostycznych PSSE w Łomży oraz PSSE w Suwałkach dwóch diagnostów (kierownicy sekcji) posiada specjalizację z mikrobiologii: jedna osoba specjalizację z mikrobiologii medycznej, druga specjalizację z mikrobiologii lekarskiej.
3. Posiadają odpowiednie wyposażenie pomiarowe oraz certyfikowane materiały odniesienia.
4. Stosują w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze.
5. Prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz biorą udział w badaniach biegłości.
6. Doskonają system zarządzania (m.in. poprzez monitorowanie rezultatów działań, zakupy sprzętu, analizę informacji zwrotnych od klienta).
7. Medyczne Laboratorium Diagnostyczne WSSE w Białymstoku prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością MLD w PSSE w Łomży i PSSE w Suwałkach.
8. W Medycznych Laboratoriach Diagnostycznych woj. podlaskiego wykonano łącznie 54886 badań, 141612 oznaczeń.

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ

SYSTEM ZARZĄDZANIA W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego oparty jest na spełnieniu wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17020:2012 *„Ocena zgodności - Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”*.

Daje to gwarancję jednolitego sposobu prowadzenia działań kontrolnych w całym województwie oraz zapewnia:

- skuteczność zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego,
- przeprowadzanie precyzyjnych i wnikliwych kontroli zgodnie z najlepszą praktyką,
- potrzebę ciągłego podnoszenia kwalifikacji pracowników, co przedkłada się na wyższą jakość wykonywania zadań,
- uzyskiwanie wiarygodnych, użytecznych i odtwarzalnych wyników kontroli,
- publiczne zaufanie w odniesieniu do wiarygodności działań istotnych z punktu ochrony zdrowia publicznego.

Służy to ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEGO na terenie województwa podlaskiego w obszarach działania zgodnych z Ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDETACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ

Dział Laboratoryjny i Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku posiada akredytację od 2000 roku (Certyfikat akredytacji AB 311). Akredytacja jest najlepszym potwierdzeniem wiarygodności wyników.

Zakres akredytacji obejmuje:

- badania biologiczne i biochemiczne żywności, pasz dla zwierząt,
- badania chemiczne, żywności, produktów rolnych, wody, wody do spożycia przez ludzi, powietrza, kosmetyków, szkła, ceramiki, wyrobów z tworzyw sztucznych i gumy,
- badania chemiczne i pobieranie próbek powietrza środowiska pracy (czynników szkodliwych),
- badania mikrobiologiczne żywności, wody, wody do spożycia przez ludzi,
- badania kliniczne, medyczne obiektów i materiałów biologicznych, przeznaczonych do badań,
- badania dotyczące inżynierii środowiska (środowiskowe i klimatyczne) - oświetlenia, mikroklimatu, drgań, hałasu, pola elektromagnetycznego w środowisku pracy i w środowisku oraz hałasu od urządzeń w budynkach mieszkalnych,
- badania właściwości fizycznych powietrza, żywności, produktów rolnych, wody, wody do spożycia przez ludzi, wyposażenia medycznego - urządzenia radiologiczne, wyrobów z tworzyw sztucznych i gumy, materiałów opakowaniowych,
- badanie właściwości fizycznych i pobieranie próbek powietrza - środowisko pracy (czynniki szkodliwe),
- badania radiochemiczne i promieniowania w środowisku, żywności, wody, produktów rolnych, pasz dla zwierząt,
- pobieranie próbek wody do spożycia przez ludzi,
- badania sensoryczne żywności, produktów rolnych, materiałów opakowaniowych, papieru, tektury wyrobów z tworzyw sztucznych,

Akredytowane są również Oddziały Laboratoryjne: Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży (Certyfikat akredytacji AB 635) i Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach (Certyfikat akredytacji AB 530).

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży posiada akredytację od 30.07.2009 roku.

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- Badania chemiczne i pobieranie próbek wody, wody do spożycia przez ludzi,
- Badania chemiczne i pobieranie próbek - środowisko pracy (czynniki szkodliwe - powietrze),
- Badania dotyczące inżynierii środowiska (środowiskowe i klimatyczne) - środowisko pracy (czynniki szkodliwe i uciążliwe - hałas, drgania, oświetlenie),
- Badania mikrobiologiczne i pobieranie próbek wody, wody do spożycia przez ludzi,
- Badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych przeznaczonych do badań, żywności,
- Badania właściwości fizycznych i pobieranie próbek wody, wody do spożycia przez ludzi,
- Badania właściwości fizycznych i pobieranie próbek - środowisko pracy (czynniki szkodliwe - powietrze),
- Badania właściwości fizycznych żywności.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach posiada akredytację od 07.09. 2004r.

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- Badania biologiczne żywności,
- Badania chemiczne wody, wody do spożycia przez ludzi
- Badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych przeznaczonych do badań, żywności, wody, wody do spożycia przez ludzi, obiektów z obszaru produkcji żywności
- Badania właściwości fizycznych wody, wody do spożycia przez ludzi.

Szczegółowe zakresy akredytacji znajdują się na stronach internetowych tych stacji. Laboratoria utrzymują i rozszerzają zakresy akredytacji.

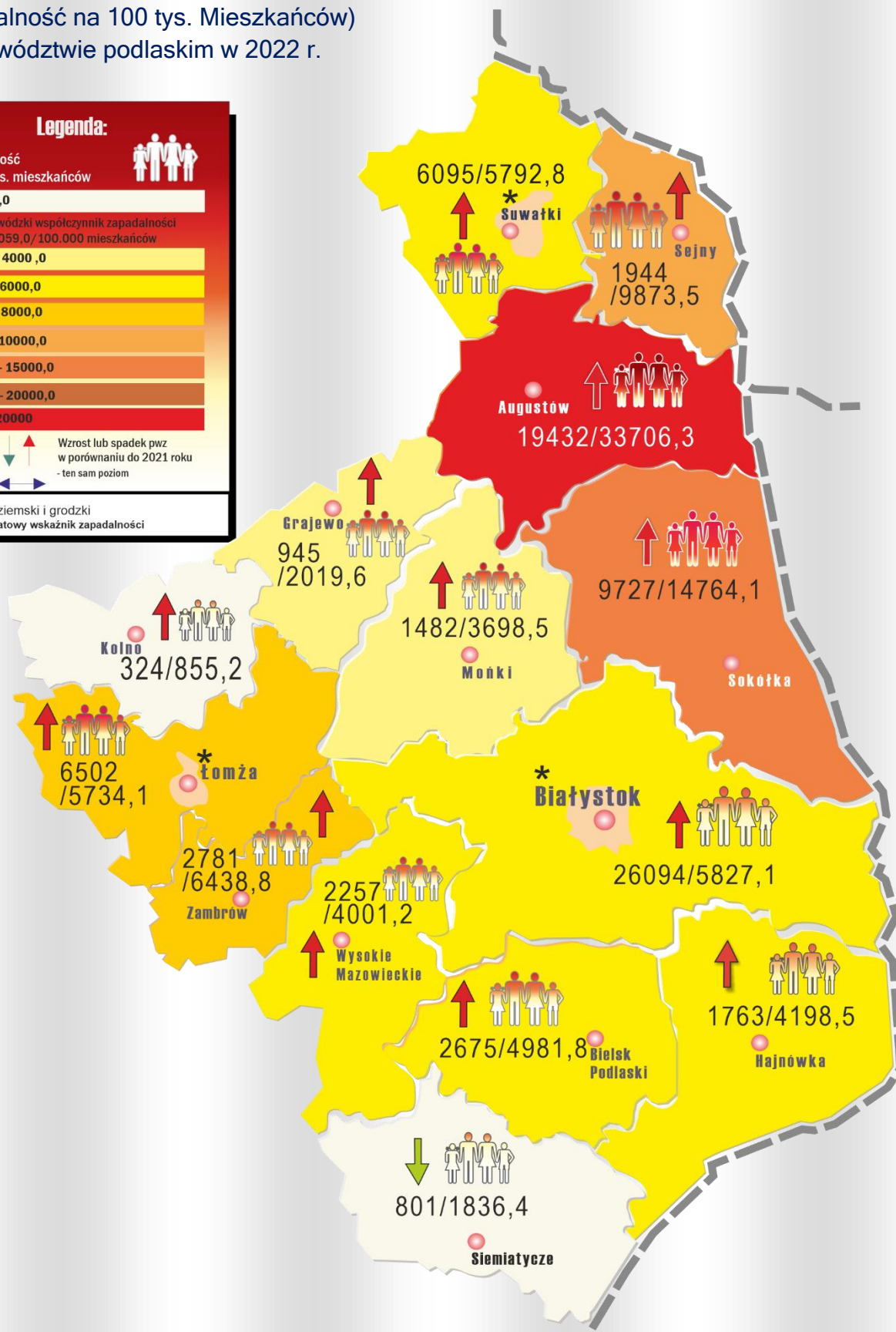
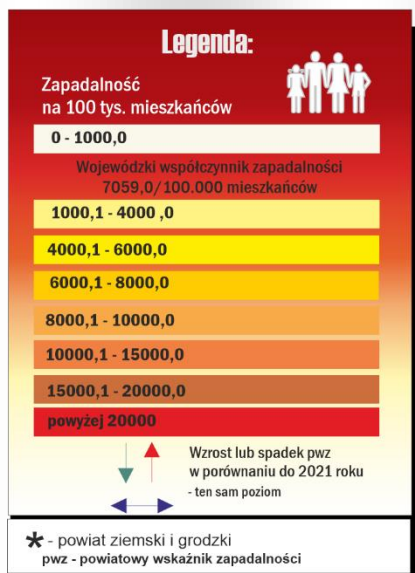
Certyfikaty akredytacji potwierdzają wysoką jakość usług, świadczonych przez laboratoria zgodnych ze standardami systemu zarządzania wg normy PN-EN ISO 17025:2018-2.

Załączniki do oceny stanu sanitarnego

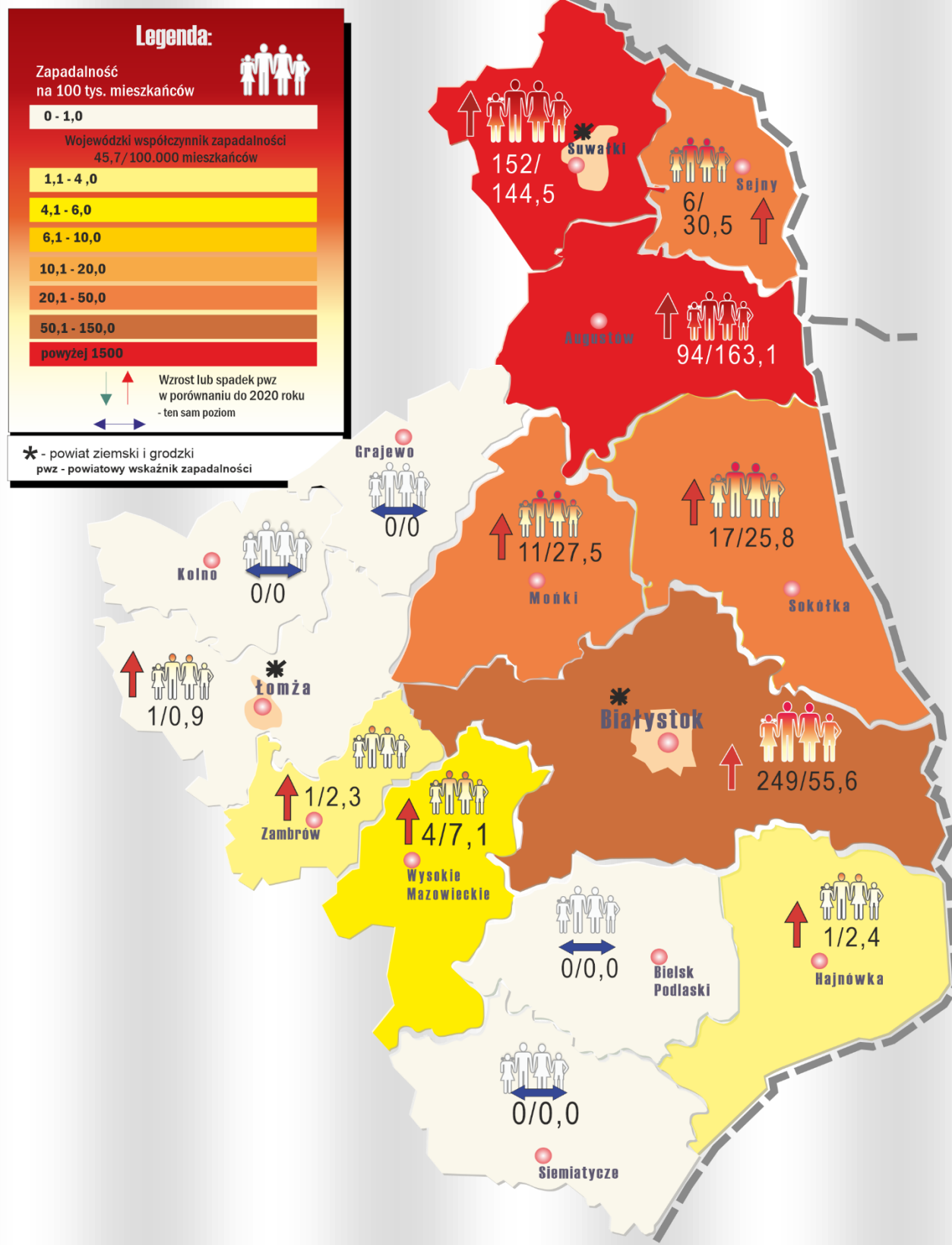
Zachorowania na gripę (podejrzenia)

(zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

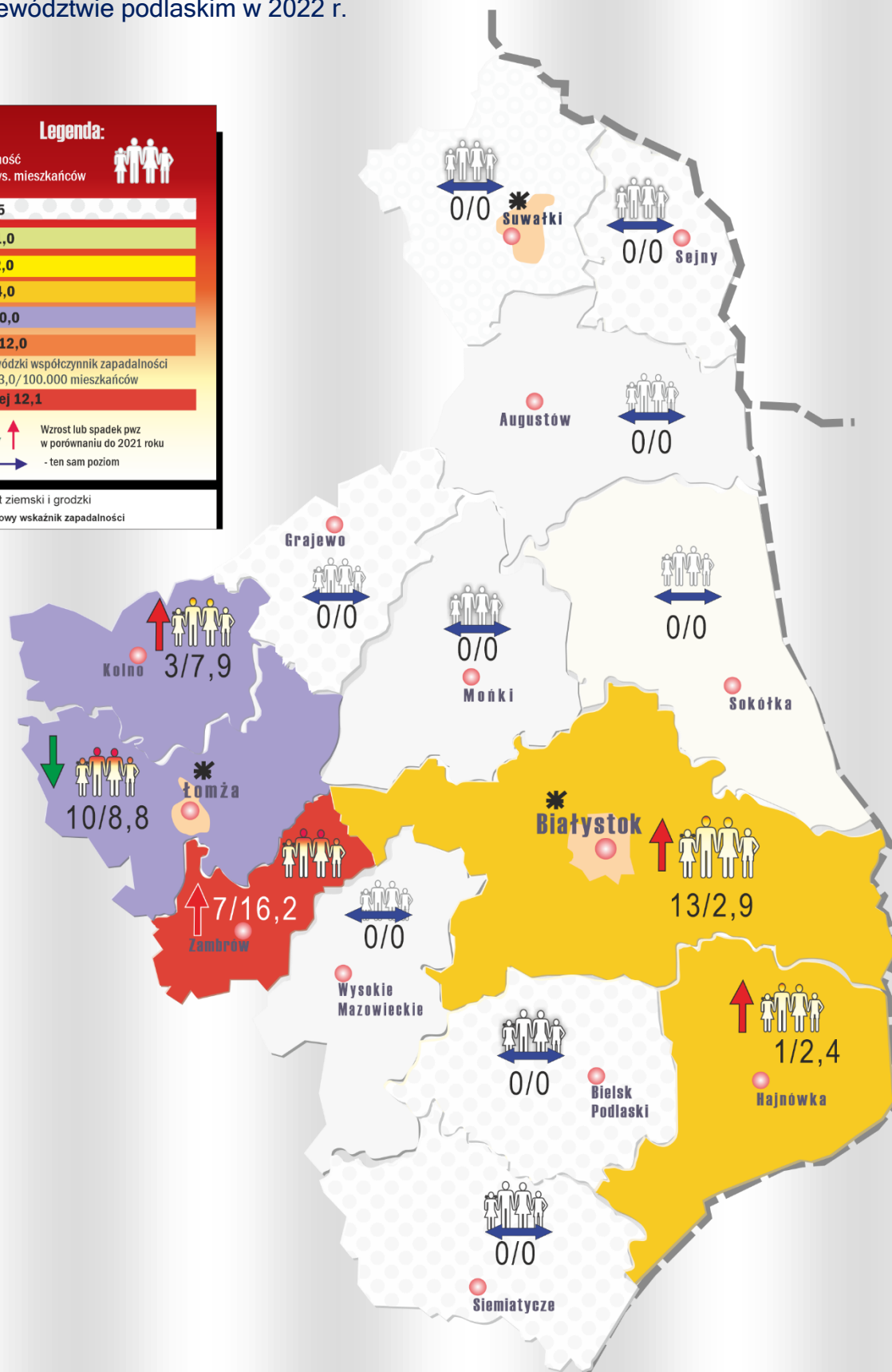
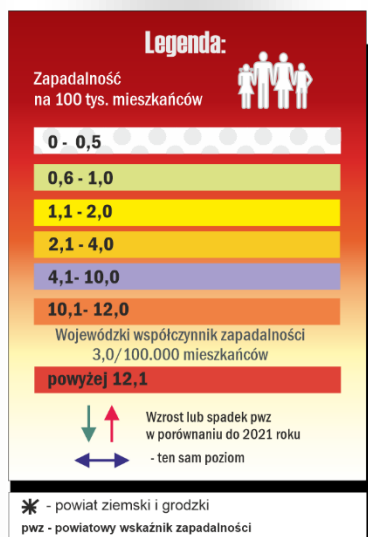
Zachorowania na gripę (potwierdzone)

(zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

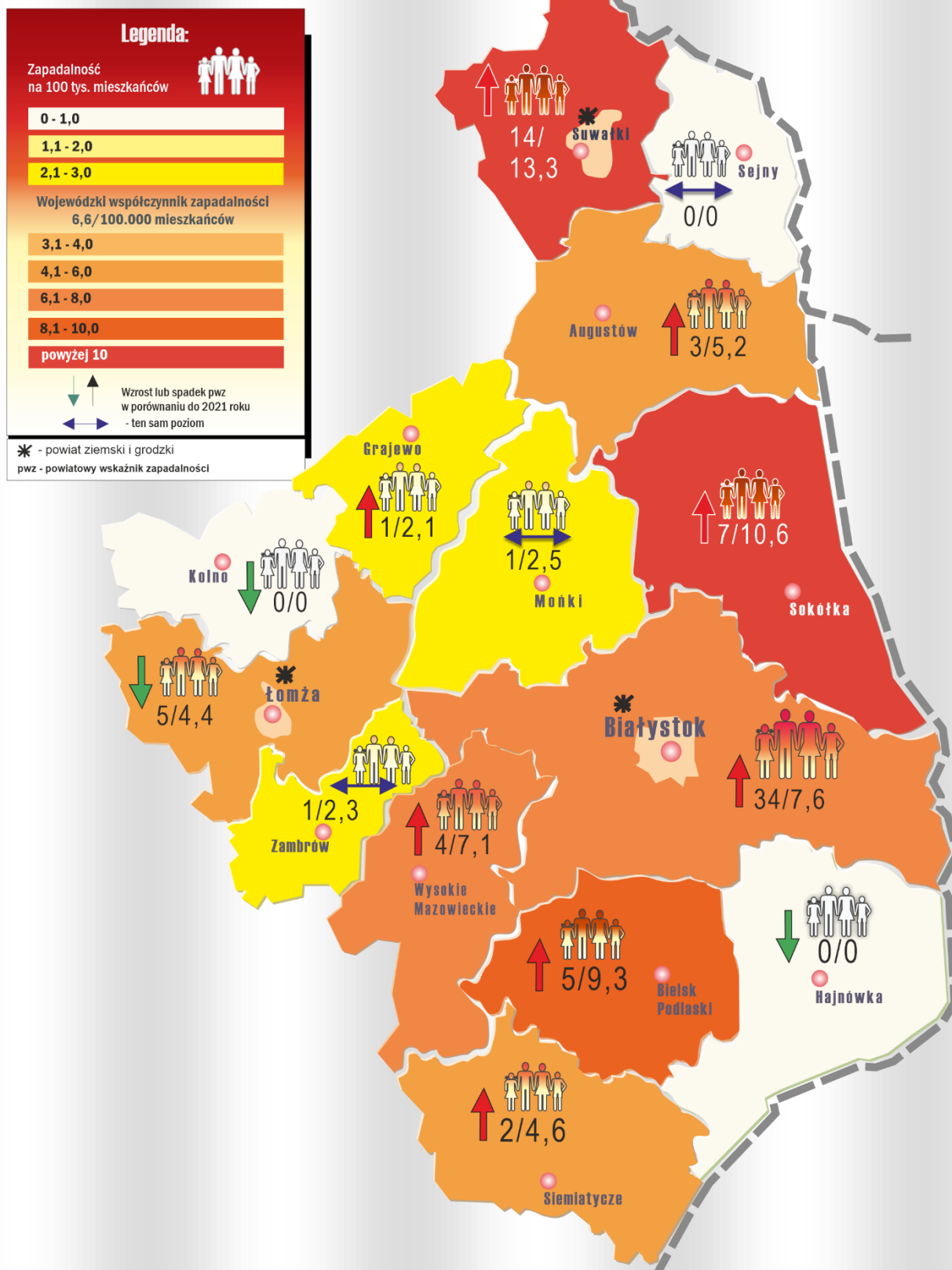
Zachorowania na KRZTUSIEC

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

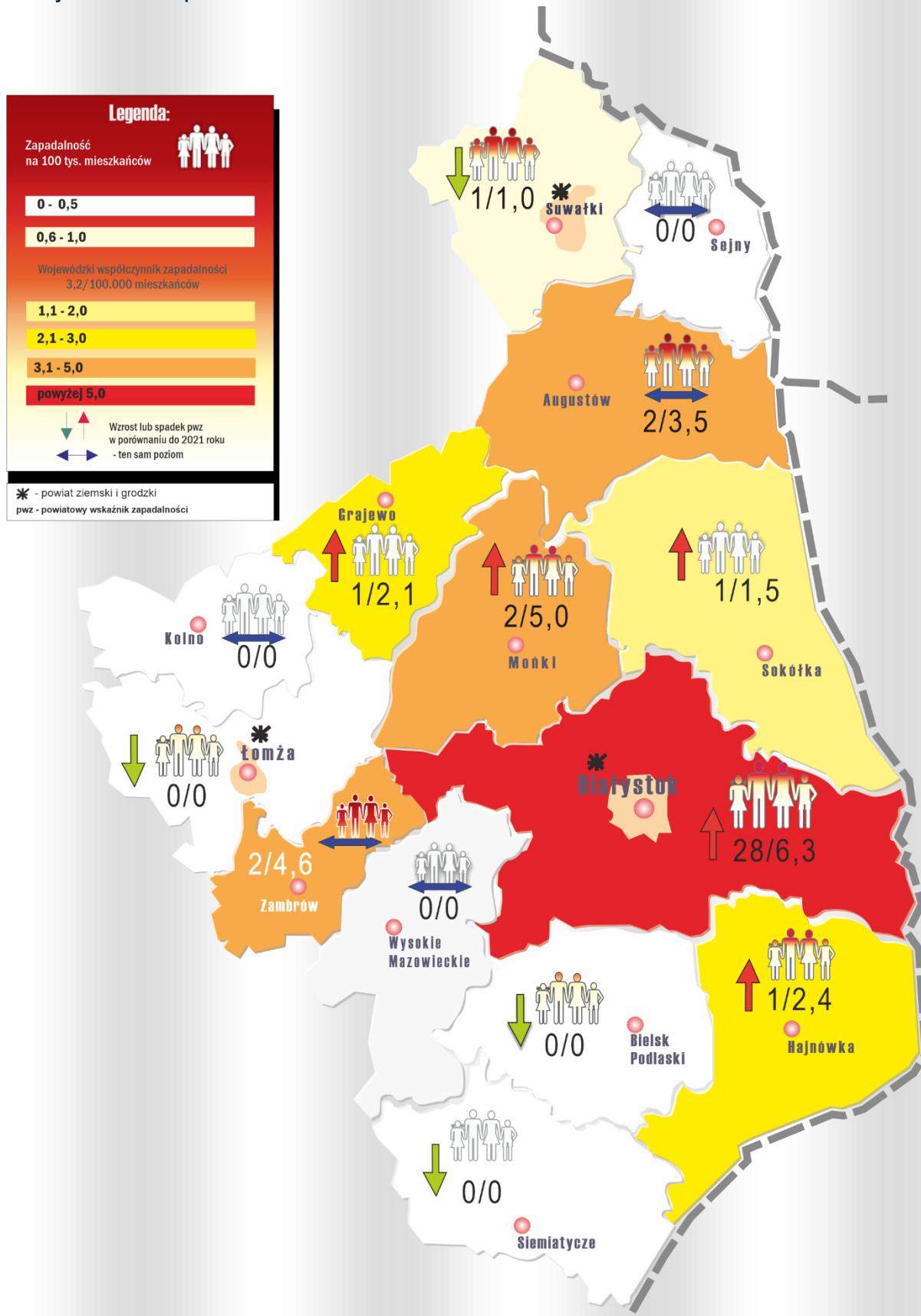
Zachorowania na WZW typu C (wg. definicji przypadku z 2019 r.)

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców
w województwie podlaskim w 2022 r.

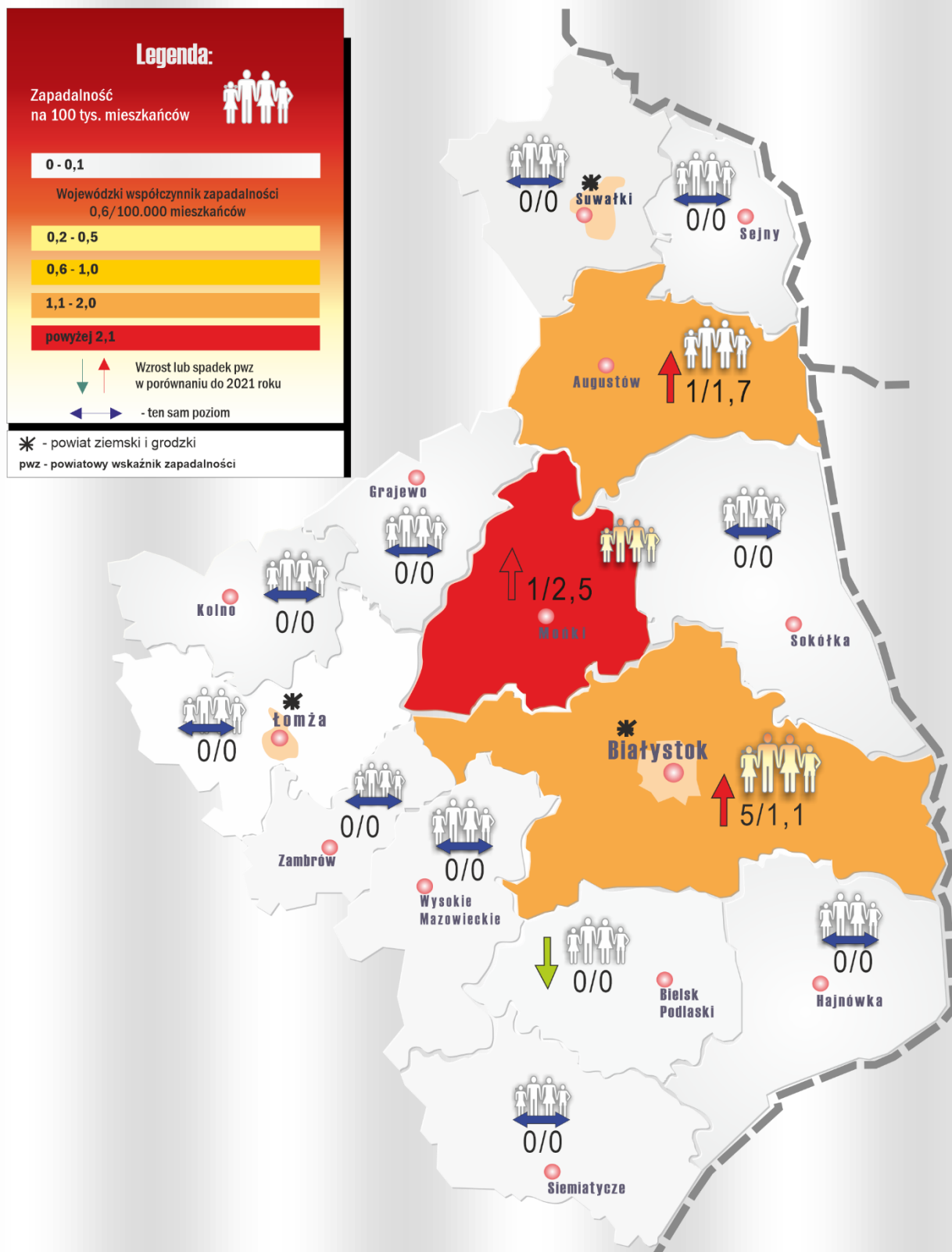
Nowo wykryte zakażenia HIV

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

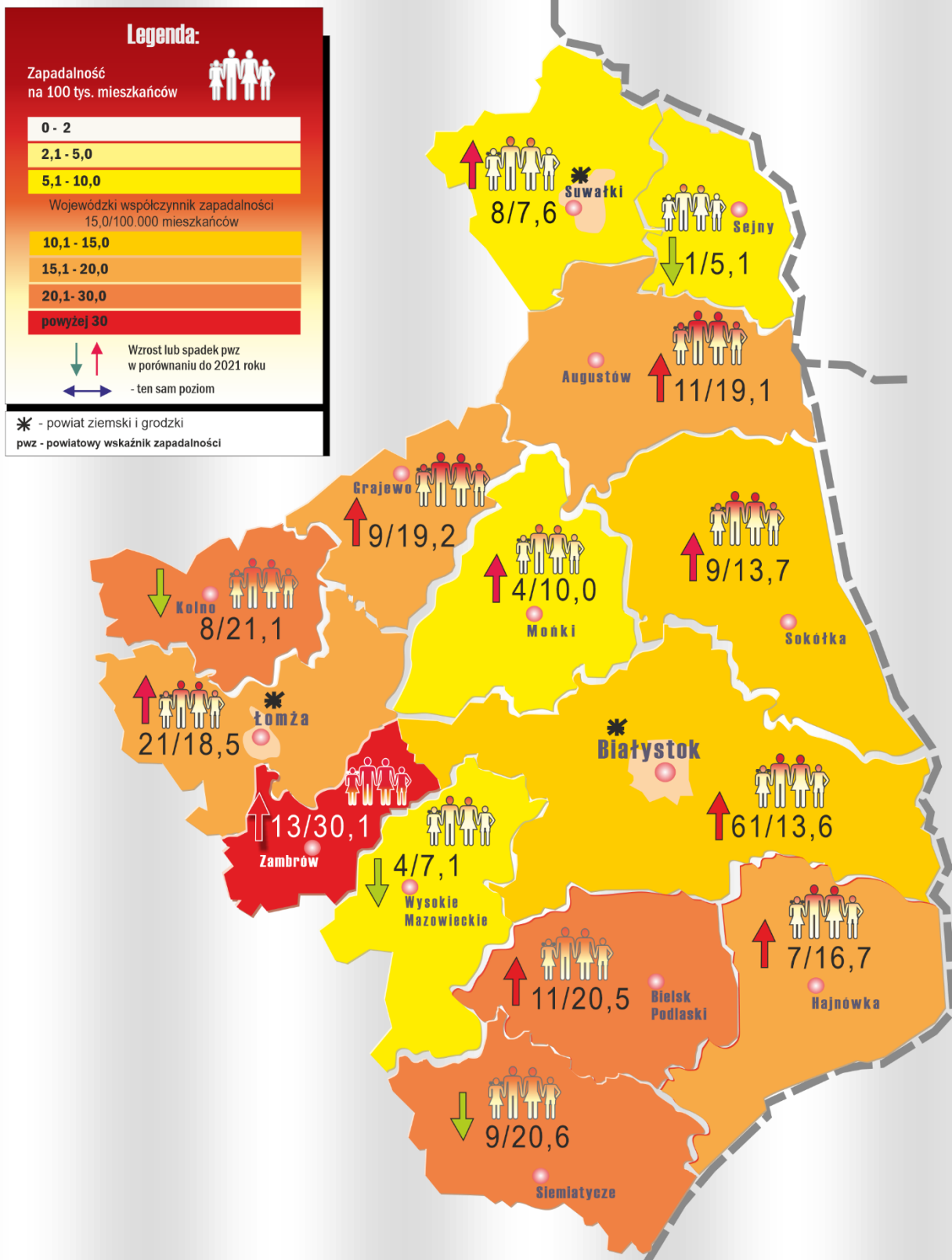
AIDS - Zespół Nabytego Upośledzenia Odporności

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

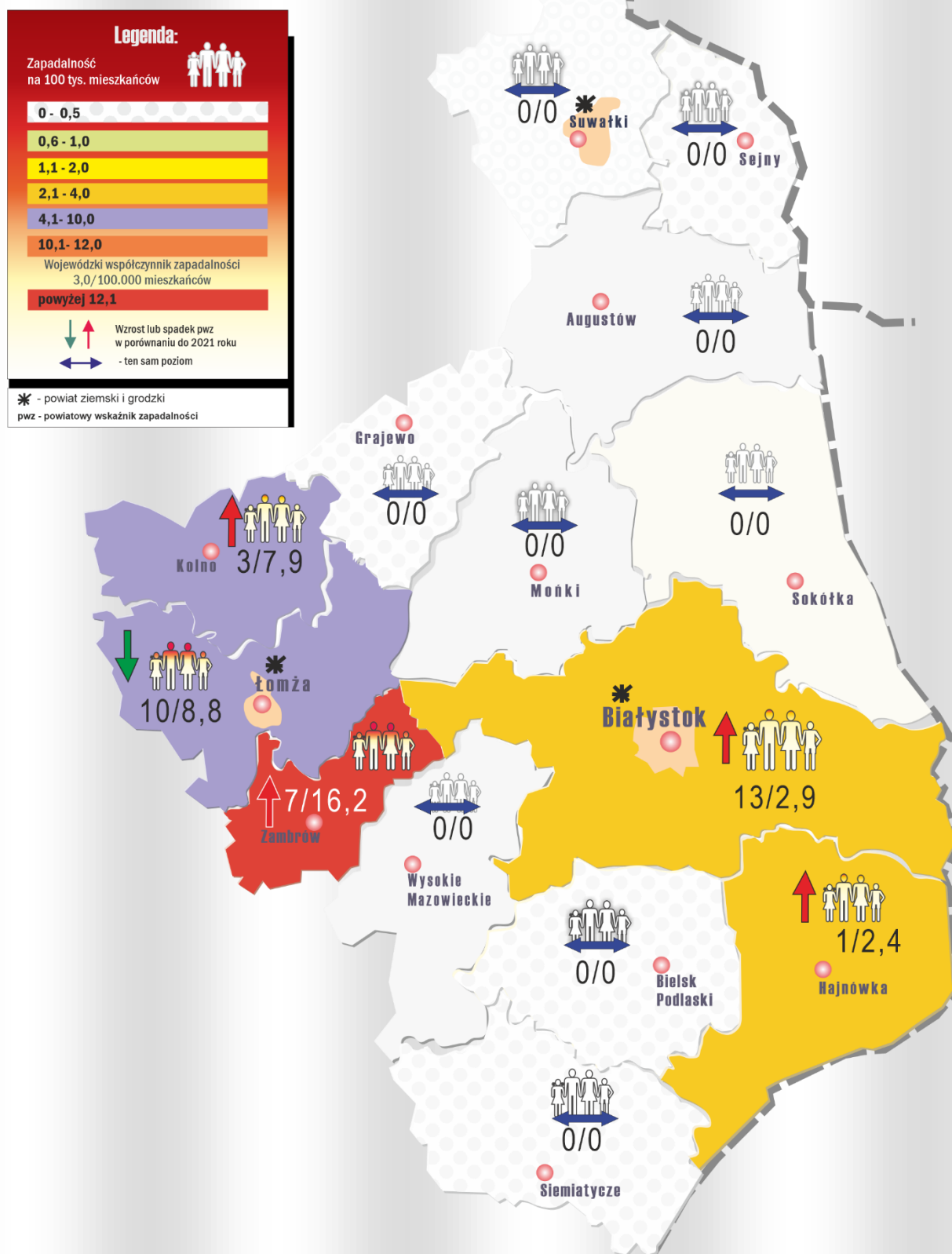
Zachorowania na SALMONELLOZĘ - zatrucia pokarmowe

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

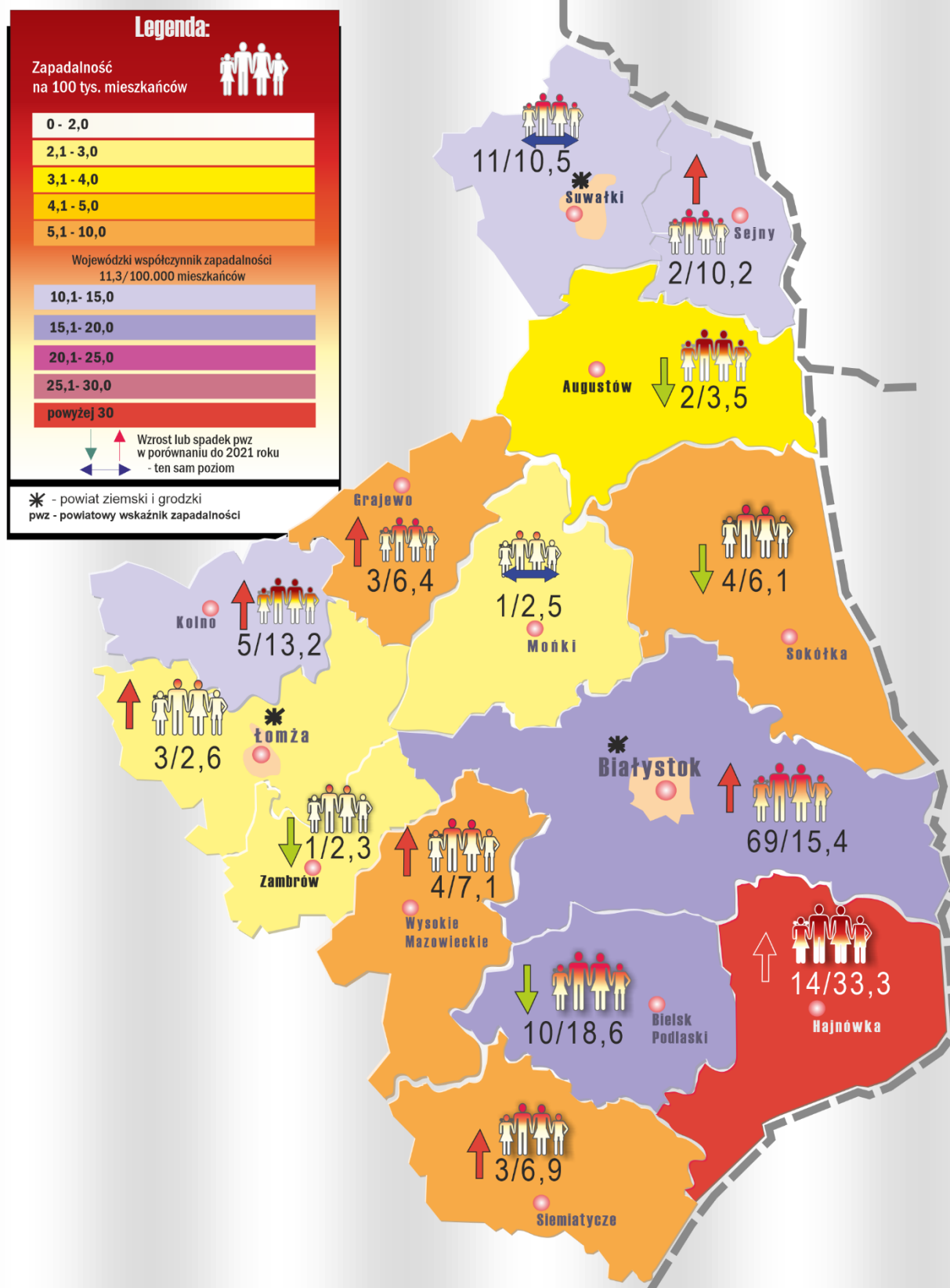
Zachorowania na BORELIOZĘ

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

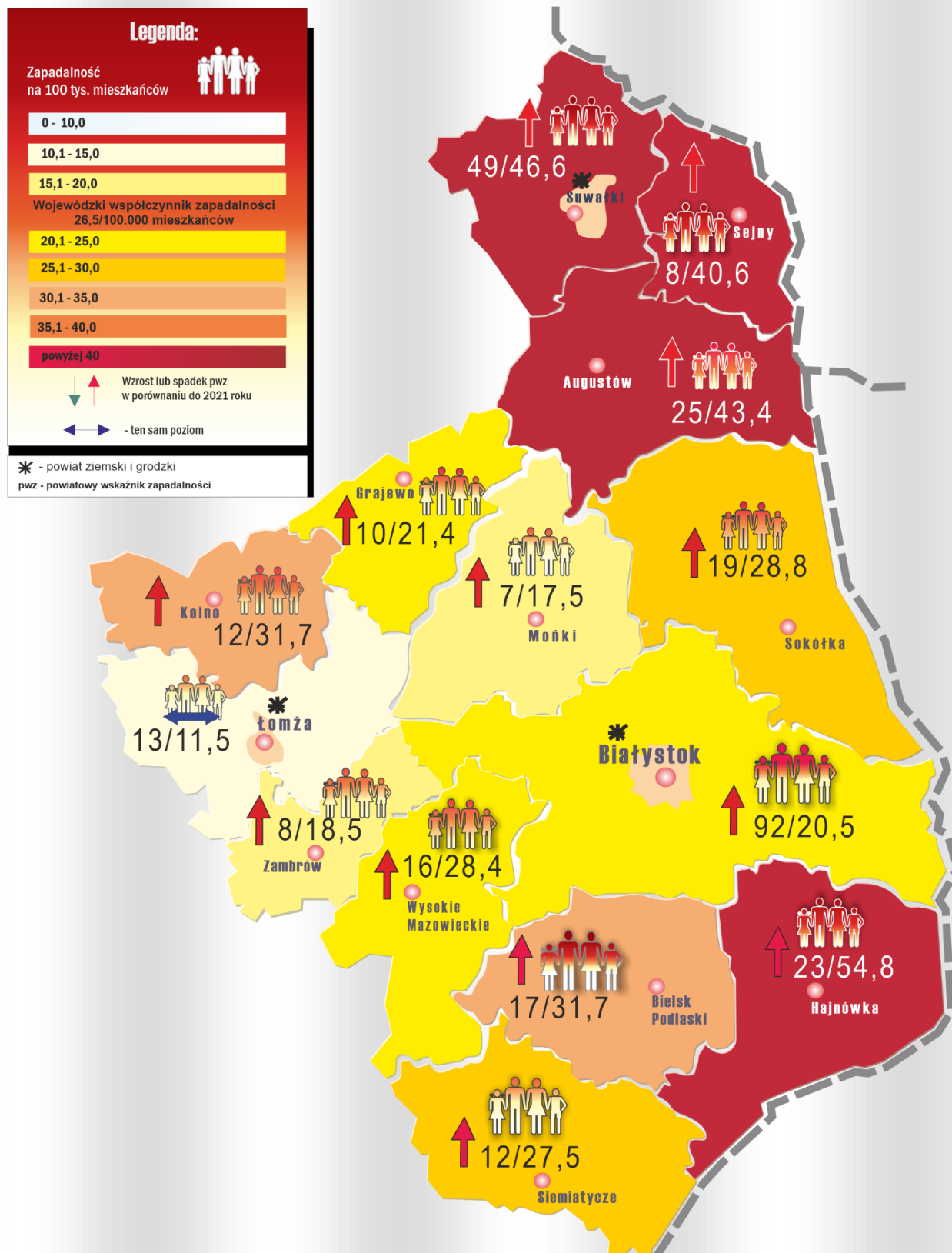
Zachorowania na WIRUSOWE ZAPALENIE MÓZGU przenoszone przez kleszcze

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

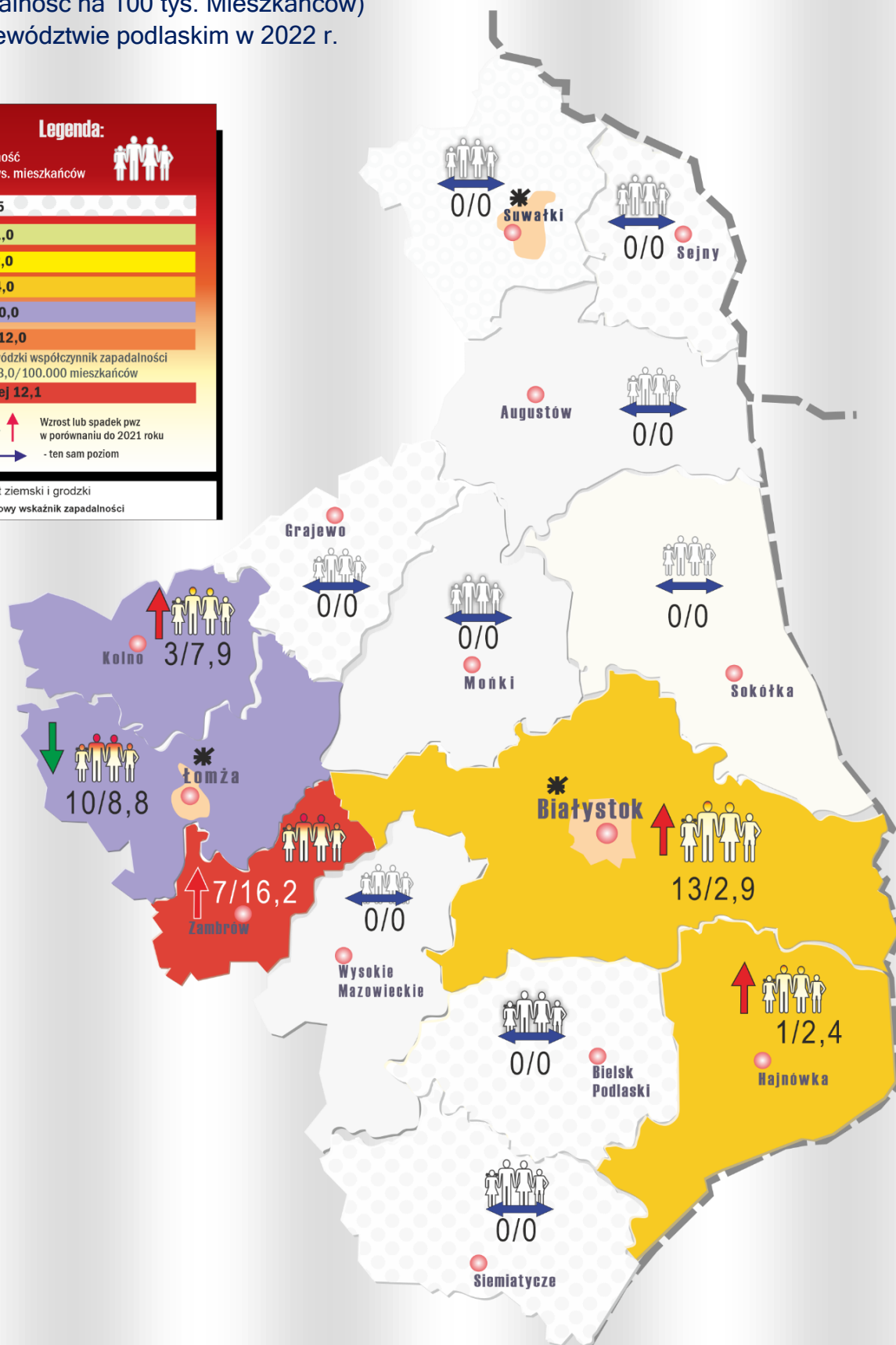
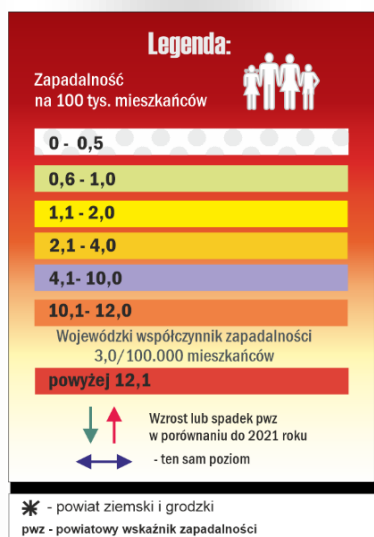
Wskaźnik zaszczepienia osób narażonych na zakażenie wirusem WŚCIEKLIZNY

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

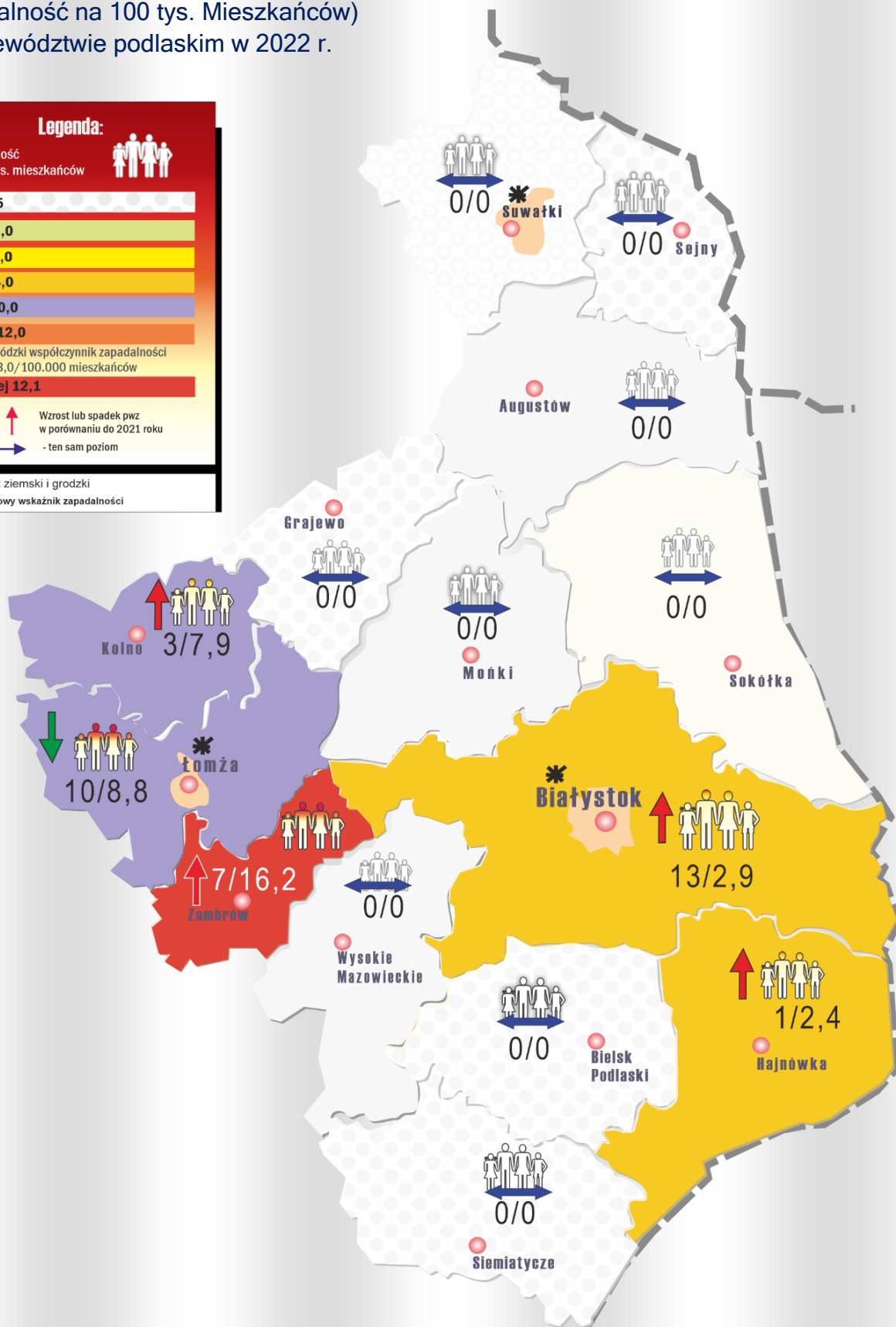
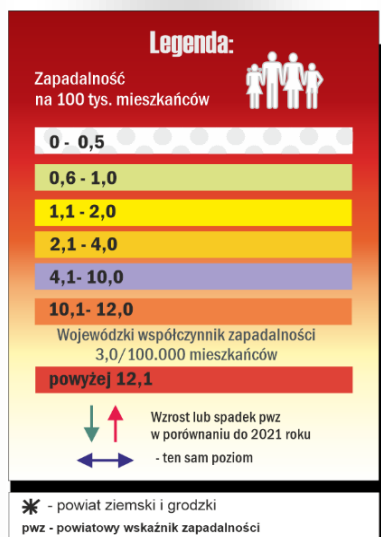
Zachorowania na chorobę MENINGOKOKOWĄ - POSOCZNICĘ

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

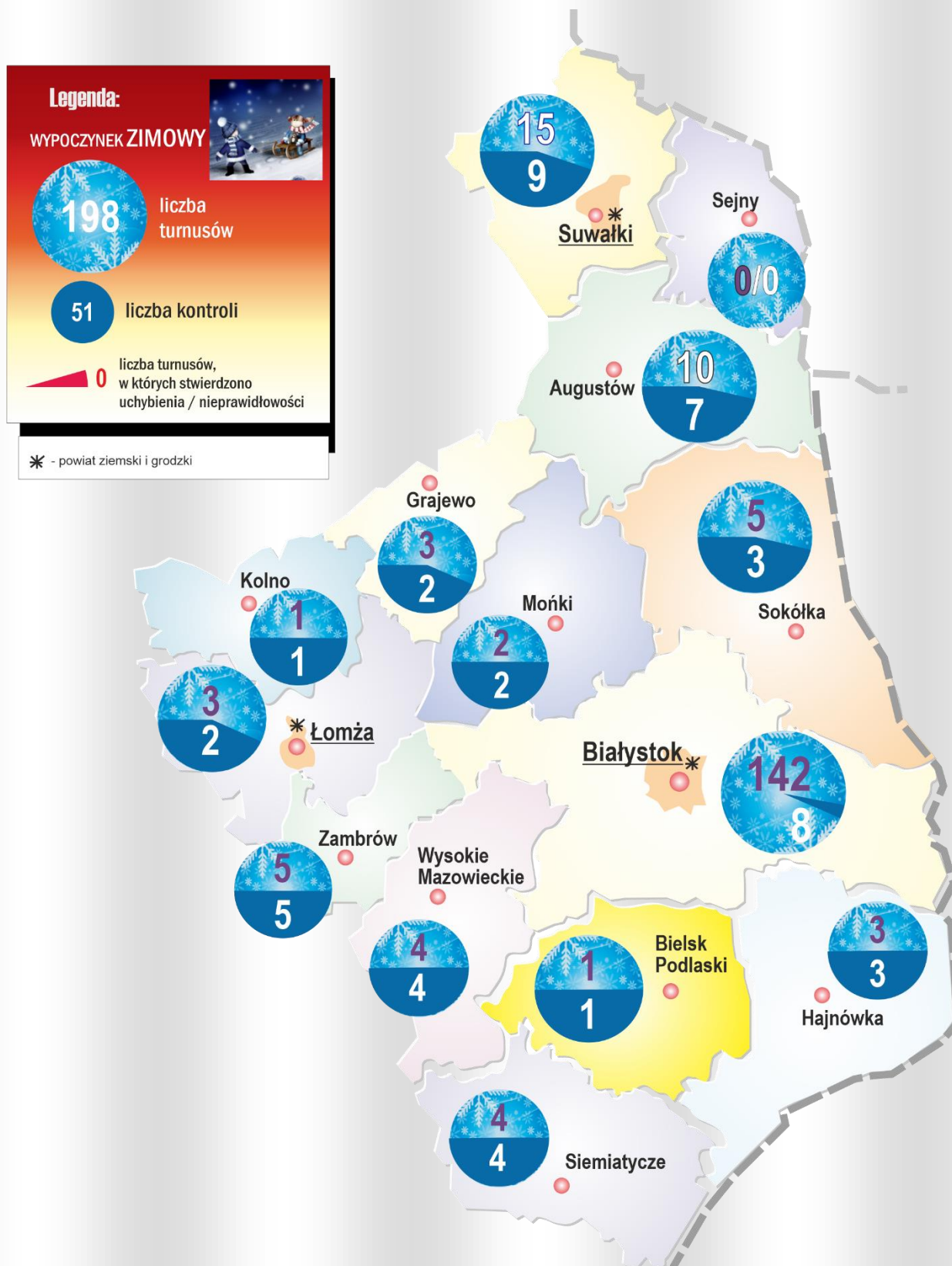

Zachorowania na chorobę MENINGOKOKOWĄ - ZAPALENIE OPON MÓZGOWYCH

zapadalność na 100 tys. Mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2022 r.

Wypoczynek zimowy dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2022 roku

Wypoczynek letni dzieci i młodzieży

zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2022 roku

